รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการพัฒนาเครือข่าย องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

สัมโมทนียกถา
สมเด็จพระมหาธีราจารย์
กรรมการมหาเถรสมาคม
ประธานคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม
และเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

อนุโมทนากถา
พระธรรมวชิราธิบดี
เจ้าคณะภาค 17
ประธานคณะพระธรรมจาริก
และเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ราชวรวิหาร

คณะผู้แต่ง
พระสุธีรัตนบัณฑิต
พระสุธีวชิรปฏิภาณ
สายชล ปัญญชิต
ภูเบศ วณิชชานนท์
พระมหาชุติภัค อินนุโท
พงษ์พัฒน์ ใหม่จันทร์ดี
นัชชา ทากุดเรือ

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการพัฒนาเครือข่าย องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

(รหัสโครงการ 63-01598)

จัดทำโดย

พระสุธีรัตนบัณฑิต รศ.ดร. และคณะ

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

งบประมาณสนับสนุนจากสำนักสนับสนันสุขภาวะองค์กร

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการพัฒนาเครือข่าย องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

คณะที่ปรึกษา

สมเด็จพระมหาธีราจารย์
กรรมการมหาเถรสมาคม
ประธานคณะกรรมการอบรมประชาชนกลาง
ประธานคณะกรรมการ ฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม
และเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.
กรรมการมหาเถรสมาคม
ประธานกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแห่งชาติ
และเจ้าอาวาสวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร

พระพรหมเสนาบดี
กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะภาค 7
และเจ้าอาวาสวัดปทุมคงคา

พระธรรมวชิราธิบดี, ดร.
เจ้าคณะภาค 17 ประธานคณะธรรมจาริก และเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

พระเทพเวที, รองศาสตราจารย์ ดร.
เจ้าคณะภาค 6 เจ้าอาวาสวัดสังเวชวิศยาราม
และรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระอุดมบัณฑิต, ดร.
รองเจ้าคณะภาค 6 และผู้ช่วยเจ้าอาวาส
วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

นายพงษ์ศักดิ์ ธงรัตนะ
ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

นางสาวยอดขวัญ รุจนกนกนาฏ
สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

หน่วยงานสนับสนุนงบประมาณ

สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักษ์สัตย์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัชพล ศิริสวัสดิ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะผู้วิจัย

พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ อาภากโร) รศ.ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
(หัวหน้าคณะนักวิจัย)

อาจารย์ ดร.สายชล ปัญญชิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (นักวิจัย)

อาจารย์ภูเบศ วณิชชานนท์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (นักวิจัย)

พระมหาชุติภัค อภินนฺโท
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
(นักวิจัย)

นายพงษ์พัฒน์ ใหม่จันทร์ดี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
(นักบริหารโครงการ)

นางสาวนัชชา ทากุดเรือ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
(นักบริหารโครงการ)

งบประมาณสนับสนุนจาก

สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

พิมพ์ครั้งแรก : มกราคม 2566 **จำนวน** : 400 เล่ม
พิมพ์ที่ : หจก. นิติธรรมการพิมพ์
76/251-3 หมู่ที่ 15 ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
โทรศัพท์ : 02 403 4567-8, 08 1309 5215 E-mail : niti2512@hotmail.com

สมเด็จพระมหาธีราจารย์ (ปสฤทธ์ เขมงฺกโร)
กรรมการมหาเถรสมาคม
ประธานคณะกรรมการอบรมประชาชนกลาง (อ.ป.ก.)
ประธานคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ของมหาเถรสมาคม
เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

สัมโมทนียกถา

สมเด็จพระมหาธีราจารย์ (ปสฤทธ์ เขมงฺกโร)

กรรมการมหาเถรสมาคม
ประธานคณะกรรมการอบรมประชาชนกลาง (อ.ป.ก.)
ประธานคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ของมหาเถรสมาคม
เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

การที่คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมมีมติให้มีคณะกรรมการอบรมประชาชนกลาง (อ.ป.ก.) เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือเกื้อกูล การดำเนินงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) จึงถือเป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญในการส่งเสริมความร่วมมือให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้ทำงานขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนการส่งเสริมให้เกิดความเกื้อกูลในชุมชนร่วมกันที่เป็นเสมือนตาข่ายคุ้มครองทางสังคมในระดับชุมชน ทั้งนี้ การขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ถือเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้คณะสงฆ์ได้เข้ามามีบทบาทสนับสนุนความเข็มแข็ง พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี และสร้างความอยู่ดีมีสุขให้กับสมาชิกในชุมชนอย่างครอบคลุม 8 ด้าน คือ ศีลธรรมและวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย สัมมาชีพ สันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูกตเวทิตาธรรม และสามัคคี การที่คณะสงฆ์สามารถเป็นส่วนหนึ่งของการบูรณาการความร่วมมือและขับเคลื่อนกิจกรรมที่เป็นต้นแบบที่ดีจะสามารถก่อให้เกิดการส่งเสริมความอยู่ดีมีสุขที่ดีในระดับชุมชนและขยายต่อมายังระดับสังคมได้อย่างชัดเจน

การที่ สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ร่วมมือกับคณะผู้แต่งหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการอบรมประชาชนกลาง จนกลายเป็นหนังสือ “การพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์” ถือเป็นกุศลเจตนาและแสดงให้เห็นความวิริยะ อุตสาหะ ในการศึกษาวิจัยและได้ต่อยอดเพิ่มเติมองค์ความ

รู้เป็นหนังสือวิชาการที่มีคุณค่าสามารถขับเคลื่อนพันธกิจของคณะสงฆ์ให้เจริญงอกงามต่อไป สมกับหลักธรรมสำคัญหนึ่งที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ให้ไว้คือ หลักอปริหานิยธรรม 7 ซึ่งหมายถึงธรรมที่เป็นแนวทางแห่งความเจริญงอกงาม โดยเน้นหลักการหารืออย่างสม่ำเสมอ แสดงให้เห็นความสามัคคีด้วยการประชุม สานเสวนาอย่างมั่นคงพร้อมเพรียง ซึ่งจะเป็นการสมาทานสิกขาบททั้งหลายที่พระพุทธองค์ได้บัญญัติไว้ พร้อมทั้งยังเป็นการแสดงให้เห็นความเคารพต่อผู้มีอาวุโสอีกด้วย ดังนั้น เมื่อได้มีหลักธรรมเป็นเครื่องเตือนใจแก่การทำภารกิจเพื่อสังคมแล้ว จึงเชื่อมั่นได้ว่าการนำองค์ความรู้ในส่วนนี้ไปเผยแผ่ทั้งทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งการขยายผลไปในการศึกษาทางวิชาการ จะประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนต่อไป

ในนามของคณะกรรมการอบรมประชาชนกลาง ขออนุโมทนาในกุศลจริยาหน่วยงานที่สนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้ สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการอบรมประชาชนกลาง รวมทั้งขออนุโมทนาคณะผู้แต่ง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลงานชิ้นนี้ขึ้น ขอท่านทั้งหลายจงเจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ เพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนสืบไป

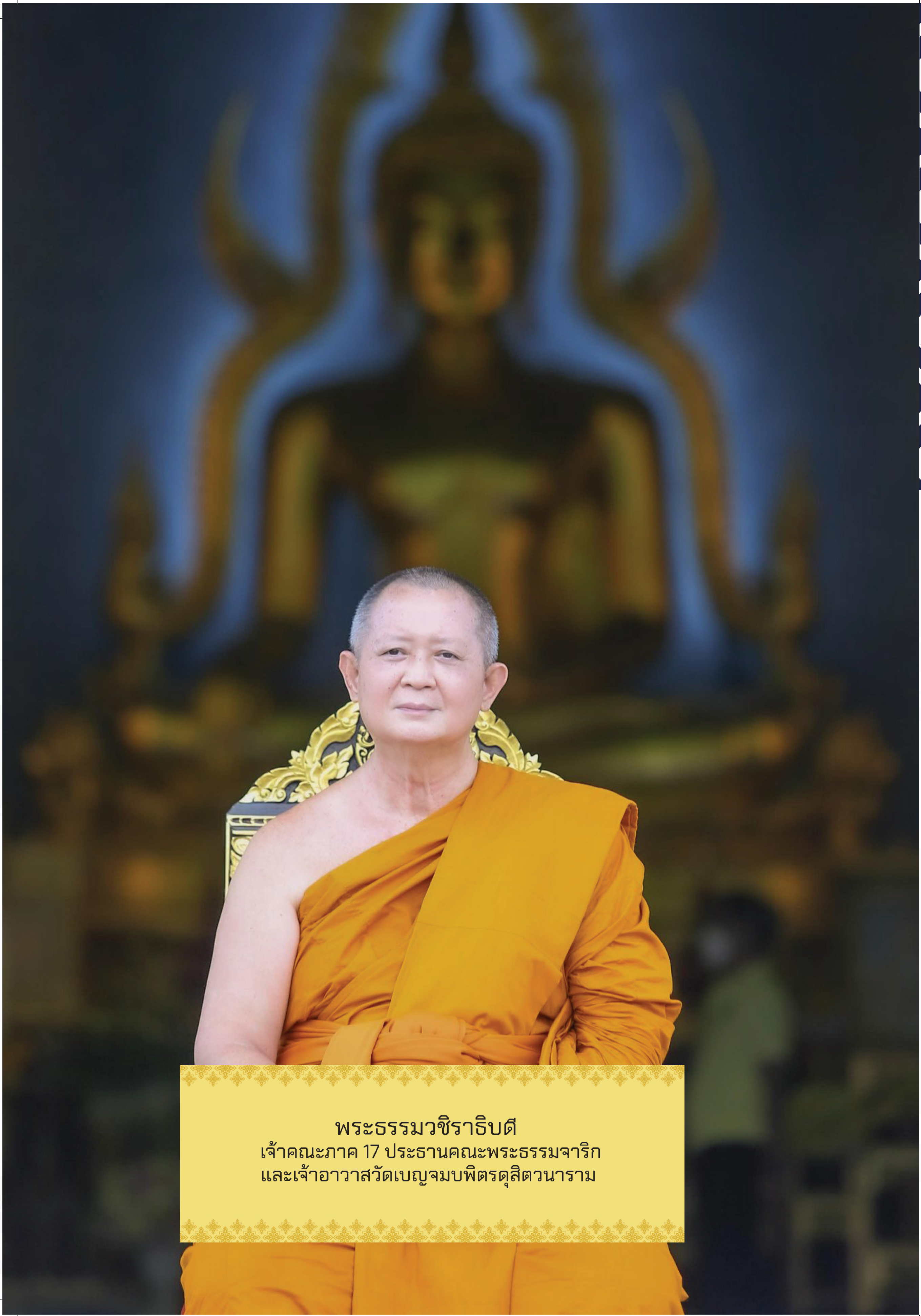

พระธรรมวชิราธิบดี
เจ้าคณะภาค 17 ประธานคณะพระธรรมจาริก
และเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

อนุโมทนากถา
พระธรรมวชิราธิบดี
เจ้าคณะภาค 17 ประธานคณะพระธรรมจาริก
และเจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

การดำเนินกิจการพระพุทธศาสนาที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและผู้คนเป็นบทบาทที่พระสงฆ์เกี่ยวข้องกับประชาชนได้อีกบทบาทหนึ่ง ดังนั้นการส่งเสริมให้พระสงฆ์ได้เข้าใจความเหมาะสมทั้งทางหลักธรรม แนวปฏิบัติและความเข้าใจในตัวอย่างการดำเนินกิจการที่เกี่ยวเนื่องกับงานสาธารณสงเคราะห์จึงเป็นหนทางที่จะสร้างให้สังฆะและสังคมได้เกื้อกูลสนับสนุนต่อกัน การที่สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีท่านเจ้าคุณพระสุธีรัตนบัณฑิต คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะนักวิจัยทั้งจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น ได้เข้ามาเป็นคณะทำงานร่วมกัน ถือเป็นหนึ่งในเครื่องแสดงให้เห็นความร่วมมือแห่งสามัคคีเบื้องต้นของการดำเนินกิจการให้พุทธศาสนามีความมั่นคงสถาพรสืบไป

สำหรับการเรียนรู้ที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ได้เป็นต้นแบบที่ดีซึ่งเกิดจากการถอดบทเรียนการดำเนินงานเกี่ยวกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานพัฒนาสุขภาพอนามัยภายใต้กรอบสุขภาวะวิถีพุทธ จะเป็นต้นแบบของพระสงฆ์ที่ปวารณาตนในการประกอบกิจการเป็นกุศลในการช่วยเหลือสังคมได้นำไปประยุกต์ดำเนินกิจกรรมต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ขอหมายรวมถึงโครงการพระธรรมจาริกที่มีพระสงฆ์และองค์กรภาครัฐตั้งใจจะ

ดำเนินการอย่างเข้มแข็งเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและสร้างการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนตามแนวพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นในแผ่นดินแห่งนี้ต่อไป

ในโอกาสนี้ จะขออนุโมทนาพระสุธีรัตนบัณฑิต และคณะผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ รวมทั้งขอแสดงความชื่มชนและอนุโมทนาในกุศลจิตของคณะทำงานในนามของโครงการการพัฒนาระบบจัดการพื้นที่และเครือข่ายองค์กรสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพที่ได้จัดพิมพ์รายงานการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนนโยบาย ปฏิบัติการและกิจกรรมของคณะสงฆ์ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม จึงขอนอบน้อมคุณพระศรีรัตนตรัย พระสยามเทวาธิราช และพระบารมีสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าทุกพระองค์ ได้ปกป้องคุ้มครองผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีอายุ วรรณะ สุขะ พละ คิดการใดที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม อันมี ชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ เป็นองค์ประกอบที่บริบูรณ์นั้น จงสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเทอญฯ

บทคัดย่อ

โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดความรู้สำหรับการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธในสังคมไทย ตลอดจนศึกษาและเสนอแนวทางการจัดตั้งสถาบันสิ่งแวดล้อมและพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธให้กับองค์กรของคณะสงฆ์ 2) พัฒนารูปแบบการสื่อสารองค์ความรู้สนับสนุนการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ 3) เพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนเครือข่ายโครงการวัดประชา รัฐสร้างสุข และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสุขภาวะ โดยบูรณาการร่วมกับองค์กรภาครัฐและภาคประชาสังคมในพื้นที่ 15 จังหวัดต้นแบบ ครอบคลุมทั้งในพื้นที่ทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ซึ่งคณะผู้วิจัยอาศัยการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่พัฒนาให้เกิดความร่วมมือในระดับนโยบาย กิจกรรมที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนางานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) และกิจกรรมที่พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน จนสามารถสามารถได้ผลของการดำเนินโครงการ

ผลการดำเนินโครงการ พบว่า ในประเด็นแรกชุดความรู้สำหรับการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธในสังคมไทย โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาชุดความรู้สำหรับการขับเคลื่อนงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้ทั้งสิ้นจำนวน 7 ชุด ประเด็นที่สอง รูปแบบการสื่อสารองค์ความรู้สนับสนุนการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สามารถพัฒนารูปแบบการสื่อสารองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนงานของเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธอย่างเป็นขั้นตอน และประเด็นสุดท้าย เครือข่ายชุมชน เครือข่ายโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสุขภาวะ โดยบูรณาการร่วมกับ

องค์กรภาครัฐและภาคประชาสังคมในพื้นที่ 15 จังหวัดต้นแบบ ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดน่าน จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำพูน จังหวัดพิจิตร จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดลพบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดกระบี่ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินกิจกรรมโดยหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล/วัดจำนวน 47 แห่ง เกิดเครือข่ายความร่วมมือจำนวนกว่า 227 เครือข่าย โดยบูรณาการร่วมกับเครือข่ายทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม โดยมีประชาชนตลอดถึงพระสงฆ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการกว่า 4,361 คน/รูป

ข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ คณะกรรมการฝ่ายสาธารณูปการของมหาเถรสมาคม ควรสนับสนุนให้คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส. สร้างยุทธศาสตร์ เกณฑ์ชี้วัดและเป้าหมายประจำปี พ.ศ. 2566 – 2570 มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายองค์กรภาคเอกชนและเครือข่ายองค์กรสุขภาวะประจำทุกตำบล เพื่อเป็นต้นแบบของการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะทางจิตใจและปัญญาที่จะมีความยั่งยืนต่อไป

Abstract

The Project for the Development of Networks of Institutions to Promote the Creative Buddhist Way for Health and Well-Being aims at developing knowledge sets to create sub-district units for training the people and institutions to promote the Buddhist way for health and well-being in Thai society, as well as to study and propose guidelines for establishing the Institute for the Environment and Development of Buddhist Way for Health and Well-Being for the institutions

of the clergy. It also serves to develop formats for communicating knowledge that could support the propelling of a network of training units for members of sub-districts and the Buddhist Way for Health and Well-Being institutions, while also building community networks, networks of temple projects and Wat Pracha Rat Sang Suk or Civil Society for the Creation of Happiness along with units for training the people for health and well-being at the sub-district level. This effort integrates collaboration between government organizations and the local civil society in 15 pilot provinces throughout all regions of Thailand, including the north, northeast, the central region, and the south. The researchers gathered the results of the project from various activities, namely activities which promote policy-level collaboration, activities which support development of sub-district training units and activities which involve developing temples as the center of their communities.

The results of the project are as follows: First, seven knowledge sets for driving the sub-district training units were developed to propel the operations of the sub-district training unit network and Institutions promoting the Buddhist Way for Health and Well-being in Thai Society and the Project for the Development of Networks of Institutions to Promote the Creative Buddhist Way for Health and Well-being. Second, systematic communication channels have been established to impart knowledge in support of the operations of the sub-district training unit network. Last, the community network or Wat Pracha Rat Sangsuk network, and the sub-district training units, in collaboration with government organizations and the local civil society in 15 pilot provinces, namely Chiang Mai, Nan, Mae Hong Son, Lamphu, Phichit, Roi Et, Khon Kaen, Kalasin, Maha Sarakham, Nakhon Ratchasima, Nakhon Sawan, Lopburi, Rayong, Phuket, and Krabi, encourage the organization of activities by 47 sub-district training units/temples, resulting in 227 cooperation networks in the government sector, the private sector, and the civil society, participated by over 4,361 lay-people and monks.

An important suggestion is for the Public Service Committee of the Sangha Supreme Council of Thailand to encourage its subcommittees to promote the Wat Pracha Rat Sang Suk with 5S activities. The committee should also devise the 2023-2027 strategies, indicators, and goals to emphasize the organization of private enterprise networks and well-being organization networks in every sub-district in order to become role models for sustainable mental and intellectual well-being development.

บทสรุป
ผู้บริหาร

รายละเอียดโครงการ

1. ชื่อโครงการ : โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

ชื่อองค์กร : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หัวหน้าองค์กร : พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ อาภากโร) รศ.ดร.

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย และอาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. ผู้รับผิดชอบโครงการ

หัวหน้าคณะวิจัย: พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ อาภากโร) รศ.ดร.

3. รายชื่อผู้ร่วมโครงการ (คณะทำงาน)

3.1 อาจารย์ ดร.สายชล ปัญญชิต นักวิจัย
อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.2 อาจารย์ภูเบศ วณิชชานนท์ นักวิจัย
อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.3 พระมหาชุติภัค อภินนฺโท นักวิจัย
สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3.4 นายพงษ์พัฒน์ ใหม่จันทร์ดี นักบริหารโครงการ

3.5 นางสาวนัชชา ทากุดเรือ นักบริหารโครงการ

4. ข้อมูลโครงการ รหัสโครงการ 63-01598

5. วัตถุประสงค์

5.1 เพื่อพัฒนาชุดความรู้สำหรับการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธในสังคมไทย ตลอดจนศึกษาและเสนอแนวทางการจัดตั้งสถาบันสิ่งแวดล้อมและพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธให้กับองค์กรของคณะสงฆ์

5.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารองค์ความรู้สนับสนุนการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ

5.3 เพื่อสร้างเครือข่ายชุมชน เครือข่ายโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสุขภาวะ โดยบูรณาการร่วมกับองค์กรภาครัฐและภาคประชาสังคมในพื้นที่ 15 จังหวัดต้นแบบ

6. สรุปผลการดำเนินโครงการ

6.1 หลักคิดของโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

ด้วยโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ มีการดำเนินโครงการอันมีหน้าที่สำคัญในฐานะเป็นเป้าหมายสำหรับการพัฒนาองค์ความรู้ ทั้งในมิติของด้านสุขภาวะวิถีพุทธ การพัฒนานวัตกรรมสุขภาวะของพระสงฆ์และชุมชน และการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะวิถีพุทธต้นแบบ ตลอดจนการเสริมสร้างเครือข่ายที่เรียกว่า “องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ” (Buddhist Well-being Organization) การดำเนินของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จำนวน 15 จังหวัดต้นแบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะสามารถนำไปสู่การสร้างเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ ผ่านการบูรณาการโครงการและกิจกรรมของชุมชนและคณะสงฆ์ และเพื่อนำไปสู่แนวทางการจัดตั้งสถาบันสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธ (Environment and Buddhist Well-being Development Institute) อันจะนำไปสู่การสร้างความมั่นคง ความยั่งยืน และเป็นความสุขในเชิงพื้นที่ สืบต่อไปในอนาคต

6.2 กรอบการดำเนินกิจกรรมในโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ มีกรอบในการดำเนินกิจกรรมในระดับพื้นที่ โดยให้ความสำคัญการขับเคลื่อนกิจกรรมในนามของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ตามพันธกิจ 8 ด้าน โดยมุ่งเน้นไปที่พันธกิจในด้านสุขภาพอนามัย ศีลธรรมและวัฒนธรรม และสาธารณสงเคราะห์ ส่งเสริมและผลักดันให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภายในพื้นที่จึงสามารถแบ่งรูปแบบกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท อันประกอบไปด้วย (1) กิจกรรมที่พัฒนาให้เกิดความร่วมมือในระดับนโยบาย กิจกรรมในประเภทนี้เป็นการให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยเห็นว่าการจัดทำบันทึกความร่วมมือระหว่างองค์กรคณะสงฆ์และองค์กรเครือข่ายในพื้นที่จะนำไปสู่ประเด็นในเรื่องของความยั่งยืน สามารถเกิดเป็นพื้นที่ต้นแบบที่มีการขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างเข้มแข็ง และส่งต่อหรือถ่ายทอดกิจกรรมในพื้นที่ไปสู่เครือข่ายภายนอกที่มีความสนใจได้ต่อไป และ (2) กิจกรรมที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนางานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) กิจกรรมในประเภทนี้เป็นการให้ความสำคัญการประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำแผนการพัฒนา และการนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ โดยโครงการฯ จะมุ่งเน้นไปในพันธกิจ 3 ด้านเป็นสำคัญ กล่าวคือ ด้านสุขภาพอนามัย สอดคล้องกับเป้าหมายของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม สอดคล้องกับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 และด้านสาธารณสงเคราะห์ สอดคล้องกับฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคมอีกด้วย อีกทั้ง (3) กิจกรรมที่พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลาง

ชุมชน ด้วยกิจกรรม 5 ส นอกจากการให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่จะต้องสอดคล้องกับพันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ทั้ง 3 ด้านข้างต้น โครงการฯ ยังมุ่งเน้นให้เกิดการสนับสนุนกิจกรรมในเรื่องของการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน ด้วยกิจกรรม 5 ส เพื่อให้วัดสามารถกลายเป็นพื้นที่แห่งการสร้างสุขภาวะ มีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี เป็นสถานที่แห่งการสร้างสังคมเข้มแข็ง อีกทั้งสามารถยกระดับจิตใจและสร้างปัญหาให้กับคนในชุมชนได้อย่างเหมาะสม โดยกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับฝ่ายสาธารณูปการของมหาเถรสมาคม ทั้งนี้ ในการดำเนินกิจกรรมในระดับพื้นที่จะได้รับการสนับสนุนภายใต้เงื่อนไข อันประกอบไปด้วย กิจกรรมมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ และสามารถสนองงานของกิจการคณะสงฆ์ในโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 และงานสาธารณสงเคราะห์เพื่อสังคม และกิจกรรมมีการทำข้อเสนอเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณที่ตรงตามเกณฑ์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

6.3 ข้อมูลพื้นฐานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลที่ร่วมดำเนินการ

ในส่วนของข้อมูลข้อมูลพื้นฐานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลที่ร่วมดำเนินการในโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ กล่าวได้ว่า มีพื้นที่ในการดำเนินโครงการจำนวนทั้งสิ้น 15 จังหวัด โดยครอบคลุมทั้งในพื้นที่ทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการสามารถส่งเสริม การพัฒนา และการผลักดันให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและวัดจำนวน 47 แห่ง มีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ของคณะสงฆ์และประเด็นสาธารณะอื่น ๆ สำหรับในประเด็นเกี่ยวกับพันธกิจหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล 8 ด้าน ในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส. ตลอดจนประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาวะ สุขภาพอนามัย และการช่วยเหลือสังคมในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 โดยรูปแบบกิจกรรมหรือโครงการที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล/วัดได้มีการขับเคลื่อนมีความแตกต่างกันด้วยปัจจัยภายในและภายนอกของพื้นที่ในแต่ละพื้นที่ รวมไปถึงทุนทางสังคม อันประกอบด้วยทุนทางสถาบันทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม

6.4 ผลการดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

สำหรับการดำเนินกิจกรรมโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ได้เกิดผลการดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ โดยในการดำเนินการโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สามารถแบ่งผลการดำเนินโครงการได้เป็น 3 ส่วน อันประกอบด้วย ดังนี้

6.4.1 การพัฒนาชุดความรู้สำหรับการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธในสังคมไทย พบว่า ในการพัฒนาชุดความรู้เพื่อให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและโครงการของคณะสงฆ์อื่น ๆ อาทิ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ โดยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนงานภายใต้การบูรณาการทั้งแนวคิดการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ตลอดระยะเวลาการขับเคลื่อนงานที่ผ่านมา โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาชุดความรู้ ได้แก่ 1. คู่มือหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) 2. ชุดความรู้ สุขภาวะวิถีพุทธสำหรับขับเคลื่อนงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เล่มที่ 1 “การพัฒนาที่ยั่งยืน” 3. ชุดความรู้ สุขภาวะวิถีพุทธสำหรับขับเคลื่อนงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เล่มที่ 2 “ปฏิบัติการ (แห่ง) พุทธธรรมกับมุมมองสังคมวิทยาสาธารณะ 4. ชุดความรู้สุขภาวะวิถีพุทธสำหรับขับเคลื่อนงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เล่มที่ 3 “บทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนฐานราก” 5. ชุดความรู้ การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา 6. ชุดความรู้ การสร้างเครือข่ายการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธ: บทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในสังคมไทยปัจจุบัน และ 7. ชุดความรู้ สาธารณูปการวิถีพุทธ

สามารถกล่าวได้ว่า การพัฒนาชุดความรู้สำหรับการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธในสังคมไทยมีการพัฒนาในประเด็นองค์ความรู้ที่มีความหลากหลายทางวิชาการในมิติทางสังคมศาสตร์อันประกอบไปด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในระดับโลกในเรื่องแนวคิด SDGs ในระดับชาติเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แนวคิดสังคมวิทยาสาธารณะ ประเด็นทางสังคมต่าง ๆ โดยมีความสอดคล้องกับพระพุทธศาสนา อีกทั้งมีประเด็นพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม ความเป็นมาของการจัดการมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนการพัฒนาและจัดการพื้นที่วัด ศาสนสถาน รวมถึงภูมิสถาปัตยกรรมทางพระพุทธศาสนาอีกด้วย

6.4.2 การพัฒนารูปแบบการสื่อสารองค์ความรู้สนับสนุนการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ พบว่า การพัฒนารูปแบบการสื่อสารองค์ความรู้สนับสนุนการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทางโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธได้ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ที่ส่งผลให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแต่ละพื้นที่นั้นไม่สามารถมีการดำเนินกิจกรรมได้ พร้อมกันนั้น ทางโครงการยมีการจัดทำองค์ความรู้ในรูปแบบของหนังสือ เพื่อ

เตรียมความพร้อมกับสถานการณ์หากการแพร่ระบาดดังกล่าวมีความรุนแรงที่ลดลงและหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแต่ละพื้นที่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ สำหรับการพัฒนาแนวทางการขับเคลื่อนและพัฒนาสื่อสุขภาวะวิถีพุทธของโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยกำหนดจัดทำเพื่อนำเสนอรูปแบบการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้ให้เกิดการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย

1) เป้าหมายของแผนการพัฒนารูปแบบการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ประกอบไปด้วย (1) การผลักดันองค์ความรู้สุขภาวะวิถีพุทธและพฤติกรรมสุขภาวะให้บูรณาการกับการดำเนินกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (2) การเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมให้กับคณะสงฆ์ที่เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้เสนอแนวทางการสื่อสารความรู้สุขภาวะให้กับชุมชน (3) การพัฒนาแนวทางการสื่อสารความรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้เป็นเครื่องมือสำหรับคณะสงฆ์ที่เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมใช้เพื่อถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนได้มากขึ้น และ(4) การยกระดับการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะให้เข้าถึงองค์กรพระพุทธศาสนามากขึ้น

2) ภาคีเครือข่ายการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ได้แก่ **(1) ภาคีเครือข่ายหลัก** ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกลาง สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สำนักงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 **(2) ภาคีเครือข่ายด้านสุขภาวะ** ประกอบด้วย สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ และ **(3) ภาคีเครือข่ายด้านคณะสงฆ์** ประกอบด้วย สำนักงานเจ้าคณะภาค 1 – 18 สำนักงานฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม และสำนักงานฝ่ายเผยแผ่ของมหาเถรสมาคม

3) รูปแบบการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ได้แก่ สื่อองค์ความรู้ สื่อสังคมออนไลน์ และกิจกรรมการอบรมและเผยแผ่

4) แผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กล่าวได้ว่า สำหรับแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล จะแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะสำคัญ ได้แก่ (1) ระยะการรับฟังความคิดเห็น (2) ระยะการพัฒนาแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล และ (3) ระยะการประเมินผล

5) สื่อองค์ความรู้ สื่อสังคมออนไลน์ และกิจกรรมการอบรมและเผยแผ่ ประกอบไปด้วยสื่อที่มีการเผยแพร่ในหลากหลายช่องทางในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น FACEBOOK YouTube Website Zoom Meeting เป็นต้น ได้แก่ 1. วีดิทัศน์ชุด วัด ประชา รัฐ สร้างสุข: วัดสวยช่วยสร้างสุข (ภาวะ) ได้อย่างไร 2. วีดิทัศน์ชุด กู้ชีพ กู้ภัย และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของคณะสงฆ์ ภายใต้การดำเนินงานในนามของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) แม่ฮ้อยเงิน 3. วีดิทัศน์ชุด การสงเคราะห์สังคมในช่วงสถานการณ์วิกฤติและโควิด - 19 ภายใต้การดำเนินงานในนามของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) โคกสี 4. การประชาสัมพันธ์ชุดความรู้เรื่อง คู่มือการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์ 5. การประชาสัมพันธ์ชุดความรู้เรื่อง การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา 6. การสัมมนาออนไลน์ในหัวข้อ ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ตอนที่ 1 พระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน 7. การสัมมนาออนไลน์ในหัวข้อ ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ตอนที่ 2 ปฏิบัติการ (แห่ง) พุทธธรรมกับมุมมองสังคมวิทยาสาธารณะ 8. การสัมมนาออนไลน์ในหัวข้อ ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ตอนที่ 3 บทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนฐานราก 9. การสัมมนาหัวข้อ “ถอดบทเรียนการเรียนรู้หลังโควิดกับบทบาทพระไม่ทิ้งโยม” 10. วีดิทัศน์ชุด พระไม่ทิ้งโยม: การช่วยเหลือสังคมในยุคโควิด-19 วัดสุทธิวราราม กรุงเทพมหานคร 11. วีดิทัศน์ชุด ธรรมะรักษาใจ เยี่ยมคนไข้ ให้กำลังใจคนป่วย การดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจังหวัดภูเก็ต และ 12. กิจกรรมเวทีสื่อสารสาธารณะ “หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกับการสร้างเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์”

6.4.3 การสร้างเครือข่ายชุมชน เครือข่ายโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสุขภาวะ โดยบูรณาการร่วมกับองค์กรภาครัฐและภาคประชาสังคมในพื้นที่ 15 จังหวัดต้นแบบ จากผลการดำเนินโครงการได้แสดงให้เห็นว่า หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแต่ละแห่งมีการดำเนินกิจกรรมในประเด็นที่แตกต่างกัน บางแห่งให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามพันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (ในด้านใดด้านหนึ่ง) บางแห่งให้ความสำคัญการดำเนินกิจกรรมการจัดการพื้นที่วัดตามหลัก 5 ส. บางแห่งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมไปตามปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลทั้งในแง่ของบริบทและสภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในพื้นที่ นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายดังแสดงให้เห็นถึงบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลที่ยังคงมีความสำคัญต่อสังคม เนื่องจากเป็นโครงสร้างองค์กรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนากิจการคณะสงฆ์ไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสามารถพัฒนาแนวทาง เป้าหมาย ตลอดจนรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมปัจจุบัน อีกทั้งยังเข้าใจสถานการณ์พื้นฐานของชุมชน ซึ่งมีส่วนช่วยให้การดำเนินกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสามารถสร้างคุณค่าให้กับสังคมได้อย่างยั่งยืน

สำหรับคุณค่าความเป็นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบ 5 ด้าน อันประกอบไปด้วย (1) การรู้จักและเรียนรู้ข้อมูลชุมชน (2) การพัฒนาศักยภาพและการเรียนรู้ภายในคณะสงฆ์ (3) การทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับหน่วยงานเครือข่าย (4) การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมวิถีพุทธในชุมชน และ (5) การเสริมสร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสุขภาวะองค์รวมตามแนวพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ผลจากการดำเนินโครงการยังนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบแผนปฏิบัติการบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกับภาคีเครือข่ายได้อย่างชัดเจน โดยองค์กรภาครัฐ ภาคประชาสังคม ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ สามารถเห็นถึงบทบาทสำคัญของคณะสงฆ์ต่อการสนับสนุนการพัฒนาสังคมอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสามารถแสดงให้เห็นรูปแบบการมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบดังต่อไปนี้ (1) สามารถประยุกต์นโยบายหรือโครงการสำคัญของคณะสงฆ์ (2) สามารถระดมความร่วมมือและทุนทางสังคมการทำงานร่วมกัน และ (3) สามารถผลักดันโครงการพัฒนาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6.5 ข้อเสนอแนะจากการดำเนินโครงการ

1) คณะกรรมการฝ่ายสาธารณูปการของมหาเถรสมาคม ควรสนับสนุนให้คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส. สร้างยุทธศาสตร์ เกณฑ์ชี้วัดและเป้าหมายประจำปี พ.ศ. 2566 – 2570 ให้มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายองค์กรภาคเอกชนและเครือข่ายองค์กรสุขภาวะประจำทุกตำบล เพื่อเป็นต้นแบบของการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะทางจิตใจและปัญญาที่จะมีความยั่งยืนต่อไป

2) คณะกรรมการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ควรกระจายอำนาจการพัฒนาการดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณ และการถอดบทเรียนการดำเนินงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลต้นแบบไปยังสำนักงานเจ้าคณะภาคทุกภาค และกำหนดให้คณะกรรมการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลร่วมกับเครือข่ายทางวิชาการ เช่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นต้น ในการสนับสนุนกิจกรรมวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อมุ่งเน้นสนับสนุนกิจกรรมด้านการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธเป็นหลักและการถอดบทเรียนการดำเนินงาน

3) สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ควรสนับสนุนให้เครือข่ายทางวิชาการดำเนินการศึกษาวิจัยและพัฒนาโดยมีเป้าหมายเพื่อถอดบทเรียนการดำเนินงานการพัฒนาสุขภาวะภายใต้แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2560-2564 รวมทั้งกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่จะสามารถเชื่อมโยงยุทธศาสตร์และเป้าหมายหลักของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อร่วมมือกับมหาเถรสมาคมได้ต่อไปในอนาคต

สารบัญ

สัมโมทนียกถา - สมเด็จพระมหาธีราจารย์ (ปสฤทธ์ เขมงฺกโร) (4)

อนุโมทนากถา - พระธรรมวชิราธิบดี (7)

บทคัดย่อ (9)

Abstract (11)

บทสรุปผู้บริหาร (13)

บทที่ 1 บทนำ 1

1.1 หลักการและเหตุผล 1

1.2 วัตถุประสงค์ 6

1.3 เป้าหมายโครงการ 6

1.4 นิยามศัพท์การวิจัย 11

1.5 ผลลัพธ์ 13

บทที่ 2 กรอบคิดการสร้างองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล........ 16

2.1 แนวคิดสุขภาวะวิถีพุทธแบบองค์รวม 16

2.2 แนวคิดการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล 19

2.3 แนวคิดส่งเสริมการจัดการให้วัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนา 23

บทที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลที่ร่วมดำเนินการ 29

3.1 ข้อมูลพื้นฐานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลภาคเหนือ 29

3.2 ข้อมูลพื้นฐานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 56

3.3 ข้อมูลพื้นฐานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลภาคกลาง 81

3.4 ข้อมูลพื้นฐานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลภาคใต้ 102

บทที่ 4 ผลการดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ 117

4.1 การพัฒนาชุดความรู้สำหรับการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธในสังคมไทย 117

4.2 การพัฒนารูปแบบการสื่อสารองค์ความรู้สนับสนุนการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ 127

4.3 การสร้างเครือข่ายชุมชน เครือข่ายโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสุขภาวะ โดยบูรณาการร่วมกับองค์กรภาครัฐ และภาคประชาสังคมในพื้นที่ 15 จังหวัดต้นแบบ 146

บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 153

5.1 สรุปผล 153

5.2 อภิปรายผล 157

5.3 ข้อเสนอแนะ 162

บรรณานุกรม 164

ภาคผนวก 166

ภาคผนวก ก 167

ภาคผนวก ข 174

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการพัฒนาเครือข่าย องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

บทที่ 1

1 บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

1) สถานการณ์โรคโควิด-19 การเข้าสู่ พ.ศ. 2563 ถือเป็นปีแห่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอย่างยิ่งของสังคมโลก ทั้งในมิติทางโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ระบบการจัดการสาธารณสุข สุขภาวะ และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีบทบาทต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ครอบคลุมมิติเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและวัฒนธรรมมากขึ้น ขณะที่มิติสุขภาวะจะเห็นได้ว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่สั่นสะเทือนวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมเป็นอย่างยิ่ง ช่วงเวลาดังกล่าวได้สร้างการตระหนักถึงบทบาทขององค์กรที่ทำหน้าที่พัฒนาและส่งเสริมระบบสุขภาวะองค์รวมในสังคมอย่างน้อย 3 ประการกล่าวคือ **ประการที่หนึ่ง** การเสริมพลังเพื่อส่งเสริมให้ระบบสาธารณสุข สามารถเชื่อมโยงกลไกการควบคุมโรค และการรักษาสุขภาวะทางกายของผู้คนในสังคม สะท้อนความจำเป็นของการประสานงานลักษณะภาคีเครือข่าย **ประการที่สอง** การเฝ้าระวังเพื่อป้องกันและให้ความรู้ในสถานการณ์เปราะบางทางสุขภาวะ สะท้อนว่าความมั่นคงทางจิตและปัญญาของผู้คนในสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องการเครือข่ายด้านสุขภาวะมาร่วมดูแล **ประการที่สาม** การส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมสุขภาวะสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์กิจกรรมจิตอาสา มีส่วนต่อการผ่อนคลายหรือบรรเทาทุกข์ในสถานการณ์ที่สังคมกำลังเผชิญความมั่นคงทั้งทางร่างกายและจิตใจ

2) บทบาทของพระสงฆ์และองค์กรพระพุทธศาสนาในสังคมไทย หากพิจารณาบทบาทของคณะสงฆ์ไทยในสถานการณ์ปัจจุบันจะพบว่า คณะสงฆ์ไทยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคม การเสริมสร้างสุขภาวะวิถีพุทธ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พร้อมทั้งการปรับบทบาทการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 เพื่อ **“ปลูกศรัทธา”** และ **“สร้างปัญญา”** ให้กับสังคม โดยมีการดำเนินการโครงการที่สำคัญ เช่น โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5, โครงการวัด ประชารัฐ สร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส., โครงการวิปัสสนากรรมฐานเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์, โครงการสวดมนต์ข้ามปี, โครงการสาธารณสงเคราะห์เพื่อสังคม, โครงการจิตอาสาเชิงพุทธ เป็นต้น จากการทำกิจกรรมดังกล่าวทำให้สาธารณชนเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดวิกฤตจากภัย

ธรรมชาติและสาธารณภัย จะเห็นภาพคณะสงฆ์ได้ทำสงเคราะห์ประชาชน และในช่วงที่เกิดวิกฤตทางสุขภาพที่เกิดขึ้นจากโรคโควิด-19 คณะสงฆ์สามารถที่จะประสานความร่วมมือในการทำงานเชิงบูรณาการ ด้วยเหตุที่คณะสงฆ์มีทุนทางสังคม ซึ่งจากข้อสรุปจากการศึกษาของพระเทพปวรเมธี (2562: 154-159) ในฐานะประธานกรรมการประสานแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาระบุว่า พระสงฆ์และสถาบันพระพุทธศาสนาองค์กรสำคัญในการประสานและส่งเสริมการนำแผนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาไปสู่การปฏิบัติได้และเห็นว่า การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาจะสำเร็จได้ภายใต้เงื่อนไขที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การที่คณะสงฆ์และภาครัฐ ภาคประชาคมได้ร่วมทำงานเพื่อสร้างความมั่นคงของสังคมในทุกมิติ

กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายองค์กร
สุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

3) ความร่วมมือระหว่างสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพกับองค์กรพระพุทธศาสนา ที่ผ่านมาสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กรได้สนับสนุนกิจการของคณะสงฆ์และองค์กรพระพุทธศาสนา เช่น สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างสุขภาวะวิถีพุทธตามกรอบแผนหลักของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2561 – 2563 รวมทั้งเป้าหมายของการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ที่ผ่านมาได้มุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ การพัฒนากิจกรรมเพื่อสร้างนวัตกรรมสุขภาวะของคณะสงฆ์ที่มีต่อสังคม เช่น ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ รวม

ทั้งการสนับสนุนและฟื้นฟูหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) สู่ **"การสร้างสุขภาวะวิถีพุทธต้นแบบในเชิงพื้นที่"** ซึ่งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์นั้น ได้จัดตั้งขึ้นในปี 2518 จนถึงปัจจุบัน เพื่อให้พระสงฆ์และผู้นำชุมชนเป็นแกนนำในการพัฒนาพื้นที่ไปสู่ตำบล "มั่นคง ยั่งยืน และเป็นสุข" ซึ่งมีพันธกิจ 8 ประการ คือ 1) การส่งเสริมศีลธรรมและวัฒนธรรม 2) สุขภาพและอนามัย 3) สัมมาชีพ 4) สันติสุข 5) ศึกษาสงเคราะห์ 6) สาธารณสงเคราะห์ 7) กตัญญูกตเวทิตาธรรม 8) สามัคคีธรรม โดยในปัจจุบันมีหน่วยอบรมอบรมประชาชนประจำตำบล จำนวนกว่า 6,200 แห่งทั่วประเทศ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง **"โครงการเสริมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในสังคมไทย"** ของพระสุธีรัตนบัณฑิต และคณะ (2563) พบว่า หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลมีการขับเคลื่อนการทำงานของคณะสงฆ์ที่เป็นรูปธรรมจนเกิดเป็นเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ซึ่งต่อมามหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนกลาง (อ.ป.ก.) และคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ส่งผลคณะสงฆ์สามารถเชื่อมโยงนโยบายและแนวปฏิบัติในการที่จะส่งเสริมการดำเนินงานเพื่อสร้าง **"องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ"** ตามพันธกิจทั้ง 8 ด้าน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของคณะสงฆ์และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) คือ การสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีของพระสงฆ์และประชาชนไทย

นอกจากนี้ สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพยังได้สนับสนุนการดำเนินการ **"โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส"** ซึ่งเป็นโครงการที่เน้นการเสริมสร้างสุขภาวะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการสร้างวินัยของคนในสังคมตามหลัก 5 ส และหลักสัปปายะ โดยในปี 2562 มีวัดและชุมชนเข้าร่วมจำนวน 4,000 วัด/ชุมชน ซึ่งสรุปได้ว่า การทำงานของสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กรได้พัฒนาและส่งเสริมการทำงานของคณะสงฆ์ให้มีบทบาทต่อการสร้างสุขภาวะทั้งในมิติการพัฒนาสุขภาวะทางกาย จิตใจ ปัญญา และสังคม

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการดำเนินการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของคณะสงฆ์ไทยและของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในพื้นที่ต่างๆ และจากบริบททางสุขภาวะดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะ และแนวทางการสร้างเครือข่ายสุขภาวะให้เกิดขึ้นในระดับชุมชนยังมีความแตกต่างกันและไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กรส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รพ.สต. อสม. ภาคเอกชน ภาคประชาชน และคณะสงฆ์ ฉะนั้น จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อ

พัฒนารูปแบบ ในการที่จะเสริมสร้างเครือข่าย **“องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ”** ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งมีข้อควรพิจารณาใน 4 ประเด็น คือ

ประเด็นที่หนึ่ง การพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและโครงการของคณะสงฆ์ เช่น โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5, โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข, ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ ฯลฯ ได้ให้ความสำคัญกับการบูรณาการแนวคิดการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธในเชิงพื้นที่เพื่อสร้างต้นแบบ **“องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ”** ที่เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

ประเด็นที่สอง การพัฒนานวัตกรรมสุขภาวะวิถีพุทธ เพื่อให้คณะสงฆ์ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและภาคีที่เกี่ยวข้องได้พัฒนากิจกรรมและนวัตกรรมสุขภาวะวิถีพุทธที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในสังคมใหม่

ประเด็นที่สาม การสร้างพื้นที่องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธต้นแบบ โดยให้องค์กรในพื้นที่ในระดับตำบล เช่น เทศบาล อบต. รพ.สต. ภาคีสุขภาพ คณะสงฆ์ และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลนั้นๆ ดำเนินการพัฒนารูปแบบ และกิจกรรมด้วยพลังของชุมชนที่ครอบคลุมประเด็นสุขภาวะในพื้นที่และโครงการของคณะสงฆ์และของชุมชนที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นที่สี่ การเสริมสร้างเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ โดยความร่วมมือของคณะสงฆ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และภาคประชาสังคมในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้และความรอบรู้เชิงสุขภาวะของพระสงฆ์และชุมชน การสื่อสารด้านสุขภาวะ การเฝ้าระวังสถานการณ์สุขภาวะของชุมชน ซึ่งเป็นฐานข้อมูลสำคัญที่จะช่วยสร้างการตระหนักเกี่ยวกับประเด็นสุขภาวะให้กับสังคมไทย และเพื่อให้มหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและภาคีที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นข้อมูลในการสร้างกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ

สำหรับการขับเคลื่อนการสร้างเสริมสุของค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ ภายใต้วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง การเชื่อมโยงการทำงานกับ “โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล 5” หรือ โครงการฯ “หมู่บ้านรักษาศีล 5” (โครงการดังกล่าวอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของฝ่ายเผยแผ่ ที่มีเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ เป็นองค์ประธานอำนวยการ) ซึ่งในระหว่างปี พ.ศ. 2557-2560 มีผู้สมัครเข้าร่วมโครงการจำนวน 41,435,024 คนทั่วประเทศ และปัจจุบันมีหมู่บ้านต้นแบบในทุกอำเภอ โดยโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ จะดำเนินการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรม 4 ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง กิจกรรมการส่งเสริมการรักษาศีล 5 เพื่อการลดปัจจัย

เสี่ยงด้านสุขภาพ ประการที่สอง กิจกรรมส่งเสริมวิถีวัฒนธรรมเพื่อสร้างความสามัคคีและการดำเนินการชีวิตวิถีพุทธ ประการที่สาม กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพของวัดและหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในระดับพื้นที่ให้ไปสู่ตำบลมั่นคงและยั่งยืนวิถีพุทธ ประการที่สี่ การเสริมสร้างเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีล 5 ร่วมกับชุมชนคุณธรรมและกิจกรรมการเสริมสร้างสุขภาวะของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทางที่สอง การทำงานร่วมกับ “โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส” (โครงการดังกล่าวอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของฝ่ายสาธารณูปการ ที่มีเจ้าประคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม เป็นองค์ประธาน) ซึ่งปัจจุบันมีวัดและชุมชนเข้าร่วมโครงการจำนวน 4,000 วัด โดยโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ จะดำเนินการสนับสนุนการพัฒนากิจกรรม 3 ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง การพัฒนาชุดความรู้เกี่ยวกับหลัก 5 ส การสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของวัด ประการที่สอง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมวัดไปสู่การเป็นวัดส่งเสริมสุขภาพ ประการที่สาม การเชื่อมโยงเครือข่ายการทำงานแบบพหุภาคีในการขับเคลื่อนโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุขร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทางที่สาม การทำงานร่วมกับ “การพัฒนาหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)” ของคณะสงฆ์ซึ่งเป็นองค์กรในระดับตำบลที่มีผลการพัฒนาเชิงพุทธในพื้นที่ ปัจจุบันมีหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกว่า 6,000 แห่งทั่วทั้งประเทศ ที่เชื่อมโยงการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล/องค์กรบริหารส่วนตำบล) องค์กรชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) สถาบันการศึกษา และภาคีการพัฒนาในพื้นที่ โดยเข้าไปสนับสนุนการพัฒนากิจกรรม 4 ประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง การพัฒนาชุดความรู้เกี่ยวกับการสร้างองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ ประการที่สอง การพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์และชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาวะของพื้นที่ ประการที่สาม การพัฒนากิจกรรมหรือนวัตกรรมสุขภาวะในระดับตำบล ประการที่สี่ การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือของภาครัฐ คณะสงฆ์ ประชาชน และองค์กรในพื้นที่

แนวทางที่สี่ การเชื่อมโยงการดำเนินการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยของคณะสงฆ์ไทยที่มุ่งเน้นการสร้างบุคลากรทางพระพุทธศาสนาจำนวน 2,000 รูป/คน เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ การเสริมสร้างสุขภาวะและการพัฒนาสังคมวิถีพุทธ

แนวทางที่ห้า การพัฒนานวัตกรรมการจัดการสุขภาวะวิถีพุทธ ภายใต้แนวทางการจัดตั้ง “สถาบันสิ่งแวดล้อมและพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธ” ซึ่งเป็นองค์กรภายใต้การการกำกับดูแลของคณะสงฆ์ และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเป็นหน่วยงานในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสุขภาวะวิถีพุทธในระยะยาวที่มีการเชื่อมโยงการทำงานขององค์กรพระพุทธศาสนา ภาครัฐ และภาคประชาชน

ดังนั้น สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงได้เสนอ "โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์" โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านสุขภาวะวิถีพุทธ การพัฒนานวัตกรรมสุขภาวะของพระสงฆ์และชุมชน การพัฒนาพื้นที่สุขภาวะวิถีพุทธต้นแบบ และการเสริมสร้างเครือข่าย **"องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ"** (Buddhist Well-being Organization) โดยการดำเนินของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จำนวน 15 จังหวัดต้นแบบ เพื่อที่จะสามารถนำไปสู่การสร้างเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ ผ่านการบูรณาการโครงการและกิจกรรมของชุมชนและคณะสงฆ์ และเพื่อนำไปสู่แนวทางการจัดตั้งสถาบันสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธ (Environment and Buddhist Well-being Development Institute) อันจะนำไปสู่การสร้างความมั่นคง ยั่งยืน และเป็นสุขในเชิงพื้นที่ สืบต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อพัฒนาชุดความรู้สำหรับการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธในสังคมไทย ตลอดจนศึกษาและเสนอแนวทางการจัดตั้งสถาบันสิ่งแวดล้อมและพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธให้กับองค์กรของคณะสงฆ์

1.2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารองค์ความรู้สนับสนุนการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ

1.2.3 เพื่อสร้างเครือข่ายชุมชน เครือข่ายโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสุขภาวะ โดยบูรณาการร่วมกับองค์กรภาครัฐและภาคประชาสังคมในพื้นที่ 15 จังหวัดต้นแบบ

1.3 เป้าหมายโครงการ

สำหรับเป้าหมายของการดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ จะแสดงให้เห็นเป้าประสงค์ของการดำเนินวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ที่ครอบคลุม เป้าหมายเชิงนโยบาย เป้าหมายเชิงคุณภาพ และเป้าหมายเชิงปริมาณ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นรายละเอียดได้ดังนี้

1.3.1 เป้าหมายเชิงนโยบาย

1) การจัดทำข้อเสนอเพื่อจัดตั้งสถาบันสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธ จะเป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับของคณะกรรมการฝ่ายสาธารณูปการของมหาเถรสมาคม โดยสถาบัน

แห่งนี้จะช่วยทำหน้าที่วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการใช้หลักพุทธธรรม เพื่อการพัฒนาสุขภาวะให้กับศาสนาทายาท บุคลากร ตลอดจนการยกระดับการสนับสนุนให้พระสงฆ์และภาคีเครือข่าย สามารถดำเนินกิจกรรมการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธในสังคมปัจจุบันได้อย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการคณะสงฆ์

2) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกลาง โดยการร่วมมือกับคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกลาง ซึ่งมีเจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีราจารย์ กรรมการมหาเถรสมาคม และเจ้าอาวาสวัดยานนาวาเป็นองค์ประธาน โดยการจัดทำแผนแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกลาง จะเปิดพื้นที่เพื่อการมีส่วนร่วมให้กับคณะสงฆ์ระดับพื้นที่ได้เสนอแนวทางการดำเนินกิจกรรม และบูรณาการการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธเป็นกิจกรรมสำคัญในการดำเนินกิจกรรมในอนาคตร่วมด้วย

3) การสร้างเครือข่ายองค์กรที่สนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล และองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ โดยระยะแรกมุ่งเน้นการบูรณาการนโยบายและกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมเชิงเครือข่ายระดับพื้นที่ ทั้งนี้หน่วยงานระดับนโยบายที่สำคัญได้แก่ มหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม สำนักงานคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนกลางสำนักงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กรมอนามัยและกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

1.3.2 เป้าหมายเชิงคุณภาพ

1) การพัฒนาชุดความรู้เพื่อยกระดับองค์ความรู้และความเข้าใจให้กับเจ้าคณะจังหวัด ประธานฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ประธานฝ่ายเผยแผ่ และประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เห็นความสำคัญของการสร้างเครือข่ายการดำเนินกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำแผนปฏิบัติการและถอดบทเรียนจากการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายการทำงาน 15 จังหวัดต้นแบบ

2) การขยายผลการเรียนรู้จากการดำเนินกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ ให้กับเจ้าคณะปกครองระดับเจ้าคณะภาค และคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนกลาง ได้เห็นชอบแนวทางการขยายผลการสร้างเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ

3) การพัฒนารูปแบบการสื่อสารองค์ความรู้สนับสนุนการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ เพื่อสนับสนุนองค์ความรู้ และสื่อการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ให้การดำเนินกิจกรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4) การพัฒนาชุดความรู้และกิจกรรมเพื่อยกระดับการส่งเสริมให้การดำเนินกิจกรรมวัด ประชา รัฐสร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5ส สามารถสร้างเครือข่ายวัดกับการเป็นศูนย์กลางการสร้างสุขภาวะวิถีพุทธอย่างยั่งยืน

5) การพัฒนาระบบข้อมูลสิ่งแวดล้อมและสุขภาวะวิถีพุทธ กล่าวคือการรวบรวม เพื่อสังเคราะห์และจัดทำที่สามารถแสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ วัดและภาคีเครือข่าย ที่มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสุขภาวะวิถีพุทธ ทั้งนี้เพื่อจะได้วิเคราะห์แนวทางการทำกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างคณะสงฆ์และประชาชนในวิถีวัฒนธรรมสมัยใหม่ เพื่อส่งเสริมให้วัดสามารถพัฒนาการเป็นศูนย์กลางการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธในชุมชนได้ในอนาคตต่อไป ท้ายที่สุดจะมีการจัดทำสื่อสังคมออนไลน์และสื่อสารคดีที่ถ่ายทอดเรื่องราวของเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ และเครือข่ายพระสงฆ์ วัดและภาคีเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมยกระดับสุขภาวะวิถีพุทธในสังคมไทย

1.3.3 เป้าหมายเชิงปริมาณ

1) สามารถรวบรวมข้อมูลองค์กรพระพุทธศาสนา หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรภาคีเครือข่ายระดับพื้นที่ เข้าร่วมการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธไม่น้อยกว่า 1,500 องค์กร

2) สามารถพัฒนาชุดความรู้ที่ครอบคลุมทั้งการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ การสนับสนุนการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 การขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5ส ตลอดจนการยกระดับความรอบรู้ทางสุขภาพของพระสงฆ์จำนวนไม่น้อยกว่า 5 ชุดความรู้

3) สามารถสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของโครงการตามแผนการปฏิรูปกิจการคณะสงฆ์ให้มีการบูรณาการร่วมกับการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธไม่น้อยกว่า 3 โครงการหลัก

4) เกิดเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ ที่มีคณะสงฆ์ระดับพื้นที่และภาคีเครือข่ายการดำเนินการจัดกิจกรรมไม่น้อย 30 กิจกรรมใน 15 จังหวัดต้นแบบ

5) พัฒนาแกนนำพระสงฆ์และประชาชนที่เข้าร่วมให้สามารถตระหนักถึงความสำคัญขององค์กรพระพุทธศาสนาในการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธต้นแบบ 3,000 รูป/คน

1.3.4 เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย

โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ มีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในพื้นที่ 15 จังหวัด ผ่านการสนับสนุนให้เกิดการดำเนินกิจกรรมในนามของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) จังหวัดละ 3 หน่วย โดยจะได้จำนวนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายจำนวนทั้งสิ้น 45 หน่วย ทั้งนี้ทำการคัดเลือกหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ที่มีความเหมาะสม **ผ่านการใช้เกณฑ์การพิจารณาใน 4 ประเด็นสำคัญ** คือ

1) มีการต่อยอดจากการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมา เนื่องจากโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ เป็นโครงการที่ดำเนินการต่อเนื่องจากโครงการเสริมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในสังคมไทย ซึ่งจากผลการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมาแสดง พบว่า การขับเคลื่อนในพื้นที่ยังขาดความยั่งยืนของเครือข่ายการทำงาน สำหรับการขับเคลื่อนโครงการในครั้งนี้จะเป็นการสนับสนุนให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่

2) เป็นพื้นที่ที่มีวิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ หรือห้องเรียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลที่มีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะช่วยให้การขับเคลื่อนกิจกรรมมีการสนับสนุนภาควิชาการและเครือข่ายการทำงานจากมหาวิทยาลัย ซึ่งจะช่วยให้การขับเคลื่อนกิจกรรมมีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนร่วมกันในอนาคต

3) มีศักยภาพในการขยายงานในอนาคต เพื่อให้การขับเคลื่อนงานประสบความสำเร็จ สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของโครงการฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเกี่ยวกับการสร้างพื้นที่ต้นแบบ การดำเนินกิจกรรมที่ตอบสนองงานของคณะสงฆ์ และเป้าหมายของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สอดคล้องกับวัตถุประสงฆ์ของโครงการฯ ทั้งนี้ โครงการฯ พิจารณาจากการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชนพื้นที่ ในระยะที่ผ่านมา

4) ครอบคลุมทุก หน การปกครองของคณะสงฆ์ โครงการฯ ได้พิจารณากลุ่มเป้าหมายโดยใช้เกณฑ์การแบ่งตามภาคปกครองของคณะสงฆ์ในระดับหน เพื่อให้การดำเนินงานมีความหลากหลาย ทั้งในเรื่องของบริบทพื้นที่ กิจกรรม เครือข่าย ฯลฯ รวมถึงสามารถสนับสนุนงบประมาณให้กับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ได้อย่างทั่วถึงทุกภูมิภาค อีกทั้งยังสามารถถอดบทเรียนการดำเนินกิจกรรมที่มีรูปแบบและความเฉพาะตามบริบทของพื้นที่ตามภูมิภาค

1.3.5 กรอบการดำเนินกิจกรรมในระดับพื้นที่

สำหรับเกณฑ์การพิจารณาการดำเนินกิจกรรมในระดับพื้นที่นั้น โครงการพัฒนาเครือข่าย

องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญการขับเคลื่อนกิจกรรมในนามของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ตามพันธกิจ 8 ด้าน โดยมุ่งเน้นไปที่พันธกิจในด้านสุขภาพอนามัย ศีลธรรมและวัฒนธรรม และสาธารณสงเคราะห์ ส่งเสริมและผลักดันให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายภายในพื้นที่ อาทิ คณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน และภาคประชาสังคม ตลอดจนถึงการพัฒนาวัดให้กลายเป็นศูนย์กลางของชุมชน ทั้งในมิติทางกายภาพ มิติทางสังคม และมิติทางปัญญา ทั้งนี้ สามารถแบ่งรูปแบบกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) กิจกรรมที่พัฒนาให้เกิดความร่วมมือในระดับนโยบาย กิจกรรมในประเภทนี้เป็นการให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยเห็นว่าการจัดทำบันทึกความร่วมมือระหว่างองค์กรคณะสงฆ์และองค์กรเครือข่ายในพื้นที่จะนำไปสู่ประเด็นในเรื่องของความยั่งยืน เนื่องจากบันทึกความร่วมมือดังกล่าวจะกลายเป็นแบบแผนการขับเคลื่อนงานที่อยู่ในรูปแบบของธรรมนูญ นโยบาย หรือยุทธศาสตร์ ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความต้องการอันแท้จริงของพื้นที่เอง ดังนั้นรูปแบบกิจกรรมจึงวางอยู่บนพื้นฐานความต้องการของพื้นที่ เป็นการแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด สามารถเกิดเป็นพื้นที่ต้นแบบที่มีการขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างเข้มแข็ง และส่งต่อหรือถ่ายทอดกิจกรรมในพื้นที่ไปสู่เครือข่ายภายนอกที่มีความสนใจได้ต่อไป

2) กิจกรรมที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนางานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) กิจกรรมในประเภทนี้เป็นการให้ความสำคัญการประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำแผนการพัฒนา และการนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ ทั้งนี้ แม้ว่าหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) จะมีกรอบการดำเนินกิจกรรมที่อยู่ในรูปของพันธกิจ 8 ด้าน แต่โครงการฯ เองจะมุ่งเน้นไปที่พันธกิจ 3 ด้านเป็นสำคัญคือ 1. ด้านสุขภาพอนามัย สอดคล้องกับเป้าหมายของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 2. ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม สอดคล้องกับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 3. ด้านสาธารณสงเคราะห์ สอดคล้องกับฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม

3) กิจกรรมที่พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน ด้วยกิจกรรม 5 ส นอกจากการให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่จะต้องสอดคล้องกับพันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ทั้ง 3 ด้านข้างต้น โครงการฯ ยังมุ่งเน้นให้เกิดการสนับสนุนกิจกรรมในเรื่องของการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน ด้วยกิจกรรม 5 ส เพื่อให้วัดสามารถกลายเป็นพื้นที่แห่งการสร้างสุขภาวะ มีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี เป็นสถานที่แห่งการสร้างสังคมเข้มแข็ง อีกทั้งสามารถยกระดับจิตใจและสร้างปัญหาให้กับคนในชุมชนได้อย่างเหมาะสม โดยกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับฝ่ายสาธารณูปการของมหาเถรสมาคม

ทั้งนี้ การดำเนินกิจกรรมในระดับพื้นที่จะได้รับการสนับสนุนภายใต้เงื่อนไข 1) กิจกรรมมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ และสามารถสนองงานของกิจการคณะสงฆ์ในโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 และงานสาธารณสงเคราะห์เพื่อสังคม และ 2) กิจกรรมมีการทำข้อเสนอเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณที่ตรงตามเกณฑ์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

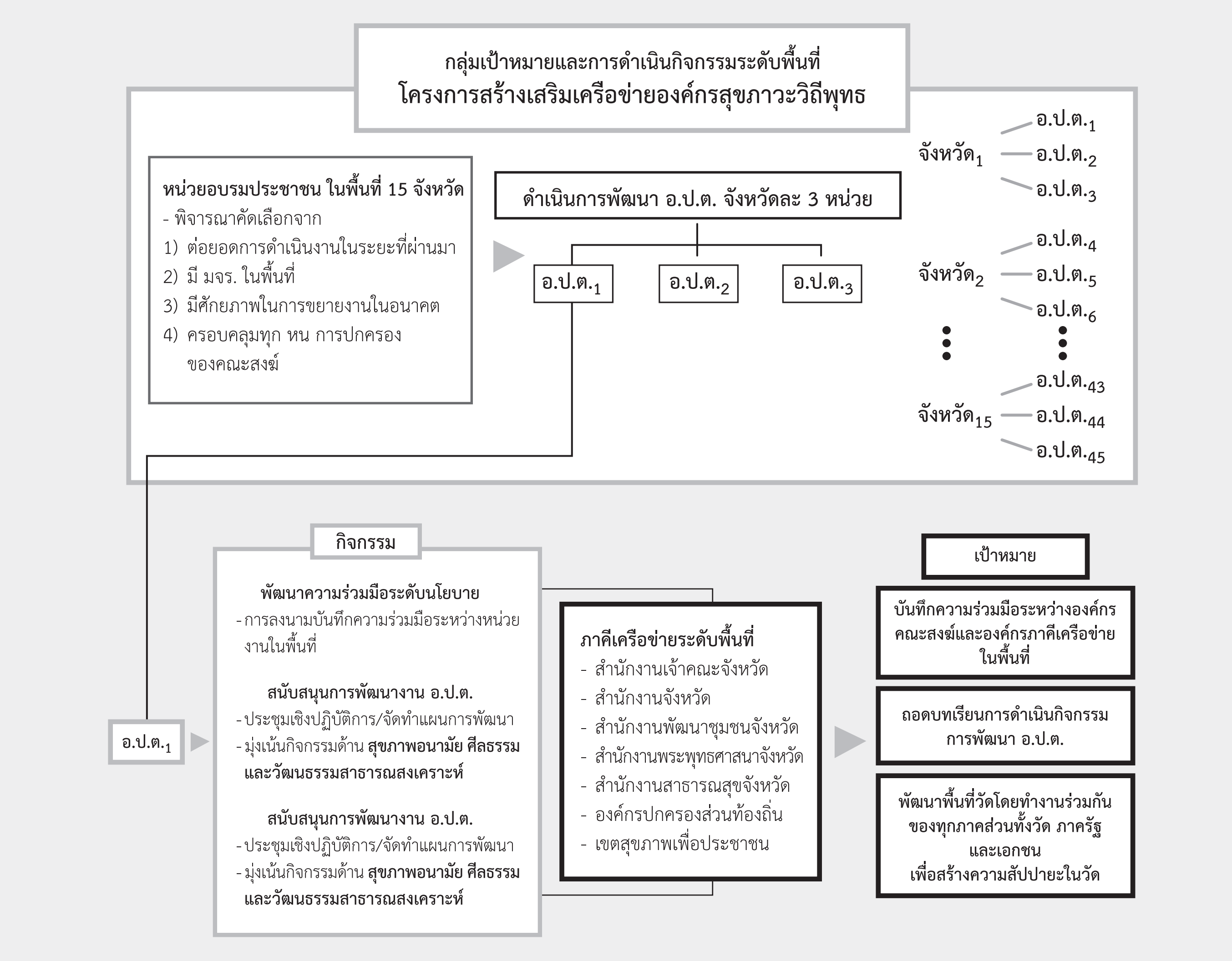

ภาพแสดงกรอบการดำเนินกิจกรรมในระดับพื้นที่

1.4 นิยามศัพท์การวิจัย

1.4.1 องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ หมายถึง หน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมหรือให้การส่งเสริมการประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้เพื่อการยกระดับสุขภาวะของสมาชิกในหน่วยงาน หรือประชาชนของหน่วยงานที่ทำกิจกรรม

1.4.2 เครือข่ายสุขภาวะวิถีพุทธ หมายถึงกลุ่มพระสงฆ์ที่ดำเนินการพัฒนาสุขภาวะให้เกิดขึ้นในสังคม ทั้งการลดปัจจัยเสี่ยงเชิงสุขภาพแก่ชุมชนและพระสงฆ์ หรือการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนพัฒนาสุขภาวะโดยร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับพื้นที่หรือประเด็นการทำงานเข้าร่วมด้วย ที่มีลักษณะการบูรณาการทำงานร่วมกันของภาคีในพื้นที่ ได้แก่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่ายในพื้นที่

1.4.3 การพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธ หมายถึงการพัฒนาคุณภาพวิถีชีวิตประชาชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านกาย จิต ปัญญาและสังคม โดยบูรณาการองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา หรือหน่วยงานด้านสถาบันการศึกษาคณะสงฆ์ให้เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมลักษณะนี้ร่วมด้วย

1.4.4 นวัตกรรมสุขภาวะวิถีพุทธ หมายถึง แนวคิดหรือสิ่งประดิษฐ์ ที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานความคิดอย่างสร้างสรรค์โดยบูรณาการองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ให้เกิดเป็นผลงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพ ในด้านกาย ใจ สังคม และปัญญา และช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ หรือส่งเสริมให้คนมีสุขภาพที่ดีอย่างยั่งยืน

1.4.5 ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ หมายถึงข้อตกลงร่วม หรือ กติกาที่เป็นเจตจำนงและพันธะร่วมของพระสงฆ์ คณะสงฆ์ ชุมชน สังคม และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเพื่อเป็นกรอบและแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะพระสงฆ์ในทุกระดับและส่งเสริมริมบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านสุขภาวะของชุมชนและสังคม

1.4.6 การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา หมายถึงการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนานโยบาย ภารกิจ โครงการ กิจกรรมของคณะสงฆ์ไทย ซึ่งมหาเถรสมาคมได้แต่งตั้งแต่ให้คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ของมหาเถรสมาคมและคณะกรรมการประสานงานการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาวิเคราะห์ พัฒนาและทำข้อเสนอการดำเนินงานให้กับมหาเถรสมาคมต่อไป โดยแบ่งเป็น 6 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายปกครอง เผยแผ่ ศาสนาศึกษา ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์

1.4.7 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล หมายถึง หน่วยงานของคณะสงฆ์ระดับตำบลที่มีที่ตั้งอยู่ในวัด โดยมีตัวย่อว่า อ.ป.ต. โดยมีวัตถุประสงค์การจัดการตั้งเพื่อการส่งเสริมหลักแห่งความมั่นคงในสังคมไทย 8 ประการ ได้แก่ศีลธรรมและวัฒนธรรม สุขภาพและอนามัย สัมมาชีพ สันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูกตเวทิตาธรรม และสามัคคีธรรม

1.4.8 โครงการฯ "หมู่บ้านรักษาศีล 5" หมายถึง โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา "หมู่บ้านรักษาศีล 5" ที่คณะสงฆ์ได้ดำเนินการตั้งแต่ปี 2557 เพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทย เพื่อส่งเสริมการรักษาศีล และการส่งเสริมศีลธรรมและวัฒนธรรมของสังคมไทย

1.4.9 โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส หมายถึง โครงการที่สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และคณะสงฆ์ได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของวัดตามหลัก 5 ส และหลักสัปปายะ เพื่อยกระดับวัดเป็นสถานที่สะอาด ร่มรื่น เป็นรมณียสถาน เหมาะสมกับการเรียนรู้ของสังคม

1.5 ผลลัพธ์

1.5.1 ระยะสั้น

1) คณะทำงานโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์สามารถถ่ายทอดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินโครงการไปสู่คณะสงฆ์และภาคีเครือข่ายใน 15 จังหวัดต้นแบบ

2) เกิดผลการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภายใต้การกำกับของมหาเถรสมาคม

3) เกิดคณะทำงานเพื่อประสานการลงนามความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาคีเครือข่ายส่วนกลาง รวมทั้งกำหนดแนวทางการประสานความร่วมมือภายในภาคีเครือข่ายใน 15 จังหวัดต้นแบบ

4) เกิดนวัตกรรมสุขภาวะวิถีพุทธ ชุดความรู้และคู่มือการดำเนินโครงการเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล หมู่บ้านรักษาศีล 5 และวัด ประชา รัฐ สร้างสุขด้วยกิจกรรม 5ส ที่บูรณาการกับการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ

1.5.2 ระยะกลาง

1) เกิดรูปแบบการสื่อสารองค์ความรู้สนับสนุนการขับเคลื่อนงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ ได้แก่ บทความข่าวและสารคดี

2) เกิดบันทึกความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายหลักที่ร่วมดำเนินกิจกรรม

3) เกิดโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ใน 15 จังหวัดต้นแบบ

4) เกิดภาคีเครือข่ายเข้าร่วมจัดเวทีสื่อสารสาธารณะไม่น้อยกว่า 15 เครือข่าย และได้รับการเผยแพร่ในสื่อสารมวลชนประเภทโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และเว็บไซต์ไม่น้อยกว่า 3 ช่องทาง

5) เกิดร่างแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกลาง

6) เกิดร่างแนวทางการจัดตั้งสถาบันสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธ

7) เกิดผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารที่ได้รับการยอมรับในทางวิชาการ หรือวารสารที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสุขภาวะวิถีพุทธ จำนวน 3 ฉบับ

1.5.3 ระยะยาว

1) คณะกรรมการฝ่ายสาธารณูปการและฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคมได้แนวทางการจัดตั้ง แผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการของสถาบันสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธ

2) คณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกลางได้แผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกลาง

3) คณะสงฆ์ในพื้นที่ 15 จังหวัดต้นแบบ สามารถผลิตชุดความรู้และถอดบทเรียนการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและการพัฒนาเครือข่ายสุขภาวะวิถีพุทธ

4) เกิดเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ จำนวน 15 องค์กรต้นแบบ และเครือข่ายองค์กรที่ร่วมเรียนรู้จำนวน 1,500 องค์กร

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการพัฒนาเครือข่าย
องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

บทที่ 2

บทที่ 2 กรอบคิด การสร้างองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

สำหรับการดำเนินการโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ จะเน้นการใช้แนวคิดสุขภาวะองค์รวมวิถีพุทธ ที่เป็นกรอบการอธิบายของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) แนวทางการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ แนวคิด ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี เรื่องตำบลอาริยพัฒนาสู่ความมั่นคง เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการสามารถเชื่อมโยงไปสู่การสร้างองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธต้นแบบได้ กำหนดกรอบความคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยได้ดังนี้

2.1 แนวคิดสุขภาวะวิถีพุทธแบบองค์รวม

2.2 แนวคิดการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

2.3 แนวคิดส่งเสริมการจัดการให้วัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนา

2.1 แนวคิดสุขภาวะวิถีพุทธแบบองค์รวม

การพิจารณาเกี่ยวกับแนวคิดสุขภาวะวิถีพุทธถือว่ามีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ เนื่องจากกรอบคิดที่ผู้วิจัยจะได้อ้างอิงจะเป็นแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้ การติดตามประเมินผล รวมทั้งกลไกที่จะสร้างเครือข่ายการทำงานระดับชุมชนร่วมกับคณะสงฆ์ระดับพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อ.ส.ม.) ที่จะเป็นเครือข่ายสำคัญในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ข้อเสนอของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) เกี่ยวกับกับสุขภาวะวิถีพุทธ[1] ได้สะท้อนให้เห็นว่าองค์รวมของการดำเนินชีวิตให้มีสุขภาวะที่ดี มีองค์ประกอบร่วมกัน 3 ประการกล่าวคือ (1) คนในมิติที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (2) สภาวะทางจิตใจ และ (3) สภาวะทางปัญญาหรือโดยรวมอาจเรียกว่า “ระบบการพัฒนาคน” ที่จะช่วยสร้างการตระหนักถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีหรือมี “สุขภาวะที่ดี” ได้ ทั้งนี้หากพิจารณาถึงองค์ประกอบร่วมของการส่งเสริมให้เกิดสุขภาวะวิถีพุทธ สามารถใช้มุมมองแบบไตรสิกขาเพื่อให้เห็น

1 สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2562). **สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ**. กรุงเทพฯ: วัดญาณเวศกวัน.

กระบวนทัศน์ของพระพุทธศาสนาในการส่งเสริม ตรวจทาน และรู้เห็นข้อเท็จจริงของการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธให้เกิดขึ้นได้

สำหรับไตรสิกขาแห่งการทำความเข้าใจสุขภาวะวิถีพุทธสามารถแยกย่อยรายละเอียดที่สำคัญได้ดังนี้ **องค์ประกอบร่วมที่ 1 คือมิติของคนที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม**จะเน้นให้เห็นว่าคนจะมีสุขภาวะที่ดีได้ ต้องอาศัยการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับสิ่งรอบกายอย่างเป็นมิตร ทั้งสิ่งรอบกายที่มีลักษณะเป็นกายภาพกล่าวคือวัตถุสิ่งของ สิ่งอำนวยความสะดวกตามความเจริญแห่งเทคโนโลยี รวมทั้งป่าไม้ ต้นน้ำ ต้นไม้ตามระบบธรรมชาติต่าง ๆ และ สิ่งรอบกายที่เป็นสังคม ชุมชน ครอบครัว ก็ถือเป็นองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงว่ามีนัยความหมายต่อการสร้างความสัมพันธ์และสุขภาวะที่ดีให้เกิดขึ้นได้ ดังนั้นในองค์ประกอบร่วมที่เกี่ยวข้องกับมิติของคนที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจะได้แก่

(1) การเข้าใจหลักอินทรียสังวร คือการตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ตา หูหรือประสาทสัมผัสให้เกิดประโยชน์ มุ่งเน้นการที่เข้าใจหรือรับรู้เพื่อสนับสนุนการศึกษาเรียนรู้ มากกว่าที่จะรับรู้ไปเพื่อให้การเสพติดลุ่มหลง

(2) การเข้าใจหลักปัจจัยปฏิเสวนา คือการบริโภคหรือเลือกใช้สิ่งของต่าง ๆ อย่างมีปัญญารวมทั้งตระหนักถึงความเข้าใจของประโยชน์ในสิ่งที่เลือกบริโภคหรือเลือกใช้ในวิถีชีวิต

(3) การเข้าใจหลักสัมมาอาชีวะ คือการประกอบอาชีพอย่างสุจริต รวมทั้งหากได้รับโอกาสที่จะทำงานที่สามารถสร้างสรรค์ประโยชน์กับสังคม ก็ดำเนินการควบคู่ไปด้วย ถือเป็นการพัฒนาตนเองตามหลักพระพุทธศาสนาได้อีกด้วย

(4) การเข้าใจหลักวินัยบัญญัติ คือการเห็นความสำคัญของการรักษาระเบียบวินัยและกติกาของสังคม การฝึกปฏิบัติตนให้เป็นสมาชิกที่เคารพระเบียบและความเห็นของส่วนร่วม ถือเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้คนในชุมชนเดียวกัน เนื่องจากเป็นการเปิดพื้นที่ที่จะรับฟังความคิดเห็นอย่างรอบด้านร่วมกัน

องค์ประกอบร่วมที่ 2 คือมิติของสภาวะทางจิตใจ จะเน้นการพัฒนาให้จิตใจมีความเข้มแข็ง คือมีความภูมิคุ้มกันต่ออบายมุข หรือความเสี่ยงทางสุขภาพ ที่อาจส่งผลเสียต่อสุขภาวะได้ ทั้งนี้กระบวนการที่จะช่วยสร้างให้สุขภาวะทางจิตใจมีความเข้มแข็ง ต้องอาศัยการยกระดับการเรียนรู้ที่เครือข่ายการทำงานดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้สามารถเกิดปัญญา ซึ่งสามารถเรียกการเรียนรู้นี้ว่าการสร้างให้เกิด “สมาธิ”

องค์ประกอบร่วมที่ 3 คือมิติของสภาวะทางปัญญา จะเน้นการพัฒนาให้คนมองเห็นสภาพความเป็นจริง เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์สถานการณ์จนสามารถปรับปรุงและพัฒนาได้ตรงกับความเป็นจริง อีกทั้งเพื่อดำเนินการพัฒนาให้ไปสู่ความยั่งยืนหรือที่พระพุทธศาสนาใช้คำว่าเกิด “ปัญญา” ได้

แนวคิดสุขภาวะวิถีพุทธแบบองค์รวม

ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าไตรสิกขา เป็นกระบวนการทางพระพุทธศาสนาที่เชื่อมโยงมาสู่การสร้างสุขภาวะวิถีพุทธ กล่าวคือเป็นกระบวนการที่เป็นหลักของการปฏิบัติ ที่จะสามารถส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม จิตใจ และปัญญา โดยเมื่อนำมาประยุกต์การดำเนินกิจกรรมในพื้นที่และการสร้างเครือข่ายชุมชนการผลักดันของเครือข่ายวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ด้วยศีล 5 และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล จะดำเนินการสำเร็จได้โดยการบูรณาการองค์ความรู้และเครือข่ายการทำงาน

2.2 แนวคิดการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นหน่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลซึ่งปรับปรุงแก้ไข ในปี พ.ศ. 2546 เริ่มดำเนินการและมีระเบียบมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2518 โดยความดำริปรารภริเริ่มของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธรมหาเถร) วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีแนวคิดในการจัดตั้ง คือ วัดในพระพุทธศาสนาสมควรได้รับการพัฒนาให้เป็นแกนนำในการเผยแผ่หลักธรรมและเป็นศูนย์กลางชุมชน สามารถสงเคราะห์เกื้อกูลชุมชนในทุกๆ ด้าน ที่ไม่ขัดต่อหลักพระธรรมวินัยและกฎหมาย ดังนั้น จึงสมควรให้วัดที่มีความพร้อมในตำบลหนึ่งๆ จัดตั้งดำเนินงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เพื่อทำหน้าที่อบรมและปฏิบัติการอันเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในตำบลนั้นๆ โดยมีคณะกรรมการหน่วยอบรมดำเนินการในความควบคุมของคณะกรรมการอำนวยการอบรมตามลำดับชั้น โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 5 ประการ คือ

1. เพื่อสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลตั้งอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้ช่วยเหลือตนเองได้และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ

2. เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานในการที่จะร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้าน

3. เพื่อเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า กล่าวคือ ใครมีความคิดอะไรที่เป็นประโยชน์สร้างสรรค์ที่จะนำมาพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญรุ่งเรืองให้มาแสดงออกที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เข้าทำนองที่ว่า ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ จะนำชาติให้เจริญ

4. เพื่อเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุขช่วยกันปกป้องพิทักษ์รักษาชีวิตและทรัพย์สินของทุกคนในหมู่บ้านให้เกิดความปลอดภัยไม่ว่าจะเป็นโจรภัย อัคคีภัย อุทกภัย วาตภัย หรือภัยอื่น ๆ ให้ทุกคนนอนตาหลับ เข้าทำนองว่า ถึงคราวมีทุกข์ ช่วยกันแก้ไข ถึงคราวสุขสบายก็ไม่ตกอยู่ในความประมาท

5. เพื่อเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารของทางราชการจำเป็นจะต้องรับทราบอย่างทันท่วงทีตรงไปตรงมายุคนี้เป็นยุคข้อมูลข่าวสาร เรื่องราวต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ถ้าหากได้รับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง จะทำให้เราเข้าใจสถานการณ์ของบ้านเมืองไม่ถูกต้องและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาไม่ถูกต้อง

สำหรับองค์ประกอบการดำเนินกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลประกอบด้วยการดำเนินกิจกรรมทั้งสิ้น 8 ด้านประกอบด้วย

องค์ประกอบการดำเนินกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

ด้านที่ 1 ศีลธรรมและวัฒนธรรม คือการขับเคลื่อนกระบวนการดำเนินงานให้เกิดกิจกรรม ที่สามารถส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาร่วมมีบทบาทกับวัดในการบูรณาการกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ความประพฤติ ตลอดจนการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมไทยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อยกระดับคุณภาพจิตใจ ปัญญาโดยสามารถสอดแทรกองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานของการส่งเสริมกระบวนการพัฒนากิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

ด้านที่ 2 สุขภาพและอนามัยคือการพัฒนาให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล สามารถร่วมมือกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขและการบริการสุขภาพ ทั้งในภาครัฐและภาคประชาสังคมเพื่อให้เกิดการเผยแพร่องค์ความรู้ กระบวนการและกิจกรรมที่สร้างภูมิคุ้มกันทางสุขภาวะ ตลอดจนเปิดสถานที่วัดให้เป็นบริเวณส่งเสริมกิจกรรมทางกายและการบริโภคอย่างถูกต้องตามโภชนาการ นอกจากนี้ยังสามารถใช้แนวคิดที่สืบเนื่องจากการพัฒนาธรรมนูญสุขภาวะพระสงฆ์และธรรมนูญสุขภาวะชุมชนให้เกิดการประโยชน์และนำไปสู่การเป็นสถานที่ต้นแบบในการดำเนินกิจกรรมได้ด้วย เป้าหมายสำคัญคือเพื่อสร้างให้เกิดการดูแลสุขภาวะองค์รวมของคนในชุมชน ทั้งพระสงฆ์และฆราวาสให้ดีและปราศจากโรคภัย โดยมีวัดและพระสงฆ์เป็นภาคีในการดำเนินงานการพัฒนาสุขภาพอนามัยร่วมด้วย

ด้านที่ 3 สัมมาชีพ คือการพัฒนาให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล มีส่วนต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา โดยคำนึงถึงการส่งเสริมอาชีพและการสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น บนพื้นฐานของการประกอบกิจกรรมการงานอย่างสุจริต ไม่เอารัด

เอาเปรียบสังคมและชุมชน รวมทั้งปลูกฝังค่านิยมและความประพฤติที่สร้างให้เยาวชนเชื่อมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต ตลอดจนสร้างความเข้าใจต่อกระบวนการและคุณค่าของหลักการเศรษฐกิจพอเพียงที่มีเป้าหมายอย่างสูงสุดคือการพัฒนาตนเอง เศรษฐกิจและสังคมให้มีความยั่งยืน

ด้านที่ 4 สันติสุข คือการพัฒนาให้ชุมชนสามารถอยู่อาศัยร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีความปลอดภัยและเข้าใจความแตกต่างหลากหลายทางความคิด โดยหน้าที่ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคือช่วยส่งเสริมให้เกิดการเผยแผ่องค์ความรู้และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เข้าใจความแตกต่างและหลากหลายของบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เห็นคุณค่าของการไม่เบียดเบียนผู้อื่นบนหลักการของการรักษาศีล 5 ทั้งนี้พระสงฆ์และวัดสามารถใช้สถานที่และโอกาสของการที่วัดเป็นพื้นที่ศูนย์กลางชุมชน พัฒนาจิตใจและประสานหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามาแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และพบปะประชาชน เพื่อร่วมวางแนวทางการสร้างสันติสุขร่วมกันได้

ด้านที่ 5 ศึกษาสงเคราะห์ คือการสร้างให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล สามารถสนับสนุนภารกิจของฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม โดยการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลที่ช่วยให้พุทธศาสนิกชนมีโอกาส ได้เข้ามาเรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในวัดที่จัดการศึกษาสงเคราะห์ รวมทั้งสนับสนุนกิจกรรมให้เกิดการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแก่เยาวชน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างเกิดศาสนทายาทที่เห็นคุณค่าของหลักธรรมและแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา เพื่อช่วยส่งเสริมศรัทธาและทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาต่อไป

ด้านที่ 6 สาธารณสงเคราะห์ คือการผลักดันบทบาทให้เกิดกิจกรรมการช่วยเหลือเกื้อกูลสังคม โดยมีองค์กรพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางของการส่งเสริมบทบาทความร่วมมือเพื่อการสังคมสงเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาของการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ การดำเนินกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์จะสามารถช่วยส่งเสริมบทบาทการช่วยเหลือสังคมและบรรเทาทุกข์ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐได้ เป้าหมายสำคัญของการดำเนินกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์คือการพัฒนาบทบาทและความร่วมมือให้องค์กรพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ เป็นส่วนหนึ่งของการดูแลสังคม รวมทั้งสามารถให้ความร่วมมือต่อภาครัฐในการร่วมจัดการภัยพิบัติและสงเคราะห์สังคมในสถานการณ์ต่างๆ ได้ด้วย

ด้านที่ 7 กตัญญูกตเวทิตาธรรม คือการผลักดันให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ส่งเสริมให้เกิดแนวคิดความกตัญญูรู้คุณให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะการสร้างให้เยาวชนนึกถึงผู้สูงอายุและปูชนียบุคคลของครอบครัว โดยองค์กรพระพุทธศาสนาหรือพระสงฆ์สามารถร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการใช้พื้นที่ของวัดในการจัดพื้นที่ดูแลผู้สูงอายุและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายในครอบครัวด้วย เป้าหมายสำคัญคือเพื่อสร้างให้เกิดชุดความคิดที่คำนึกถึงคุณค่าของการทดแทน

บุญคุณ ทั้งในระดับชุมชน ครอบครัวและต่อผู้มีพระคุณ เพื่อให้เกิดการดูแลและช่วยเหลือกันอย่างแท้จริงมากขึ้น

ด้านที่ 8 สามัคคีธรรม คือการผลักดันให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ส่งเสริมการสร้างให้เกิดแนวคิดการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข คำนึงถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองว่าควรจะดำเนินชีวิตเพื่อให้สังคมได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด ตลอดจนการพัฒนาให้องค์กรพระพุทธศาสนาสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้ประชาชนได้เข้าร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือสร้างความสามัคคีปรองดอง เพื่อไว้เนื้อเชื่อใจและเข้าใจความแตกต่างทางความคิด ตลอดจนพร้อมรับฟังและไกล่เกลี่ยปัญหาอย่างสันติ

กล่าวโดยสรุปการพัฒนาหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้ดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับภารกิจการปฏิรูปกิจการคณะสงฆ์ ถือเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่พระสงฆ์จะต้องส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมเพื่อสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรพระพุทธศาสนา องค์กรภาครัฐและองค์กรภาคประชาชน ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต คุณค่าทางจิตใจและปัญญา ให้คนในชุมชนคำนึงหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี ส่งเสริมความสงบสุข ตลอดจนมีส่วนต่อการส่งเสริมการพัฒนาสุขภาวะให้กับทั้งพระสงฆ์และคนในชุมชน เมื่อพิจารณาจากจุดมุ่งหมายของการก่อตั้งขึ้นของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) คือ ความต้องการให้พระสงฆ์สามารถอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น ผ่านการจัดอบรมให้ความรู้ทั้งโดยพระสงฆ์เองหรือการเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญภายนอก แต่ในระยะที่ผ่านมามีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคม ที่ขึ้นมามีบทบาทการพัฒนาด้านต่าง ๆ ในท้องถิ่น ส่งผลให้บทบาทการทำงานของพระสงฆ์ในฐานะหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลลดบทบาทลงไป อย่างไรก็ตามปัจจุบันที่มีการผลักดันให้เกิดการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา เพื่อให้องค์กรพระพุทธศาสนามีบทบาทในฐานะศูนย์กลางของชุมชน การรื้อฟื้นบทบาทของการพัฒนาหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้ตามเป้าหมายของการก่อตั้ง ตลอดจนสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการคณะสงฆ์ จะเป็นการปลูกฝังศรัทธาพระพุทธศาสนาและการดำรงตนอย่างมีศีลธรรมและจริยธรรมให้เกิดตั้งแต่เยาวชน รวมทั้งเริ่มต้นจากท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ

2.3 แนวคิดส่งเสริมการจัดการให้วัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนา[2]

ประเทศไทยมีจำนวนของวัดประมาณ 40,000 วัด ตั้งอยู่ทั่วทั้งประเทศ เมื่อคิดคำนวณเป็นค่าเฉลี่ยจะมีจำนวนวัดประมาณตำบลละ 5 วัด โดยวัดมีสัญลักษณ์ที่ทำให้ประชาชนนึกถึงหลักธรรมได้ง่าย อาทิ โบสถ์ วิหาร พระพุทธรูป พระเจดีย์ สำหรับการส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนาควรมีการสร้างให้เกิดการรับรู้ว่าเมื่อเห็นสัญลักษณ์เหล่านี้ให้คิดถึงธรรม หากมีการจัดการที่ดี วัดทุกวัดจะกลายเป็นศูนย์กลางการพัฒนาสุขภาวะทั้ง 4 มิติ คือ (1) กาย (2) จิต (3) สังคม และ (4) ปัญญา โดยจะจำแนกแนวคิดการส่งเสริมการจัดการวัด เป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ วัดควรทำงานร่วมกับเครือข่ายองค์กรสถาปนิกเพื่อออกแบบภูมิสถาปัตย์ของวัดให้มีความสวยงาม สะอาด ร่มรื่น และมีสัญลักษณ์ที่ก่อให้เกิดศรัทธาปสาทะ ยกตัวอย่างในครั้งสมัยพุทธกาล พระพุทธองค์และพระสงฆ์สาวกไม่ได้ทำหน้าที่บริหารวัด แต่บริหารธรรม โดยอนาถบิณฑิกเศรษฐีเป็นผู้บริหารวัดเชตวัน นางวิสาขาบริหารวัดบุพพาราม พระเจ้าพิมพิสารบริหารวัดเวฬุวัน สำหรับในประเทศไทยทุกวันนี้การบริหารวัดตกเป็นภาระของพระสงฆ์ และวัดก็มีสิ่งก่อสร้างและศาสนวัตถุมากมาย วัดมีภาระหนักในการต้องหาเงินมาบำรุงรักษาวัตถุที่มีมากมายของวัด การบอกบุญเรี่ยรายกลายเป็นภารกิจของสงฆ์ไป ทำให้ดูไม่เหมาะสมดังเมื่อครั้งพุทธกาล อย่างไรก็ตามในประเทศไทย เคยมีตัวอย่าง ที่พระสงฆ์ไม่ต้องทำหน้าที่บริหารวัดแต่บริหารธรรม คือ เมื่อครั้งที่ พระพรหมมังคลาจารย์ (ปั่น ปทุมุตฺตโร) (ขณะดำรงสมณศักดิ์ พระปัญญานันทมุนี) ไปเป็นเจ้าอาวาสวัดอุโมงค์ที่จังหวัดเชียงใหม่ ท่านไม่ต้องบริหารวัด แต่มีเจ้าชื่น สิโรรส เป็นผู้บริหารวัด หรือที่มูลนิธิพุทธฉือจี้ไต้หวัน ต่างมีงานพัฒนามากมายโดยที่ท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียนไม่ต้องบริหารวัตถุปัจจัยและกิจกรรม โดยมีนักธุรกิจที่มีศรัทธาสูงทำหน้าที่ช่วยบริหาร

2) ด้านสังคม จิตใจ และปัญญา วัดควรทำหน้าที่ส่งเสริมการจัดการให้มีศูนย์สอนเจริญสติมากขึ้นตัวอย่างที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ คือ วัดสามารถเก็บค่าธรรมเนียมการสอนเจริญสติในราคาที่ไม่สูงมากนัก เพื่อให้มีทุนสำหรับดำเนินการและขยายตัว ในทางการแพทย์ระบบของตะวันตก ยาที่คุณภาพดีจะมีราคาแพง แต่ในแนวทางแบบพุทธศาสนา การเจริญสติเป็นแนวทางการรักษาที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างมาก แต่การฝึกอบรมไม่ควรมีค่าใช้จ่ายที่สูง และควรส่งเสริมให้องค์กรต่าง ๆ มีการปฏิบัติในแนวเจริญสติ เช่น โรงเรียนเจริญสติ มหาวิทยาลัยเจริญสติ บริษัทเจริญสติ กรมกองเจริญสติ ฯลฯ องค์กรมีแรงจูงใจที่จะเป็นองค์กรแห่งการเจริญสติ เช่น ทำให้คนในองค์กรมีความสุขทะเลาะกันน้อยลง เจ็บป่วยน้อยลง มีวันลาป่วยและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลขององค์กร

---

2 ประเวศ วะสี. 2559. *พระพุทธศาสนา: ทุนอันยิ่งใหญ่เพื่อพัฒนาประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ.

ลดลง สมรรถนะขององค์กรสูงขึ้น เนื่องจากการเจริญสติทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า ความสุขที่ราคาถูก (Happiness at Low Cost) เมื่อคนจำนวนมากเจริญสติ เส้นทางการพัฒนาก็จะเปลี่ยนไป จากเส้นทางแห่งโลภจริตเป็นเส้นทางแห่ง ปัญญา – อิสรภาพ - การอยู่ร่วมกัน อันเป็นอาริยพัฒนา ดังนั้น ควรจะมีผู้นำชุมชนและนักธุรกิจที่มีศรัทธาสูง เข้ามาช่วยพระจัดการวัดให้สามารถเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทั้งกาย จิต สังคม และปัญญา ให้พระมีเวลาไปอุทิศกับการบริหารธรรมได้มากขึ้น ถ้าสามารถจัดการวัดได้ดีทั้ง 40,000 วัด จะเป็นอาริยพัฒนาที่ยิ่งใหญ่

อย่างไรก็ตาม พื้นที่วัดได้ถูกกลืนไปกับเมืองในบริบทของการพัฒนา ความพยายามในการฟื้นวัด คืนธรรม นำเมือง จึงเกิดขึ้นภายใต้บริบทดังกล่าว โดยข้อเสนอของ อรศรี งามวิทยาพงศ์ และคณะ (2560) ที่น่าสนใจอาจสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประการสำคัญดังนี้

1) การฟื้นฟูสัปปายะด้านกายภาพ วัดที่อยู่ในพื้นที่เมือง หรือพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบทส่วนใหญ่มีพื้นที่ทางกายภาพที่มีความเสื่อมโทรมและมีศาสนสถานที่ชำรุดอยู่ในหลายแห่ง สภาพทางกายภาพจึงเป็นความสำคัญลำดับแรกในการที่จะฟื้นฟูพระพุทธศาสนาสู่พื้นที่ ความพยายามดังกล่าวได้ปรากฏผ่านการปรับปรุงสิ่งก่อสร้างของวัดที่เป็นพื้นที่ศึกษาในทุกแห่ง อย่างไรก็ตามในแต่ละพื้นที่กับมีโจทย์การฟื้นฟูสัปปายะด้านกายภาพที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในพื้นที่ เช่น วัดนางชี การฟื้นฟูทางด้านกายภาพต้องเผชิญกับปัญหา *"บ้านในวัด"* ซึ่งเป็นการซ้อนทับระหว่างพื้นที่ของพระสงฆ์กับพื้นที่ใช้สอยของฆราวาส การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยกลไกสำคัญคือความร่วมมือและการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีเพื่อให้ได้ประโยชน์ทั้งสองฝ่ายเป็นต้น นอกจากนี้ กระบวนการฟื้นฟูสัปปายะด้านกายภาพจะต้องอาศัยการระดมทุนจากผู้มีจิตศรัทธาเป็นจำนวนมากแต่ก็สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยบทบาทเชิงเกื้อกูลระหว่างชุมชน ผู้มีจิตศรัทธา และวัด ขณะที่การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมภายในวัดนับเป็นส่วนสำคัญในการดึงดูดญาติโยมให้เข้ามาเรียนรู้ธรรมและจัดทำกิจกรรมทางศาสนาได้อย่างร่มรื่นเช่นกัน ดังนั้น การฟื้นฟูสัปปายะด้านกายภาพ จึงเป็นเสมือนด่านแรกในการฟื้นวัด คืนธรรม และนำเมือง โดยที่วัดดำเนินบทบาทของตัวเองเชื่อมโยงกับชุมชนรอบข้างเพื่อความเอื้อเฟื้อและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

2) การฟื้นฟูสัปปายะด้านศาสนบุคคล การเปลี่ยนแปลงความเชื่อของผู้คนในสังคมสมัยใหม่ได้นำมาสู่ความท้าทายของพระพุทธศาสนาในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอน การหลีกเลี่ยงพุทธพาณิชย์ที่เป็นผลให้เกิดการเบี่ยงเบนศาสนาออกจากบทบาททางธรรม พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนความรู้ความสามารถให้สอดคล้องกับธรรมที่ทันยุคสมัย รวมไปถึงการปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัยให้เกิดความเลื่อมใสต่อพุทธศาสนิกชน เช่น การเผยแผ่ธรรมผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมวัดนายโรง (ความถี่ FM 94.75 MHz.) เชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่น ๆ ของวัด

และแพร่กระจายแนวคิดการเผยแผ่ธรรมในรูปแบบดังกล่าวในฐานะต้นแบบที่มีแนวปฏิบัติที่ดีให้กับวัดเครือข่ายอื่น ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ การฟื้นฟูสัปปายะด้านศาสนบุคคลยังสะท้อนให้เห็นผ่านการฟื้นฟูประเพณีท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับบริบทสังคมสมัยใหม่ อาทิ การรื้อฟื้นประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีไหว้วัดของวัดภูเขาทอง เป็นต้น ในอีกมิติหนึ่งที่สำคัญคือ งานสาธารณสงเคราะห์ การที่พระสงฆ์ปรับบทบาทเข้าสู่การทำงานเพื่อชุมชนและสังคมมากขึ้น การส่งเสริมช่วยเหลือชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น และการนำพระธรรมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาตนเองและหลีกเลี่ยงอบายมุข การดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์เหล่านี้ได้ฟื้นวัดคืนมาได้เป็นอย่างดีและทำให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมกับสังคมมากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณางานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะด้วยหลักธรรมสัปปายะตามแนวพระพุทธศาสนาผ่านงานของพระมหาสุทิตย์ อาภากโร และคณะ (2558) แสดงให้เห็นการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะด้วยหลักธรรมสัปปายะ 5 สบาย ประกอบด้วย 1) การพัฒนาพื้นที่กายภาพวัดให้สะอาดตาและร่มรื่น หรือ อาวาสสบาย 2) การดูแลโภชนาการให้ถูกสุขลักษณะ หรืออาหารสบาย 3) การพัฒนาบุคคลให้สร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามร่วมกัน หรือบุคคลสบาย 4) การพูดคุยและทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสุขภาพจิต หรือภัสสบาย และ 5) การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา การสวดมนต์ ปฏิบัติธรรม และรักษาศีล หรือธรรมะสบาย กระบวนการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะเหล่านี้จะช่วยเชื่อมโยงการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งพระสงฆ์และฆราวาสและแสดงให้เห็นถึงการที่วัดสามารถกลับมาเป็นศูนย์กลางของชุมชนได้ท่ามกลางสังคมเมืองสมัยใหม่ เช่นเดียวกันกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมภายใต้หลักนิเวศวิทยาเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาที่คำนึงถึงคน สิ่งแวดล้อม และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนของคณะสงฆ์ในพื้นที่เมืองร้อยเอ็ด โดยยึดหลักการวัดสีเขียว ชุมชนสีเขียว ซึ่งเป็นการบูรณาการที่จะช่วยก่อให้เกิดการบูรณาการเชื่อมโยงการพัฒนาจิตและปัญญาระหว่างผู้คนในชุมชนและวัดอันจะก่อให้เกิดการฟื้นฟูบทบาทวัดให้สามารถดำรงอยู่ภายใต้สังคมเมืองได้อย่างยั่งยืนและเป็นพื้นที่ส่งเสริมสุขภาวะเมืองที่สำคัญ ขณะที่อีกปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้วัดสามารถฟื้นคืนได้ในบริบทเมืองคือการอาศัยเครือข่ายทางสังคมเพื่อต่อยอดการเรียนรู้และการเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมทั้งด้านกาย จิตใจ สังคม และปัญญาเพื่อให้เกิดชุมชนและสังคมการเรียนรู้สมัยใหม่

ท้ายที่สุดข้อเสนอของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2561) ที่ได้ตอบคำถามสำคัญต่อการพัฒนาสถาบันสงฆ์โดยเฉพาะเรื่องการสร้างพื้นที่วัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน ว่าวัดควรเป็นตัวอย่างของการสร้างพื้นที่สงบและเบิกบานใจให้กับผู้คนในสังคม โดยท่านได้เสนอให้วัดพึงระลึกถึงความเป็นพื้นที่รมณียสถานซึ่งประกอบไปด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2561: 30-31)

ภาพแสดงรมณีย
ดัดแปลงจากสถานสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

เมื่อนำแนวคิดทั้ง 3 ข้างต้นอันประกอบด้วย (1) แนวคิดสุขภาวะองค์รวมวิถีพุทธ (2) แนวทางการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ และ (3) แนวคิดตำบลอาริยพัฒนาสู่ความมั่นคง สามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการดำเนินงานของโครงการได้ดังนี้

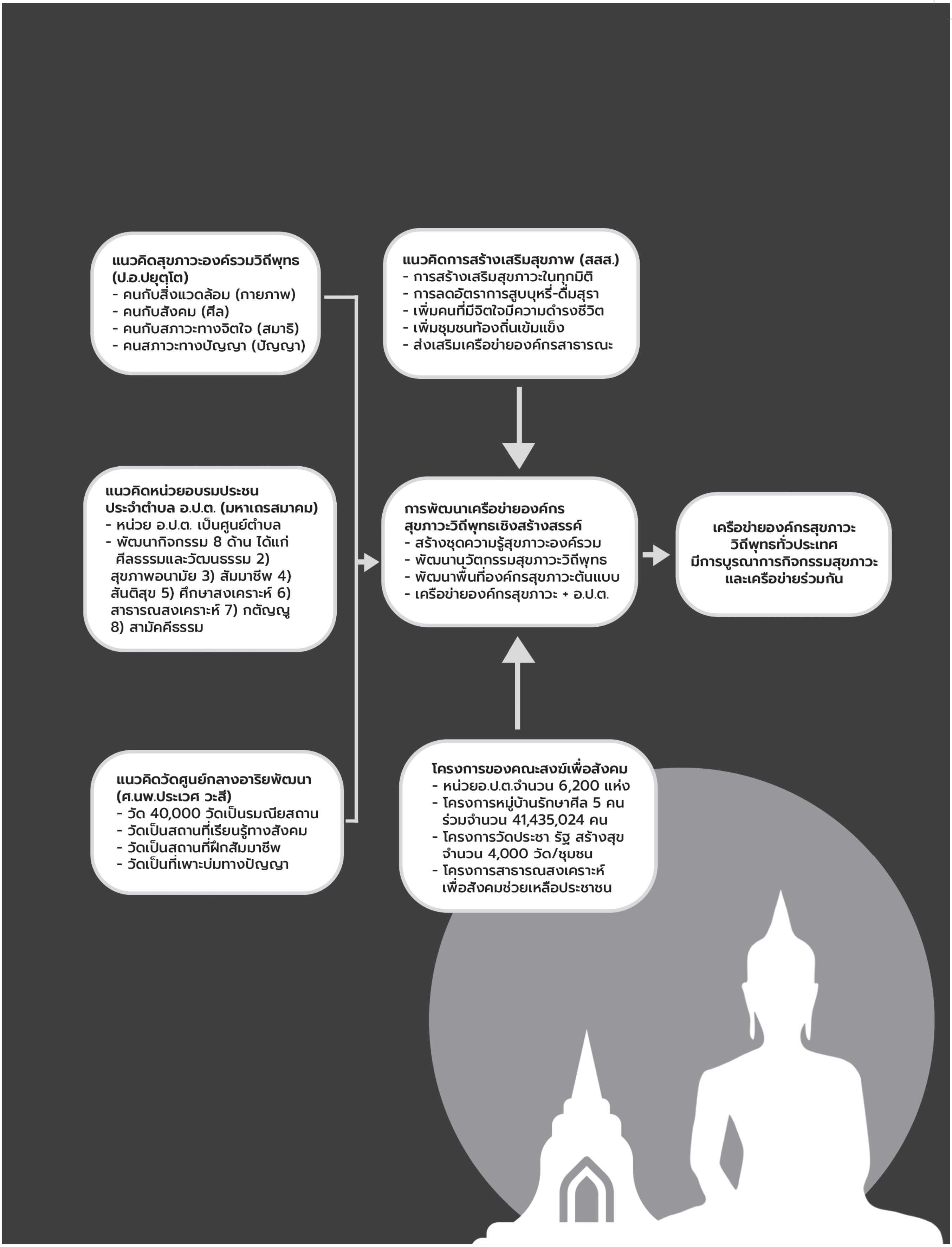
แนวคิดสุขภาวะองค์รวมวิถีพุทธ (ป.อ.ปยุตฺโต)
- คนกับสิ่งแวดล้อม (กายภาพ)
- คนกับสังคม (ศีล)
- คนกับสภาวะทางจิตใจ (สมาธิ)
- คนสภาวะทางปัญญา (ปัญญา)
แนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- การสร้างเสริมสุขภาวะในทุกมิติ
- การลดอัตราการสูบบุหรี่-ดื่มสุรา
- เพิ่มคนที่มีจิตใจมีความดำรงชีวิต
- เพิ่มชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง
- ส่งเสริมเครือข่ายองค์กรสาธารณะ
แนวคิดหน่วยอบรมประชน ประจำตำบล อ.ป.ต. (มหาเถรสมาคม)
- หน่วย อ.ป.ต. เป็นศูนย์ตำบล
- พัฒนากิจกรรม 8 ด้าน ได้แก่ ศีลธรรมและวัฒนธรรม 2) สุขภาพอนามัย 3) สัมมาชีพ 4) สันติสุข 5) ศึกษาสงเคราะห์ 6) สาธารณสงเคราะห์ 7) กตัญญู 8) สามัคคีธรรม
การพัฒนาเครือข่ายองค์กร สุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์
- สร้างชุดความรู้สุขภาวะองค์รวม
- พัฒนานวัตกรรมสุขภาวะวิถีพุทธ
- พัฒนาพื้นที่องค์กรสุขภาวะต้นแบบ
- เครือข่ายองค์กรสุขภาวะ + อ.ป.ต.
เครือข่ายองค์กรสุขภาวะ วิถีพุทธทั่วประเทศ มีการบูรณาการกิจกรรมสุขภาวะ และเครือข่ายร่วมกัน
แนวคิดวัดศูนย์กลางอาริยพัฒนา (ศ.นพ.ประเวศ วะสี)
- วัด 40,000 วัดเป็นรมณียสถาน
- วัดเป็นสถานที่เรียนรู้ทางสังคม
- วัดเป็นสถานที่ฝึกสัมมาชีพ
- วัดเป็นที่เพาะบ่มทางปัญญา
โครงการของคณะสงฆ์เพื่อสังคม
- หน่วยอ.ป.ต.จำนวน 6,200 แห่ง
- โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 คน ร่วมจำนวน 41,435,024 คน
- โครงการวัดประชา รัฐ สร้างสุข จำนวน 4,000 วัด/ชุมชน
- โครงการสาธารณสงเคราะห์ เพื่อสังคมช่วยเหลือประชาชน

บทที่ 3

บทที่ 3 ข้อมูลพื้นฐาน หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ที่ร่วมดำเนินการ

โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ มีพื้นที่ดำเนินโครงการจำนวนทั้งสิ้น 15 จังหวัด ครอบคลุมทั้งในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการสามารถส่งเสริม พัฒนา และผลักดันให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและวัดจำนวน 47 แห่ง ได้มีการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ของคณะสงฆ์และประเด็นสาธารณะอื่น ๆ ทั้งในประเด็นเกี่ยวกับพันธกิจหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล 8 ด้าน ได้แก่ ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสัมมาชีพ ด้านสันติสุข ด้านศึกษาสงเคราะห์ ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม และด้านสามัคคี ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส. ตลอดถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาวะ สุขภาพอนามัย และการช่วยเหลือสังคมในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ทั้งนี้เพื่อให้เห็นภาพรวมของการดำเนินการในแต่ละจังหวัดได้อย่างชัดเจน เนื้อหาในส่วนนี้จึงเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ดำเนินการในแต่ละจังหวัด รูปแบบกิจกรรมหรือโครงการที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล/วัดได้มีการขับเคลื่อน โดยสามารถนำเสนอได้ตามลำดับดังต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลพื้นฐานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล/วัดที่ร่วมดำเนินการในพื้นที่ภาคเหนือ

โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ มีการดำเนินการร่วมกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและวัดในพื้นที่ภาคเหนือ โดยมีจังหวัดที่ร่วมดำเนินการทั้งสิ้นจำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดน่าน จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำพูน และจังหวัดพิจิตร สามารถส่งเสริมและผลักดันให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและวัดจำนวน 15 แห่ง ได้มีการขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมตามพันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล สนองงานกิจการคณะสงฆ์ ดำเนินกิจกรรมตามโครงการยุทธศาสตร์ของคณะสงฆ์และหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านสุขภาพอนามัย การจัดการและพัฒนาพื้นที่วัด ตลอดถึงการช่วยเหลือและเยียวยา

ผู้ที่เดือดร้อนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ทั้งนี้สามารถนำเสนอข้อมูลตามหัวข้อรูปแบบกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม โดยสามารถนำเสนอได้ดังนี้

3.1.1 จังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่ ถือเป็นจังหวัดหนึ่งที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ โดยมีหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจำนวน 4 แห่ง ที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ ได้แก่ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสันผีเสื้อ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแม่ฮ้อยเงิน หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทุ่งสะโตกเขต 2 และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพระสิงห์ ทั้งนี้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแต่ละแห่งได้มีการดำเนินกิจกรรมบนพื้นฐานสถานการณ์ปัญหาและความต้องการของชุมชนโดยอาศัยต้นทุนที่มีได้อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นต้นทุนทางภูมิปัญญาวัฒนธรรม ต้นทุนเครือข่ายความร่วมมือ และต้นทุนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการทำงานอย่างบูรณาการในรูปแบบที่เรียกว่า “บวร” สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนในยุคสมัยปัจจุบัน และเป็นที่พึ่งพาให้กับชาวบ้านที่เผชิญกับความทุกข์ยากและเดือดร้อนดั่งเช่นอดีตที่เคย

1 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแม่ฮ้อยเงิน

วัดแม่ฮ้อยเงิน ตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูหิรัญศุภธาดา

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแม่ฮ้อยเงิน ได้เล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นของชุมชนได้รณรงค์การลดใช้สารเคมีส่วนหนึ่งและอีกทางหนึ่งคือการบำบัดรักษาด้วยสมุนไพรพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในการรักษาโรค โดยอาศัยหลังจากเสร็จพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาในวันพระวันธรรมสวนะตลอดระยะเวลา ในภาคพรรษา 3 เดือน ทุก ๆ วันพระได้ทำกิจกรรม ดื่มน้ำสมุนไพร แช่ฝ่ามือ ฝ่าเท้า บำบัดรักษาโรค ก่อนกลับบ้าน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา เป็นปีที่ 7 ของการเริ่มทำกิจกรรมซึ่งผลของการทำกิจกรรมทำให้ศรัทธาประชาชนมีสุขภาพทางกายและใจที่ดี เป็นการรักษาทางเลือกอีกวิธีหนึ่งโดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านโดยความร่วมมือของคนในชุมชนทำให้กิจกรรมนี้ เกิดการอบรมศักยภาพให้คนในชุมชนได้เข้าใจถึงกระบวนการและวิธีการเสริมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น และก่อเกิดความร่วมมือระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ พร้อมกันนี้ยังได้ขับเคลื่อนด้านสาธารณะสงเคราะห์แก่ชุมชน ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์กู้ชีพ-กู้ภัยโพธิ์เงิน (พลังบวร) ซึ่งเป็นองค์กรสาธารณะกุศล ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแม่ฮ้อยเงิน ที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาวะองค์รวม และช่วยเหลือสังคม ตลอดจนสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด ได้ขับเคลื่อนการดูแล รักษา และช่วยเหลืออย่างครบวงจร

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. การประชุมคณะทำงาน เพื่อวางแผนและกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน

2. สร้างการรับรู้ของคนในชุมชนและกลุ่มจิตอาสาของชุมชน

3. ขับเคลื่อนกิจกรรมธรรมะบำบัดใจ สุขอนามัยบำบัดกาย ปีที่ 7 โดยการอบรมศักยภาพบุคลากรด้านการใช้สมุนไพรบำบัด เพื่อส่งเสริมสุขภาวะ และอบรมศักยภาพบุคลากรจิตอาสาเพื่อสงเคราะห์ชุมชน

4. สงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด ด้วยการสงเคราะห์สิ่งของ การดูแลรักษา และกระบวนการอื่นๆ

5. สรุปผลดำเนินกิจกรรมและมอบรางวัลแก่จิตอาสาที่มุ่งมั่นการดำเนินงาน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ชุมชนได้องค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นแพทย์แผนสมุนไพรในการส่งเสริมสุขภาวะ

2. นำไปสู่การสร้างสัมมาชีพด้วยการนำสมุนไพรชุมชนแปรรูปเป็นสินค้าในการดูแลสุขภาพ

3. เกิดสมาชิกจิตอาสาของศูนย์กู้ชีพ-กู้ภัยโพธิ์เงิน (พลังบวร) ที่มีสมรรถนะในการสงเคราะห์สังคม

4. ชุมชนมีสุขภาวะองค์รวมที่ดี

5. หน่วยอบรมประชาชนเป็นศูนย์กลางการดูแลจิตใจและที่พึ่งของสังคม

6. เกิดการทำงานร่วมกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกจากต่อเนื่อง

หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลแม่ฮ้อยเงิน

2 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสันผีเสื้อ

วัดป่าข่อยเหนือ ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระอธิการอุเทน สุจิตฺโต

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสันผีเสื้อ ได้เล็งเห็นปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านในชุมชน ทั้งในเรื่องผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ ตลอดถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ส่งผลให้กลุ่มคนเหล่านี้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง ของใช้ต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสันผีเสื้อ ร่วมกับเทศบาลตำบลสันผีเสื้อ ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มพัฒนาสตรี กลุ่มผู้สูงอายุและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ได้วางแผนหาแนวทางช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาดังกล่าว โดยนำสิ่งของที่ได้จากการทำบุญ และเชิญชวนพุทธศาสนิกชนไปช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เพื่อลดภาระค่าใช้จ่าย และช่วยบรรเทาความเดือดร้อนในเบื้องต้นให้กับครอบครัว รวมทั้งเป็นการให้กำลังใจผู้ป่วย โดยการออกเยี่ยมและมอบสิ่งของจำเป็นที่จะใช้ในชีวิตประจำวัน แม้กระทั่งจัดตั้งกองทุนเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อนำดอกผลมาใช้จ่ายช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบปัญหาทางสังคม มีการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิดและอุทกภัย (น้ำท่วม) ในพื้นที่ตำบลสันผีเสื้อ โดยนำผลผลิตทางการเกษตรได้แก่ พืชผักปลอดภัย ไข่ไก่อารมณ์ดี ข้าวชาวนาน้อย จากโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตำบลสันผีเสื้อและผักเกษตรอินทรีย์ปลอดสารพิษที่ปลูกคณะสงฆ์ตำบลสันผีเสื้อ มาร่วมแจกและส่งมอบให้กับประชาชนผู้ที่เดือดร้อน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวเป็นการยืนยันให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์ หน่วยงานราชการ และชาวบ้านในพื้นที่ ผ่านการเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายอำเภอ นายกเทศมนตรี และคณะสงฆ์จังหวัด เป็นการยืนยันถึงความสำคัญของพระสงฆ์ที่สามารถมีส่วนช่วยบรรเทาทุกข์ทางใจโดยการนำหลักธรรมไปประคับประคองจิตใจให้แก่ผู้ประสบปัญหาเหล่านี้ให้มีสติและกำลังใจก้าวพ้นภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมปรึกษาหารือกับคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสันผีเสื้อ
2. จัดทำโครงการเพื่อเสนอขอความเห็นชอบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และสถานที่ประชุม
4. ดำเนินการตามโครงการ
5. สรุปผลการดำเนินงาน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ผู้ประสบปัญหาทางสังคมได้รับสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอเหมาะสม

2. ผู้ประสบปัญหาทางสังคมมีขวัญกำลังใจในการดำรงชีวิตและได้รับการฟื้นฟูสภาวะทางจิตใจ ด้วยพุทธวิธี

3. ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกพืชผักสวนครัวที่ไร้สารพิษ สร้างสุขภาวะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เกิดเป็นอาชีพเสริมซึ่งนำไปสู่การสร้างรายได้ภายในครอบครัว

4. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล หน่วยงานภาครัฐเอกชน ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม นำไปสู่การสร้างสัมมาชีพด้วยการนำสมุนไพรชุมชนแปรรูปเป็นสินค้าในการดูแลสุขภาพ

หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลสันพีเสื้อ

3 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทุ่งสะโตกเขต 2

วัดหัวริน ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูวิวิธประชานุกูล

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทุ่งสะโตกเขต 2 ถือเป็นพื้นที่ต้นแบบที่ได้คัดเลือกให้เป็นตัวแทนในการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในระดับจังหวัด โดยพื้นที่ดังกล่าวมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่เข้มแข็ง ด้วยเหตุนี้เอง หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทุ่งสะโตกเขต 2 จึงได้มีการดำเนินกิจกรรมโดยอาศัยต้นทุนทางวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อทางพระพุทธศาสนา โดยนำทั้งสองสิ่งมาสอดแทรกกับกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพตัดเย็บและฝึกอาชีพการปั้นพระพุทธรูปและรูปเหมือน ซึ่งถือเป็นการพัฒนาศักยภาพให้กับผู้สูงอายุและเยียวยาชาวบ้านที่ติดสุราในชุมชน กิจกรรมดังกล่าวเป็นการสร้างรายได้ พัฒนาทักษะ และสร้างโอกาสให้

กับผู้เข้าร่วมกิจกรรม อีกทั้งยังเป็นการยกระดับหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อให้เกิดการลด ละ เลิก จากสุราและยาเสพติด นอกจากนี้ ในช่วงที่มีปัญหาโรคโควิด-19 ทำให้เกิดปัญหาขึ้นในสังคม ทั้งในเรื่องรายได้ประจำเริ่มที่มีการปรับเปลี่ยนอันเนื่องมาจากคนตกงาน เกิดปัญหาความเครียด และปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย ด้วยเหตุนี้เองจึงได้มีการต่อยอดกิจกรรมเป็นการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด-19 ภายในพื้นที่วัด ภายใต้การทำงานร่วมกับหน่วยงานราชการ อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานสาธารณสุขจังหวัด หน่วยงานวัฒนธรรมจังหวัด นอกจากนี้ยังมีการลงพื้นที่ไปยังชุมชนใกล้เคียงเพื่อทำการแจกอาหาร น้ำดื่ม และสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังให้ความอนุเคราะห์กับครอบครัวของผู้ที่เสียชีวิตจากโรคโควิด-19 ทั้งในเรื่องของโลงศพ ผ้าไตร ผ้าบังสุกุล และดอกไม้จันทน์ โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมปรึกษาหารือกับคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทุ่งสะโตกเขต 2
2. จัดทำโครงการเพื่อเสนอขอความเห็นชอบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ประสานงานกับวิทยากรและผู้มีความรู้
4. จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และสถานที่ประชุม
5. ดำเนินการตามโครงการ
6. สรุปผลการดำเนินงาน

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทุ่งสะโตกเขต 2

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีการฝึกอาชีพร่วมกันและเกิดการเรียนรู้ธรรมและคุณธรรม จริยธรรม และได้ปฏิบัติร่วมกัน

2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับการพัฒนาด้านอาชีพ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมระหว่างกลุ่มที่เข้ามาอบรม ทั้งการแต่งกาย การกินและการดำรงชีวิต และร่วมสามัคคีปฏิบัติธรรม และมีอาชีพ และมีรายได้สู่ครอบครัว

3. เกิดร้านค้าชุมชนที่ทำหน้าที่รวบรวมผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นโดยชุมชน และจำหน่ายในชุมชน โดยคาดหวังว่าจะสามารถขยายสู่ท้องตลาดต่อไป และเปิดเป็นร้านค้าสหกรณ์ชุมชนออนไลน์ต่อไปในอนาคต

4. ผู้ที่เดือดร้อนจากการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาในเบื้องต้น

4 คณะสงฆ์อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ดำเนินการโดย วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูวิทิตศาสนาทร

คณะสงฆ์อำเภอเมืองเชียงใหม่ ถือเป็นคณะสงฆ์ที่มีความเข้มแข็ง มีการดำเนินกิจกรรมและโครงการร่วมกับชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา คณะสงฆ์อำเภอเมืองเชียงใหม่สามารถเป็นที่พึ่งพาให้กับชาวบ้านได้อย่างเหมาะสม ทั้งการเป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจผ่านการเป็นผู้นำทางศาสนา เป็นที่พึ่งในยามที่เดือดร้อนผ่านการส่งมอบสิ่งของเครื่องใช้และทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ด้วยเหตุนี้เอง โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ได้ติดต่อประสานงานเพื่อแจ้งความประสงค์ในการสนับสนุนงบประมาณให้กับคณะสงฆ์อำเภอเมืองเชียงใหม่ ในการนี้ได้รับความเมตตาจาก พระครูวิทิตศาสนาทร รองเจ้าคณะอำเภอเมืองเชียงใหม่ ทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบกิจกรรม โดยได้ทำการเสนอโครงการ “สาธารณสงเคราะห์ วัดช่วยบ้าน เพื่อพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน” มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ผ่านการมอบถุงยังชีพที่ภายในบรรจุสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ มีการลงพื้นที่ไปยังชุมชนเพื่อเยี่ยมเยียนให้กำลังใจและมอบสิ่งของให้กับผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียงบริเวณรอบวัดพระสิงห์วรมหาวิหาร นอกจากนี้ยังทำการมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวมีรูปแบบการทำงานบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลนครเชียงใหม่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสำนักงานพระพุทธศาสนา อันแสดงให้เห็นถึงบทบาทการทำงานของคณะสงฆ์ที่มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมปรึกษาหารือกับผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

2. เขียนโครงการเพื่อเสนอขอรับทุนสำหรับการดำเนินโครงการ

3. ประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรม ทั้งจำนวนชาวบ้านที่จะเข้ามารับถุงยังชีพ จำนวนนักเรียนที่จะเข้ารับทุนการศึกษา ตลอดถึงวางแผนการลงชุมชนไปยังกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง

4. จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และสถานที่

5. ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานที่กำหนดไว้

6. สรุปผลการดำเนินงาน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับการช่วยเหลือทางด้านสิ่งของเครื่องใช้ และได้รับการเยียวยาทางด้านจิตใจ

2. นักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดทุนทรัพย์ได้รับการช่วยเหลือในด้านทุนการศึกษา

3. ส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายความร่วมมือผ่านการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

คณะสงฆ์
อำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่

3.1.2 จังหวัดน่าน

จังหวัดน่าน เป็นจังหวัดที่คณะสงฆ์และเครือข่ายองค์กรภาครัฐและเอกชน ขับเคลื่อนงานคณะสงฆ์อย่างเข้มแข็ง มีการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับพันธกิจ 8 ด้าน ด้วยการบูรณาการกับนโยบายคณะสงฆ์ได้แก่ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข และการสงเคราะห์ชุมชนในท่ามกลางสถานการณ์การระบาดโรคโควิด-19 โดยนำพุทธเกษตร เป็นเครื่องมือเพื่อลดความเสี่ยงโรคซึมเศร้าในผู้สูงอายุ เป็นโครงการที่มุ่งเน้นให้พุทธเกษตร : ต้นกล้าแห่งความมั่นคงทางด้านสัมมนาชีพ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการเพาะพันธุ์พืชชนิดต่าง ๆ และจำหน่ายพันธุ์พืชที่เพาะปลูกให้รูปแบบส่งเสริมด้านสัมมาชีพแก่ผู้เข้ารับการอบรม ในความหลากหลายของพันธุ์พื้น และราคาที่ถูก เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน ในเขตพื้นที่จังหวัดน่าน มีพันธุ์พืชเศรษฐกิจหลายชนิด ทั้งพืชผักสวนครัว พันธุ์พืชสมุนไพร หลักการทั่วไปของการปลูกและบำรุงรักษาพืชทั่วไปและพืชสมุนไพร ไม่แตกต่างกัน แต่ความอุดมสมบูรณ์ของพืชสมุนไพร จะเป็นเครื่องชี้บอกคุณภาพของสมุนไพรได้ พืชสมุนไพรต้องการการปลูกและบำรุงรักษาใกล้เคียงกับลักษณะธรรมชาติของพืชสมุนไพรนั้นมากที่สุด เช่น ว่านหางจระเข้ ต้องการดินปนทราย และอุดมสมบูรณ์ มีแสงแดดพอเหมาะ หรือต้นเหงือกปลาหมอชอบขึ้นในที่ดินเป็นเลน และที่ดินกร่อยชุ่มชื้นเป็นต้น หากผู้ปลูกสมุนไพรเข้าใจสิ่งเหล่านี้จะทำให้สามารถเลือกวิธีปลูกและจัดสภาพแวดล้อมของต้นไม้ได้เหมาะกับพืชสมุนไพร ในสภาวการณ์ปัจจุบันที่ประชาชน ยึดหลักการดำรงชีวิตอยู่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกันมากขึ้น มีความต้องการธรรมชาติมากขึ้น ประชาชนจึงมักที่จะเพาะพันธุ์พืชผักสวนครัว พืชสมุนไพร กันมากขึ้น หลายคนไม่มีความเข้าใจในการเพาะพันธุ์พืช หรือไม่มีเวลาที่จะขยายพันธุ์พืชเป็นโอกาสดีที่ในเขตตำบลฝายแก้ว มีปราชญ์ทางด้านพืชท้องถิ่น หลายท่านมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการขยายพันธุ์พืช การเพาะพันธุ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ถูกต้อง และการบำรุงรักษา หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจึงคิดโครงการ พุทธเกษตร : ต้นกล้าแห่งความมั่นคงทางด้านสัมมนาชีพ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการเพาะพันธุ์พืชชนิดต่าง ๆ และจำหน่ายพันธุ์พืชที่เพาะปลูกให้รูปแบบส่งเสริมด้านสัมมาชีพแก่ผู้เข้ารับการอบรม ในความหลากหลายของพันธุ์พื้น และราคาที่ถูก เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน

1 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลนาปัง

วัดน้ำลัด ตำบลนาปัง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูสังฆรักษ์พนัส ทิพฺเมธี

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลฝายแก้ว ได้มีการดำเนินโครงการ พุทธเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงโรคซึมเศร้าในผู้สูงอายุ ควบคู่ไปกับการดำเนินโครงการที่มุ่งเน้นการนำพุทธศาสนามาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้กับประชาชน ผ่านการดำเนินโครงการพุทธเกษตร : ต้นกล้าแห่งความมั่นคงทางด้านสัมมนาชีพ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการเพาะพันธุ์พืชชนิดต่าง ๆ และจำหน่ายพันธุ์พืชที่เพาะปลูกให้รูปแบบส่งเสริมด้านสัมมาชีพแก่ผู้เข้ารับการอบรม ในเรื่องความหลากหลายของพืชพันธุ์พื้นเมือง โดบตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คนไทยได้สะสมความรู้และภูมิปัญญาของพืชท้องถิ่นมานานนับร้อยปี พืชท้องถิ่นหลายร้อยชนิดมีถิ่นอาศัยตามป่าธรรมชาติ พืชหลายชนิดใช้เป็นพืชเศรษฐกิจในการประกอบอาหาร หลายชนิดได้ถูกใช้เป็นยารักษาโรคตามตำรับหมอพื้นบ้านซึ่งทุกหมู่บ้านมีผู้รู้เรื่องพืชพันธุ์ การนำมาใช้ทำอาหาร และยารักษาโรค ผู้รู้เหล่านี้ถูกเรียกว่า “หมอยา หรือ หมอพื้นบ้าน” ซึ่งเก็บรักษาพืชเหล่านั้นไว้ มีตำรายาสำหรับรักษาโรค ภูมิปัญญาเหล่านี้ได้ถูกถ่ายทอดสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน ซึ่งพืชพื้นบ้านสามารถแบ่งได้เป็นพืชอาหาร พืชให้สีแต่งอาหารและให้สีย้อม พืชมีพิษ พืชที่ใช้ในงานหัตถกรรมพื้นบ้าน และพืชสมุนไพร

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมวางแผนในการดำเนินงาน
2. แต่งตั้งคณะทำงาน
3. ร่วมกันจัดหาวัสดุอุปกรณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านเกษตรเชิงพุทธ
4. ให้ความรู้หลักการการปลูกพืชสวนครัวและการเกษตรพอเพียงในครัวเรือน โดยวิทยากรเชี่ยวชาญในตำบลฝายแก้ว
5. การแจกจ่ายผลผลิตจากพุทธเกษตรเพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด
6. มีการนิเทศติดตามโดยคณะกรรมการและวิทยากร

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. คนในชุมชนสามารถผลิตอาหารอินทรีย์ในครัวเรือนได้
2. มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมสุขภาวะชุมชนที่วัดพระธาตุแช่แห้ง

3. การสร้างสัมมาชีพรายได้แก่คนในชุมชนด้วยผลิตผลของการทำเกษตรอินทรีย์
4. วัดเป็นศูนย์ที่พึ่งแก่ชุมชนในการเสริมสร้างสุขภาวะ
5. ส่งเสริมเครือข่ายภายนอกร่วมมือกับคณะสงฆ์ในการขับเคลื่อนสุขภาวะชุมชน

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลนาปัง

2 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลม่วงตึ๊ด

วัดพระธาตุแช่แห้ง ตำบลม่วงตึ๊ด อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระชยานันทมุนี,ผศ.ดร.

โครงการ พุทธเกษตร : แหล่งเรียนรู้สมุนไพร และสวนสมุนไพร เป็นการส่งเสริมสุขภาวะในท้องถิ่นที่สามารถช่วยดูแลรักษาความเจ็บป่วยให้กับชาวบ้านได้และใช้ได้อย่างกว้างขวาง แต่เป็นเพราะเราใช้วิธีรักษาโรคแผนใหม่มานานมากจนวิชาการแพทย์แผนโบราณที่มีสมุนไพรเป็นยาหลักถูกลืมจนต่อไม่ติด ทำให้เยาวชนรุ่นหลังๆ รู้จักสมุนไพรไทยได้น้อยมากและแทบจะไม่รู้จักเลย ทั้งที่สมุนไพรเหล่านั้นอยู่ใกล้ๆตัวเรานี้เอง จึงได้จัดทำโครงการ พุทธเกษตร : แหล่งเรียนรู้ และสวนสมุนไพรในท้องถิ่น ขึ้น เพื่อเก็บรวบรวมสมุนไพรไทยไว้ให้เยาวชนรุ่นหลังได้ทำการศึกษา วิธีการรักษาโรค ตลอดจนวิถีชีวิตฯลฯ มีความสำคัญและเป็นสิ่งล้ำค่าที่ควรจะเก็บรวบรวม อนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านไทยให้อยู่คู่กับคนไทยเพื่อเป็นมรดกต่อลูกหลาน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมวางแผนในการดำเนินงาน
2. แต่งตั้งคณะทำงาน
3. ร่วมกันจัดหาวัสดุอุปกรณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านเกษตรเชิงพุทธ
4. ให้ความรู้หลักการการปลูกพืชสวนครัวและการเกษตรพอเพียงในครัวเรือน โดยวิทยากรเชี่ยวชาญในตำบลฝายแก้ว
5. กิจกรรมรณรงค์รวบรวมสมุนไพรในท้องถิ่น
6. กิจกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้สมุนไพรในท้องถิ่น

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. สามารถนำภูมิปัญญาไทยมาศึกษาประโยชน์ที่ได้จากสมุนไพรไทย
2. ลดรายจ่ายในครัวเรือนทั้งในด้านอาหาร สุขภาพและต้นทุนในการผลิตพืช
3. ถ่ายทอดความรู้ในการปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวและขยายพันธุ์สมุนไพร
4. มีความเข้าใจในการปฏิบัติตนเพื่อลดภาวการณ์เกิดโรค
5. ได้อนุรักษ์สมุนไพรพื้นบ้านเพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า และมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง

**หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลม่วงตึ๊ด**

3 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลฝายแก้ว

วัดท่าล้อ ตำบลฝายแก้ว อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูมานิตนันทวงศ์

โครงการ "พุทธเกษตร : ต้นกล้าแห่งความมั่นคงทางด้านสัมมาชีพ" เป็นโครงการที่มุ่งแก้ไขปัญหาและส่งเสริมให้ชุมชนสามารถมีสัมมาชีพ ภายใต้สภาวการณ์ปัจจุบันที่ประชาชน ยึดหลักการดำรงชีวิตอยู่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กันมากขึ้น มีความต้องการธรรมชาติมากขึ้น ประชาชนจึงมักที่จะเพาะพันธุ์พืชผักสวนครัว พืชสมุนไพร กันมากขึ้น หลายคนไม่มีความเข้าใจในการเพาะพันธุ์พืช หรือไม่มีเวลาที่จะขยายพันธุ์พืช เป็นโอกาสดีที่ในเขตตำบลฝายแก้ว มีปราชญ์ทางด้านพืชท้องถิ่น หลายท่านมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการขยายพันธุ์พืช การเพาะพันธุ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ถูกต้อง และการบำรุงรักษา หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจึงคิดโครงการ พุทธเกษตร : ต้นกล้าแห่งความมั่นคงทางด้านสัมมนาชีพ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการเพาะพันธุ์พืชชนิดต่าง ๆ และจำหน่ายพันธุ์พืชที่เพาะปลูกให้รูปแบบส่งเสริมด้านสัมมาชีพแก่ผู้เข้ารับการอบรมในความหลากหลายของพันธุ์พื้น และราคาที่ถูก เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมวางแผนในการดำเนินงาน
2. แต่งตั้งคณะทำงาน
3. ร่วมกันจัดหาวัสดุอุปกรณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านเกษตรเชิงพุทธ
4. ให้ความรู้หลักการการปลูกพืชสวนครัวและการเกษตรพอเพียงในครัวเรือน โดยวิทยากรเชี่ยวชาญในตำบลฝายแก้ว
5. อบรมให้ความรู้ด้านพืชเศรษฐกิจในชุมชนโดยปราชญ์ชาวบ้าน
6. กิจกรรมการเพาะพันธุ์ต้นกล้าผัก และพืชเศรษฐกิจในชุมชน
7. กิจกรรมโรงชำ โรงเพาะ โรงจำหน่ายพันธุ์พืชเศรษฐกิจ

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลฝายแก้ว

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. พระภิกษุ สามเณร และประชาชน มีความเข้าใจในงานพุทธเกษตรต่อยอดเป็นอาชีพในอนาคต

2. มีการกระจายพันธุ์พืชเศรษฐกิจของชุมชน ทางด้านสัมมนาชีพ

3. หล่อหลอมพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ในหลักพุทธเกษตรในชีวิตประจำวัน ให้มีความเข้าใจในการเกษตร และตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง

3.1.3 จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จังหวัดแม่ฮ่องสอน ถือเป็นจังหวัดที่การขับเคลื่อนงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ให้สอดคล้องกับพันธกิจ 8 ด้าน ด้วยการบูรณาการกับนโยบายคณะสงฆ์ได้แก่ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข และการสงเคราะห์ชุมชนในท่ามกลางสถานการณ์การระบาดโรคโควิด-19 โดยมุ่งเน้นงานในด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม อันก่อให้เกิดการบูรณาการกับการส่งเสริมสุขภาวะ และการสร้างสัมมาชีพในชุมชน เกิดการร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์และหน่วยงานภาครัฐที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจังหวัดแม่ฮ่องสอนอย่างเข้มแข็ง โดยมีการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ โครงการเผยแผ่ธรรมนำสันติสุข ผ่านการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาจิตใจและสร้างปัญญาตื่นรู้ให้กับชาวบ้านและเยาวชนในพื้นที่ โครงการวัด ประชา รัฐ ผ่านการดำเนินกิจกรรมพัฒนาพื้นที่วัดสู่การเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจ โครงการส่งเสริมให้ความรู้ในเรื่องศีลธรรมและวัฒนธรรมให้กับเยาวชน ผ่านการจัดอบรมให้ความรู้ในประเด็นทางด้านพระพุทธศาสนา การสืบสานประเพณีวัฒนธรรม การรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่น เชิดชูภูมิปัญญา เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดไปสู่การสร้างรายได้ โดยสามารถนำเสนอได้พอสังเขปดังนี้

1 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจองคำ

วัดพระธาตุดอยกองมู ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระสุมณฑ์ศาสนกิตติ์

ชุมชนตำบลจองคำ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมีความหนาแน่นของคนในชุมชน ทำให้คณะสงฆ์และหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการจรรโลงพระพุทธศาสนาภายใต้ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน จึงได้จัดกิจกรรม ในการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยประยุกต์กับการขับเคลื่อนโครงการ “หมู่บ้านรักษาศีล 5” ให้เข้าถึงประชาชนทุกระดับ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เพื่อให้เกิดความสุขสันติสุข ให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยยึดมั่นตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา อันจะส่งผลให้ประชาชนในชุมชนเกิดความสงบร่มเย็น นำไปสู่การเกิดขึ้นของโครงการเผยแผ่ธรรมนำสันติสุข เป็นการดำเนินงานที่มีศาสนาเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรม โดยมุ่งเน้น “พันธกิจ” ในด้านต่างๆ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนใช้พื้นที่วัดให้เกิดประโยชน์ วัดเป็นศาสนสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา ทั้งในด้านหลักธรรมคำสอน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเกื้อกูลกัน ตลอดจนพลิกฟื้นให้ศาสนสถานกลับมาเป็นศูนย์ส่งเสริมวิถีไทย ใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน อาทิ กิจกรรม ในวันสำคัญต่างๆทางศาสนา และเพื่อพลิกพื้นวิถีชีวิต ที่ดีงามในอดีตให้กลับมาเป็นการอนุรักษ์สืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ดำรงรักษาเอกลักษณ์ของชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอนให้คงอยู่ ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ ขนบธรรมเนียมของชาวไทยใหญ่สืบไป และได้ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้หรือพัฒนาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่ม เกิดเป็นผลิตผลของท้องถิ่น สร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น และเป็นอยู่สบายมีความผาสุก จากการมีส่วนร่วมและความเสียสละของคนในชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมชี้แจงการขับเคลื่อนโครงการฯ
2. เวทีแลกเปลี่ยนเพื่อวิเคราะห์ถึงจุดเด่นอัตลักษณ์และเครือข่ายความร่วมมือของการดำเนินงาน อปต. ที่ผ่านมา
3. การคัดเลือกพื้นที่การขับเคลื่อนโครงการฯ
4. การระดมความเห็นถึงแนวทางการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. คนในชุมชนเกิดความรักสามัคคีต่อกัน
2. วัดเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมสุขภาวะของชุมชน
3. การสร้างสัมมาชีพรายได้แก่คนในชุมชนภายใต้ผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. ส่งเสริมเครือข่ายภายนอกร่วมมือกับคณะสงฆ์ในการขับเคลื่อนสุขภาวะชุมชน

หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลจองคำ

2 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหมอกจำแป่

วัดหมอกจำแป่ ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูอนุสนธิ์ธรรมกิจ

โครงการวัดรวมใจชุมชนรวมสุข ได้มุ่งสร้างวัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของคนในชุมชน และให้ชุมชนหน่วยงานองค์กรทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมของการพัฒนาวัดและชุมชนไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดการสานพลังประชารัฐ จะเห็นได้ว่าเมื่อเกิดสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด ทำให้ชุมชนตำบลหมอกจำแป่ได้ลุกขึ้นมาช่วยเหลือคนในชุมชนด้วยกันอย่างขันแข็ง และได้ส่งเสริมสุขภาวะแก่คนในชุมชน ทั้งนี้โครงการดังกล่าวถือเป็นการสนองงาน โครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ที่มีแนวคิดที่ว่า วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทย มีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นเสาหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งด้านสุขภาพกายและสุขภาพใจ วัดจึงถือเป็นสถานที่สำคัญต่อวิถีชีวิตคนไทย ต่อมาวัดกลายเป็นสถานที่ผู้คนในทุกระดับมาใช้จนทำให้วัดกลายเป็นที่สกปรก ไม่เรียบร้อยขาดการวางระบบการจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับวัด รวมทั้งการจัดการสิ่งแวดล้อมและขยะ

ภายในวัดยังไม่เป็นระบบ ผ่านการดำเนินงานด้วยการใช้เครื่องมือ 5 ส. เข้ามาเป็นองค์ความรู้ ขับเคลื่อน ความมีวินัยในตัวคน และการปรับสภาพวัดให้เป็นที่พึ่งของประชาชนทุกคนได้ ทั้งสุขภาวะทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางปัญญา และทางสังคม ด้วยหลักแนวคิด "ชุมชนเข้มแข็งโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง" การสนับสนุนพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และศูนย์กลางชุมชนซึ่งกลยุทธ์ที่แข็งแกร่งสร้างความยั่งยืนได้ด้วยการใช้กลยุทธ์ เพื่อพัฒนาแนวทางในการดำเนินโครงการต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมวางแผนในการดำเนินงาน
2. แต่งตั้งคณะทำงาน
3. หารือร่วมกันระหว่างคณะสงฆ์หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแม่แรง และผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ รพ.สต.
4. ค้นหาและเคราะห์ชุมชนในการช่วยเหลือ
5. ออกเยี่ยมให้กำลังใจผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง
6. มอบรางวัลแก่ครัวเรือน ในระดับกลุ่ม และระดับหมู่บ้าน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. วัดหมอกจำแป่เป็นวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ต้นแบบ
2. เกิดการมีส่วนร่วมกับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ของ บ้าน วัด โรงเรียน
3. วัดเป็นศูนย์ที่พึ่งแก่ชุมชนในการเสริมสร้างสุขภาวะ
4. ส่งเสริมเครือข่ายภายนอกร่วมมือกับคณะสงฆ์ในการขับเคลื่อนสุขภาวะชุมชน

3 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลผาบ่อง

วัดผาบ่องใต้ ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูอนุกูลสีลสังวร

ตำบลผาบ่องเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกที่หนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก ตำบลผาบ่องนั้นมีความหลากหลายในด้านประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต อาหาร และการท่องเที่ยวเป็นต้น หลัก ๆ ก็จะเป็นชาวไทยใหญ่ที่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ประเพณีวัฒนธรรมส่วนมากก็จะเป็นของชาวไทใหญ่ แต่ปัจจุบันนั้นมีผู้ที่รู้และเข้าใจในเรื่องของศิลปะการแสดงและประเพณีวัฒนธรรมนั้นมีจำนวนน้อยและลดลงเรื่อย ๆ เยาวชนที่เป็นเด็กรุ่นใหม่ก็ไม่มีความรู้ความเข้าใจและมีความสนใจน้อยมาก ซึ่งจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นหายไป และได้เล็งเห็นว่าถ้าหากไม่มีการให้ความรู้ หรือไม่ได้ปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นใหม่เข้าใจก็จะหายผู้ที่ปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมและสืบทอดได้ยากดังนั้น จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ต้องมีการอบรมให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน จึงได้เสนอโครงการ "อบรมให้ความรู้ศีลธรรมและวัฒนธรรมประเพณีแก่เยาวชน เพื่อการอนุรักษ์ สืบสาน" โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในเรื่องของศีลธรรมและประเพณีวัฒนธรรม ในพื้นที่เป้าหมาย โดยการดำเนินการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลผาบ่องและภาคีที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดกลุ่มเยาวชนแกนนำที่ทำหน้าที่สืบสานวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนผาบ่องใต้ โดยให้วัดเป็นศูนย์กลางของการเชื่อมโยงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวชุมชนที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาวะ

หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลผาบ่อง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมวางแผนในการดำเนินงาน
2. แต่งตั้งคณะทำงาน
3. จัดอบรมส่งเสริมให้ความรู้เรื่องศีลธรรมและวัฒนธรรมประเพณีแก่เยาวชน เพื่อการอนุรักษ์สืบสาน และถ่ายทอดได้อย่างถูกต้อง
4. ประเมินโครงการ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. เด็กเยาวชนเกิดความตระหนักในการหวงแหนประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. เกิดกลุ่มเยาวชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนโดยใช้วัดเป็นฐาน
3. วัดเป็นศูนย์ที่พึ่งแก่ชุมชนในการเสริมสร้างสุขภาวะ
4. ส่งเสริมเครือข่ายภายนอกร่วมมือกับคณะสงฆ์ในการขับเคลื่อนสุขภาวะชุมชน

3.1.4 จังหวัดลำพูน

จังหวัดลำพูน ถือเป็นจังหวัดที่การขับเคลื่อนงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอย่างต่อเนื่อง และได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ โดยมีหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจำนวน 3 แห่ง ที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ ได้แก่ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองยวง หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแม่แรง หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทาสบเส้า หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแต่ละแห่งได้ดำเนินงานสอดคล้องกับพันธกิจ 8 ด้าน ด้วยการบูรณาการกับนโยบายคณะสงฆ์ได้แก่ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข และการสงเคราะห์ชุมชนในท่ามกลางสถานการณ์การระบาดโรคโควิด-19 ได้สะท้อนให้เห็นว่าการขับเคลื่อนกิจกรรมของจังหวัดลำพูน มีการสร้างเครือข่ายองค์กรภาครัฐและเอกชน ในการเสริมสุขภาวะแก่คณะสงฆ์และชุมชน

1 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองยวง

วัดหนองยวง ตำบลหนองยวง อำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูเมธานันทกิจ ดร.

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองยวง ดำเนินโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต สู่เศรษฐกิจพอเพียงในวิถีชุมชน ซึ่งเป็นโครงการที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกครัวเรือนมีความรู้และทักษะในการทำการเกษตรในระดับครัวเรือน และเพื่อให้ทุกครัวเรือนได้ขับเคลื่อนการปลูกพืชผักสวนครัวและผลผลิตทางการเกษตรอื่นไว้บริโภคในครัวเรือน อันเป็นการเสริมสร้างอาหารปลอดภัยที่ส่งผลดีต่อสุขภาพร่างกาย และการสงเคราะห์ให้กับคนในชุมชน การส่งเสริมคุณภาพชีวิตสู่เศรษฐกิจพอเพียง ในวิถีชุมชนตามแนวทางของปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผสมผสานการหลักการของโคกหนองนาโมเดลจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทาให้ทุกครัวเรือนในหมู่บ้านปลูกผักสวนครัวที่ไร้สารพิษตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ผู้บริโภคมีสุขภาพร่างกายที่ดีสมาชิก ในครอบครัวมีกิจกรรมร่วมกันใช้เป็นอาหารในครัวเรือนลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนพึ่งพาตนเองและสามารถ ดำเนินชีวิตให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ลดความเสี่ยงจากสารเคมีสะสมในร่างกายเพื่อให้สุขภาพ สมบูรณ์แข็งแรง จากการได้รับประทานผักปลอดสารพิษ ในปริมาณที่เพียงพอและรับประทานผักที่ปลอดสารพิษ ทำให้สุขภาพดีแข็งแรงปลอดจากสารพิษตกค้าง และเป็นการแก้ปัญหาการว่างงานและส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจชุมชนและนำไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมวางแผนในการดำเนินงาน
2. แต่งตั้งคณะทำงาน
3. ร่วมกันจัดทำการจัดทำแบบสาธิตโคกหนองนาโมเดลของหมู่บ้านเพื่อเป็นตัวอย่างและศึกษาแนวทางการ ดำเนินงาน
4. ให้ความรู้หลักการการปลูกพืชสวนครัวและการเกษตรพอเพียงในครัวเรือน โดยวิทยากรของเกษตรอำเภอเวียงหนองล่อง และวิทยากรอื่นที่มีความรู้ความสามารถ (หรือตัวแทนออกไปศึกษาดูงาน)
5. จัดการประกวดครัวเรือนตัวอย่างเกี่ยวกับ การปลูกพืชสวนครัวและเกษตรพอเพียงในบ้าน
6. มีการนิเทศติดตามโดยคณะกรรมการและวิทยากร
7. มอบรางวัลแก่ครัวเรือน ในระดับกลุ่ม และระดับหมู่บ้าน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. คนในชุมชนสามารถผลิตอาหารอินทรีย์ในครัวเรือนได้
2. มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมสุขภาวะชุมชน
3. การสร้างสัมมาชีพรายได้แก่คนในชุมชนด้วยผลิตผลของการทำเกษตรอินทรีย์
4. วัดเป็นศูนย์ที่พึ่งแก่ชุมชนในการเสริมสร้างสุขภาวะ
5. ส่งเสริมเครือข่ายภายนอกร่วมมือกับคณะสงฆ์ในการขับเคลื่อนสุขภาวะชุมชน

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลหนองยวง

2 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแม่แรง

วัดป่าบุก ตำบลแม่แรง อำเภอเวียงป่าซาง จังหวัดลำพูน

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูปลัดพิภพ กนฺตธมฺโม

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแม่แรง ได้ย้ายมาจากวัดป่าเหียง มาที่วัดดอนน้อย ในปี พ.ศ. 2534 และย้ายจากวัดดอนน้อย มาที่วัดดอนหลวง ในปี พ.ศ. 2557 มีหลักการและการปฏิบัติงาน ตามแนว นโยบายของหน่วย อ.ป.ต. ทั้ง 8 หัวข้อ มีคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการทั้งโดยตำแหน่งและแต่งตั้ง ได้ปฏิบัติงานตามระเบียบที่มหาเถรสมาคมกำหนดขึ้น มีการประชุมปรึกษาหารือวางแผนงานก่อนทำกิจกรรมต่าง ๆ มีความพร้อมเพรียงในหมู่คณะ รักความสามัคคียินดีให้ความช่วยเหลือ เสียสละทั้งกำลังกายกำลังทรัพย์ เพื่อให้เกิดความสงบร่มเย็น นำมาซึ่งความก้าวหน้ามีความเจริญรุ่งเรือง บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม ให้นำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ตามหลักศีลธรรม

และคุณธรรมที่ดีงาม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ ทั้งในวันนี้และในอนาคตภายหน้า โดยมีกฎระเบียบ และหลักการในการทำงานร่วมกันผ่านการยึดหลักการ "สามัคคี เสียสละ ร่วมใจพัฒนา" มีการดำเนินโครงการแบ่งปันน้ำใจ สายใยแห่งความเมตตา สู้ภัยโควิด คณะสงฆ์หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแม่แรงตำบลแม่แรง ได้เล็งเห็นความสำคัญการเป็นอยู่ของประชาชนที่มีความเสี่ยงในด้านผลกระทบโรคโควิด-19 และประชาชนที่มีความยากจน จึงจัดให้มีโครงการ"แบ่งปันน้ำใจต่อต้านภัยโควิด 19" เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชีวิตของประชาชนในตำบลแม่แรงมีกำลังใจต่อสู้กับสถานการณ์ที่ไม่ปกติที่แพร่ระบาดไปทั่วในประเทศไทย

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมวางแผนในการดำเนินงาน
2. แต่งตั้งคณะทำงาน
3. หารือร่วมกันระหว่างคณะสงฆ์หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแม่แรง และผู้นำชุมชนเจ้าหน้าที่ รพ.สต.
4. ค้นหาและเคราะห์ชุมชนในการช่วยเหลือ
5. ออกเยี่ยมให้กำลังใจผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง
6. มอบรางวัลแก่ครัวเรือน ในระดับกลุ่ม และระดับหมู่บ้าน

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลแม่แรง

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. คนในชุมชนได้รับการช่วยเหลือเบื้องต้นเพื่อการดำรงชีพ
2. คนในชุมชนเกิดความสามัคคีและจิตอาสาร่วมกับคณะสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน
3. วัดเป็นศูนย์ที่พึ่งแก่ชุมชนในการเสริมสร้างสุขภาวะ
4. ส่งเสริมเครือข่ายภายนอกร่วมมือกับคณะสงฆ์ในการขับเคลื่อนสุขภาวะชุมชน

3 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทาสบเส้า

วัดอรัญญาราม ตำบลทาสบเส้า อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระอธิการทรงพล ขนฺติธมฺโม

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทาสบเส้า เล็งเห็นถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชน เนื่องจากเห็นว่ากลุ่มเป้าหมายดังกล่าวมีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต แต่ในปัจจุบันเด็กในวัยก่อนเรียนและในวัยเรียนอยู่ในภาวะความเสี่ยงทางด้านสุขภาพอย่างน่าเป็นห่วง ทั้งนี้เนื่องจากเด็กต้องบริโภคอาหาร พืช ผัก และผลไม้ที่ไม่ปลอดภัย ทำให้มีการสะสมสารพิษภายในร่างกายเป็นระยะเวลานานอาจก่อให้เกิดภาวะความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและการเกิดโรคชนิดต่างๆได้ ปัญหาทางโภชนาการและการเจ็บป่วยโดยไม่จำเป็นและปัญหาอื่น ๆ ในบริบทของสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อเด็กทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมซึ่งเป็นการบั่นทอนทรัพยากรมนุษย์ระยะยาว แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะความเสี่ยงด้านสุขภาพต้องให้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่กระตุ้นให้เด็กเยาวชน และประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการดูแลรักษาสุขภาพสามารถปฏิบัติติได้จริงในชีวิตประจำวัน นอกจากการสร้างมาตรการป้องกันและการบังคับใช้กฎหมาย การส่งเสริมกิจกรรมทางสุขภาพที่มีความหลากหลายวิธีควบคู่กันไปจะช่วยสร้างโอกาสให้สุขภาพเด็กไทยได้รับการคุ้มครองอย่างปลอดภัย การดำเนินกิจกรรมจึงให้ความสำคัญกับเรื่องสุขภาพนักเรียน ผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และนโยบายของรัฐบาล โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียน ทำกิจกรรมปลูกผักปลอดสารพิษภายในโรงเรียนเพื่อนำผลผลิตที่ได้มาประกอบอาหารกลางวัน ส่วนผลผลิตที่เหลือนำมาขายให้กับผู้ปกครองในชุมชน ดังนั้นจึงได้จัดทำโครงการนี้ขึ้นมาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความรู้และฝึกทักษะในการทำงานด้านอาชีพเบื้องต้นและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ การปลูกพืชผักปลอดสารพิษ สร้างเสริมสุขภาวะ ในโรงเรียนและวัดอรัญญาราม เป็นการเสริมสุขภาวะแต่ต้นน้ำ โดยขับเคลื่อนผ่านกลุ่มเยาวชนและคณะสงฆ์ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างแหล่งอาหารปลอดภัย และการส่งเสริมด้านสุขภาพของชุมชน จึงมุ่งเน้น

ให้เยาวชนได้เกิดความตระหนักต่อการบริโภคอาหาร การสร้างแหล่งอาหารที่ปลอดภัย และช่วยกันรณรงค์ให้ชุมชนเกิดกระบวนการผลิตอาหารปลอดภัยในชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมวางแผนในการดำเนินงาน
2. แต่งตั้งคณะทำงาน
3. ร่วมกันจัดทำเกษตรอินทรีย์ครบวงจรในโรงเรียน
4. ให้ความรู้หลักการการปลูกพืชสวนครัวและการเกษตรพอเพียงในครัวเรือน
5. มีการนิเทศติดตามโดยคณะกรรมการและวิทยากร

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. เด็กเยาวชนเกิดความตระหนักในการจัดการสุขภาวะชุมชน
2. มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมสุขภาวะชุมชนในโรงเรียน
3. การสร้างสัมมาชีพรายได้แก่คนในชุมชนด้วยผลิตผลของการทำเกษตรอินทรีย์
4. วัดเป็นศูนย์ที่พึ่งแก่ชุมชนในการเสริมสร้างสุขภาวะ
5. ส่งเสริมเครือข่ายภายนอกร่วมมือกับคณะสงฆ์ในการขับเคลื่อนสุขภาวะชุมชน

**หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลทาสบเส้า**

จังหวัดพิจิตร ขับเคลื่อนกิจกรรมคณะสงฆ์โดยบูรณาการกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ที่สามารถสร้างความสุข สร้างความอบอุ่นใจให้กับประชาชนได้ จึงได้รวบรวมฟื้นฟูวัฒนธรรม เข้ามาปรับปรุงและดำเนินการและให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้น และพร้อมต่อการที่จะได้สอดแทรกหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเข้าสู่จิตใจของประชาชนและเยาวชน ซึ่งเปรียบประดุจดั่งต้นกล้าที่จะเจริญงอกงามและเติบโตอย่างยั่งยืน ในขณะที่อีกหนึ่งบทบาทสำคัญ คณะสงฆ์จังหวัดพิจิตรได้มีการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย การช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนจากการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ตลอดถึงการเยี่ยมเยียนให้กำลังใจผู้ป่วยติดเตียงและผู้สูงอายุในชุมชน โดยการดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการดำเนินกิจกรรมในลักษณะต่อเนื่อง อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความยั่งยืนในการทำงานของคณะสงฆ์จังหวัดพิจิตรได้เป็นอย่างดี

1 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกำแพงดิน

วัดกำแพงดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูศรีปริยัติวิธูร

โครงการ ปันสุข เสริมกำลังใจ สู้ภัยโควิด เป็นโครงการที่ดำเนินการเพื่อให้หลาย ๆ คนที่ประสบปัญหาชีวิต ทั้งเรื่องปากท้องและการสูญเสียขวัญกำลังใจ ได้มีกำลังใจในการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจากสังคมปัจจุบันได้เข้าสู่ยุคที่โลกมีความเจริญด้านเทคโนโลยีถึงขีดสุด ผู้คนเริ่มห่างหายไปจากวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น จนกระทั่งถึงเยาวชนคนรุ่นหลังยิ่งไม่รู้จักวัฒนธรรมประเพณีประชาชน เยาวชนหันไปสนใจสื่อเทคโนโลยี จนเป็นที่มาของคำว่าสังคมก้มหน้า คนในครอบครัว ไม่สนใจไม่ใส่ใจกันและกัน ต่างคนต่างทำหน้าที่เท่าที่ตนเองมี แล้วหันไปใส่ใจกับสื่อโดยไม่สนใจใส่ใจคนรอบข้าง บิดา มารดา บุตร ต่างเอาจิตไปมุ่งอยู่กับสื่อ อีกทั้งในปัจจุบันขณะนี้ การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ก็ยิ่งทวีความรุนแรงและส่งผลลัพธ์ในทางลบให้กับผู้คนมากมายในสังคม ด้วยเหตุนี้เองหน่วยอบรมประชาชนตำบลกำแพงดิน จึงได้มีการนำวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินโครงการ เนื่องจากเห็นว่าประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถสร้างความสุข สร้างความอบอุ่นใจให้กับประชาชนได้ จึงได้รวบรวมฟื้นฟูวัฒนธรรม ผ่านการปรับปรุงและดำเนินการและให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นและพร้อมต่อการที่จะได้สอดแทรกหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเข้าสู่จิตใจของประชาชนและเยาวชน ซึ่งเปรียบประดุจดั่งต้นกล้าที่จะเจริญงอกงามและเติบโตอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมวางแผนในการดำเนินงาน
2. แต่งตั้งคณะทำงาน
3. ฝึกให้ประชาชนและเยาวชนรู้จักกล้าแสดงออกในสิ่งที่ดีงาม
4. ฝึกให้ประชาชนและเยาวชนรู้จักเสียสละ
5. ฝึกให้เยาวชนเป็นผู้รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่
6. ฝึกให้ประชาชนเยาวชนรู้จักและรักในวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น
7. ฝึกให้ประชาชนเยาวชนสามารถจดจำและถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นได้
8. ติดตามประเมินผลกิจกรรม

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ประชาชนในพื้นที่ตำบลกำแพงดิน และคนที่สนใจร่วมกิจกรรมมีความสุขและความภาคภูมิใจ
2. ประชาชนในพื้นที่ตำบลกำแพงดินมีอาชีพเสริม และมีรายได้เสริมในการดูแลครอบครัว
3. เยาวชนเกิดความรักความสามัคคี นำพาความสุขความเจริญสู่ชุมชนและสังคม
4. เยาวชนมีความเสียสละ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
5. เยาวชนมีความรักมีความหวงแหนในวัฒนธรรมประเพณี และรักชุมชน
6. เยาวชนห่างไกลจากยาเสพติด รู้จักใช้เทคโนโลยี และเรียนรู้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา

หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลกำแพงดิน

2 คณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร

ดำเนินการโดย วัดท่าหลวง ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

ชื่อผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระราชสิทธิเวที, รศ.ดร.

โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญกับการผลักดันให้พื้นที่เครือข่ายการทำงานใน 15 จังหวัด ได้มีการดำเนินกิจกรรมตามพันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ควบคู่ไปกับการดำเนินกิจกรรมตามแนวทางของโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส. ควบคู่ไปกับการพัฒนาชุดความรู้สำหรับการขับเคลื่อนหรือการพัฒนาเครือข่ายการทำงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะของเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะทั่วประเทศ ตลอดการดำเนินการที่ผ่านมา ทางโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ได้มีส่วนในการพัฒนาโครงการ สนับสนุนองค์ความรู้ สนับสนุนงบประมาณ ให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และร่วมติดต่อประสานงานกับคณะทำงานในพื้นที่และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายการทำงานเกิดความยั่งยืน เกิดประสิทธิภาพ และสามารถยกระดับสุขภาวะให้กับชุมชนและสังคมได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้โครงการได้มีส่วนในการสนับสนุนให้คณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร ได้มีการดำเนินกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์: มอบสิ่งของให้กับชาวบ้านและผู้ป่วยติดเตียงบริเวณรอบชุมชนวัดท่าหลวง ภายใต้การดำเนินการร่วมกันกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยในการนี้ได้รับความเมตตาจาก พระราชสิทธิเวที, รศ.ดร. เจ้าคณะจังหวัดพิจิตร เป็นประธานในพิธี กล่าวให้โอวาท และมอบสิ่งของ ผศ.ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์ รองคณบดีวิทยาลัยนานาชาตินวัตกรรมดิจิตอล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในฐานะผู้ร่วมขับเคลื่อนกิจกรรม ได้กล่าวถึงที่มาของการมอบสิ่งของในครั้งนี้ รูปแบบกิจกรรมเป็นการมอบสิ่งของเครื่องใช้ให้กับชาวบ้านในพื้นที่บริเวณรอบวัดท่าหลวง ตลอดถึงการลงพื้นที่มอบสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นให้กับผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง ซึ่งถือเป็นการช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้ยากไร้และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 เป็นการแสดงให้เห็นถึงบทบาทของคณะสงฆ์ที่มีการทำงานร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และยังคงดำรงความสำคัญต่อสภาพสังคมปัจจุบัน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมปรึกษาหารือกับผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

2. เขียนโครงการเพื่อเสนอขอรับทุนสำหรับการดำเนินโครงการ

3. ประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการดำเนินกิจกรรม ทั้งจำนวนชาวบ้านที่จะเข้ามารับถุงยังชีพ จำนวน ตลอดถึงวางแผนการลงชุมชนเพื่อทำการมอบสิ่งของได้อย่างถูกต้อง

4. จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และสถานที่

5. ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานที่กำหนดไว้

6. สรุปผลการดำเนินงาน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับการช่วยเหลือทางด้านสิ่งของเครื่องใช้ และได้รับการเยียวยาทางด้านจิตใจ

2. ส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายความร่วมมือผ่านการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

คณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร

3.2 ข้อมูลพื้นฐานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล/วัดที่ร่วมดำเนินการในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ มีการดำเนินการร่วมกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและวัดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีจังหวัดที่ร่วมดำเนินการทั้งสิ้นจำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดนครราชสีมา สามารถส่งเสริมและผลักดันให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและวัดจำนวน 16 แห่ง ได้มีการขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมตามพันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล สนองงานกิจการคณะสงฆ์ ดำเนินกิจกรรมตามโครงการยุทธศาสตร์ของคณะสงฆ์และหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านสุขภาพอนามัย การจัดการและพัฒนาพื้นที่วัด ตลอดถึงการช่วยเหลือและเยียวยาผู้ที่เดือดร้อนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ทั้งนี้สามารถนำเสนอข้อมูลตามหัวข้อรูปแบบกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม โดยสามารถนำเสนอได้ดังนี้

3.2.1 จังหวัดร้อยเอ็ด

คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ด ดำเนินงานสนองนโยบายมหาเถรสมาคมผ่านการพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมตามงานคณะสงฆ์ จัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการชุมชนและสังคม ทั้งนี้ คณะสงฆ์จังหวัดร้อยเอ็ดได้เลือกวัดที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 3 วัด มีการจัดกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ ได้แก่ 1. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลรอบเมือง วัดบ้านเปลือยใหญ่ 2. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลขามเปี้ย วัดสว่างสระทอง และ 3. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลดงลาน วัดบ้านอ้น โดยอาศัยจุดเด่นตามบทบาทหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ทั้ง 8 ด้าน 1. ศีลธรรมและวัฒนธรรม 2. สุขภาพอนามัย 3. สัมมาชีพ 4. สันติสุข 5. ศึกษาสงเคราะห์ 6. สาธารณสงเคราะห์ 7. กตัญญูกตเวทิตาธรรม 8. สามัคคีธรรม จัดกิจกรรมต่อยอดเชิงสร้างสรรค์ สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ จัดกิจกรรมให้ตอบสนองความต้องการของชุมชน และสนองงานคณะสงฆ์ผ่านการบูรณาการกับเครือข่ายความร่วมมือ

1 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลรอบเมือง

วัดบ้านเปลือยใหญ่ ตำบลรอบเมือง อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล: พระราชพรหมจริยคุณ

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลรอบเมือง มีผลงานที่โดดเด่นคือการพัฒนาปรับพื้นที่วัดรองรับการจัดกิจกรรมวัดและชุมชน และสร้างพิพิธภัณฑ์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม เพื่อจัดแสดงข้อมูลวัฒนธรรมประเพณีของวัดบ้านเปลือยใหญ่และประวัติความเป็นมาของจังหวัดร้อยเอ็ด อีกทั้งดำเนินกิจกรรมตามหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล อบรมประชาชนควบคู่กับจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน ห้องสมุดประชาชน ชมรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอีสาน ส่งให้วัดเป็นศูนย์กลางชุมชนวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. การประชุมคณะทำงาน เพื่อวางแผนและกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน

2. การประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้กับชาวบ้านในพื้นที่

3. ขับเคลื่อนกิจกรรม จัดทำ MOU กับภาคีเครือข่ายในชุมชน ร่วมกันจัดการพัฒนาพื้นที่วัด โดยใช้หลัก 5 ส. และกำหนดลงพื้นที่ขยายผลแหล่งอาหารไปยังชุมชนเพื่อเยี่ยมไข้ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด-19

4. กำหนดพื้นที่และดำเนินการปลูกผักและสมุนไพรโดยใช้หลักเกษตรผสมผสาน

5. สรุปผลการดำเนินกิจกรรมร่วมกับคณะทำงาน เพื่อวางแผนและปรับปรุงให้กิจกรรมประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นในอนาคต

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

หลังจากดำเนินกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลรอบเมือง ได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานกิจกรรมสร้างสรรค์ช่วยเหลือชุมชนอย่างเต็มความสามารถ อีกทั้งยังมีแผนปฏิบัติงานร่วมกันตามที่ได้ร่วมกันลงนามในการสร้างสุขภาวะวิถีพุทธเพื่อชุมชน อันทำให้เกิดความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อและความเห็นอกเห็นใจกันเองของคนในชุมชน และยังสามารถแบ่งเบาภาระในด้านค่าใช้จ่ายให้กับผู้ที่เดือดร้อนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลรอบเมือง

2 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลขามเปี้ย

วัดสว่างสระทอง ตำบลขามเปี้ย อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล: พระครูปลัดธรรมสรณ์ จตฺตมโล,ดร.

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลขามเปี้ย มีผลงานที่โดดเด่นและเป็นรูปธรรมก็คือการพัฒนาพื้นที่วัดให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ดำเนินการจัดกิจกรรมอบรมประชาชนตามวิถีพระพุทธศาสนาจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์และประชาชน พัฒนาพื้นที่วัดที่มีพื้นไม่มาก

แต่จัดสภาพแวดล้อมเหมาะสมรองรับกิจกรรมชุมชน อบรมประชาชนให้เกิดความรักและสามัคคีกัน ให้ความเอื้อเฟื้อแก่ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ยากไร้ด้อยโอกาส และแบ่งพื้นที่สร้างแหล่งอาหารในชุมชนส่งเสริมการทำสวนผักและสมุนไพรสร้างสุขภาพตามหลักเกษตรผสมผสาน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. การประชุมคณะทำงาน เพื่อวางแผนและกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน
2. การประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้กับชาวบ้านในพื้นที่
3. ขับเคลื่อนกิจกรรม จัดทำ MOU กับภาคีเครือข่ายในชุมชน ร่วมกันจัดการพัฒนาพื้นที่วัดโดยใช้หลัก 5 ส. และกำหนดลงพื้นที่ไปยังชุมชนเพื่อเยี่ยมไข้ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส
4. กำหนดพื้นที่และดำเนินการปลูกผักและสมุนไพรโดยใช้หลักเกษตรผสมผสาน
5. สรุปผลการดำเนินกิจกรรมร่วมกับคณะทำงาน เพื่อวางแผนและปรับปรุงให้กิจกรรมประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นในอนาคต

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลขามเปี้ย วัดสว่างสระทอง ร่วมกับเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธจัดกิจกรรมสร้างสรรค์จัดทำแผนงาน กิจกรรมช่วยเหลือชุมชน เยี่ยมไข้ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส ผู้ได้รับผลกระทบจากโควิด 19 ในชุมชน กิจกรรมสร้างสรรค์ปรุงอาหารพื้นบ้านเพื่อสุขภาพและปฏิบัติธรรมเพื่อให้จิตใจเข้าถึงความสงบ มีสุขภาพจิตที่ดี มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

**หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลขามเปี้ย**

3 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลดงลาน

วัดบ้านอ้น ตำบลดงลาน อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล: พระมหาอุดร ธมฺมปญฺโญ

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลดงลาน มีผลงานลักษณะเด่น พัฒนาพื้นที่วัดที่มีพื้นไม่มาก แต่จัดสภาพแวดล้อมเหมาะสมรองรับกิจกรรมชุมชน อบรมประชาชนให้เกิดความรักและสามัคคีกัน ให้ความเอื้อเฟื้อแก่ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ยากไร้ด้อยโอกาส และสร้างพระธาตุเจดีย์เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานด้านวัฒนธรรม เพื่อจัดแสดงข้อมูลวัฒนธรรมประเพณีและประวัติความเป็นมาของจังหวัดร้อยเอ็ด

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. การประชุมคณะทำงาน เพื่อวางแผนและกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน
2. การประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้กับชาวบ้านในพื้นที่
3. ขับเคลื่อนกิจกรรม จัดทำ MOU กับภาคีเครือข่ายในชุมชน ร่วมกันจัดการพัฒนาพื้นที่วัดโดยใช้หลัก 5 ส. ใช้พื้นที่ศาลาภายในวัดจัดตั้งเป็นโรงพยาบาลสนาม เพื่อรองรับผู้ป่วยที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ไม่สามารถรักษาตัวเองที่บ้านหรือไม่มีที่พักฟื้น และรองรับผู้ป่วยจากโรงพยาบาลร้อยเอ็ด และกำหนดลงพื้นที่เยี่ยมไข้ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส เพื่อบริจาคเครื่องอุปโภคบริโภค ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด-19
4. กำหนดพื้นที่และดำเนินการปลูกปลูกพืชสมุนไพร
5. สรุปผลการดำเนินกิจกรรมร่วมกับคณะทำงาน เพื่อวางแผนและปรับปรุงให้กิจกรรมประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นในอนาคต

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลดงลาน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลดงลาน วัดบ้านอ้น มีการจัดทำแผนงานร่วมมือกับภาคีเครือข่ายใช้พื้นที่ศาลาภายในวัดจัดตั้งเป็นโรงพยาบาลสนาม เพื่อรองรับผู้ป่วยที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ไม่สามารถรักษาตัวเองที่บ้านหรือไม่มีที่พักฟื้น และรองรับผู้ป่วยจากโรงพยาบาลร้อยเอ็ด จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ดำเนินงานช่วยเหลือชุมชนสร้างสุขภาวะวิถีพุทธเพื่อชุมชน เยี่ยมไข้ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด-19 ให้เกิดความเอื้อเฟื้อความเห็นอกเห็นใจกันในชุมชน

3.2.2 จังหวัดขอนแก่น

จังหวัดขอนแก่น มีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 6 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีประชากรมากเป็นอันดับที่ 3 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และพระสงฆ์ คณะสงฆ์ มีบทบาทสำคัญต่อสืบต่อพระพุทธศาสนา ประยุกต์หลักธรรมและนำหลักการทางพระพุทธศาสนามาใช้พัฒนาประชาชนในหลากหลายมิติ เป็นการแสดงให้เห็นว่าวัดยังคงเป็นศูนย์รวมในการจัดกิจกรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามบทบาทหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล สามารถสนองงานคณะสงฆ์ รวมถึงตอบสนองความต้องการชุมชนและสังคมได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล คณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่นได้เลือกวัดที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 3 พื้นที่ จัดกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ ได้แก่ 1. ศูนย์ประสานงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (ศ.อ.ป.ต.) มจร วิทยาเขตขอนแก่น 2. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองบัว วัดท่าประชุม 3. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองกุง วัดพุทธเกษม รูปแบบกิจกรรมมีคุณลักษณะเด่นตามบทบาทหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ทั้ง 8 ด้าน 1. ศีลธรรมและวัฒนธรรม 2. สุขภาพอนามัย 3. สัมมาชีพ 4. สันติสุข 5. ศึกษาสงเคราะห์ 6. สาธารณสงเคราะห์ 7. กตัญญูกตเวทิตาธรรม 8. สามัคคีธรรม จัดกิจกรรมต่อยอดเชิงสร้างสรรค์สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน สนองงานคณะสงฆ์ และบูรณาการความร่วมมือ

1 ศูนย์ประสานงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (ศ.อ.ป.ต.) มจร วิทยาเขตขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ชื่อประธานศูนย์ประสานงาน: พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.

ศูนย์ประสานงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (ศ.อ.ป.ต.) มจร วิทยาเขตขอนแก่น มีผลงานลักษณะเด่น พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม จัดกิจกรรมรักษาศีลเจริญภาวนาพัฒนาปัญญา อบรมให้ความรู้ชาวบ้านในชุมชน กิจกรรมส่งเสริมความสมัครสมานสามัคคีรักษาประเพณีวัฒนธรรมพุทธ ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่วัดเป็นสัดส่วนรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวชมวัด สร้างความสุขกายสุขใจ ส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมบวช งดเหล้า งดยาเสพติด เช่น การจัดตั้งศูนย์คลายทุกข์ โครงการเครือข่ายวัฒนธรรม สวนสมุนไพร โครงการเทศนาวันพระธรรมโอสถ กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ อุทยานการศึกษาในวัด วัดนี้มีความสงบ ร่มรื่น ไหว้พระ จัดงานบุญประเพณีบุญกุ้มข้าวใหญ่ เป็นต้น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดประชุมคณะกรรมการประจำศูนย์ประสานงาน เพื่อชี้แจ้งรายละเอียดและกำหนดการโครงการ

2. จัดกิจกรรมตามที่กำหนดในการลงพื้นที่ช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมและประสบปัญหาโรคโควิด-19

3. จัดกิจกรรมให้ความรู้การป้องกันการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 แก่พระสงฆ์และประชาชน

4. พัฒนาวัดเป็นวัดประชา รัฐ สร้างสุข เพื่อสร้างวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน

ศูนย์ประสานงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (ศ.อ.ป.ต.) มจร วิทยาเขตขอนแก่น

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

ศูนย์ประสานงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (ศ.อ.ป.ต.) มจร วิทยาเขตขอนแก่น มีการจัดทำแผนงาน แฟ้มงาน ผลงานอย่างเป็นระบบ มีผลงานสร้างสรรค์คณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น สร้างขวัญกำลังใจประชาชน ช่วยเหลือบรรเทาความทุกข์จากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 และน้ำท่วมช่วย ช่วยเหลือและกำลังใจในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะผู้ป่วยติดเตียง อีกทั้งขยายผลสร้างองค์กรสุขภาวะเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากจัดกิจกรรมให้ความรู้การป้องกันการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 แก่พระสงฆ์และประชาชน พัฒนาวัดเป็นวัดประชา รัฐ สร้างสุข เพื่อสร้างวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ฉะนั้น ควรขยายผลต่อเป็นศูนย์คลายทุกข์ เพื่อให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่พระสงฆ์และประชาชน เรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือกันและกัน

2 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองบัว

วัดท่าประชุม ตำบลหนองบัว อำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น

ชื่อประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล: เจ้าอธิการประชุม คมฺภีรธมฺโม

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองบัว มีผลงานลักษณะเด่น วัดพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ชุมชนคุณธรรม จัดกิจกรรมรักษาศีลเจริญภาวนา กิจกรรมท่องเที่ยวชมวัด สร้างความสุขกายสุขใจ ส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมบวช งดเหล้า งดยาเสพติด สวนสมุนไพร โครงการธนาคารต้นทุนทางอาหาร กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ อุทยานการศึกษาในวัด วัดนี้มีความสงบ ร่มรื่น ไหว้พระ กิจกรรมธุดงค์ธรรมจาริก เป็นต้น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดประชุมคณะกรรมการประจำศูนย์ประสานงาน เพื่อชี้แจ้งรายละเอียดและกำหนดการโครงการ
2. จัดเตรียมอุปกรณ์ในการจัดทำโรงเรือนปลูกพืชทางอาหาร
3. จัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านอาหารและการเตรียมพื้นที่ในการทำธนาคารอาหารเพื่อชุมชน
4. พัฒนาวัดเป็นวัดประชา รัฐ สร้างสุข เพื่อสร้างวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองบัว วัดท่าประชุม มีผลงานสร้างสรรค์กิจกรรมวิถีพุทธชุมชนสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันโควิด 19 อนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมและกิจกรรมสร้างสรรค์ส่งเสริมอาชีพและส่งเสริมการปลูกผักเพื่อรับประทานในครัวเรือ ต่อยอดจากพัฒนาวัดเป็นวัด ประชา

รัฐ สร้างสุข ร่วมกับเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธมีการจัดทำแผนงาน จัดกิจกรรม 5 ส. ปรับภูมิทัศน์วัดสร้างสุขภาพชุมชน จัดกิจกรรมชุมชนเครือข่ายร่วมพัฒนาพื้นที่วัด จัดทำโรงเรือนปลูกพืชทางอาหาร

หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลหนองบัว

3 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองกุง

วัดพุทธเกษม ตำบลหนองกุง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น

ชื่อประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล: พระครูสุตศาสนการ ดร.

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองกุง มีผลงานลักษณะเด่น เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดขอนแก่น แห่งที่ 56 จัดตั้งขึ้นเพื่อ เพื่อสนองงานคณะสงฆ์ทั้ง 8 ด้านของภารกิจหลักหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล และยังมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีวัด รัฐ องค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาประชาชนในทุก ๆ ด้าน เพื่อชีวิตที่ดี มีความสุข การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองภาคพลเมืองที่ส่งผลต่อกิจการบำบัดยาเสพติด และเป็นสถานที่เรียนรู้ ปฏิบัติการ การศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด ชุมชนกับวัดและพระสงฆ์ ผสมผสานกิจกรรมคณะสงฆ์ โดยการจัดกิจกรรมรักษาศีลเจริญภาวนา การจัดกิจกรรมพัฒนาปัญญา อบรมให้ความรู้ชาวบ้านในชุมชน กิจกรรม สร้างความสุขกายสุขใจ ส่งเสริมสุขภาพกิจกรรมบวช งดเหล้า งดยาเสพติด

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดประชุมคณะกรรมการประจำศูนย์ประสานงาน เพื่อชี้แจ้งรายละเอียดและกำหนดการโครงการ

2. จัดเตรียมอุปกรณ์รองรับการจัดโครงการสนองงานคณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่น

3. จัดกิจกรรมให้ความรู้บูรณาการกับกิจกรรมงานคณะสงฆ์เพื่อพัฒนาชุมชน สังคมร่วมกับองค์กรเครือข่าย

4. พัฒนาวัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนประยุกต์ใช้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองกุง วัดพุทธเกษม มีผลงานสร้างสรรค์กิจกรรมจัดการบำบัดรักษาผู้เสพสารเสพติด ประยุกต์ใช้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ การสวดมนต์ไหว้พระ การเจริญกรรมฐาน กิจกรรมบำบัด ฟื้นฟู แก้ปัญหาผู้ติดยา ผู้สิ่งเสพติด การรณรงค์ป้องกันและแก้ไข และกิจกรรมมอบคนดีสู่สังคม คนดี กลับตัว กลับใจใหม่ พ่อแม่-ปู่ย่าตายาย-ให้อภัยเสมอ.....เป็นลูกเป็นหลานที่ดีตอบแทนพระคุณท่านที่เลี้ยงเรามา ก่อนจะไม่มีโอกาสได้กราบและตอบแทนบุญคุณ

หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลหนองกุง

3.2.3 จังหวัดกาฬสินธุ์

จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุดจังหวัดหนึ่งในภาคอีสาน จากหลักฐานทางโบราณคดีบ่งบอกว่าเคยเป็นที่อยู่อาศัยของเผ่าละว้า มีความเจริญทางด้านอารยธรรมประมาณ 1,600 ปี และมีพระสงฆ์ คณะสงฆ์ สืบต่อพระพุทธศาสนามานาน วัดเป็นศูนย์ร่วมการจัดกิจกรรมงานคณะสงฆ์ จัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการชุมชน สังคมตามบทบาทหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ทั้งนี้ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล คณะสงฆ์จังหวัดกาฬสินธุ์ได้เลือกวัดที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 3 วัด จัดกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ ได้แก่ 1. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลยอดแกง วัดอโศการาม 2. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองอีบุตร วัดหนองอีบุตร 3. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหลุบ วัดกุดอ้อ โดยนำผลงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กิจกรรมมีคุณลักษณะเด่นตามบทบาทหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ทั้ง 8 ด้าน 1. ศีลธรรมและวัฒนธรรม 2. สุขภาพอนามัย 3. สัมมาชีพ 4. สันติสุข 5. ศึกษาสงเคราะห์ 6. สาธารณสงเคราะห์ 7. กตัญญูกตเวทิตาธรรม 8. สามัคคีธรรม จัดกิจกรรมต่อยอดเชิงสร้างสรรค์สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ให้ตอบสนองความต้องการของชุมชน สนองงานคณะสงฆ์แสดงผลงานแบบบูรณาการ

1 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลยอดแกง

วัดอโศการาม ตำบลยอดแกง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

ชื่อประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล: พระครูวิบูลวุฒิกร

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลยอดแกง มีผลงานลักษณะเด่น พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ชุมชนคุณธรรมที่มีความสุขความดีงาม มีสภาพแวดล้อมร่มรื่น สงบ เป็นแกนนำในการพัฒนาอำเภอนามน โดยปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา เมตตาธรรม จิตอาสาเป็นพลังสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชนและจัดงานทำบุญวันพระใหญ่บางตา รัตนสูตรคุ้มภัยป้องกันติดเชื้อ

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 1 จัดประชุมชี้แจงและรับทราบกำหนดโครงการ จัดกิจกรรมลงนามความร่วมมือกับเครือข่ายวัดอโศการาม ตำบลยอดแกง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นคณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนประจำอำเภอ (คณะกรรมการ อ.ป.อ.) และวัดอโศการาม ได้ดำเนินงานตามนโยบายคณะสงฆ์

ขั้นตอนที่ 2 จัดกิจกรรมอบรมประชาชนรักษาศีล กิจกรรมอบรมอาหารพื้นบ้านต้านโควิด ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)

ขั้นตอนที่ 3 จัดกิจกรรมพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางสร้างสุขภาวะวิถีพุทธชุมชนแก้ปัญหาผู้ป่วยโรคเบาหวาน กิจกรรม 5 ส. ปรับภูมิทัศน์วัดสร้างสุขภาพชุมชน กิจกรรมสาธารณสงเคราะห์สู้ภัยโควิด

ขั้นตอนที่ 4 จัดเวทีบทเรียนสร้างแผนที่วัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ต้นแบบคณะสงฆ์อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาวัดเป็นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) นำนโยบายคณะสงฆ์และงานคณะสงฆ์บูรณาการกับการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันโควิด 19 ร่วมกับเครือข่าย

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลยอดแกง วัดอโศการาม ร่วมกับเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมและกิจกรรมสร้างสรรค์ จัดทำแผนงาน แฟ้มงานผลงานอย่างเป็นระบบ มีผลงานสร้างสรรค์พัฒนาวัดเป็นวัด ประชา รัฐ สร้างสุข สร้างต้นแบบแหล่งอาหารเพื่อสุภาพของวัดอโศการามและของสมาชิกชุมชนตำบลยอดแกง การแปรรูปผลผลิตเป็นเมนูอาหารสู้โควิด 19 ผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพ และปฏิบัติธรรมเพื่อให้จิตใจเข้าถึงความสงบสุขจิต กาย ป้องกันโควิด 19

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลยอดแกง

2 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองอีบุตร

วัดหนองอีบุตร ตำบลหนองอีบุตร อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาสินธุ์

ชื่อประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล: พระครูปริยัติวราภิรักษ์

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองอีบุตร มีผลงานลักษณะเด่น วัดพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ชุมชนคุณธรรม มีสภาพแวดล้อมร่มรื่น สงบ เหมาะสำหรับเป็นสถานที่จัดกิจกรรมอบรม สัมมนาบุคคลากรให้เป็นแกนนำในการพัฒนามีจิตอาสาเป็นพลังสนับสนุนพัฒนาชุมชนสังคมทั้งนี้ได้พัฒนาวัดเป็นวัดต้นแบบบูรณาการงานคณะสงฆ์กับหน่วยงานภาครัฐ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดประชุมชี้แจงและรับทราบกำหนดโครงการ จัดกิจกรรมลงนามความร่วมมือกับเครือข่ายวัดหนองอีบุตร ตำบลหนองอีบุตร อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นคณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนประจำอำเภอ (คณะกรรมการ อ.ป.อ.) และวัดหนองอีบุตร ได้ดำเนินงานตามนโยบายคณะสงฆ์

2. จัดกิจกรรมอบรมประชาชนรักษาศีล กิจกรรมอบรมอาหารพื้นบ้านต้านโควิดของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)

3. จัดกิจกรรมพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางสร้างสุขภาวะวิถีพุทธชุมชนแก้ปัญหาผู้ป่วยโรคเบาหวาน กิจกรรม 5 ส. ปรับภูมิทัศน์วัดสร้างสุขภาพชุมชน กิจกรรมสาธารณสงเคราะห์สู้ภัยโควิด

4. จัดเวทีบทเรียนสร้างแผนที่วัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ต้นแบบคณะสงฆ์อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

5. พัฒนาวัดเป็นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) นำนโยบายคณะสงฆ์และงานคณะสงฆ์บูรณาการกับการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันโควิด 19 ร่วมกับเครือข่าย

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลหนองอีบุตร

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ตำบลหนองอีบุตร วัดหนองอีบุตร มีผลงานสร้างสรรค์กิจกรรมวิถีพุทธชุมชนสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันโควิด 19 พัฒนาแหล่งอาหารชุมชน เพิ่มรายได้ส่งเสริมการประกอบสัมมาชีพ ปรุงอาหารพื้นบ้านเพื่อสุขภาพและปฏิบัติธรรมเพื่อให้จิตใจเข้าถึงความสงบสุขจิต กาย

3 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหลุบ

วัดกุดอ้อ ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ชื่อประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล: พระครูสุตรัตนานุกูล

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหลุบ มีผลงานลักษณะเด่น การจัดกิจกรรมวิถีพุทธพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ชุมชนคุณธรรม มีสภาพแวดล้อมร่มรื่น ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามวิถีชาวพุทธ สร้างความสุขความดีงาม เป็นแกนนำในการพัฒนางานคณะสงฆ์อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ส่งเสริมกิจกรรมชุมชนให้บูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนา เมตตาธรรม จิตอาสาเป็นพลังสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชนและจัดงานทำบุญวันพระใหญ่บางตา รัตนสูตรคุ้มภัยป้องกันติดเชื้อ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดประชุมชี้แจงและรับทราบกำหนดโครงการ จัดกิจกรรมลงนามความร่วมมือกับเครือข่ายวัดกุดอ้อ ตำบลหนองอีบุตร อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นคณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนประจำอำเภอ (คณะกรรมการ อ.ป.อ.) และวัดหนองอีบุตร ได้ดำเนินงานตามนโยบายคณะสงฆ์

2. จัดกิจกรรมอบรมประชาชนรักษาศีล กิจกรรมอบรมอาหารพื้นบ้านต้านโควิดของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)

3. จัดกิจกรรมพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางสร้างสุขภาวะวิถีพุทธชุมชนแก้ปัญหาผู้ป่วยโรคเบาหวาน กิจกรรม 5 ส. ปรับภูมิทัศน์วัดสร้างสุขภาพชุมชน กิจกรรมสาธารณสงเคราะห์สู้ภัยโควิด

4. จัดเวทีบทเรียนสร้างแผนที่วัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ต้นแบบคณะสงฆ์อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

5. พัฒนาวัดเป็นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) นำนโยบายคณะสงฆ์และงานคณะสงฆ์บูรณาการกับการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันโรคโควิด-19 ร่วมกับเครือข่าย

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหลุบ วัดกุดอ้อ มีผลงานสร้างสรรค์กิจกรรมจากการพัฒนาวัดต่อเนื่องจัดทำแผนงาน แฟ้มงาน ผลงานอย่างเป็นระบบ กิจกรรมชุมชนเครือข่ายร่วมดูแลผู้ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด-19 ส่งเสริมการบำเพ็ญบุญ ดูแลประชาชนชน การย้ายคืนถิ่นของประชาชน สนับสนุนกิจกรรมวิถีพุทธโดยวัดเป็นแกนนำส่งเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ประชาชน และประสานงานพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ วัดกุดอ้อ ตำบลหลุบ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ วัดบ้านหนองอีบุตร อ.ห้วยผึ้ง จ.กาฬสินธุ์ วัดอโศการาม บ้านยอดแกง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์. ให้เป็นวัดตัวอย่างศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จัดกิจกรรมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธภายใต้ความร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่าย สนับสนุนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ภารกิจทั้ง 8 ด้าน สนองงานคณะสงฆ์จังหวัดกาฬสินธุ์

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลหลุบ

3.2.4 จังหวัดมหาสารคาม

จังหวัดมหาสารคาม มีพระสงฆ์ คณะสงฆ์ สืบต่อพระพุทธศาสนามานาน มีการขุดพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีต และที่สำคัญยิ่งก็คือการขุดพบสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุบรรจุในตลับทองคำ เงิน และสำริด ซึ่งสันนิษฐานว่ามีอายุอยู่ในพุทธศตวรรษที่ 13-15 สมัยทวาราวดี แสดงให้เห็นว่าวัดเป็นศูนย์ร่วมการจัดกิจกรรมงานคณะสงฆ์ จัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการชุมชน สังคม แสดงให้ความต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามบทบาทหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ทั้งนี้ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) คณะสงฆ์จังหวัดมหาสารคาม ได้เลือกวัดที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 3 วัด จัดกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ ได้แก่ 1. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลท่าสองคอน วัดขุนพรหมดำริ (บ้านอุปราช) 2. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเลิงแฝก วัดโสกคลอง 3. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเชียงยืน วัดกลางเชียงยืน โดยนำผลงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) กิจกรรมมีคุณลักษณะเด่นตามบทบาทหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ทั้ง 8 ด้าน 1. ศีลธรรมและวัฒนธรรม 2. สุขภาพอนามัย 3. สัมมาชีพ 4. สันติสุข 5. ศึกษาสงเคราะห์ 6. สาธารณสงเคราะห์ 7. กตัญญูกตเวทิตาธรรม 8. สามัคคีธรรม จัดกิจกรรมต่อยอดเชิงสร้างสรรค์สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ให้ตอบสนองความต้องการของชุมชน สนองงานคณะสงฆ์แสดงผลงานแบบบูรณาการ

1 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลท่าสองคอน

วัดขุนพรหมดำริ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

ชื่อประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล: พระครูสารกิจประยุต, ดร.

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลท่าสองคอน มีผลงานลักษณะเด่น พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ชุมชนคุณธรรม มีสภาพแวดล้อมร่มรื่น สงบ เหมาะสำหรับเป็นสถานที่จัดกิจกรรมอบรม สัมมนาบุคคลากรให้เป็นแกนนำในการพัฒนามีจิตอาสาเป็นพลังสนับสนุนพัฒนาชุมชนสังคม ทั้งนี้ได้พัฒนาวัดเป็นวัดต้นแบบบูรณาการงานคณะสงฆ์กับหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชนเข้ามาจัดกิจกรรมร่วมกับคณะสงฆ์จังหวัดมหาสารคาม

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดประชุมชี้แจงและรับทราบกำหนดโครงการ จัดกิจกรรมลงนามความร่วมมือกับเครือข่ายวัดขุนพรหมดำริ (บ้านอุปราช) ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

วัดกลางเชียงยืน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม และวัดโสกคลอง ตำบลเลิงแฝก อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

2. จัดกิจกรรมอบรมประชาชนรักษาศีล จัดกิจกรรม 5 ส. ปรับภูมิทัศน์วัดสร้างสุขภาพชุมชน จัดกิจกรรมชุมชนเครือข่ายร่วมพัฒนาพื้นที่วัด เป็นระยะ ๆ มาตรการ แนวทางปฏิบัติ ประกาศ และคำสั่งป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดโรคโควิด-19

3. จัดอบรมประชาชนประกอบสัมมาชีพ เมนูอาหารสู้โควิดสำหรับผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดโรคโควิด-19

4. จัดเวทีบทเรียนสร้างแผนที่วัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ต้นแบบคณะสงฆ์อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

5. พัฒนาวัดเป็นวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ศูนย์กลางการจัดอบรมพัฒนาบุคคลกร และสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันโควิด 19 สวนครัววัดรองรับเมนูอาหารสู้โควิด และกิจกรรมลานธรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลท่าสองคอน วัดขุนพรหมดำริ มีการจัดทำแผนงาน แฟ้มงาน ผลงานอย่างเป็นระบบ มีผลงานสร้างสรรค์กิจกรรมลานธรรมสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันโควิด 19 ต่อยอดจากพัฒนาวัดเป็นวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ศูนย์กลางการจัดอบรมพัฒนาบุคคลกร เชิงอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม กิจกรรมออกกำลังกายสร้างสรรค์พัฒนาพื้นที่วัด 5 ส. รองรับการปฏิบัติธรรมงานคณะสงฆ์ สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชนเข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลท่าสองคอน วัดขุนพรหมดำริ

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลท่าสองคอน

2 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเลิงแฝก

วัดโสกคลอง ตำบลเลิงแฝก อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

ชื่อประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล: พระมหาวชิรวิทย์ อคฺคปญฺโญ

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเลิงแฝก มีผลงานลักษณะเด่น วัดพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ชุมชนคุณธรรม มีสภาพแวดล้อมร่มรื่น สงบ เหมาะสำรับเป็นสถานที่จัดกิจกรรม อบรม สัมมนาบุคคลกรให้เป็นแกนนำในการพัฒนามีจิตอาสาเป็นพลังสนับสนุนพัฒนาชุมชนสังคม ทั้งนี้ได้พัฒนาวัดเป็นวัดต้นแบบบูรณาการณ์งานคณะสงฆ์กับหน่วยงานภาครัฐ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดประชุมชี้แจงและรับทราบกำหนดโครงการ จัดกิจกรรมลงนามความร่วมมือกับเครือข่ายวัดขุนพรหมดำริ (บ้านอุปราช) ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม วัดกลางเชียงยืน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม และวัดโสกคลอง ตำบลเลิงแฝก อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

2. จัดกิจกรรมอบรมประชาชนรักษาศีล จัดกิจกรรม 5 ส. ปรับภูมิทัศน์วัดสร้างสุขภาพชุมชน จัดกิจกรรมชุมชนเครือข่ายร่วมพัฒนาพื้นที่วัดเป็นระยะ ๆ มาตรการ แนวทางปฏิบัติ ประกาศ และคำสั่งป้องกัน และควบคุมการแพร่ระบาดโรคโควิด-19

3. จัดอบรมประชาชนประกอบสัมมาชีพ เมนูอาหารสู้โควิดสำหรับผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

4. จัดเวทีบทเรียนสร้างแผนที่วัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ต้นแบบคณะสงฆ์อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

5. พัฒนาวัดเป็นวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ศูนย์กลางการจัดอบรมพัฒนาบุคคลากร และสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันโควิด 19 สวนครัววัดรองรับเมนูอาหารสู้โควิด และกิจกรรมลานธรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลเลิงแฝก

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเลิงแฝก วัดโสกคลอง มีผลงานสร้างสรรค์กิจกรรมวิถีพุทธชุมชนสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันโควิด 19 ต่อยอดจากพัฒนาวัดเป็นวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ร่วมกับเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธมีการจัดทำแผนงาน จัดกิจกรรม 5 ส. ปรับภูมิทัศน์วัดสร้างสุขภาพชุมชน จัดกิจกรรมชุมชนเครือข่ายร่วมพัฒนาพื้นที่วัด สร้างขวัญกำลังใจสู้โควิดสำหรับผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดโรคโควิด-19

3 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเชียงยืน

วัดกลางเชียงยืน ตำบลเชียงยืน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม

ชื่อประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล: พระครูสุตวิชัยธรรม, ดร

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเชียงยืน มีผลงานลักษณะเด่น จัดกิจกรรมวิถีพุทธพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ชุมชนคุณธรรม มีสภาพแวดล้อมร่มรื่น สงบ เหมาะสำหรับเป็นสถานที่จัดกิจกรรมอบรมพระสงฆ์ อบรมประชาชนให้เป็นแกนนำในการพัฒนามีจิตอาสาเป็นพลังสนับสนุนพัฒนาชุมชนสังคม พัฒนาวัดเป็นวัดต้นแบบบูรณาการงานคณะสงฆ์กับหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชนในอำเภอเชียงยืน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดประชุมชี้แจงและรับทราบกำหนดโครงการ จัดกิจกรรมลงนามความร่วมมือกับเครือข่ายวัดขุนพรหมดำริ (บ้านอุปราช) ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม วัดกลางเชียงยืน อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม และวัดโสกคลอง ตำบลเลิงแฝก อำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม

2. จัดกิจกรรมอบรมประชาชนรักษาศีล จัดกิจกรรม 5 ส. ปรับภูมิทัศน์วัดสร้างสุขภาพชุมชน จัดกิจกรรมชุมชนเครือข่ายร่วมพัฒนาพื้นที่วัด และจัดพื้นที่วัดเป็นสถานที่สังเกตอาการผู้สัมผัสเสี่ยงสูงระดับตำบลเชียงยืน พร้อมจัดกิจกรรมเสริมระหว่างการกักตัวดูอาการ

3. จัดอบรมประชาชนประกอบสัมมาชีพ เมนูอาหารสู้โควิดสำหรับผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดโรคโควิด-19

4. จัดเวทีบทเรียนสร้างแผนที่วัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ต้นแบบคณะสงฆ์อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

5. พัฒนาวัดเป็นวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ศูนย์กลางการจัดอบรมพัฒนาบุคคลากร และสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันโรคโควิด-19 สวนครัววัดรองรับเมนูอาหารสู้โควิด และกิจกรรมลานธรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตโรงเรียนผู้สูงอายุและประชาชน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเชียงยืน วัดกลางเชียงยืน มีผลงานสร้างสรรค์กิจกรรมจากการพัฒนาวัดต่อเนื่องจัดทำแผนงาน แฟ้มงาน ผลงานอย่างเป็นระบบ จัดพื้นที่วัดเป็นสถานที่สังเกตอาการผู้สัมผัสเสี่ยงสูงระดับตำบลเชียงยืน พร้อมจัดกิจกรรมเสริมระหว่างการกักตัวดูอาการร่วมกับการจัดงานบุญเชิงอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมและกิจกรรมสร้างสรรค์พัฒนาพื้นที่วัด 5 ส. สร้างความร่วมมือกับประชาชนทุกภาคส่วน

หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลเชียงยืน

3.2.5 จังหวัดนครราชสีมา

จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดขนาดใหญ่ มีพระสงฆ์ คณะสงฆ์ วัดจำนวนมากที่สุดในประเทศ และวัดเป็นศูนย์ร่วมการจัดกิจกรรมงานคณะสงฆ์ จัดกิจกรรมตอบสนองความต้องการชุมชน สังคม ทั้งนี้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) คณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมาได้เลือกวัดที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 4 แห่ง จัดกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ ได้แก่ 1. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลตูม วัดพรหมราช 2. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองบัวศาลา วัดหนองบัวศาลา 3. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พังเทียม วัดชายพะเนา 4. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกระชอน วัดตลาดประดู่ โดยนำผลงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) กิจกรรมคุณลักษณะเด่นตามบทบาทหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ทั้ง 8 ด้าน 1. ศีลธรรมและวัฒนธรรม 2. สุขภาพอนามัย 3. สัมมาชีพ 4. สันติสุข 5. ศึกษาสงเคราะห์ 6. สาธารณสงเคราะห์ 7. กตัญญูกตเวทิตาธรรม 8. สามัคคีธรรม จัดกิจกรรมต่อยอดเชิงสร้างสรรค์สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ให้ตอบสนองความต้องการของชุมชน สนองงานคณะสงฆ์แสดงผลงานแบบบูรณาการ

1 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลตูม

วัดพรหมราช ตำบลตูม อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลตูม: พระครูโกศลธรรมวิบูล

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลตูม มีผลงานลักษณะเด่น เป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมชุมชน หน่วยงานเครือข่าย ในวัดมีแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ชุมชนคุณธรรมที่มีความสุขความดีงาม มีสภาพแวดล้อมที่ดีและมีความพร้อมในการเป็นเจ้าบ้านที่ดีทั้งวัดและชุมชนพร้อมเปิดการท่องเที่ยวชุมชน ก่อเกิดความร่วมมือระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ สามารถต่อยอดวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์กิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะ ส่งเสริมการสุขภาพจิต สุขภาพกายที่ดี พร้อมเผชิญสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด กิจกรรมสร้างสรรค์ก่อให้เกิดการดูแล รักษา ช่วยเหลือสร้างขวัญกำลังใจแก่พระสงฆ์และประชาชน

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดประชุมชี้แจงและรับทราบกำหนดโครงการ จัดกิจกรรมลงนามความร่วมมือกับเครือข่ายวัดพรหมราช
2. จัดกิจกรรมอบรมประชาชนรักษาศีล จัดกิจกรรม 5 ส. ปรับภูมิทัศน์วัดสร้างสุขภาพชุมชน จัดกิจกรรมชุมชนเครือข่ายร่วมพัฒนาพื้นที่วัดสร้างสุข
3. จัดอบรมประชาชนประกอบสัมมาชีพจากงานบุญเว้นจากอบายมุข (วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา)
4. จัดเวทีบทเรียนสร้างแผนที่วัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ต้นแบบวัด ประชา รัฐสร้างสุข ศูนย์กลางกิจกรรมชุมชน
5. พัฒนาวัดเป็นวัด ประชา รัฐ สร้างสุข สร้างภูมิคุ้มกันป้องกันโรคโควิด-19 ควิด 19 และกิจกรรมพึ่งพาแก้ปัญหาผู้ป่วยโรคเบาหวาน

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลตูม

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลตูม วัดพรหมราช ร่วมกับเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมและกิจกรรมสร้างสรรค์ จัดทำแผนงาน แฟ้มงาน ผลงานอย่างเป็นระบบ มีผลงานสร้างสรรค์พัฒนาวัดเป็นวัด ประชา รัฐ สร้างสุข สร้างภูมิคุ้มกันป้องกันโรคโควิด-19 กิจกรรม 5 ส. ส่งเสริมกายออกกำลังกายพระสงฆ์สูงอายุ และกิจกรรมแก้ปัญหาผู้ป่วยโรคเบาหวาน สลัดผักพื้นบ้านลดน้ำตาลในเลือด

2 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองบัวศาลา

วัดหนองบัวศาลา ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล: พระอธิการบุญส่ง ปสนฺนจิตฺโต

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองบัวศาลา มีผลงานลักษณะเด่น เป็นการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนส่งเสริมประชาชนให้มีศีลธรรมประจำใจและรักษาวัฒนธรรมชุมชนวิถีพุทธ ช่วยสร้างความสุขแก่ประชาชนได้หลากหลายมิติ ก่อเกิดความร่วมมือระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ สามารถต่อยอดวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์กิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะ ส่งเสริมการสุขภาพจิต สุขภาพกายที่ดี พร้อมเผชิญสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด กิจกรรมสร้างสรรค์ก่อให้เกิดการดูแลรักษา ช่วยเหลือสร้างขวัญกำลังใจแก่พระสงฆ์และประชาชน พัฒนาพื้นวัดรองรับกิจกรรมชุมชน กิจกรรม 5 ส. พัฒนาสวนครัววัดส่งเสริมสุขภาพ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดประชุมชี้แจงและรับทราบกำหนดโครงการ จัดกิจกรรมลงนามความร่วมมือกับเครือข่ายวัดหนองบัวศาลา

2. จัดกิจกรรมอบรมประชาชนรักษาศีล จัดกิจกรรม 5 ส. ปรับภูมิทัศน์วัดสร้างสุขภาพชุมชน จัดกิจกรรมชุมชนเครือข่ายร่วมพัฒนาพื้นที่วัด สร้างสวนครัววัด

3. จัดอบรมประชาชนประกอบสัมมาชีพ กลุ่มแม่ครัววัด เพื่อทำอาหารสุขภาพงานบุญ

4. จัดเวทีบทเรียนสร้างแผนที่วัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองบัวศาลา

5. พัฒนาวัดหนองบัวศาลาเป็นศูนย์กลางวัดสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันโรคโควิด-19 และกิจกรรมพึ่งพาแก้ปัญหาผู้ป่วยโรคเบาหวาน เมนูอาหารสู้โควิด

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองบัวศาลา วัดหนองบัวศาลา ร่วมกับเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธมีการจัดทำแผนงาน แฟ้มงาน ผลงานอย่างเป็นระบบต้นแบบคณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา มีผลงานสร้างสรรค์เชิงอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม บวชเณรภาคฤดูร้อน กิจกรรมสร้างสรรค์ปรุงอาหารพื้นบ้านเพื่อสุขภาพ พัฒนาสวนครัววัดรองรับกิจกรรมปฏิบัติธรรมเพื่อให้จิตใจเข้าถึงความสงบสุขจิต กาย ป้องกันโรคโควิด-19

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลหนองบัวศาลา

3 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพังเทียม

วัดชายพะเนา ตำบลพังเทียม อำเภอพระทองคำ จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล: พระครูไพศาลสุทธิคุณ

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ตำบลพังเทียม มีผลงานลักษณะเด่น เป็นการจัดกิจกรรมวิถีพุทธให้เกิดความร่วมมือกับชาวบ้าน ชุมชน องค์กรเครือข่าย ได้แก่ การจัดกิจกรรมรักษาศีลเจริญภาวนา การจัดกิจกรรมพัฒนาปัญญา อบรมให้ความรู้ชาวบ้านในชุมชน นักเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมรักษาประเพณีวัฒนธรรมพุทธ พัฒนาพื้นที่วัด สร้างความสุขกายสุขใจ ส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมบวช งดเหล้า งดยาเสพติด เช่น ตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จัดงานบุญประเพณีชาวพุทธ สนับสนุนการศึกษาพระสงฆ์ เป็นต้น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดประชุมชี้แจงและรับทราบกำหนดโครงการ จัดกิจกรรมลงนามความร่วมมือกับเครือข่ายวัดทองหลาง อ.พระทองคำ จ.นครราชสีมา ซึ่งเป็นคณะกรรมการอำนวยการอบรมประชาชนประจำอำเภอ (คณะกรรมการ อ.ป.อ.) และวัดชายพะเนา ได้ดำเนินงานตามนโยบายคณะสงฆ์

2. จัดกิจอบรมประชาชนรักษาศีล จัดกิจกรรม 5 ส. ปรับภูมิทัศน์วัดสร้างสุขภาพชุมชน จัดกิจกรรมชุมชนเครือข่ายร่วมพัฒนาพื้นที่วัด กิจกรรมพัฒนาวัดทองหลาง

3. จัดอบรมประชาชนประกอบสัมมาชีพ เมนูอาหารสู้โควิด ส่งเสริมสัมมาชีพ นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนร่วมกับครู ผู้ปกครอง

4. จัดเวทีบทเรียนสร้างแผนที่วัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ต้นแบบ

5. พัฒนาวัดเป็นวัด ประชา รัฐ สร้างสุข สร้างภูมิคุ้มกันป้องกันโรคโควิด-19

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพังเทียม วัดชายพะเนา มีการจัดทำแผนงาน แฟ้มงาน ผลงานอย่างเป็นระบบ มีผลงานสร้างสรรค์เชิงอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมและกิจกรรมสร้างสรรค์ปรุงอาหารพื้นบ้านเพื่อสุขภาพ เมนูอาหารสู้โรคโควิด-19 และปฏิบัติธรรมเดินจงกรมนวดเท้าเพื่อสุขภาพเพื่อให้จิตใจเข้าถึงความสงบสุขจิต กาย พัฒนาโรงเรียนบ้านทองหลางสู่โรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ รุ่นที่ 12 มอบสิ่งของแก่คณะสงฆ์ ประชาชน ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 และจากอ่างเก็บน้ำลำเชียงไกรแตก

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลพังเทียม

4 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกระชอน

วัดตลาดประดู่ ตำบลกระชอน อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล: พระครูปริยัติวราวุธ

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกระชอน มีผลงานลักษณะเด่น เป็นการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ชุมชนคุณธรรมที่มีความสุขความดีงาม มีสภาพแวดล้อมที่ดี พัฒนางานคณะสงฆ์ ส่งเสริมสมาชิกชุมชนให้เป็นแกนนำในการพัฒนามีจิตอาสาเป็นพลังสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชนและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และดำรงชีวิตตามแบบวิถีวัฒนธรรมไทย ประเพณี และภูมิปัญญาที่ดีงามของท้องถิ่น

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดประชุมชี้แจงและรับทราบกำหนดโครงการ จัดกิจกรรมลงนามความร่วมมือกับเครือข่ายวัดตลาดประดู่

2. จัดกิจกรรมอบรมประชาชนรักษาศีล จัดกิจกรรม 5 ส. ปรับภูมิทัศน์วัดสร้างสุขภาพชุมชน จัดกิจกรรมชุมชนเครือข่ายร่วมพัฒนาพื้นที่วัดสร้างสุข สนับสนุนพระคิลานุปัฏฐากบทบาท จัดทำบันทึกความร่วมมือกับองค์กรเครือข่าย อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลกระชอน สร้างสุขภาวะแก่ชุมชน

3. จัดอบรมประชาชนประกอบสัมมาชีพจากงานบุญเว้นจากอบายมุข (วันสำคัญทาง-พระพุทธศาสนา) งานบุญป้องกันโควิด ปรับปรุงพัฒนาพื้นที่วัดส่งเสริมการเดินนวดเท้า การปฏิบัติธรรมส่งเสริมสุขภาพระหว่างกักตัวรักษาโรคโควิด-19

4. จัดเวทีบทเรียนสร้างแผนที่วัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ต้นแบบงานบุญป้องกันโรคโควิด-19

5. พัฒนาวัดเป็นวัด ประชา รัฐ สร้างสุขสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันโควิด 19 และกิจกรรมพึ่งพาแก้ปัญหาผู้ป่วยโรคเบาหวาน

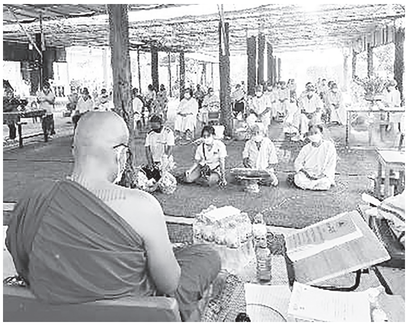

หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลกระชอน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกระชอน วัดตลาดประดู่ ร่วมกับเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธจัดทำแผนงาน แฟ้มงาน ผลงานอย่างเป็นระบบ มีผลงานสร้างสรรค์เชิงอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมและกิจกรรมสร้างสรรค์ปรุงพื้นที่วัด ส่งเสริมการออกกำลังกายเดินจงกรมนวดเท้า ปฏิบัติธรรมเพื่อให้จิตใจเข้าถึงความสงบสุขจิต กาย งานบุญป้องกันโรคโควิด-19 จัดตั้งศูนย์กักตัวในชุมชน

3.3 ข้อมูลพื้นฐานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล/วัดที่ร่วมดำเนินการในพื้นที่ภาคกลาง

โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ มีการดำเนินการร่วมกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและวัดในพื้นที่ภาคกลาง โดยมีจังหวัดที่ร่วมดำเนินการทั้งสิ้นจำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดลพบุรี และจังหวัดระยอง สามารถส่งเสริมและผลักดันให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและวัดจำนวน 11 แห่ง ได้มีการขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมตามพันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล สนองงานกิจการคณะสงฆ์ ดำเนินกิจกรรมตามโครงการยุทธศาสตร์ของคณะสงฆ์และหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านสุขภาพอนามัย การจัดการและพัฒนาพื้นที่วัด ตลอดถึงการช่วยเหลือและเยียวยาผู้ที่เดือดร้อนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ทั้งนี้สามารถนำเสนอข้อมูลตามหัวข้อรูปแบบกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม โดยสามารถนำเสนอได้ดังนี้

3.3.1 จังหวัดนครสวรรค์

จังหวัดนครสวรรค์ เป็นจังหวัดหนึ่งที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ โดยมีหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจำนวน 4 แห่งที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ ประกอบด้วย หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเกยไชย หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลบึงเสนาท หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลบางเคียน และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสุขสำราญ ทั้งนี้ ในการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจังหวัดนครสวรรค์ จะเน้นไปที่การส่งเสริมสัมมาชีพแก่ชุมชน ทั้งด้านทักษะ องค์ความรู้ ตลอดจนการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาในการไปต่อยอดเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น และนอกจากนี้ยังดำเนินการส่งเสริมการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ในการเสริมสร้างสุขภาวะวิถีพุทธและเป็นที่พึ่งให้แก่ชุมชน

1 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเกยไชย

วัดเกยไชยเหนือ (บรมธาตุ) ตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูศรีภัทรนิโรธ

คณะสงฆ์ภายใต้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเกยไชย ได้จัดทำกิจกรรมส่งเสริมสัมมาชีพ : ผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด นำภูมิปัญญาแบบชาวบ้านมาผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ ผลิตสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดที่มีจำนวนมากมายในพื้นที่และเป็นวัตถุดิบชั้นยอดในการทำขนมตาล น้ำตาลสด โดยมีสโลแกนประจำของทีมงาน คือ “กินหวานอย่างไรไม่เป็นโรค” ซึ่งทางชุมชนรู้ดีอยู่แล้วว่า น้ำตาลเป็นภัยต่อสุขภาพหากเมื่อคน ๆ นั้น บริโภคน้ำตาลในปริมาณที่สูงมาก ๆ ร่างกายจะเปลี่ยนน้ำตาลที่ได้รับมากเกินไปสะสมกลายเป็นไขมัน และเกิดโรคต่าง ๆ เช่น เบาหวาน ความดัน โรคอ้วน ฯลฯ ดังนั้น การจัดทำผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเกยไชยจึงเน้นเรื่องของสุขภาพ มีการขอคำปรึกษาจากสาธารณสุขเกี่ยวกับจำนวนน้ำตาลที่ได้จากผลิตภัณฑ์ กำหนดไม่เกินกว่าปริมาณที่สาธารณสุขกำหนด ซึ่งการขับเคลื่อนกิจกรรมในครั้งนี้ ได้รับความอนุเคราะห์จาก “พระนรินทร์ นราสโภ” เลขานุการฯวัดเกยไชยเหนือ ซึ่งเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ชักชวนและเชิญชวนญาติโยมสาธุชนที่อยู่ในชุมชนเข้ามาร่วมกิจกรรม พัฒนาผลิตภัณฑ์ตลาดโตนดเพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน โดยเน้นเรื่องสัมมาชีพตามพันธกิจของหน่วย อปต. ซึ่งเป็นอีกหนึ่งพันธกิจที่คณะสงฆ์ทั่วไปต้องช่วยเหลือชาวบ้าน ผลิตภัณฑ์ที่ได้คิดสร้างสรรค์ในครั้งนี้มีหลากหลายผลิตภัณฑ์ เช่น ไอศกรีมจากตาลโตนด ขนมตาล ขนมเบื้องตาล เป็นต้น เมื่อผลิตแล้วความน่าสนใจต่อสินค้ายังไม่น่าประทับใจ ผลิตภัณฑ์ยังเหมือนสินค้าทั่วไป ไม่มีเอกลักษณ์ ไม่มีความบ่งบอกว่าเป็นสินค้ามาจากที่ใด ดังนั้น จึงได้เพิ่มเติมการทำบรรจุภัณฑ์ (Packaging) โลโก้ผลิตภัณฑ์ และป้ายสแตนประจำร้าน เพื่อให้ผู้บริโภครับรู้แบรนด์ยี่ห้อของผลิตภัณฑ์ หลังจากได้ผลิตภัณฑ์แล้วได้มีการขับเคลื่อนกิจกรรมนำสินค้าลงไปขายในชุมชน โดยการเปิดตลาดสินค้าชุมชนภายในวัดทุกวันเสาร์-อาทิตย์ (กิจกรรมภายใต้ควบคุมโรคระบาดโควิด-19) เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้กับประชาชนที่มาเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ ซึ่งทำให้ชาวบ้านมีรายได้และนำไปต่อยอดธุรกิจหลังวิกฤตโควิด-19 และเป็นการส่งเสริมสัมมาชีพจากคณะสงฆ์อีกด้วย

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. การประชุมคณะทำงาน ภาคีเครือข่าย ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนหารือและกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน

2. ดำเนินการอบรมสัมมาชีพ ยกระดับเศรษฐกิจชุมชนแก่ชาวบ้านในพื้นที่ตลอดต้องชมท่าเรือคลองคาง ตำบลเสนาท

3. ฝึกปฏิบัติการขาย และการจัดการร้านค้า และถอดบทเรียนการดำเนินงาน

4. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม และให้ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ได้ผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด เช่น ไอศกรีมจากตาลโตนด ขนมตาล ขนมเบื้องตาล น้ำเชื่อมหรือไซรัปจากตาลโตนด เป็นต้น

2. ได้พัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ (Packaging) ของผลิตภัณฑ์จากชุมชนให้มีรูปลักษณ์สวยงามเป็นที่น่าสนใจสำหรับลูกค้าหรือผู้บริโภค

3. ได้พัฒนาต่อยอดการหาช่องทางการตลาด โดยการจัดตลาดสินค้าชุมชนภายในวัด จัดเป็นซุ้มร้านค้า และมีป้ายบ่งบอกร้านชัดเจน

4. เกิดความสามัคคีระหว่าง พระสงฆ์ ข้าราชการท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่น ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

5. วัดเป็นที่พึ่งของชาวบ้านเมื่อถึงคราวยากลำบาก วัดเป็นที่พึ่งทั้งทางจิตใจเยียวยาสภาพจิตใจในยามที่ชาวบ้านอยู่ในสถานการณ์โรคระบาด และนอกจากนั้นยังช่วยเหลือทางด้านอาชีพให้ชาวบ้านมีอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ จุนเจือค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตหลังจากวิกฤติโรคระบาดโควิด-19 ผ่านพ้นไป

6. ได้ภาคีเครือข่ายทำงานเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะวิถีพุทธ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อช่วยเหลือสังคมร่วมกัน ได้รับความสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทำให้การช่วยเหลือผู้ป่วยโควิดทำได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

2 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลบึงเสนาท

วัดคลองคาง ตำบลบึงเสนาท อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระปลัดสุทัศน์ ธมฺมทีโป

คณะสงฆ์ภายใต้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลบึงเสนาท ได้จัดทำกิจกรรมส่งเสริมด้านสัมมาชีพ โดยใช้ชื่อโครงการ “อบรมสัมมาชีพหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลบึงเสนาท” ให้ความรู้ด้านการนวดแผนไทย การอบรมการอบสมุนไพร และการทำตลาดน้ำชุมชน ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความรู้เกี่ยวกับการทำตลาดชุมชน ช่องทางการขายสินค้าชุมชน ตลาดนัดสินค้าชุมชน ร่วมมือกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสันพิง และองค์การบริหารส่วนตำบลบึงเสนาท จัดอบรมการนวดแผนไทย ความรู้ด้านสมุนไพรไทยและสมุนไพรพื้นบ้าน การส่งเสริมด้านสัมมาชีพเป็นการสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน สร้างงาน สร้างรายได้ ทำให้ประชาชนสนใจในการเข้าร่วมขับเคลื่อนกิจกรรม การจัดทำตลาดน้ำชุมชนได้มีการจัดระเบียบการจัดเก็บค่าร้าน 20 บาท/วัน ซึ่งตลาดจะเปิดทุกเย็นวันเสาร์-อาทิตย์ มีจำนวนร้านที่เข้าร่วมโครงการมากกว่า 30 ร้าน เช่น ร้านไอศกรีมโบราณ ร้านลูกชิ้นปิ้ง ร้านห่อหมก ร้านหมูกระทะ ร้านน้ำปั่น ร้านอาหารตามสั่ง ร้านผัดไท เป็นต้น จัดให้ทุกร้านรู้จักการจดบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่าย การซื่อสัตย์และตรงต่อเวลาในการชำระค่าร้าน ซึ่งหากร้านใดไม่ค้างจ่ายค่าร้าน 3 เดือนติดต่อกัน จะได้รับรางวัลที่ทางหน่วยอบรมประชาชนจัดไว้ให้ การอบรมนวดแผนไทย ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเทคนิค การรู้จักเส้นเอ็นต่าง ๆ ในร่างกายของมนุษย์ เมื่ออบรมสำเร็จหลักสูตรสามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิกและบริการนวดให้กับลูกค้าภายในวัดคลองคาง ซึ่งเปิดเป็นร้านนวดให้กับลูกค้าที่มาใช้บริการมีจำนวน 45 เตียง

การดำเนินกิจกรรม

1. การประชุมคณะทำงาน ภาคีเครือข่าย ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนหารือและกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน

2. ดำเนินการอบรมสัมมาชีพ ยกระดับเศรษฐกิจชุมชนแก่ชาวบ้านในพื้นที่ตลอดต้องชมท่าเรือคลองคาง ตำบลเสนาท

3. ฝึกปฏิบัติการขาย และการจัดการร้านค้า และถอดบทเรียนการดำเนินงาน

4. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม และให้ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพในชุมชน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ได้สร้างความสามัคคีร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ภายใต้หลัก “บวร”

2. ได้พัฒนาการทำการตลาดสินค้าชุมชน การหาช่องทางการขายรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างรายได้ให้กับสมาชิกที่เข้าร่วมอบรม

3. ได้พัฒนาทักษะการนวดแผนไทย เพื่อนำไปประกอบการนวดเชิงอาชีพและประกอบการของขึ้นทะเบียนขอรับใบอนุญาตหมอนวดแผนไทย จากสภาการแพทย์ไทย

4. ได้ปลูกจิตสำนึกที่ดีให้กับนักเรียน มีความซื่อสัตย์ สุจริต และรู้จักความรับผิดชอบ

5. ได้พัฒนาการประกอบสัมมาชีพ รู้จักการประกอบอาชีพเสริม ไม่ดูถูกอาชีพและการได้เงินน้อยจากการขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ภายในชุมชน แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์และสุจริตต่ออาชีพ

6. ได้สร้างแหล่งพบปะสังสรรค์ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ผ่อนคลาย แลกเปลี่ยนความคิด แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการของคนในชุมชน

7. ได้ภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกันของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานราชการ

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลบึงเสนาท

3 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลบางเคียน

วัดท่ามะพลับราษฎร์บำรุง ตำบลบางเคียน อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูนิยมสัทธาคุณ

คณะสงฆ์ภายใต้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลบางเคียน ได้จัดทำกิจกรรมส่งเสริมด้านสัมมาชีพ โดยใช้ชื่อโครงการ "อบรมสัมมาชีพหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลบางเคียน" ขับเคลื่อนกิจกรรมให้ประชาชนมีอาชีพเสริม สร้างรายได้ ประกอบสัมมาชีพอย่างสุจริต เป็นอาชีพเสริมจากการทำการเกษตร ซึ่งพื้นที่บริเวณตำบลบางเคียนประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก และทำการเกษตรอื่น ๆ เช่น ปลูกผัก ดอกมะลิ ดอกรัก แตงไทย เป็นต้น กิจกรรมส่งเสริมที่ทางวัดท่ามะพลับราษฎร์บำรุงได้ส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพเสริมภายใต้โครงการฯ ที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คือการอบรมการสานตะกร้าจากเส้นพลาสติก เพราะเนื่องจากท่านเจ้าอาวาสมีกลุ่มสัมมาชีพระดับจังหวัดและวิสาหกิจชุมชนที่เป็นเครือข่าย มีความต้องการผลิตภัณฑ์ตะกร้าสานจากเส้นพลาสติก และตลาดมีความต้องการ มีสินค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า การอบรมพัฒนาในครั้งนี้เป็นการเพิ่มสมาชิกการทำตะกร้าสานฯ และผลักดันให้มีอาชีพเสริม สร้างรายได้ ด้วยอาชีพสุจริต และการรวมกลุ่มมีส่วนร่วมและสร้างความสามัคคีระหว่างคนในชุมชน

การดำเนินกิจกรรม

การดำเนินกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลบางเคียน ได้รับการตอบรับจากหน่วยงานภาคีเครือข่าย ประชาชนทั่วไปจำนวนมาก มีผู้เข้าร่วมขับเคลื่อนกิจกรรม ได้รับการฝึกอบรมการสานตะกร้าสานจากเส้นพลาสติก วิธีการรีดเส้นพลาสติก การขึ้นลายและโครงตะกร้า การเลือกโทนสี เทคนิคการสาน ความละเอียดของเส้นพลาสติก และการเก็บงานเมื่อสานเสร็จแล้ว เป็นต้น อบรมการขายผลิตภัณฑ์ทั้งแบบออฟไลน์และแบบออนไลน์ วิธีการใช้โทรศัพท์มือถือถ่ายรูปสินค้าให้ดูสวยงาม สินค้าตรงปก ฯลฯ ซึ่งจากกิจกรรมการขับเคลื่อนโครงการนี้ทำให้ประชาชนที่มาเข้าร่วมอบรมได้เกิดความสามัคคี มีการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ พัฒนาการของแต่ละคนให้คนอื่นได้ทราบ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ได้สร้างความสามัคคีร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ภายใต้หลัก "บวร"
2. ได้พัฒนาการทำผลิตภัณฑ์ตะกร้าสานจากเส้นพลาสติก เพื่อพัฒนาฝีมือและสร้างอาชีพเสริม
3. ได้พัฒนาทักษะการขายสินค้าผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ขายสินค้าออนไลน์

4. ได้พัฒนาการประกอบสัมมาชีพ รู้จักการประกอบอาชีพเสริม ไม่ดูถูกอาชีพและการได้เงินน้อยจากการขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ภายในชุมชน แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์และสุจริตต่ออาชีพ

5. ได้สร้างแหล่งพบปะสังสรรค์ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ผ่อนคลาย แลกเปลี่ยนความคิด แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการของคนในชุมชน

6. ได้ภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกันของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานราชการ

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลบางเคียน

4 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสุขสำราญ

วัดประชาสรรค์ ตำบลสุขสำราญ อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูวินัยธร สรยุทธ ฐานวุฑฺโฒ, ดร.

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสุขสำราญ ดำเนินกิจกรรมวัดประชา รัฐ สร้างสุข ตำบลสุขสำราญ เพื่อสนองงานกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดนครสวรรค์ การขับเคลื่อนกิจกรรมภายใต้งานวัดประชา รัฐ สร้างสุข เป็นไปตามพันธกิจ คือ 1. พัฒนาพื้นที่ทางกายของวัดและชุมชนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามเป็นสถานที่สัปปายะ 2. พัฒนาพื้นที่ทางสังคมและการเรียนรู้ของวัดและชุมชนด้วยวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ 3. พัฒนาพื้นที่จิตใจและปัญญาของวัดและชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา เป้าหมายที่สำคัญของการดำเนินงานวัดประชา รัฐ สร้างสุข คือ “วัดสวยด้วยความสุข” และ “การสร้างวัดในใจคน”

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

การขับเคลื่อนกิจกรรมภายใต้โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย ร่วมกับคณะสงฆ์ภายใต้วัดประชา รัฐ สร้างสุข วัดประชาสรรค์ ได้ยึดแนวทางตามพันธกิจของโครงการใหญ่ ขับเคลื่อนโครงการ “วัดสวยด้วยความสุข : วัดน่าอยู่ สวยงามสัปปายะตามหลัก 5 ส” โดยเน้นการจัดระเบียบวัดให้มีความเรียบร้อย มีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

1. สะสาง จัดการเก็บกวาดวัสดุ อุปกรณ์ ขยะต่าง ๆ ที่อยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ของวัดให้เป็นระเบียบ สิ่งใดที่สามารถใช้ได้ก็เก็บไว้เป็นหมวดหมู่ สิ่งใดที่ไม่สามารถใช้ได้ก็กำจัดทิ้ง โดยขายเป็นของเก่า หรือนำไปรีไซเคิล ทำประโยชน์อื่น ๆ

2. สะอาด ทำความสะอาดพื้นที่ของวัด โดยการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชน เช่น คณะสงฆ์ตำบลสุขสำราญ เทศบาลตำบลตากฟ้า โรงเรียนวัดประชาสรรค์ เป็นต้น ร่วมกันทำความสะอาดพื้นที่ของวัด ตามจุดสำคัญ ๆ พุทธสถาน เช่น ลานวัด สวนหย่อม ที่นั่งเล่น ศาลาการเปรียญ และนอกจากนั้นได้มีการแบ่งพื้นที่ให้พระสงฆ์ภายในวัดดูแลทำความสะอาด ปัดกวาดลานวัด และสถานที่ต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเสขียวัตรของพระสงฆ์

3. สะดวก ทำป้ายบอกทางและทำป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญภายในวัด เพื่อบ่งบอกให้รู้จักสถานที่ สร้างความสะดวกสบายให้กับญาติโยมที่มาทำบุญได้รู้จักและไปถึงจุดหมายโดยไม่ต้องเสียเวลา

4. สร้างมาตรฐาน ทำการวางกฎเกณฑ์ของทางวัดร่วมกับคณะกรรมการผู้นำชุมชน โดยมีข้อตกลงร่วมกันในการรักษาความสะอาด เมื่อหน่วยงานต่าง ๆ มาใช้พื้นที่ของทางวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานอุปสมบท งานแต่งงาน งานฉลองเลื่อนตำแหน่ง งานวันเกิด กิจกรรมของหน่วยงานราชการ เช่น อบรม สัมมนา ให้ความรู้เรื่องต่าง ๆ กับประชาชนในพื้นที่

5. สร้างวินัย เคารพกฎกติกาตามกฎเกณฑ์ที่ทางวัดและคณะกรรมการผู้นำชุมชนร่วมกันร่างข้อตกลง โดยการสร้างวัดในชุมชนให้เป็นวัดที่น่าอยู่ มีความสัปปายะ ร่มรื่น สะอาด สบายตา รู้สึกจิตใจแจ่มใส่เมื่อได้ก้าวขาเข้ามาพักอาศัยกายในวัด ทำให้จิตใจชื่นบาน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ได้สร้างความสามัคคีร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ภายใต้หลัก “บวร”
2. ได้สร้างการมีจิตอาสาช่วยเหลือสังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
3. ได้พัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่น่าอยู่ มีความสัปปายะ เหมาะสำหรับการกราบไหว้และทำบุญ
4. ได้จัดแบ่งพื้นที่ของวัดให้มีความเหมาะสม ใช้พื้นที่ของวัดเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น
5. วัดสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีป้ายบอกทาง และสถานที่ อย่างเหมาะสม
6. ได้ภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกันของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานราชการ

หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลสุขสำราญ

3.3.2 จังหวัดลพบุรี

จังหวัดลพบุรี มีพระสงฆ์ คณะสงฆ์ ที่ดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนและสังคมมาอย่างต่อเนื่อง โดยวัดทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสังคม ทั้งนี้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) คณะสงฆ์จังหวัดลพบุรีได้เลือกวัดที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 4 วัด จัดกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ ได้แก่ 1. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพัฒนานิคม 2. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลช่องสาริกา 3. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลน้ำสุด 4. วัดราษฎร์มงคล โดยนำผลงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) กิจกรรมคุณลักษณะเด่นตามบทบาทหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ทั้ง 8 ด้าน 1. ศีลธรรมและวัฒนธรรม 2. สุขภาพอนามัย 3. สัมมาชีพ 4. สันติสุข 5. ศึกษาสงเคราะห์ 6. สาธารณสงเคราะห์ 7. กตัญญูกตเวทิตาธรรม 8. สามัคคีธรรม จัดกิจกรรมต่อยอดเชิงสร้างสรรค์สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ให้ตอบสนองความต้องการของชุมชน สนองงานคณะสงฆ์แสดงผลงานแบบบูรณาการ

1 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพัฒนานิคม

วัดหนองนา ตำบลพัฒนานิคม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูสุธรรมนิวิฐ

การขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพัฒนานิคม ในครั้งนี้ขับเคลื่อนโดยวัดหนองนา ซึ่งตั้งอยู่ หมู่ที่ 17 ตำบลพัฒนานิคม อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มี พระครูสุธรรมนิวิฐ เป็นประธานหน่วยอบรมฯ มีจุดประสงค์เพื่อสนองงานกิจการคณะสงฆ์ ตามพันธกิจ 8 ด้าน ได้แก่ ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสัมมาชีพ ด้านสันติสุข ด้านศึกษาสงเคราะห์ ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม และ ด้านสามัคคี โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชาวบ้าน ให้มีอาชีพและงานทำ ช่วยเหลือในยามตกทุกข์ได้ยาก ประสบภัยทางธรรมชาติ และทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนภายในพื้นที่ร่วมกัน

การดำเนินกิจกรรม

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพัฒนานิคม ได้จัดทำกิจกรรมส่งเสริมด้านสาธารณสงเคราะห์ ภายใต้ชื่อโครงการ "การส่งเสริมงานสาธารณสงเคราะห์เพื่อผู้ยากไร้และประสบภัยธรรมชาติ" โดยการร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาช่วยร่วมมือกัน ระดมกำลังเพื่อหางบประมาณและสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นเข้าไปช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความทุกข์ยาก การขับเคลื่อนกิจกรรมในครั้งนี้ของหน่วยฯ ได้เน้นการช่วยเหลือด้านสาธารณสงเคราะห์เพราะเนื่องจากพื้นที่จังหวัดลพบุรีมีความต้องการด้านสาธารณสงเคราะห์จำนวนมาก จากการสำรวจพื้นที่ของคณะสงฆ์จังหวัดลพบุรีปรากฏพบว่ามีครอบครัวที่ยากจน อาศัยพื้นที่สาธารณะ ไม่มีที่ดินทำกินอาศัยเก็บของเก่าขาย ฯลฯ ดังนั้นจึงทำให้คณะสงฆ์จังหวัดลพบุรี เล็งเห็นความสำคัญด้านการส่งเสริมสาธารณสงเคราะห์กับประชาชน จึงได้เน้นนโยบายด้านสาธารณสงเคราะห์มากเป็นพิเศษกว่างานด้านอื่น ๆ และนอกจากนั้น พื้นที่ของอำเภอพัฒนานิคมยังได้ประสบภัยทางธรรมชาติอยู่บ่อยครั้ง เช่น วาตภัย ภัยแล้ง เป็นต้น โดยเฉพาะปีนี้ได้รับผลกระทบจากวาตภัยเป็นจำนวนมาก ทำให้หลังคาบ้านเรือนของชาวบ้านเสียหายเป็นจำนวนมาก ทางหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลฯ ได้เข้าไปช่วยเหลือเกี่ยวกับข้าวของเครื่องใช้ ข้าวสาร และอาหารแห้ง ฯลฯ เพื่อให้ชาวบ้านสามารถดำรงชีพไปได้และต่อสู้กับปัญหาและภัยต่าง ๆ ช่วยสนับสนุนการทำหลังคาใหม่ บริจาคสังกะสี เป็นต้น ซึ่งการเข้าไปช่วยเหลือและขับเคลื่อนกิจกรรม ทำให้พระสงฆ์ ชาวบ้าน และหน่วยงานภาครัฐ เอกชน มีความเข้าใจความทุกข์ยากร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้สึกซึ่งกันและกัน ได้ช่วยเหลือเกื้อกูล รู้สึกเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนให้มีความเป็นอันหนึ่งใจเดียว ต่อสู้กับสิ่งที่เกิดขึ้นกับสถานการณ์ต่าง ๆ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ได้สร้างความสามัคคีร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ภายใต้หลัก “บวร”

2. ได้ส่งเสริมกิจการงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

3. ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจชาวบ้านในยามตกทุกข์ได้ยาก ตามคำที่ว่า “วัดต้องพึ่งบ้าน บ้านก็ต้องพึ่งวัด” มีอะไรก็ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน จะทำให้ชุมชนนั้นน่าอยู่ยิ่งขึ้น

4. ได้ผลักดันให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ เห็นความตั้งใจและการทำงานของคณะสงฆ์ และเห็นบทบาทการทำงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

5. ได้ภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกันของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานราชการ

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลพัฒนานิคม

2 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลช่องสาริกา

วัดช่องสาริกา ตำบลช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูสมุห์วิสัญ ผาสุกฺกาโม

การขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพัฒนานิคม ในครั้งนี้ขับเคลื่อนโดยวัดช่องสาริกา ซึ่งตั้งอยู่เลขที่ 183 หมู่ที่ 12 ตำบลช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มี พระครูสมุห์วิสัญ ผาสุกฺกาโม เป็นประธานหน่วยอบรมฯ มีจุดประสงค์เพื่อสนองงานกิจการคณะสงฆ์ ตามพันธกิจ 8 ด้าน ได้แก่ ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสัมมาชีพ ด้านสันติสุข ด้านศึกษาสงเคราะห์

ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม และ ด้านสามัคคี โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชาวบ้าน ให้มีอาชีพและงานทำ ช่วยเหลือในยามตกทุกข์ได้ยาก ประสบภัยทางธรรมชาติ และทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนภายในพื้นที่ร่วมกัน

การดำเนินกิจกรรม

คณะสงฆ์ภายใต้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพัฒนานิคม ได้จัดทำกิจกรรมส่งเสริมด้านสัมมาชีพ ภายใต้ชื่อโครงการ “การส่งเสริมงานคณะสงฆ์ด้านสัมมาชีพหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลช่องสาริกา” โดยการร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาช่วยร่วมมือกันให้ความรู้เกี่ยวกับการทำอาชีพให้กับชาวบ้าน ได้รับความช่วยเหลืออนุเคราะห์จากวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญและชำนาญเกี่ยวกับการนำวัสดุหรืออุปกรณ์เหลือใช้ในครัวเรือนหรืออยู่รอบตัว มาใช้ประโยชน์ ประดิษฐ์เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่า สามารถนำไปเป็นสินค้าและขายสร้างรายได้ วิทยากรที่ให้การอบรมเป็นวิทยากรที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลช่องสาริกา และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลช่องสาริกา ได้ให้ความร่วมมือตลอดระยะเวลาดำเนินโครงการ และสามารถสร้างผลิตภัณฑ์และผลิตเป็นสินค้าขาย มียอดสั่งซื้อเข้ามาจำนวนมาก ทำให้การขับเคลื่อนงานด้านสัมมาชีพของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้รับการชื่นชมจากคณะสงฆ์ระดับจังหวัดเป็นอย่างมาก สามารถทำให้ชาวบ้านได้ลืมตาอ้าปาก ประกอบเป็นอาชีพ และต่อยอดการทำธุรกิจขนาดย่อมภายในครัวเรือนได้ และสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนให้มีความเป็นอันหนึ่งใจเดียว

หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลช่องสาริกา

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ได้สร้างความสามัคคีร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ภายใต้หลัก “บวร”

2. ได้ส่งเสริมกิจการงานด้านสัมมาชีพของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

3. ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจชาวบ้านในยามตกทุกข์ได้ยาก ตามคำที่ว่า “วัดต้องพึ่งบ้าน บ้านก็ต้องพึ่งวัด” มีอะไรก็ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน จะทำให้ชุมชนนั้นน่าอยู่ยิ่งขึ้น

4. ได้ผลักดันให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ เห็นความตั้งใจและการทำงานของคณะสงฆ์และเห็นบทบาทการทำงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

5. ได้ภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกันของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานราชการ

3 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลน้ำสุด

วัดบุญญาราม ตำบลน้ำสุด อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระมหาชินภัทร อภิวฑฺฒโน

การขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพัฒนานิคม ในครั้งนี้ขับเคลื่อนโดยวัดบุญญาราม ซึ่งตั้งอยู่ หมู่ที่ 4 ตำบลน้ำสุด อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มี พระมหาชินภัทร อภิวฑฺฒโน เป็นประธานหน่วยอบรมฯ มีจุดประสงค์เพื่อสนองงานกิจการคณะสงฆ์ ตามพันธกิจ 8 ด้าน ได้แก่ ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสัมมาชีพ ด้านสันติสุข ด้านศึกษาสงเคราะห์ ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม และ ด้านสามัคคี โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชาวบ้าน ให้มีอาชีพและงานทำ ช่วยเหลือในยามตกทุกข์ได้ยาก ประสบภัยทางธรรมชาติ และทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนภายในพื้นที่ร่วมกัน

การดำเนินกิจกรรม

คณะสงฆ์ภายใต้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพัฒนานิคม ได้จัดทำกิจกรรมส่งเสริมด้านศึกษาสงเคราะห์ ภายใต้ชื่อโครงการ “การส่งเสริมงานด้านศึกษาสงเคราะห์แก่เยาวชนรุ่นใหม่”โดยการร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และโรงเรียน การขับเคลื่อนกิจกรรมในครั้งนี้ของหน่วยฯ ได้เน้นการช่วยเหลือด้านศึกษาสงเคราะห์ ส่งเสริมงานด้านการศึกษาโดยเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาของเด็กไทย โตไปเป็นบุคลากรของประเทศที่มีคุณภาพ การก้าวเข้าสู่โลก

ไร้พรมแดนในยุคเทคโนโลยีทันสมัย ทำให้เด็กไทยหลาย ๆ พื้นที่ไม่ค่อยสนใจบริบทรอบตัว ไม่สนใจสังคม ชุมชนใกล้ตัว ไม่สนใจศาสนา เพราะจิตใจจดจ่ออยู่กับหน้าจอโทรศัพท์มือถือ หน้าจอเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ มีโลกส่วนตัว ดำดิ่งอยู่กับสังคมออนไลน์ ทำให้ความสัมพันธ์เชิงสังคมแบบบริบทพื้นที่ไม่มีในเยาวชนรุ่นใหม่ และหากพูดถึงเรื่องศาสนาแล้วยิ่งเป็นเรื่องยาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าจะมีน้อยครั้งมากที่เด็กวัยรุ่นจะลุกขึ้นมาใส่บาตรตอนเช้า ๆ มาทำบุญหรือฟังเทศน์ในวัด เหมือนกับยุคอดีตที่ผ่านมา ทำให้การขับเคลื่อนกิจกรรมในครั้งนี้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลฯ ได้เล็งเห็นถึงการพัฒนาจิตใจโดยผ่านการศึกษาของเด็ก ๆ ในพื้นที่ จากการอบรม จากการทำกิจกรรมร่วมกัน จากการเรียนในชั้นเรียน ฯลฯ จึงทำให้พระสงฆ์ในพื้นที่ต้องทำงานด้านศึกษาสงเคราะห์เข้าไปสอนนักเรียนในโรงเรียนในพื้นที่มากยิ่งขึ้น โดยใช้กิจกรรมในชั้นเรียนปลูกฝังและสอดแทรกธรรมะหรือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าไปกับการทำกิจกรรม เพราะหากใช้วิธีการสอนหรือเทศนาตามรูปแบบการเผยแพร่แบบเดิมอาจจะไม่ทำให้เป็นที่น่าสนใจสำหรับเด็กรุ่นใหม่ และนอกจากนั้นการสร้างขวัญกำลังใจโดยการส่งเสริมมอบทุนการศึกษาให้กับเยาวชน เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ทำให้เยาวชนต่อยอดการศึกษาไปอีกในระดับ เปิดช่องทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น มีโอกาสในการประสบความสำเร็จในชีวิต และสามารถนำไปต่อยอดในการหางานทำ สร้างอาชีพ เพื่อครอบครัวที่แข็งแรงและมั่นคง

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลน้ำสุด

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ได้สร้างความสามัคคีร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ภายใต้หลัก “บวร”

2. ได้ส่งเสริมกิจการงานด้านศึกษาสงเคราะห์ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

3. ได้ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ธรรมะจากกิจกรรม เพื่อให้ซึมซับธรรมะโดยทางอ้อม

4. ได้ส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนรุ่นใหม่ให้เกิดงานสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำ กล้าที่จะวิเคราะห์ และนำไปสู่การต่อยอดเพื่อพัฒนาและแก้ไขจุดที่บกพร่อง

5. ได้ผลักดันให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ เห็นความตั้งใจและการทำงานของคณะสงฆ์ และเห็นบทบาทการทำงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

6. ได้ภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกันของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานราชการ

4 วัดราษฎร์มงคล หมู่ที่ 1 ตำบลช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูภัทรธรรมคุณ

วัดประชา รัฐ สร้างสุข ตำบลช่องสาริกา ขับเคลื่อนโครงการโดยวัดราษฎร์มงคล ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี มีพระครูภัทรธรรมคุณ เป็นประธานขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อสนองงานกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดลพบุรี การขับเคลื่อนกิจกรรมภายใต้งานวัดประชา รัฐ สร้างสุข เป็นไปตามพันธกิจ คือ 1. พัฒนาพื้นที่ทางกายของวัดและชุมชนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามเป็นสถานที่สัปปายะ 2. พัฒนาพื้นที่ทางสังคมและการเรียนรู้ของวัดและชุมชนด้วยวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ 3. พัฒนาพื้นที่จิตใจและปัญญาของวัดและชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา เป้าหมายที่สำคัญของการดำเนินงานวัดประชา รัฐ สร้างสุข คือ “วัดสวยด้วยความสุข” และ “การสร้างวัดในใจคน”

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. สะสาง จัดการเก็บกวาดวัสดุ อุปกรณ์ ขยะต่าง ๆ ที่หมักหมมอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ของวัดให้เป็นระเบียบ สิ่งใดที่สามารถใช้ได้ก็เก็บไว้เป็นหมวดหมู่ สิ่งใดที่ไม่สามารถใช้ได้ก็กำจัดทิ้ง โดยขายเป็นของเก่า หรือนำไปรีไซเคิล ทำประโยชน์อื่น ๆ

2. สะอาด ทำความสะอาดพื้นที่ของวัด โดยการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชน เช่น คณะสงฆ์ตำบลช่องสาริกา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลพบุรี

องค์การบริหารส่วนตำบลช่องสาริกา โรงเรียนช่องสาริก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลช่องสาริกา เป็นต้น ร่วมกันทำความสะอาดพื้นที่ของวัด ตามจุดสำคัญ ๆ พุทธสถาน เช่น ลานวัด สวนหย่อม ที่นั่งเล่น ศาลาการเปรียญ และนอกจากนั้นได้มีการแบ่งพื้นที่ให้พระสงฆ์ภายในวัดดูแลทำความสะอาด ปัดกวาดลานวัด และสถานที่ต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเสขียวัตรของพระสงฆ์

3. สะดวก ทำป้ายบอกทางและทำป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญภายในวัด เพื่อบ่งบอกให้รู้จักสถานที่ สร้างความสะดวกสบายให้กับญาติโยมที่มาทำบุญได้รู้จักและไปถึงจุดหมายโดยไม่ต้องเสียเวลา

4. สร้างมาตรฐาน ทำการวางกฎเกณฑ์ของทางวัดร่วมกับคณะกรรมการผู้นำชุมชน โดยมีข้อตกลงร่วมกันในการรักษาความสะอาด เมื่อหน่วยงานต่าง ๆ มาใช้พื้นที่ของทางวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานอุปสมบท งานแต่งงาน งานฉลองเลื่อนตำแหน่ง งานวันเกิด กิจกรรมของหน่วยงานราชการ เช่น อบรม สัมมนา ให้ความรู้เรื่องต่าง ๆ กับประชาชนในพื้นที่

5. สร้างวินัย เคารพกฎกติกาตามกฎเกณฑ์ที่ทางวัดและคณะกรรมการผู้นำชุมชนร่วมกันร่างข้อตกลง โดยการสร้างวัดในชุมชนให้เป็นวัดที่น่าอยู่ มีความสัปปายะ ร่มรื่น สะอาด สบายตา รู้สึกจิตใจแจ่มใส่เมื่อได้ก้าวขาเข้ามาพักอาศัยกายในวัด ทำให้จิตใจชื่นบาน

วัดราษฎร์มงคล หมู่ที่ 1
ตำบลช่องสาริกา
อำเภอพัฒนานิคม
จังหวัดลพบุรี

นอกจากนี้แล้วทางวัดราษฎร์มงคล ได้เน้นการสร้างวัดน่าอยู่ด้วยความสามัคคีของพระสงฆ์ร่วมกับชาวบ้าน โดยการทำลานวัดให้เกิดได้ ด้วยการปลูกผักสวนครัวภายในบริเวณวัด เพื่อให้มีความมั่นคงทางอาหาร มีพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ไว้สำหรับให้ญาติโยมที่มาทำบุญหรือมาร่วมกิจกรรมสามารถเก็บไปทำประโยชน์หรือประกอบอาหารในครัวเรือน หรือจะนำกลับมาทำบุญที่วัดก็ทำได้ ซึ่งการทำกิจกรรมเช่นนี้ทำให้วัดเป็นต้นแบบทางการสร้างความมั่นคงทางอาหาร มีความสวยงามเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์เพื่อคนในชุมชนมากยิ่งขึ้น มาทำบุญที่วัดได้ทั้งอาหารใจและอาหารกาย

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ได้สร้างความสามัคคีร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ภายใต้หลัก “บวร”
2. ได้สร้างการมีจิตอาสาช่วยเหลือสังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
3. ได้พัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่น่าอยู่ มีความสัปปายะ เหมาะสำหรับการกราบไหว้และทำบุญ
4. ได้จัดแบ่งพื้นที่ของวัดให้มีความเหมาะสม ใช้พื้นที่ของวัดเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น
5. วัดสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีป้ายบอกทาง และสถานที่ อย่างเหมาะสม
6. ได้ภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกันของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานราชการ

3.3.3 จังหวัดระยอง

จังหวัดระยอง มีพระสงฆ์ คณะสงฆ์ ที่ดำเนินกิจกรรมร่วมกับชุมชนและสังคมมาอย่างต่อเนื่อง โดยวัดทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสังคม ทั้งนี้คณะสงฆ์จังหวัดลพบุรีได้เลือกวัดที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 3 วัด จัดกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ ได้แก่ 1. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพลา 2. หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลวังจันทร์ และ 3. วัดพลา โดยดำเนินกิจกรรมตามคุณลักษณะเด่นของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1. ศีลธรรมและวัฒนธรรม 2. สุขภาพอนามัย 3. สัมมาชีพ 4. สันติสุข 5. ศึกษาสงเคราะห์ 6. สาธารณสงเคราะห์ 7. กตัญญูกตเวทิตาธรรม 8. สามัคคีธรรม ร่วมกับการดำเนินการจัดการพื้นที่วัดตามหลัก 5 ส. และจัดกิจกรรมต่อยอดเชิงสร้างสรรค์สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ให้ตอบสนองความต้องการของชุมชน สนองงานคณะสงฆ์แสดงผลงานแบบบูรณาการ

1 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพลา

วัดคลองทราย ตำบลพลา อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูไพบูลย์วุฒิกร

การขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพลาในครั้งนี้ ขับเคลื่อนกิจกรรมโดยวัดคลองทราย ตำบลพลา อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง มี พระครูไพบูลย์วุฒิกร เป็นประธานหน่วยอบรมฯ มีจุดประสงค์หลักในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนธรรมศึกษา ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในองค์ความรู้พุทธธรรมตามหลักสูตรของคณะสงฆ์ อันจะทำให้ทุกคนได้มีส่วนในการบำเพ็ญกุศลกิจเพื่อน้อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพลา นำโดย พระครูไพบูลย์วุฒิกรเจ้าคณะตำบลสำนักท้อน เจ้าอาวาสวัดคลองทราย ประธานกรรมการ พร้อมทั้งวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ที่มีส่วนรับผิดชอบ จึงได้จัดทำ โครงการจัดการเรียนการสอนและสอบธรรมศึกษาในสถานศึกษา นี้ขึ้น โดยความร่วมมือกับสถานศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านฉาง โดยกำหนดสนามสอบ ณ โรงเรียนบ้านฉางกาญจนกุลวิทยาตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง เป็นสถานที่สอบวัดความรู้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. จัดประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงาน
2. สรุปผลการดำเนินงาน
3. จัดประชุมชี้แจงรายละเอียดการดำเนินโครงการ
4. ประชุมชี้แจงนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนธรรมศึกษา
5. นิมนต์พระวิทยากรมาสอนธรรมศึกษาชั้นตรี โท เอก ให้แก่นักเรียน
6. ดำเนินการจัดการสอบธรรมศึกษา
7. พิธีมอบประกาศนียบัตรผู้สอบผ่าน
8. สรุปผลการดำเนินโครงการ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ได้หลักสูตรและสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา ที่สอดคล้องเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา
2. มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนครอบคลุมพื้นที่ทั่วเขตอำเภอบ้านฉาง

3. พระสงฆ์นำหลักธรรมทางศาสนาจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่นักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาในทุกระดับ

4. นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักตามทางพระพุทธศาสนา และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

5. ได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม แก่ นักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษา

หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลพลา

2 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลวังจันทร์

วัดชงโค ตำบลวังจันทร์ อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระอธิการเชาวลิต ชาคโร

การขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลวังจันทร์ในครั้งนี้ก็คือ การดำเนินโครงการ “ศูนย์การเรียนรู้การทำกะยาสารท สร้างอาชีพเพื่อชุมชน” เพื่อให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในชุมชน เป็นการสร้างอาชีพและให้เป็นการสร้างให้เด็กรุ่นใหม่เห็นคุณค่าในตัวเองโดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ทางวัดจึงได้ทำการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนโดยการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ให้ชาวบ้านทำขนมกระยาสารท ในช่วงสารทไทย (แรม 15 ค่ำ ปลายเดือน 10) เพื่อสร้างรายได้และเป็นการสืบสานประเพณีไทยโบราณให้คงอยู่คู่กับชุมชน เพื่อให้ชาวบ้านได้ศึกษาเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทยอันดีงามของชุมชน สืบต่อรุ่นสู่รุ่นให้เด็กรุ่นหลักได้ศึกษาและเรียนรู้ และมี พระอธิการเชาวลิต ชาคโร เจ้าอาวาสวัดชงโค คณะกรรมการวัด เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินโครงการคือ กลุ่มชาวบ้านหมู่ 6 ตำบลวังจันทร์อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง และผู้ที่สนใจ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมหารือร่วมกันระหว่าง คณะกรรมการวัด ตัวแทนหมู่บ้าน
2. เสนอโครงการสร้างอาชีพแก่ชุมชน
3. จัดอบรมผู้เข้าร่วมโครงการ
4. สรุปผลการดำเนินงานโครงการ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. สร้างอาชีพให้คนในชุมชน มีรายได้เพิ่มมากขึ้น
2. สร้างความสามัคคี ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายในชุมชน
3. สามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดในการสร้างอาชีพและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน

หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลวังจันทร์

2 วัดพลา ตำบลพลา อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูวิธานสุพัฒนกิจ

จังหวัดระยอง ถือเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายในด้านประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต อาหาร และการท่องเที่ยวชมทางทะเล หาดพลาถือเป็นสถานที่สำคัญแห่งหนึ่ง เนื่องจากสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับชุมชนปีละเป็นล้าน จากนักท่องเที่ยวที่แต่ละปี นอกจากนี้หาดพลา ยังได้รับการรับรองจากกลุ่มอุตสาหกรรม-ประมงเรือเล็ก ให้เป็นหาดที่สร้างสรรค์ ด้านอาหารสด ๆ ขึ้นจากทะเล โดยตรง เป็นหาดแรกของจังหวัดระยองในแถบภาคตะวันออก ในส่วนของสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา วัดพลาถือเป็นศูนย์กลางของชุมชน มีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการสร้างอาชีพและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมาอย่างต่อเนื่อง อาทิ มีโครงการ”ศูนย์การเรียนรู้เพาะเลี้ยงสาหร่ายทะเลพวงองุ่น ธนาคารปู (ม้า) และศูนย์บริการอาหาร “อิ่มเดียวยี่สิบบาท” ณ วัดพลา นับเป็นความภาคภูมิใจของอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ด้วยเหตุนี้เอง วัดพลาจึงเห็นถึงความ

สำคัญในการดำเนินกิจกรรม “การอบรมบุคลากร เพื่อการเรียนรู้เพาะเลี้ยง และดูแลสาหร่ายทะเลเพื่อสุขภาวะของชุมชนบ้านพลา” ณ วัดพลา ภายใต้แนวคิดการรวมกลุ่มประชาชนเพื่ออบรมอาชีพเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสาหร่ายทะเล ส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้เสริมของครอบครัว เพื่อเป็นการอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น ในการพัฒนาอาชีพเสริมสร้างรายได้ที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อหารายได้มาช่วยเหลือตัวเอง และครอบครัว โดยไม่เลือกงานหนักเบาเอาสู้ ยึดคติว่า คนขยันย่อมหาทรัพย์ได้ ถือเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่พระสงฆ์จะต้องส่งเสริมในภาคประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคม และปัญญา ให้คนในชุมชนคำนึงหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีส่งเสริมความสงบสุข

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. หารือร่วมกันระหว่าง คณะกรรมการที่ปรึกษา (คุณเวียนนารัตน์ ช่วงวิวัฒน์) วิทยากรอบรมเฉพาะทาง

2. เสนอโครงการ “การอบรมบุคลากร เพื่อการเรียนรู้เพาะเลี้ยง และดูแลสาหร่ายทะเลพวงองุ่น เพื่อสุขภาวะของชุมชนบ้านพลา”

3. จัดอบรมบุคลากร ชุมชนบ้านพลา

4. สรุปผล ดำเนินงานโครงการ

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ประชาชน ในพื้นที่ชุมชนบ้านพลา ที่เข้ารับการอบรม เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าในการศึกษาเพาะเลี้ยง และดูแลสาหร่ายทะเลพวงองุ่น เพื่อสุขภาวะของชุมชนบ้านพลา

2. ประชาชน ในพื้นที่ชุมชนบ้านพลา ได้อาชีพเสริมรายได้ จากการได้รับความรู้ในการอบรมของโครงการมา เพื่อพัฒนาต่อยอดอาชีพเสริมของชุมชน

วัดพลา ตำบลพลา
อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง

3.4 ข้อมูลพื้นฐานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล/วัดที่ร่วมดำเนินการในพื้นที่ภาคใต้

โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ มีการดำเนินการร่วมกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและวัดในพื้นที่ภาคใต้ โดยมีจังหวัดที่ร่วมดำเนินการทั้งสิ้นจำนวน 2 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดกระบี่ สามารถส่งเสริมและผลักดันให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและวัดจำนวน 6 แห่ง ได้มีการขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมตามพันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล สนองงานกิจการคณะสงฆ์ ดำเนินกิจกรรมตามโครงการยุทธศาสตร์ของคณะสงฆ์และหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านสุขภาพอนามัย การจัดการและพัฒนาพื้นที่วัด ตลอดถึงการช่วยเหลือและเยียวยาผู้ที่เดือดร้อนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ทั้งนี้สามารถนำเสนอข้อมูลตามหัวข้อรูปแบบกิจกรรม ขั้นตอนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม โดยสามารถนำเสนอได้ดังนี้

3.4.1 จังหวัดภูเก็ต

จังหวัดภูเก็ต เป็นจังหวัดหนึ่งที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ โดยมีหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจำนวน 4 แห่งที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ ประกอบด้วย หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลป่าตอง หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีสุนทร หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลฉลอง และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสาคู ทั้งนี้ ในการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจังหวัดภูเก็ต จะเน้นไปที่การดำเนินกิจกรรมบนพื้นฐานสถานการณ์ปัญหาและความต้องการของชุมชน การเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมแก่ชุมชน ทั้งทางกาย ทางจิตใจ และทางสติปัญญา ตลอดจนการส่งเสริมการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ในการเสริมสร้างสุขภาวะและเป็นที่พึ่งแก่ชุมชน ซึ่งเป็นการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านการพัฒนาสุขภาวะแก่ชุมชนและสังคม

1 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลป่าตอง

วัดสุวรรณคีรีวงก์ (วัดป่าตอง) ตำบลป่าตอง อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูโพธิปัญญากร

คณะสงฆ์ภายใต้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลป่าตอง ได้จัดทำกิจกรรมช่วยเหลือผู้ป่วยหลังโควิด-19 และส่งเสริมการพัฒนาสมุนไพร โดยการเข้าไปช่วยเหลือเกี่ยวกับอุปกรณ์เบื้องต้นเพื่อป้องกันไวรัสโควิด-19 อาหาร-น้ำสะอาด สำหรับการกักตัว 15 วัน มีการจัดอบรมและจัดทำสเปรย์แอลกอฮอล์ เจลแอลกอฮอล์ ให้กับประชาชนในพื้นที่ไว้สำหรับแจกและใช้ล้างมือ เพื่อป้องกันไวรัสโควิด-19 และนอกจากนั้นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลป่าตองได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จัดกิจกรรมอบรมการทำสมุนไพรไทยสำหรับการสร้างอาชีพ เพื่อนำไปต่อยอดทำเป็นอาชีพเสริมในช่วงประสบปัญหาโรคระบาดที่รุนแรง ไม่สามารถพบปะสังสรรค์และออกจากบ้านได้ ซึ่งเป็นที่คาดหวังว่าการอบรมการทำสมุนไพรจะเป็นการไปต่อยอดอาชีพ และสร้างช่องทางการสร้างรายได้ให้กับประชาชนอีกช่องทางหนึ่ง มีกำไรจากการผลิตสมุนไพรขายและเอาไปต่อยอดทำธุรกิจอื่น ๆ อีกต่อไป

การดำเนินกิจกรรม

1. การประชุมคณะทำงาน ภาคีเครือข่าย ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนหารือและกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน
2. สร้างการรับรู้ของคนในชุมชน
3. ขับเคลื่อนกิจกรรมผ่านการจัดอบรม เสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะในการจัดทำสมุนไพรและแอลกอฮอล์แบบพกพา
4. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ได้ผลิตภัณฑ์สเปรย์แอลกอฮอล์และเจลแอลกอฮอล์สำหรับแจกทำความสะอาดเพื่อป้องกันเชื้อไวรัสโควิด-19
2. ได้ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสมุนไพรเพื่อความผ่อนคลาย เช่น ลูกประคบ น้ำมันนวด ยาดมสมุนไพร ยาหม่อง น้ำมันเหลือง เป็นต้น
3. เกิดความสามัคคีระหว่าง พระสงฆ์ ข้าราชการท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่น ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
4. วัดเป็นที่พึ่งของชาวบ้านเมื่อถึงคราวยากลำบาก วัดเป็นที่พึ่งทั้งทางจิตใจเยียวยาสภาพ

จิตใจในยามที่ชาวบ้านอยู่ในสถานการณ์โรคระบาด และนอกจากนั้นยังช่วยเหลือทางด้านอาชีพให้ชาวบ้านมีอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ จุนเจือค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตหลังจากวิกฤติโรคโควิด-19 ผ่านพ้นไป

5. ได้ภาคีเครือข่ายทำงานเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะวิถีพุทธ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อช่วยเหลือสังคมร่วมกัน ได้รับความสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทำให้การช่วยเหลือผู้ป่วยโควิดทำได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลป่าตอง

2 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีสุนทร

วัดเทพวนาราม (วัดม่าหนิก) ตำบลศรีสุนทร อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูพรหมประภัสสร

คณะสงฆ์ภายใต้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีสุนทร ได้จัดทำกิจกรรมส่งเสริมด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม โดยเน้นการอบรมศีลธรรมให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษาจำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านลิพอน โรงเรียนขจรเกียรติ โรงเรียนบ้านม่าหนิก และโรงเรียนทะเลวิทยา "จุติ-ก้อง อนุสรณ์" และนอกจากนั้นยังมีการอบรมการเป็นมัคทายกน้อยประจำวัด โดยการคัดเลือกนักเรียนที่มีความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม ทำการฝึกอบรมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา การกราบไหว้ การจุดเทียน-ธูป การอาราธนาศีล การอาราธนาธรรม เป็นต้น และทำการให้มัคทายกน้อยเป็นผู้นำในการทำพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ โดยการใช้งานกิจนิมนต์ของวัดเป็นการฝึกหัด ภายใต้สโลแกน "นิมนต์พระวัดนี้แถมฟรีมัคทายกน้อย" ซึ่งการดำเนินกิจกรรมทำให้เด็ก ๆ มีความสนุกสนานและได้ซึมซับหลักธรรมไปในตัว

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. การประชุมคณะทำงาน ภาคีเครือข่าย ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนหารือและกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน

2. สร้างการรับรู้ของคนในชุมชน

3. ขับเคลื่อนกิจกรรมผ่านการจัดอบรม เสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะในการจัดทำสมุนไพรและแอลกอฮอล์แบบพกพา

4. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ได้สร้างความสามัคคีร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ภายใต้หลัก "บวร"

2. ได้พัฒนาการรู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันของนักเรียนที่ได้ผ่านการฝึกอบรม

3. ได้ปลูกจิตสำนึกที่ดีให้กับนักเรียน มีความซื่อสัตย์ สุจริต และรู้จักความรับผิดชอบ

4. ได้พัฒนาการกล้าแสดงออกและการเป็นผู้นำของเยาวชน ผ่านการเป็นมัคทายกน้อย

5. ได้ปลูกจิตสำนึกการมีจิตอาสาช่วยเหลือสังคม จากการช่วยเหลือเป็นผู้นำทางพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของมัคทายกน้อย

6. ได้ภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกันของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานราชการ

3 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลฉลอง

วัดลัฏฐิวนาราม (วัดใต้) ตำบลฉลอง อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูนิมิตกิจจาทร

คณะสงฆ์ภายใต้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลฉลอง ได้จัดทำกิจกรรมส่งเสริมด้านสาธารณสงเคราะห์ ภายใต้ชื่อโครงการ “ธรรมะรักษาใจ เยี่ยมคนไข้ ให้กำลังใจคนป่วย” โดยการร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาช่วยร่วมมือกัน เข้าไปช่วยเหลือผู้ป่วยติดเตียง พบปะพูดคุย สอบถามปัญหาและความต้องการข้าวของเครื่องใช้สำหรับคนไข้ติดเตียง พระสงฆ์ถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการระดมทุนและสิ่งของเครื่องใช้ เครื่องอุปโภค-บริโภค เช่น ผ้าอ้อมสำหรับผู้ใหญ่ กระดาษชำระ ข้าวสาร อาหารแห้ง ผงซักฟอก ฯลฯ ช่วยให้กำลังใจผู้ป่วยโดยการเทศนาธรรมะ เล่านิทานธรรมบท ให้กำลังใจ ให้พร และเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยบางรายที่ไม่สามารถเดินทางไปทำบุญที่วัดได้ ร่วมทำบุญบริจาคทาน ซึ่งพระสงฆ์ท่านก็รับบริจาคแล้วมอบคืนให้ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้ต่อสู้กับโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้น ข้อมูลสำหรับผู้ป่วยติดเตียงส่วนใหญ่ได้จากกรมการพัฒนาชุมชนจังหวัดภูเก็ต และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเฉลิมพระเกียรติฯ ตำบลฉลอง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำงานร่วมกับชุมชน การดำเนินกิจกรรมได้กำหนดการดำเนินกิจกรรมทุก ๆ เดือน โดยมีเป้าหมายในการเข้าไปเยี่ยมและให้กำลังใจผู้ป่วยติดเตียง 5-7 ราย การลงพื้นที่ครอบคลุมอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ตทั้งหมด

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดภูเก็ต คณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ จังหวัดภูเก็ต, สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดภูเก็ต, สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดภูเก็ต สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต เพื่อชี้แจงและวางแผนการดำเนินงาน
2. จัดทำแผนและกำหนดการดำเนินกิจกรรม ธรรมะรักษาใจ เยี่ยมคนไข้ ให้กำลังใจคนป่วย
3. ดำเนินกิจกรรมเยี่ยมคนไข้ ให้กำลังใจคนป่วย ร่วมกับภาคีเครือข่าย
4. สรุปผลการดำเนินงาน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ได้สร้างความสามัคคีร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ภายใต้หลัก “บวร”
2. ได้ช่วยเหลือเกื้อกูล ให้ธรรมะ ให้กำลังแก่ผู้ป่วยติดเตียง
3. ได้สร้างจิตอาสาพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยติดเตียงและผู้สูงวัยแบบมีส่วนร่วม

4. ได้ส่งเสริมสุขภาพเชิงรุกแก่ผู้ป่วยติดบ้าน ผู้ป่วยติดเตียง

5. ได้ภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกันของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานราชการ

หน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลฉลอง

4 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสาคู

วัดมงคลวราราม (วัดในยาง) ตำบลสาคู อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูสัทธาวราภิยุต

วัดมงคลวราราม (วัดในยาง) ดำเนินโครงการ วัดประชา รัฐ สร้างสุข ตำบลสาคู มีเป้าหมายเพื่อสนองงานกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดภูเก็ต และขับเคลื่อนกิจกรรมภายใต้งานวัดประชา รัฐ สร้างสุข เป็นไปตามพันธกิจ คือ 1. พัฒนาพื้นที่ทางกายของวัดและชุมชนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม เป็นสถานที่สัปปายะ 2. พัฒนาพื้นที่ทางสังคมและการเรียนรู้ของวัดและชุมชนด้วยวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ 3. พัฒนาพื้นที่จิตใจและปัญญาของวัดและชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งเป้าหมายที่สำคัญของการดำเนินงานวัดประชา รัฐ สร้างสุข คือ “วัดสวยด้วยความสุข” และ “การสร้างวัดในใจคน”

การดำเนินกิจกรรม

วัดมงคลวราราม (วัดในยาง) ได้ยึดแนวทางตามพันธกิจของโครงการใหญ่ ขับเคลื่อนโครงการ “วัดสวยด้วยความสุข : วัดน่าอยู่ สวยงามสัปปายะตามหลัก 5 ส” โดยเน้นการจัดระเบียบวัดให้มีความเรียบร้อย มีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

1. สะสาง จัดการเก็บกวาดวัสดุ อุปกรณ์ ขยะต่าง ๆ ที่หมักหมมอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ของวัดให้เป็นระเบียบ สิ่งใดที่สามารถใช้ได้ก็เก็บไว้เป็นหมวดหมู่ สิ่งใดที่ไม่สามารถใช้ได้ก็กำจัดทิ้ง โดยขายเป็นของเก่า หรือนำไปรีไซเคิล ทำประโยชน์อื่น ๆ

2. สะอาด ทำความสะอาดพื้นที่ของวัด โดยการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชน เช่น คณะสงฆ์ตำบลสาคู เทศบาลตำบลสาคู โรงเรียนวัดมงคลวราราม เป็นต้น ร่วมกันทำความสะอาดพื้นที่ของวัด ตามจุดสำคัญ ๆ พุทธสถาน เช่น ลานวัด สวนหย่อม ที่นั่งเล่น ศาลาการเปรียญ และนอกจากนั้นได้มีการแบ่งพื้นที่ให้พระสงฆ์ภายในวัดดูแลทำความสะอาด ปัดกวาดลานวัด และสถานที่ต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเสขียวัตรของพระสงฆ์

3. สะดวก ทำป้ายบอกทางและทำป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญภายในวัด เพื่อบ่งบอกให้รู้จักสถานที่ สร้างความสะดวกสบายให้กับญาติโยมที่มาทำบุญได้รู้จักและไปถึงจุดหมายโดยไม่ต้องเสียเวลา

4. สร้างมาตรฐาน ทำการวางกฎเกณฑ์ของทางวัดร่วมกับคณะกรรมการผู้นำชุมชน โดยมีข้อตกลงร่วมกันในการรักษาความสะอาด เมื่อหน่วยงานต่าง ๆ มาใช้พื้นที่ของทางวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานอุปสมบท งานแต่งงาน งานฉลองเลื่อนตำแหน่ง งานวันเกิด กิจกรรมของหน่วยงานราชการ เช่น อบรม สัมมนา ให้ความรู้เรื่องต่าง ๆ กับประชาชนในพื้นที่

5. สร้างวินัย เคารพกฎกติกาตามกฎเกณฑ์ที่ทางวัดและคณะกรรมการผู้นำชุมชนร่วมกันร่างข้อตกลง โดยการสร้างวัดในชุมชนให้เป็นวัดที่น่าอยู่ มีความสัปปายะ ร่มรื่น สะอาด สบายตา รู้สึกจิตใจแจ่มใส่เมื่อได้ก้าวขาเข้ามาพักอาศัยกายในวัด ทำให้จิตใจชื่นบาน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ได้สร้างความสามัคคีร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ภายใต้หลัก “บวร”
2. ได้สร้างการมีจิตอาสาช่วยเหลือสังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
3. ได้พัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่น่าอยู่ มีความสัปปายะ เหมาะสำหรับการกราบไหว้และทำบุญ
4. ได้จัดแบ่งพื้นที่ของวัดให้มีความเหมาะสม ใช้พื้นที่ของวัดเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น
5. วัดสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีป้ายบอกทาง และสถานที่ อย่างเหมาะสม
6. ได้ภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกันของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานราชการ

ภาพหน่วยอบรมประชาชน
ประจำตำบลสาคู

3.4.2 จังหวัดกระบี่

จังหวัดกระบี่ เป็นจังหวัดหนึ่งที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ โดยมีหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจำนวน 2 แห่งที่ดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ ประกอบด้วย หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอ่าวลึก และวัดสถิตโพธาราม ทั้งนี้ ในการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจังหวัดกระบี่ จะเน้นไปที่การดำเนินกิจกรรมบนพื้นฐานสถานการณ์ปัญหาและความต้องการของชุมชน การเสริมสร้างสุขภาวะองค์รวมแก่ชุมชน ทั้งทางกาย ทางจิตใจ และทางสติปัญญา ตลอดจนการส่งเสริมการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ในการเสริมสร้างสุขภาวะและเป็นที่พึ่งแก่ชุมชน และการพัฒนาพื้นที่วัดตามหลัก 5 ส. ซึ่งเป็นการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านการพัฒนาสุขภาวะแก่ชุมชนและสังคม

1 หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอ่าวลึก

วัดราษฎร์รังสรรค์ ตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูโสภิตธรรมนิเทศ

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอ่าวลึก ตั้งอยู่วัดราษฎร์รังสรรค์ หมู่ที่ 2 ตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ มี พระครูโสภิตธรรมนิเทศ เป็นประธานหน่วยอบรมฯ มีจุดประสงค์เพื่อสนองงานกิจการคณะสงฆ์ ตามพันธกิจ 8 ด้าน ได้แก่ ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม ด้านสุขภาพอนามัย ด้านสัมมาชีพ ด้านสันติสุข ด้านศึกษาสงเคราะห์ ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม และ ด้านสามัคคี โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชาวบ้าน ให้มีอาชีพและงานทำ ช่วยเหลือในยามตกทุกข์ได้ยาก ประสบภัยทางธรรมชาติ และทำกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนภายในพื้นที่ร่วมกัน

การดำเนินกิจกรรม

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลฉลอง ได้จัดทำกิจกรรมส่งเสริมด้านสามัคคีธรรม ภายใต้ชื่อโครงการ “พัฒนาภูมิทัศน์หน้าวัดเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว” โดยการร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาช่วยร่วมมือกัน ปรับปรุงภูมิทัศน์ของตำบลอ่าวลึกใต้ให้มีความสวยงาม สะอาด เป็นระเบียบ ใส่ความเป็นกลิ่นอายของปักษ์ใต้ให้เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น เน้นความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส ต้อนรับเป็นกันเองตามแบบของคนปักษ์ใต้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวหลังวิกฤตโควิด-19 พื้นฟูการท่องเที่ยวให้กลับมาคึกคักเหมือนเดิม การขับเคลื่อนกิจกรรมของโครงการสร้างความสามัคคีร่วมมือกันของหน่วยงานทุกฝ่าย มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มุ่งพัฒนาให้ตำบลอ่าวลึกใต้มีความสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย

หน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลอ่าวลึก

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ได้สร้างความสามัคคีร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ภายใต้หลัก “บวร”

2. ได้พัฒนาเมือง/ชุมชนน่าอยู่ ภายใต้ความเข้าใจและความสามัคคีของคนในชุมชน

3. ได้ส่งเสริมสุขภาวะชุมชน ด้วยการทำความสะอาดพื้นที่ต่าง ๆ ของชุมชน จัดระเบียบชุมชน พื้นที่ทิ้งขยะ พื้นที่ออกกำลังกาย พื้นที่พักผ่อน

4. ได้ส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการเตรียมพื้นที่และเตรียมตัวหลังวิกฤตโควิด-19 เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวตามชุมชนชายฝั่งทะเล

5. ได้ภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกันของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานราชการ

2 วัดสถิตโพธาราม ตำบลแหลมสัก อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

ชื่อประธานหน่วยในฐานะผู้รับผิดชอบกิจกรรม: พระครูใบฎีกาศิริ ศิริวฑฺฒโก

วัดสถิตโพธาราม ตั้งอยู่เลขที่ 98 บ้านสมิหลัง หมู่ที่ 4 ตำบลแหลมสัก อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ มีพระครูใบฎีกาศิริ ศิริวฑฺฒโก เป็นเจ้าอาวาสและเป็นประธาน ได้มีการดำเนินกิจกรรม วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตำบลแหลมสัก เพื่อสนองงานกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดกระบี่ การขับเคลื่อนกิจกรรมภายใต้งานวัดประชา รัฐ สร้างสุข เป็นไปตามพันธกิจ คือ 1. พัฒนาพื้นที่ทางกายของวัดและชุมชนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงามเป็นสถานที่สัปปายะ 2. พัฒนาพื้นที่ทางสังคมและการเรียนรู้ของวัดและชุมชนด้วยวิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ 3. พัฒนาพื้นที่จิตใจและปัญญาของวัดและชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งเป้าหมายที่สำคัญของการดำเนินงานวัดประชา รัฐ สร้างสุข คือ “วัดสวยด้วยความสุข” และ “การสร้างวัดในใจคน”

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

การขับเคลื่อนกิจกรรมภายใต้โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับคณะสงฆ์ภายใต้วัดประชา รัฐ สร้างสุข วัดสถิตโพธาราม ได้ยึดแนวทางตามพันธกิจของโครงการใหญ่ ขับเคลื่อนโครงการ “วัดสวยด้วยความสุข : วัดน่าอยู่ สวยงามสัปปายะตามหลัก 5 ส” โดยเน้นการจัดระเบียบวัดให้มีความเรียบร้อย มีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

1. สะสาง จัดการเก็บกวาดวัสดุ อุปกรณ์ ขยะต่าง ๆ ที่หมักหมมอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ของวัดให้เป็นระเบียบ สิ่งใดที่สามารถใช้ได้ก็เก็บไว้เป็นหมวดหมู่ สิ่งใดที่ไม่สามารถใช้ได้ก็กำจัดทิ้ง โดยขายเป็นของเก่า หรือนำไปรีไซเคิล ทำประโยชน์อื่น ๆ

2. สะอาด ทำความสะอาดพื้นที่ของวัด โดยการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชน เช่น คณะสงฆ์ตำบลแหลมสัก สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดกระบี่ เทศบาลตำบลแหลมสัก โรงเรียนวัดสถิตโพธาราม โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแหลมสัก เป็นต้น ร่วมกันทำความสะอาดพื้นที่ของวัด ตามจุดสำคัญ ๆ พุทธสถาน เช่น ลานวัด สวนหย่อม ที่นั่งเล่น ศาลาการเปรียญ และนอกจากนั้นได้มีการแบ่งพื้นที่ให้พระสงฆ์ภายในวัดดูแลทำความสะอาด ปัดกวาดลานวัด และสถานที่ต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเสขียวัตรของพระสงฆ์

3. สะดวก ทำป้ายบอกทางและทำป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญภายในวัด เพื่อบ่งบอกให้รู้จักสถานที่ สร้างความสะดวกสบายให้กับญาติโยมที่มาทำบุญได้รู้จักและไปถึงจุดหมายโดยไม่ต้องเสียเวลา

4. สร้างมาตรฐาน ทำการวางกฎเกณฑ์ของทางวัดร่วมกับคณะกรรมการผู้นำชุมชน โดยมีข้อตกลงร่วมกันในการรักษาความสะอาด เมื่อหน่วยงานต่าง ๆ มาใช้พื้นที่ของทางวัดจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานอุปสมบท งานแต่งงาน งานฉลองเลื่อนตำแหน่ง งานวันเกิด กิจกรรมของหน่วยงานราชการ เช่น อบรม สัมมนา ให้ความรู้เรื่องต่าง ๆ กับประชาชนในพื้นที่

5. สร้างวินัย เคารพกฎกติกาตามกฎเกณฑ์ที่ทางวัดและคณะกรรมการผู้นำชุมชนร่วมกันร่างข้อตกลง โดยการสร้างวัดในชุมชนให้เป็นวัดที่น่าอยู่ มีความสัปปายะ ร่มรื่น สะอาด สบายตา รู้สึกจิตใจแจ่มใส่เมื่อได้ก้าวขาเข้ามาพักอาศัยกายในวัด ทำให้จิตใจชื่นบาน

นอกจากนี้แล้วทางวัดสถิตโพธารามได้เน้นการสร้างวัดน่าอยู่ด้วยความสามัคคีของพระสงฆ์ร่วมกับชาวบ้าน โดยการออกแบบวัดน่าอยู่และมีความสุข จากภูมิปัญญาพื้นบ้าน นำวัสดุภายในท้องถิ่นมาสร้างความน่าอยู่ ความสะอาด ความสะดวก ไม่เป็นมลพิษต่อสภาพชุมชน รักษาสุขภาวะของคนในชุมชน ย่อยสลายตามธรรมชาติ ด้วยความร่วมมือกันทั้งบ้าน วัด โรงเรียน หน่วยงานราชการ ทำให้วัดร่มรื่นน่าอยู่มากยิ่งขึ้น

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1. ได้สร้างความสามัคคีร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ภายใต้หลัก “บวร”
2. ได้สร้างการมีจิตอาสาช่วยเหลือสังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
3. ได้พัฒนาวัดให้เป็นพื้นที่น่าอยู่ มีความสัปปายะ เหมาะสำหรับการกราบไหว้และทำบุญ
4. ได้จัดแบ่งพื้นที่ของวัดให้มีความเหมาะสม ใช้พื้นที่ของวัดเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น
5. วัดสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีป้ายบอกทาง และสถานที่ อย่างเหมาะสม
6. ได้ภาคีเครือข่ายการทำงานร่วมกันของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานราชการ

วัดสถิตโพธาราม
ตำบลแหลมสัก อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

กล่าวโดยสรุป โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สามารถผลักดัน ส่งเสริม และสนับสนุนให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล/วัด จำนวน 47 แห่ง ได้มีการดำเนินกิจกรรมตามพันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นด้านสุขภาพอนามัยและงานสาธารณสงเคราะห์ มีการพัฒนาพื้นที่ตามแนวทางของโครงการวัด ประชารัฐ สร้างสุข ตลอดถึงดำเนินกิจกรรมช่วยเหลือสังคมและผู้ที่เดือดร้อนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 โดยหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล/วัดแต่ละแห่งนั้น มีการดำเนินกิจกรรมในประเด็นที่มีความหลากหลายและมีความโดดเด่นแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้จากผลการดำเนินโครงการในท้ายที่สุด สามารถนำเสนอให้เห็นถึงหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล/วัดที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและวัดที่ร่วมดำเนินการ

ลำดับที่	พื้นที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) และวัดที่ร่วมดำเนินการ
	พื้นที่ภาคเหนือ
1	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแม่ฮ้อยเงิน วัดแม่ฮ้อยเงิน อ.ดอยสะเก็ต จ.เชียงใหม่
2	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสันผีเสื้อ วัดป่าข่อยเหนือ อ.เมือง จ.เชียงใหม่
3	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทุ่งสะโตกเขต 2 วัดหัววริน อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่
4	คณะสงฆ์อำเภอเมืองเชียงใหม่ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อ.เมือง จ.เชียงใหม่
5	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลนาปัง วัดน้ำลัด อ.ภูเพียง จ.น่าน
6	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลม่วงตึ๊ด วัดพระธาตุแช่แห้ง อ.ภูเพียง จ.น่าน
7	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลฝายแก้ว วัดท่าล้อ อ.ภูเพียง จ.น่าน
8	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจองคำ วัดพระธาตุดอยกองมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
9	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหมอกจำแป่ วัดหมอกจำแป่ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
10	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลผาบ่อง วัดผาบ่องใต้ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
11	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองยวง วัดหนองยวง อ.เวียงหนองล่อง จ.ลำพูน
12	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแม่แรง วัดป่าบุก อ.เวียงป่าซาง จ.ลำพูน
13	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทาสบเส้า วัดอรัญญาราม อ.แม่ทา จ.ลำพูน
14	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกำแพงดิน วัดกำแพงดิน อ.สามง่าม จ.พิจิตร
15	คณะสงฆ์จังหวัดพิจิตร วัดท่าหลวง อ.เมือง จ.พิจิตร
	พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
16	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลรอบเมือง วัดบ้านเปลือยใหญ่ อ.เมืองร้อยเอ็ด จ.ร้อยเอ็ด
17	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลขามเปี้ย วัดสว่างสระทอง อ.โพธิ์ชัย จ.ร้อยเอ็ด
18	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลดงลาน วัดบ้านอ้น อ.เมืองร้อยเอ็ด จ.ร้อยเอ็ด
19	ศูนย์ประสานงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (ศ.อ.ป.ต.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น อ.เมืองขอนแก่น จ.ขอนแก่น
20	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองบัว วัดท่าประชุม อ.บ้านฝาง จ.ขอนแก่น
21	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองกุง วัดพุทธเกษม อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น
22	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลยอดแกง วัดอโศการาม อ.นามน จ.กาฬสินธุ์
23	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองอีบุตร วัดหนองอีบุตร อ.ห้วยผึ้ง จ.กาฬสินธุ์

ลำดับที่	พื้นที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) และวัดที่ร่วมดำเนินการ
24	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหลุบ วัดกุดอ้อ อ.เมืองกาฬสินธุ์ จ.กาฬสินธุ์
25	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลท่าสองคอน วัดขุนพรหมดำริ อ.เมือง จ.มหาสารคาม
26	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเลิงแฝก วัดโสกคลอง อ.กุดรัง จ.มหาสารคาม
27	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลตูม วัดพรหมราช อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา
28	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหนองบัวศาลา วัดหนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา
29	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพังเทียม วัดชายพะเนา อ.พระทองคำ จ.นครราชสีมา
30	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกระชอน วัดตลาดประดู่ อ.พิมาย จ.นครราชสีมา
พื้นที่ภาคกลาง	
31	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเกยไชย วัดเกยไชยเหนือ (บรมธาตุ) อ.ชุมแสง จ.นครสวรรค์
32	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลบึงเสนาท วัดคลองคาง อ.เมือง จ.นครสวรรค์
33	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลบางเคียน วัดท่ามะพลับราษฎร์บำรุง อ.ชุมแสง จ.นครสวรรค์
34	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสุขสำราญ วัดประชาสรรค์ อ.ตากฟ้า จ.นครสวรรค์
35	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพัฒนานิคม วัดหนองนา อ.พัฒนานิคม จ.ลพบุรี
36	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลช่องสาริกา วัดช่องสาริกา อ.พัฒนานิคม จ.ลพบุรี
37	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลน้ำสุด วัดบุญญาราม อ.พัฒนานิคม จ.ลพบุรี
38	วัดราษฎร์มงคล ตั้งอยู่ หมู่ที่ 1 ตำบลช่องสาริกา อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี
39	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพลา วัดคลองทราย อ.บ้านฉาง จ.ระยอง
40	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลวังจันทร์ วัดชงโค อ.วังจันทร์ จ.ระยอง
41	วัดพลา อ.บ้านฉาง จ.ระยอง
พื้นที่ภาคใต้	
42	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลป่าตอง วัดสุวรรณคีรีวงก์ (วัดป่าตอง) อ.กะทู้ จ.ภูเก็ต
43	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีสุนทร วัดเทพวนาราม (วัดม่าหนิก) อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
44	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลฉลอง วัดลัฏฐิวนาราม (วัดใต้) อ.เมือง จ.ภูเก็ต
45	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสาคู วัดมงคลวราราม (วัดในยาง) อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
46	หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอ่าวลึก วัดราษฎร์รังสรรค์ อ.อ่าวลึก จ.กระบี่
47	วัดสถิตโพธาราม อ.อ่าวลึก จ.กระบี่

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการพัฒนาเครือข่าย องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

บทที่ 4

บทที่ 4 ผลการดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งการมุ่งเน้นการพัฒนาชุดความรู้สำหรับการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธในสังคมไทย การสื่อสารและประชาสัมพันธ์องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธในช่องทางต่าง ๆ และการสร้างเครือข่ายชุมชน เครือข่ายโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสุขภาวะ โดยบูรณาการร่วมกับองค์กรภาครัฐและภาคประชาสังคมในพื้นที่ 15 จังหวัดต้นแบบ เนื้อหาในส่วนนี้จึงเป็นการนำเสนอผลการดำเนินโครงการตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวไว้ข้างต้น โดยสามารถนำเสนอเป็นหัวข้อตามลำดับดังนี้

4.1 การพัฒนาชุดความรู้สำหรับการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธในสังคมไทย

เนื้อหาในส่วนนี้เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาชุดความรู้เพื่อให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและโครงการของคณะสงฆ์อื่น ๆ เช่น โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการขับเคลื่อนงานภายใต้การบูรณาการแนวคิดการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ตลอดระยะเวลาการขับเคลื่อนงานที่ผ่านมา โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาชุดความรู้ในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

1 คู่มือหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)

คู่มือหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ชุดความรู้ดังกล่าวถูกพัฒนาขึ้นตามมติของมหาเถรสมาคม มติที่ 561/2562 เรื่อง เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการอบรมประชาชนกลาง หรือเรียกโดยย่อว่า อ.ป.ก. เพื่อทำหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการอบรมประชาชนให้เป็นไปตามระเบียบมหาเถรสมาคม แก้ไขข้อขัดข้องเกี่ยวกับกิจการในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้เป็นไปโดยชอบ และตรวจตรา ชี้แจง แนะนำเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้ปฏิบัติหน้าที่โดยเรียบร้อย ซึ่งมีสมเด็จพระมหาธีราจารย์ กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เป็นประธานกรรมการ โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ จึงได้พัฒนาคู่มือหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ขึ้น เพื่อเป็นข้อเสนอต่อคณะกรรมการอบรมประชาชนกลาง (อ.ป.ก.) ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ต่อไป โดยมีเนื้อหาประกอบด้วยส่วนนำ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอธิบายถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เป็นการนำเสนอเพื่อให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่ตนเองมี และงานใดบ้างที่สามารถพึงกระทำเพื่อให้บรรลุกับเป้าหมายดังกล่าว พร้อม ๆ กับการนำเสนอยุทธศาสตร์การดำเนินงานให้กับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เพื่อให้สามารถนำไปใช้และปฏิบัติได้จริงภายใต้สภาพสังคมปัจจุบัน รวมถึงกระบวนการในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม

ภาพหน้าปก คู่มือหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)

2 ชุดความรู้ สุขภาวะวิถีพุทธสำหรับขับเคลื่อนงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เล่มที่ 1 “การพัฒนาที่ยั่งยืน”

ชุดความรู้ “สุขภาวะวิถีพุทธสำหรับขับเคลื่อนงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล” เล่มที่ 1พัฒนาขึ้นจากการสัมมนาออนไลน์ จัดขึ้นโดย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และภาคีเครือข่ายทางวิชาการ ได้แก่ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้รับเกียรติจาก **พระพรหมบัณฑิต ศาสตราจารย์ ดร.** กรรมการมหาเถรสมาคม และอุปนายกสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย บรรยายในหัวข้อ “**พระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน**” โดยมี อาจารย์ ดร. ณัชพล ศิริสวัสดิ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาเอเชียใต้ ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้ดำเนินการเสวนา เมื่อวันอาทิตย์ที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2564 มีเนื้อหาพอสังเขปเกี่ยวกับการอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในระดับโลกในเรื่องแนวคิด SDGs ในระดับชาติเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ความสอดคล้องระหว่างการพัฒนาที่ยั่งยืนกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนาผ่านการวิเคราะห์ในเชิงหลักธรรมและกระบวนการพัฒนาวิถีพุทธ และท้ายที่สุดเป็นเรื่องของการนำหลักพุทธธรรมไปสู่การปฏิบัติจริงเพื่อให้บรรลุกับเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

ชุดความรู้ สุขภาวะวิถีพุทธสำหรับขับเคลื่อนงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เล่มที่ 1 “การพัฒนาที่ยั่งยืน”

3 ชุดความรู้ สุขภาวะวิถีพุทธสำหรับขับเคลื่อนงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เล่มที่ 2 "ปฏิบัติการ (แห่ง) พุทธธรรมกับมุมมองสังคมวิทยาสาธารณะ"

ชุดความรู้ "สุขภาวะวิถีพุทธสำหรับขับเคลื่อนงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล" เล่มที่ 2พัฒนาขึ้นจากการสัมมนาออนไลน์ จัดขึ้นโดย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และภาคีเครือข่ายทางวิชาการ ได้แก่ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้รับเกียรติจาก **ศาสตราจารย์ (กิตติคุณ) สุริชัย หวันแก้ว** ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บรรยายในหัวข้อ **"ปฏิบัติการ (แห่ง) พุทธธรรมกับมุมมองสังคมวิทยาสาธารณะ"** โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิฏฐ์ ศรีทอง ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้ดำเนินการเสวนา เมื่อวันพฤหัสบดี ที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2564 มีเนื้อหาพอสังเขปเกี่ยวกับการพิจารณาประเด็นทางสังคมผ่านการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องมือในการพิจารณา ทั้งประเด็นทางด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม ประเด็นทางด้านการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ ประเด็นทางด้านเศรษฐกิจ ประเด็นการพัฒนาเมือง ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ฯลฯ โดยท้ายที่สุด ชุดความรู้ดังกล่าวได้ฉายภาพให้เห็นถึงกระบวนการพินิจพิจารณาทางพระพุทธศาสนาว่า กระบวนการดังกล่าวสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

4 ชุดความรู้ สุขภาวะวิถีพุทธสำหรับขับเคลื่อนงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เล่มที่ 3 "บทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนฐานราก"

ชุดความรู้ "สุขภาวะวิถีพุทธสำหรับขับเคลื่อนงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล" เล่มที่ 3 พัฒนาขึ้นจากการสัมมนาออนไลน์ จัดขึ้นโดย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และภาคีเครือข่ายทางวิชาการ ได้แก่ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้รับเกียรติจาก **ศาสตราจารย์ นพ.ประเวศ วะสี** กรรมการสภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บรรยายในหัวข้อ **"บทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนฐานราก"** โดยมี พระมหาประยูร โชติวโร ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้ดำเนินการ

เสวนา เมื่อวันพุธ ที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2564 มีเนื้อหาพอสังเขปเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมผ่านการพิจารณาในระดับชุมชนฐานราก ซึ่งในที่นี้หมายรวมถึง บุคคล ครอบครัว สังคม สถาบัน ประเทศ โดยเฉพาะการมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาในระดับชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก มีการนำเสนอขั้นตอนการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม มีการระบุให้เห็นเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน สามารถนำไปประยุกต์ใช้และปฏิบัติได้จริง นอกเหนือไปจากความโดดเด่นในเรื่องของกระบวนการและขั้นตอนที่ถูกนำเสนอไว้ในชุดความรู้ดังกล่าวแล้ว ชุดความรู้ชุดนี้ยังยกตัวอย่างเหตุการณ์ทางสังคมเพื่อสร้างเป็นบทเรียนและข้อคิดให้กับผู้อ่านได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

5 ชุดความรู้ การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา

ชุดความรู้ดังกล่าว เป็นการพัฒนาองค์ความรู้ในการที่ส่งเสริมให้วัดและองค์กรพระพุทธศาสนา เครือข่ายวัฒนธรรม ให้สามารถมีความรู้และแนวทางการจัดการมรดกวัฒนธรรมของวัดและชุมชน เพื่อให้เกิดการมีสุขภาวะที่ดีและการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ เนื้อหาภายในประกอบด้วยการอธิบายถึงความเป็นมาของการจัดการมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา การจะทำความเข้าใจถึงที่มาที่ไปเกี่ยวกับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมได้อย่างถูกต้องนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องย้อนเวลากลับไปในช่วง 2600 ปีที่ผ่านมา โดยเริ่มแรกนั้นยังคงจำกัดอยู่เฉพาะในเรื่องของการพัฒนาพื้นที่วัด อาราม หรือเสนาสนะ ซึ่งถือเป็นหลักคำสอนและแนวทางปฏิบัติสำคัญที่พระพุทธองค์ได้มอบไว้ให้กับพุทธบริษัท ในฐานะที่สิ่งดังกล่าวถือเป็นหน้าที่หลักหน้าที่หนึ่ง ก่อนที่ในปัจจุบัน สิ่งดังกล่าวจะถูกขยายขอบเขตความหมายที่ไปไกลกว่าแค่การพัฒนาพื้นที่ โดยมีเรื่องเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม พุทธศิลปกรรม หรือความเชื่ออื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง

ประเภทของมรดกทางวัฒนธรรม มีทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ซึ่งในแต่ละประเภทนั้นยังถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยต่าง ๆ อีกมากมาย การทำความเข้าใจในเนื้อหาดังกล่าวเป็นการช่วยให้ผู้อ่านได้รับทราบเกี่ยวกับลักษณะของมรดกทางวัฒนธรรม ประเภทของมรดกทางวัฒนธรรม และได้รับรู้ว่าสิ่งใดบ้างที่ถูกนิยามให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมในมุมมองทางด้านวิชาการ สถานที่แห่งใดบ้างที่ได้รับการรับรองให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งชุดความรู้ดังกล่าวจะให้ความสำคัญกับการนำเสนอเนื้อหาในส่วนนี้เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังพยายามที่จะวางแนวทางในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อให้องค์กรทางพระพุทธศาสนาสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปปรับและประยุกต์ใช้ภายในวัดของตน โดยวัดทั่วไปนั้นมักถูกแบ่งเขตพื้นที่ภายในออกเป็น 3 ส่วนคือ 1) เขตพุทธาวาส เป็นพื้นที่สำหรับใช้ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเสมือนสัญลักษณ์หรือสถานที่ประทับขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะคำว่า "พุทธาวาส" มีความหมายว่าเป็นสถานที่ประทับของพระพุทธเจ้า ในเขตพุทธาวาสมักประกอบด้วยสถาปัตยกรรมสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธองค์และพิธีกรรมทาง

พระพุทธศาสนา 2) เขตสังฆาวาส เป็นบริเวณพื้นที่ส่วนหนึ่งของวัดที่กำหนดไว้ให้เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับพิธีการใดทางศาสนา พื้นที่บริเวณนี้ประกอบไปด้วยอาคารสถานที่สัมพันธ์เฉพาะกับกิจกรรมและวัตรปฏิบัติที่เป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของเพศสมณะ และ 3) เขตธรณีสงฆ์และพื้นที่สาธารณสงเคราะห์ เขตพื้นที่ในอารามที่กำหนดพื้นที่บางส่วนที่เหลือจากการจัดแบ่งเขตสำคัญ คือ เขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส ให้เป็นเขตพื้นที่สำหรับเอื้อประโยชน์ใช้สอยในเชิงสาธารณะประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ ของวัด

นอกจากความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับที่มาที่ไปของการจัดการมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา ประเภท และวิธีการในการบริหารจัดการอย่างเป็นขั้นตอน ชุดความรู้ชุดนี้ยังพยายามนำเสนอเกี่ยวกับหลักการทำงานร่วมกับชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วมระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียน พร้อมทั้งมีการนำเสนอกรณีศึกษาของวัดในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีการนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ภายในพื้นที่ เพื่อให้องค์กรทางพระพุทธศาสนาและผู้ที่สนใจได้เห็นภาพการทำงานอย่างเป็นรูปธรรม เป็นการสร้างแนวคิดใหม่ ๆ ในการทำงานให้กับพระสงฆ์และผู้ที่มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนกิจกรรมภายในชุมชน นอกจากนี้ เนื้อหาในส่วนสุดท้ายยังเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัด โดยสิ่งแวดล้อมดังกล่าวหมายรวมถึงสภาพแวดล้อมในภาพรวมของวัดนั้น ๆ มีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่การจัดการพื้นที่สีเขียว การจัดการอาคารสถานที่ การจัดการขยะ การจัดการเตาเผา/เมรุ การป้องกันอัคคีภัยภายในวัด การป้องกันปัญหายาเสพติดและอบายมุขต่าง ๆ ซึ่งในภาพรวมนั้นเป็นการฉายภาพให้เห็นว่า วัด สามารถถูกจัดการได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้มีความพร้อมทั้งทางด้านกายภาพ ด้านสังคม และด้านปัญญา ชุดความรู้ดังกล่าวสามารถถูกนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้วัดสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างเหมาะสม

ภาพหน้าปกชุดความรู้ การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา

6 ชุดความรู้ การสร้างเครือข่ายการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธ: บทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในสังคมไทยปัจจุบัน

ชุดความรู้ดังกล่าว มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในสังคมไทยปัจจุบัน โดยเฉพาอย่างยิ่งคือการสร้างเครือข่ายการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ภายใต้การสนับสนุนจากโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อการนำเสนอเรื่องราวของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอย่างครอบคลุมในทุกมิติ ตั้งแต่ประวัติความเป็นมา ความเชื่อมโยงของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกับโครงการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา พันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล รวมถึงทิศทางยุทธศาสตร์ในอนาคตของหน่วยอบรมประชาชนกลาง (อ.ป.ก.) ในฐานะผู้กำหนดแนวทางการทำงานให้กับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงานภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้ได้รู้จักและเข้าใจบทบาทการทำงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาในส่วนอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล อาทิ แนวทางการทำงานพัฒนาสุขภาวะให้กับชุมชน เพื่อให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสามารถนำแนวทางดังกล่าวไปประยุกต์ใช้กับการทำงานภายใต้พันธกิจทั้ง 8 ด้าน แนวทางการดำเนินกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเกิดประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนในระยะยาว เนื่องจากการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจะต้องอาศัยความร่วมมือของเครือข่ายภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดถึงเนื้อหาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสุขภาวะ ภายใต้การนำกรอบแนวคิดเรื่องสุขภาวะเชิงพุทธของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) มานำเสนอเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถมองเห็นและเข้าใจงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้จัดทำจึงได้นำเสนอตัวอย่างกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในพื้นที่ต่าง ๆ โดยคาดหวังว่าจะสามารถเผยแผ่ผลงานและเกิดแนวคิดที่จะขยายผลกิจกรรมไปสู่ประเด็นอื่น ๆ ต่อไป

เนื้อหาในส่วนสุดท้าย ผู้จัดทำพยายามเชื่อมโยงประเด็นการทำงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้สอดรับกับสภาพสังคมปัจจุบัน โดยนำเรื่องการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 มาเป็นกรอบในการพิจารณา เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานออกแบบกิจกรรมและปรับปรุงแนวทางการขับเคลื่อนงานให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว โดยสามารถประยุกต์แนวทางที่สำคัญในการปรับบทบาทการดำเนินงานได้ดังต่อไปนี้

ประการที่หนึ่ง การดำเนินการตามหลักสุขอนามัย คือการที่ประธานและกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้ความสำคัญกับหลักการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ที่หน่วยงานภาคีรัฐขอความร่วมมือในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 เช่น การสวมหน้ากากอนามัย การเว้นระยะห่างทางสังคม การล้างมือและทำความสะดวกอุปกรณ์ที่ต้องสัมผัสใกล้ชิดอยู่เสมอ เป็นต้น จะเป็นช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 รวมทั้งเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นการพัฒนาหลักการดำเนินงานให้สอดรับไปกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย

ประการที่สอง การเสริมพลังชุมชนและคณะสงฆ์ คือการเปิดพื้นที่ให้ผู้แทนชุมชน เยาวชนและพระสงฆ์ในพื้นที่ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้มีโอกาสแสดงความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินกิจกรรมตามพันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เพื่อสะท้อนให้เห็นการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนร่วมกัน และยังเปิดพื้นที่ให้กับความคิดเห็นใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอีกด้วย

ประการที่สาม การส่งเสริมการเรียนรู้พระพุทธศาสนา คือการที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลถือโอกาสให้พระสงฆ์ สามเณร และเยาวชนในพื้นที่ดำเนินกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ได้ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นภาษาบาลีและภาษาไทย เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในหลักการและแนวทางปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ร่วมกับการแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนจากบทบาทการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

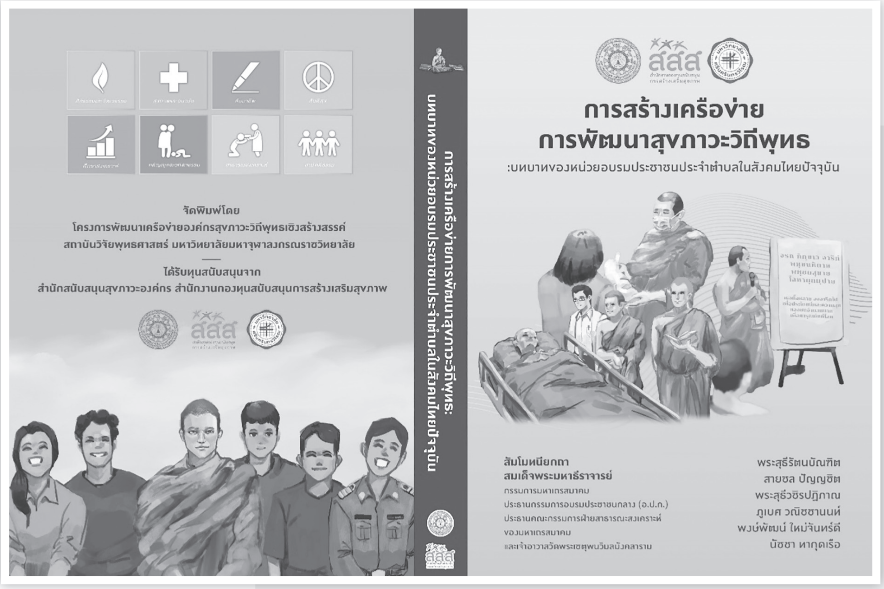

ภาพหน้าปกชุดความรู้ การสร้างเครือข่ายการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธ: บทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในสังคมไทยปัจจุบัน

ประการที่สี่ การเฝ้าระวังสุขอนามัยของพระสงฆ์และชุมชน คือการที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลคำนึงถึงการสร้างสุขอนามัยให้เกิดขึ้นในวัดและชุมชน ตั้งแต่การให้ความรู้เรื่องปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ เช่น เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก บุหรี่ เป็นต้น และความสำคัญของการรักษาสุขอนามัยในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 รวมทั้งควรพัฒนาให้วัดซึ่งเป็นที่ตั้งของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นพื้นที่ปลอดจากปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพด้วย

ประการที่ห้า การพัฒนาสุขภาวะทางปัญญา คือการที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้ผลักดันบทบาทการพัฒนาสุขภาวะทางปัญญาให้กับผู้คนในชุมชนควบคู่ไปกับการดำเนินกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ เนื่องจากการส่งเสริมบทบาทการดำเนินงานให้กับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลต้องมีความสมดุลทั้งมิติภาคปฏิบัติการเพื่อสังคม และการให้เกิดการพัฒนาปัญญาและสติควบคู่กันไป การกำหนดให้มีกิจกรรมพัฒนาสุขภาวะทางปัญญาร่วมด้วยอย่างเหมาะสมจะช่วยให้บทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลมีความเหมาะสมกับยุคสมัยมากยิ่งขึ้นนำกิจกรรมไปขยายผล

7 ชุดความรู้ สาธารณูปการวิถีพุทธ

ชุดความรู้ดังกล่าว เป็นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับที่มาและความสำคัญของการพัฒนาและจัดการพื้นที่วัด ศาสนสถาน รวมถึงภูมิสถาปัตยกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการจัดการวัดให้มีความร่มรื่น น่าเข้าหา น่าอยู่อาศัย โดยมีการนำเสนอหลักการและวิธีการโดยใช้หลักสัปปายะ 7 พร้อมทั้งมีการแยกย่อยให้เห็นถึงรูปแบบการพัฒนาในส่วนต่าง ๆ ไว้อย่างเป็นหมวดหมู่ ทั้งรูปแบบการพัฒนาอาคาร โบราณสถาน สภาพแวดล้อม พื้นที่ กิจกรรม ซึ่งครอบคลุมสู่การพัฒนาวัดให้กลายเป็นพื้นที่สุขภาวะตามเป้าหมายของโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส. นอกจากนี้ยังนำเสนอถึงวัดตัวอย่างที่มีการพัฒนาสาธารณูปการได้อย่างโดดเด่น สามารถเป็นแนวทางให้วัดหรือองค์กรทางสังคมอื่น ๆ สามารถนำไปปรับและประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้แต่ละภาคส่วนสามารถพัฒนาพื้นที่ของตนเองได้อย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์ และสามารถพัฒนาสุขภาวะในทุกมิติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ภาพหน้าปกชุดความรู้
สาธารณูปการวิถีพุทธ

4.2 การพัฒนารูปแบบการสื่อสารองค์ความรู้สนับสนุนการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ

เนื้อหาในส่วนนี้เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสื่อสารองค์ความรู้สนับสนุนการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทางโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธได้ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ที่ส่งผลให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแต่ละพื้นที่นั้นไม่สามารถมีการดำเนินกิจกรรมได้ พร้อม ๆ กันนั้น ทางโครงการยังได้มีการจัดทำองค์ความรู้ในรูปแบบของหนังสือ เพื่อเตรียมพร้อมกับสถานการณ์หากการแพร่ระบาดดังกล่าวมีความรุนแรงที่ลดลง และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแต่ละพื้นที่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ สำหรับการพัฒนาแนวทางการขับเคลื่อนและพัฒนาสื่อสุขภาวะวิถีพุทธของโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ โดยกำหนดจัดทำเพื่อนำเสนอรูปแบบการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้ให้เกิดการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธในสังคมไทยให้ดียิ่งขึ้น โดยเนื้อหาในส่วนดังกล่าวสามารถนำเสนอได้ดังนี้

4.2.1 กรอบคิด

การพัฒนาความร่วมมือระหว่างสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งคือเพื่อยกระดับการส่งเสริมและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านสุขภาวะ ให้เข้าถึงองค์กรพระพุทธศาสนามากขึ้น ทั้งนี้เพราะองค์กรพระพุทธศาสนามีความสำคัญในการสื่อสารและเป็นต้นแบบนำให้ชุมชนและประชาชนเห็นความสำคัญของการปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมกับการมีสุขภาวะที่ดีได้ นอกจากนี้การศึกษาที่ผ่านมาโดยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยยังได้เสนอให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้รับทุนที่ดำเนินกิจกรรมหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและหน่วยงานด้านสาธารณสุข เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมสุขภาวะในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมร่วมด้วย ดังนั้นการที่คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมมีมติให้ขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลควบคู่กับการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา จึงถือเป็นโอกาสอันดีที่จะได้พัฒนา “แผนการพัฒนารูปแบบการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรม

ประชาชนประจำตำบล” ซึ่งจะเป็นร่างให้คณะกรรมการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนกลางได้เปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็นกับคณะสงฆ์ต่อไป

ดังนั้นการพัฒนาแผนการพัฒนารูปแบบการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในระยะเริ่มต้น จะดำเนินการเสนอเป็นร่างความคิดสำหรับให้คณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกลาง ซึ่งมีเจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีราจารย์ กรรมการมหาเถรสมาคม และประธานฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม เป็นประธานกรรมการ และพระครูปลัดสัมพิพัฒน์ธีราจารย์ เป็นกรรมการและเลขานุการ ได้ร่วมมือกับภาคีเครือข่าย อาทิ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น ดำเนินการเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็นอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้คณะสงฆ์ได้ร่วมสะท้อนมุมมองและความต้องการเกี่ยวกับเครื่องมือด้านการสื่อสารที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความรอบรู้ทางสุขภาพให้กับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้ใช้ประโยชน์ร่วมกับภารกิจ 8 ด้านอื่นๆ ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลต่อไป

4.2.2 เป้าหมายของแผนการพัฒนารูปแบบการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

1) การผลักดันองค์ความรู้สุขภาวะวิถีพุทธและพฤติกรรมสุขภาวะให้บูรณาการกับการดำเนินกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

2) การเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมให้กับคณะสงฆ์ที่เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้เสนอแนวทางการสื่อสารความรู้สุขภาวะให้กับชุมชน

3) การพัฒนาแนวทางการสื่อสารความรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้เป็นเครื่องมือสำหรับคณะสงฆ์ที่เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมใช้เพื่อถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนได้มากขึ้น

4) การยกระดับการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะให้เข้าถึงองค์กรพระพุทธศาสนามากขึ้น

4.2.3 ภาคีเครือข่ายการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

1) ภาคีเครือข่ายหลัก ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกลาง สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สำนักงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

2) ภาคีเครือข่ายด้านสุขภาวะ ประกอบด้วย สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

3) ภาคีเครือข่ายด้านคณะสงฆ์ ประกอบด้วย สำนักงานเจ้าคณะภาค 1 – 18 สำนักงานฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม และสำนักงานฝ่ายเผยแผ่ของมหาเถรสมาคม

4.2.4 รูปแบบการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

1) สื่อองค์ความรู้ หมายถึงการดำเนินงานปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาวิจัยด้านสุขภาวะวิถีพุทธกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล โดยการสงเคราะห์องค์ความรู้จากการดำเนินการศึกษาวิจัยร่วมกันระหว่างสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งจะผลิตออกมาทั้งในรูปสิ่งพิมพ์ การนำข้อมูลหรือความรู้มาสรุปเป็นสารสนเทศ (Infographic) และหนังสือชุดความรู้ขนาดพกพา ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนให้คณะกรรมการอบรมประชาชนประจำตำบลกลางมีเครื่องมือสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ความรอบรู้ทางสุขภาพให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลไปใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น

2) สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึงการพัฒนาหรือใช้ช่องทางออนไลน์ที่ดำเนินการโดยโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยไว้แล้ว นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านสุขภาวะวิถีพุทธกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล โดยการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการดำเนินการศึกษาวิจัยร่วมกันระหว่างสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) รวมทั้งการพัฒนาสื่อสารคดีที่ถอดบทเรียนจากศูนย์การเรียนรู้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ที่พัฒนาขึ้นร่วมกันระหว่างคณะสงฆ์ที่เข้าร่วมดำเนินการกับโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งนี้เป้าหมายเพื่อการถ่ายทอดความยั่งยืนในการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกับการสร้างสุขภาวะวิถีพุทธให้ออกสู่สังคม และสร้างการเรียนรู้ในกลุ่มคณะสงฆ์ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้มากขึ้น

3) กิจกรรมการอบรมและเผยแผ่ หมายถึงการใช้ภารกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในด้านการเผยแผ่สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านสุขภาวะออกไปสื่อสารกับประชาชนในชุมชนได้ การดำเนินงานในส่วนนี้เกี่ยวข้องกับการที่พระสงฆ์ที่ดำเนินกิจกรรมการพัฒนา

ผ่านงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล จะได้บูรณาการความเข้าใจด้านสุขภาวะวิถีพุทธ เพื่อสื่อสารให้ประชาชนได้ทำความเข้าใจ รวมทั้งยังเป็นการพื้นที่ของการสร้างการเรียนรู้ให้พระสงฆ์สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการพัฒนาการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ที่คณะสงฆ์แต่ละพื้นที่ได้ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้อยู่ ทั้งนี้เป้าหมายสำคัญของการพัฒนากิจกรรมอบรมและเผยแผ่ที่จะประสานความร่วมมือกับคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนกลางจะถูกวางกรอบการบรรยายที่เน้นให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการคำนึงถึงความรอบรู้ทางสุขภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

4.2.5 แผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

สำหรับแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล จะแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะสำคัญได้แก่

1) ระยะการรับฟังความคิดเห็น กล่าวคือทางโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ดำเนินการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาแผนการดำเนินงาน และแผนการการพัฒนารูปแบบการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลไปในระยะเวลาเดียวกัน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีการบูรณาการการดำเนินงาน ป้องกันความซ้ำซ้อนทั้งในการรับฟังความคิดเห็นและการมากำหนดพัฒนาเป็นแผนการพัฒนารูปแบบการสื่อสาร โดยการดำเนินงานมีเป้าหมายการรับฟังความคิดเห็นระดับหนการปกครองคณะสงฆ์ทั้งหนเหนือ หนตะวันออก หนกลางและหนใต้ ขณะเดียวกันจะเน้นเปิดพื้นที่ให้พระสงฆ์ที่มีความสนใจการดำเนินกิจกรรมหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหรือเป็นภาคีเครือข่ายของการดำเนินงานกับโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้เข้าร่วมเรียนรู้และเสนอแนะความคิดเห็นร่วมด้วย

2) ระยะการพัฒนาแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กล่าวคือการจัดทำร่างแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล และนำเสนอให้คณะกรรมการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกลางได้ดำเนินการพิจารณา

และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อทางโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะได้ดำเนินการปรับปรุง และเสนอให้สำนักงานคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนกลางได้ส่งแผนการดำเนินงานด้านต่างๆ ประกอบเป็นยุทธศาสตร์เพื่อเสนอให้มหาเถรสมาคมรับทราบต่อไป

3) ระยะการประเมินผล กล่าวคือการดำเนินงานเพื่อการประเมินผลจะเกิดขึ้นภายหลังสำนักงานคณะกรรมการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกลาง ได้เสนอแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้กับคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกลางได้รับทราบและประกาศใช้อย่างเป็นรูปธรรม จึงจะดำเนินการศึกษาผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการดังกล่าวเพื่อประเมินและพัฒนากระบวนการที่จะสามารถผลักดันการสื่อสารความรอบรู้ด้านสุขภาวะของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้ดียิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

ทั้งนี้กระบวนการขับเคลื่อนและพัฒนาสื่อสุขภาวะวิถีพุทธ ภายใต้โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ในระยะการดำเนินงานปี พ.ศ. 2563 – 2565 ได้มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายทางวิชาการที่สามารถสนับสนุนการขับเคลื่อนงานสื่อสารสาธารณะให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น อาทิ กองสื่อสาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น ทั้งนี้สามารถยกตัวอย่างรูปแบบสื่อสังคมออนไลน์ (Social Online Platform) ที่ใช้ในการเผยแพร่สื่อได้ดังนี้

รูปแบบที่หนึ่ง Facebook ชุดโครงการวิจัยพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม มจร

รูปแบบที่สอง Website www.buddhistfordev.com

รูปแบบที่สาม Youtube buddhist fordev

เว็บไซต์
https://www.buddhistfordev.com

Facebook Fan page
https://www.facebook.com/buddhistfordev

Youtube Chanel
buddhist fordev

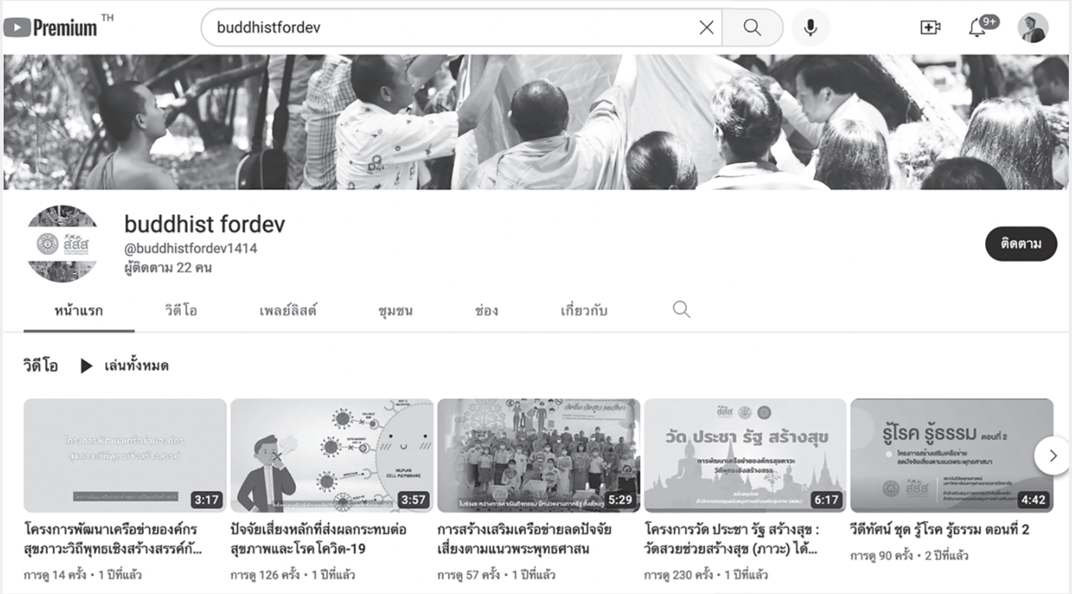

4.2.6 สื่อองค์ความรู้ สื่อสังคมออนไลน์ และกิจกรรมการอบรมและเผยแผ่

1) วีดิทัศน์ชุด วัด ประชา รัฐ สร้างสุข: วัดสวยช่วยสร้างสุข (ภาวะ) ได้อย่างไร

ช่องทางการสื่อสาร : Facebook, YouTube, Website

▶ วีดิทัศน์ชุดนี้ เป็นการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับ “โครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข” ในฐานะที่เป็นโครงการหนึ่งที่ขับเคลื่อนโดยคณะสงฆ์ ภายใต้พันธกิจ “วัดสวยด้วยความสุข” โครงการดังกล่าวมีความโดดเด่นในเรื่องของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในรูปแบบที่เรียกว่า บวร อีกทั้งยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาวะอย่างครอบคลุมในทุกมิติ รูปแบบเนื้อหาเป็นการเล่าเรื่องผ่านพระสงฆ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการโดยได้รับความเมตตาจาก พระธรรมรัตนาภรณ์ ในฐานะที่ดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะอนุกรรมการโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ท่านได้อธิบายให้เห็นเกี่ยวกับหลักการขับเคลื่อนโครงการในภาพรวม และชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาวัดนั้นมีส่วนสำคัญกับการพัฒนาสุขภาวะทางกาย จิตใจ ปัญญา และสังคมได้อย่างไร พระครูนนทมงคลวิศิษฐ์ เจ้าอาวาสวัดอุทยาน จังหวัดนนทบุรี ในฐานะที่เป็นผู้นำโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ไปปฏิบัติใช้ภายในวัดของตนเอง และพระเทพปวรเมธี, รศ.ดร. ในฐานะประธานคณะกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา (คปพ.) ที่ได้อธิบายว่าโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข มีความสำคัญอย่างไร เหตุใดคณะสงฆ์จึงบรรจุให้อยู่ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ได้จัดทำวิดีโอชุดนี้ขึ้นเพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจได้รับชม รับฟัง เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทการทำงานของคณะสงฆ์ภายใต้บริบทสังคมปัจจุบัน

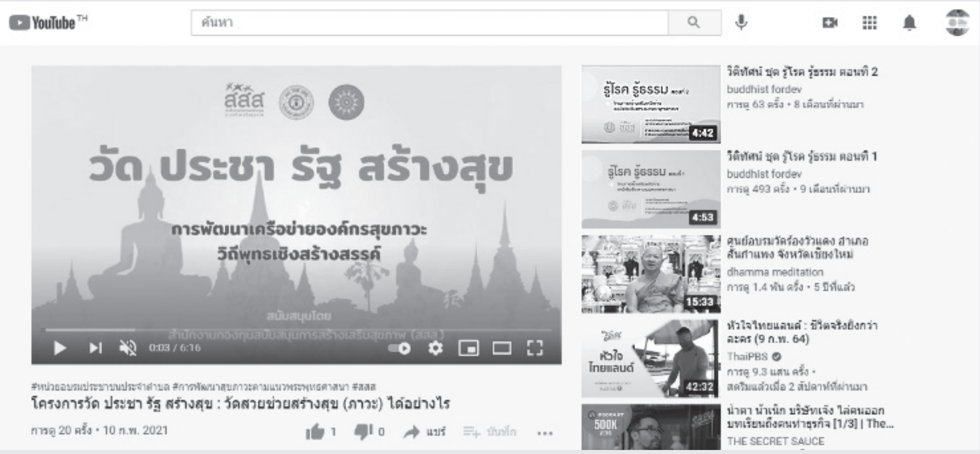

วีดีทัศน์ชุด วัด ประชา รัฐ สร้างสุข: วัดสวย ช่วยสร้างสุข (ภาวะ) ได้อย่างไร ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง YouTube Facebook และ Website

2) วีดิทัศน์ชุด กู้ชีพ กู้ภัย และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของคณะสงฆ์ ภายใต้การดำเนินงานในนามของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) แม่ฮ้อยเงิน

ช่องทางการสื่อสาร : Facebook

วีดิทัศน์ชุดนี้ เป็นการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของคณะสงฆ์ ภายใต้การดำเนินงานในนามของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแม่ฮ้อยเงิน ซึ่งมีการดำเนินกิจกรรมการกู้ชีพกู้ภัยภายในพื้นที่ โดยทำการเผยแพร่ผ่านทางช่องทางเฟสบุ๊คเพจ ชุดโครงการวิจัยพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม มจร. สารคดีดังกล่าวมีเนื้อหาเกี่ยวกับการนำเสนอภาพรวมการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแม่ฮ้อยเงิน จังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงสถานการณ์ปกติ อ.ป.ต. ดังกล่าว มีการทำงานช่วยเหลือสังคมมาอย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัดตั้งกลุ่มจิตอาสาในนามของ ศูนย์กู้ชีพ-กู้ภัยโพธิ์เงิน ดอยสะเก็ด โดยในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ช่วงเวลานี้ถือเป็นสิ่งท้าทายที่ทำให้ อ.ป.ต. แห่งนี้ จำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทการทำงานเพื่อให้สอดคล้องกับวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้น

วีดีทัศน์ชุด กู้ชีพ กู้ภัย และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของคณะสงฆ์ ภายใต้การดำเนินงานในนามของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook

3) วีดิทัศน์ชุด การสงเคราะห์สังคมในช่วงสถานการณ์วิกฤติและโควิด - 19 ภายใต้การดำเนินงานในนามของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) โคกสี

ช่องทางการสื่อสาร : Facebook

▶ วีดิทัศน์ชุดนี้ เป็นการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลโคกสี มีเนื้อหาเกี่ยวกับการนำเสนอภาพรวมการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลโคกสี จังหวัดขอนแก่น โดยมีพระโสภณพัฒนบัณฑิต รองเจ้าคณะจังหวัดขอนแก่น เป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา คณะสงฆ์จังหวัดขอนแก่นได้มีการดำเนินงานภายใต้พันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธกิจในด้าน สาธารณสงเคราะห์ ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือผู้ประสบกับภัยพิบัติหรือผู้ที่เดือดร้อนจากการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ก็ตาม โดยทางคณะทำงานโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ได้ทำการเผยแพร่สารคดีชุด "การสงเคราะห์สังคมในช่วงสถานการณ์วิกฤติและโรคโควิด-19 ภายใต้การดำเนินงานในนามของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) โคกสี" ผ่านทางช่องทางเฟสบุ๊คเพจ ชุดโครงการวิจัยพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม มจร

วีดิทัศน์ชุด การสงเคราะห์สังคมในช่วงสถานการณ์วิกฤติและโควิด - 19 ภายใต้การดำเนินงานในนามของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) โคกสี ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook

4) การประชาสัมพันธ์ชุดความรู้เรื่อง คู่มือการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์

ช่องทางการสื่อสาร : Facebook, YouTube, Website

▶ ชุดความรู้ดังกล่าว ถูกจัดทำขึ้นภายใต้ความร่วมมือระหว่างโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) มีเนื้อหาเกี่ยวกับขั้นตอนการเฝ้าระวัง การสร้างความตระหนัก และกระบวนการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่อาจเกิดขึ้นกับคณะสงฆ์ วัด และชุมชน โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อันเป็นปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบโดยรวมต่อสถาบันต่าง ๆ (ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน) อีกทั้งยังมุ่งหวังให้องค์กรทางพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) วัด หรือเครือข่ายอื่น ๆ สามารถนำองค์ความรู้ที่นำเสนอผ่านคู่มือดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ภายในพื้นที่ของตนเอง

การประชาสัมพันธ์ชุดความรู้เรื่อง คู่มือการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์ ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook, YouTube, Website

5) การประชาสัมพันธ์ชุดความรู้เรื่อง การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา

ช่องทางการสื่อสาร : Facebook, YouTube, Website

▶ ชุดความรู้ดังกล่าว มีเนื้อหาภายในที่นำเสนอให้เห็นถึงความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา ลักษณะและรูปแบบของมรดกทางวัฒนธรรม การจัดการมรดกวัฒนธรรมและการจัดการพุทธศิลปกรรมภายในวัด การยกตัวอย่างการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมภายของวัดในประเทศไทย แนวทางและวิธีการในการจัดการพื้นที่วัดตามหลัก 5 ส. เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของคณะสงฆ์ในเรื่องโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาพื้นที่วัดให้สอดรับกับสภาพสังคม ความเชื่อทางจิตใจ การสร้างเสริมสุขภาวะทางปัญญา และการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพบริบททางด้านสิ่งแวดล้อม และเนื้อหาในส่วนท้ายเป็นเรื่องของการสรุปบทเรียนที่สะท้อนจากปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่าง ๆ

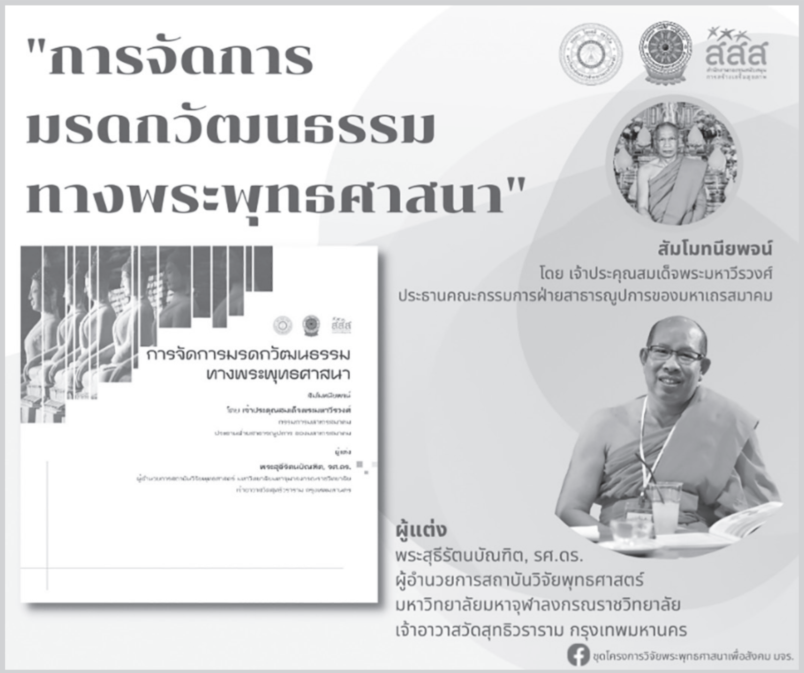

การประชาสัมพันธ์ชุดความรู้เรื่อง การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook, YouTube, Website

6) การสัมมนาออนไลน์ในหัวข้อ ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ตอนที่ 1 พระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน

ช่องทางการสื่อสาร : Facebook, YouTube, Zoom Meeting

▶ การบรรยายพิเศษดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการสัมมนาออนไลน์: ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ซึ่งจัดขึ้นโดยโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สนับสนุนโดย สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และภาคีเครือข่าย อาทิ ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ การบรรยายในครั้งแรก ทางโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ได้รับความเมตตาจาก พระพรหมบัณฑิต, ศ. ดร. กรรมการมหาเถรสมาคม และอุปนายกสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นวิทยากรบรรยายพิเศษในหัวข้อ “พระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน” (สามารถดูเนื้อหาการบรรยายได้ในหัวข้อที่ 3.1.2) จัดขึ้นในวันที่ 7 มีนาคม 2564 ภายใต้ความมุ่งหวังที่อยากจะเผยแพร่องค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้องค์กรทางพระพุทธศาสนาและภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปปรับประยุกต์ใช้กับการทำงานของตนเองได้อย่างเหมาะสม

การสัมมนาออนไลน์ในหัวข้อ ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ตอนที่ 1 พระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook, YouTube, Website, Zoom Meeting

7) การสัมมนาออนไลน์ในหัวข้อ ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ตอนที่ 2 ปฏิบัติการ (แห่ง) พุทธธรรมกับมุมมองสังคมวิทยาสาธารณะ

ช่องทางการสื่อสาร : Facebook, YouTube, Zoom Meeting

▶ การบรรยายพิเศษดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการสัมมนาออนไลน์: ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ซึ่งจัดขึ้นโดยโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สนับสนุนโดย สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และภาคีเครือข่าย อาทิ ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ การบรรยายในครั้งที่สอง ทางโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ได้รับเกียรติจาก ได้รับเกียรติจากศาสตราจารย์ (กิตติคุณ) สุริชัย หวันแก้ว ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นวิทยากรบรรยายพิเศษในหัวข้อ “ปฏิบัติการ (แห่ง) พุทธธรรมกับมุมมองสังคมวิทยาสาธารณะ” (สามารถดูเนื้อหาการบรรยายได้ในหัวข้อที่ 3.1.3) จัดขึ้นในวันที่ 18 มีนาคม 2564 ภายใต้ความมุ่งหวังที่อยากจะเผยแพร่องค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับการพัฒนาภายใต้บริบทสังคมปัจจุบัน เพื่อให้องค์กรทางพระพุทธศาสนาและภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปปรับประยุกต์ใช้กับการทำงานของตนเองได้อย่างเหมาะสม

การสัมมนาออนไลน์ในหัวข้อ ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ตอนที่ 2 ปฏิบัติการ (แห่ง) พุทธธรรมกับมุมมองสังคมวิทยาสาธารณะ ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook, YouTube, Zoom Meeting

8) การสัมมนาออนไลน์ในหัวข้อ ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ตอนที่ 3 บทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนฐานราก

ช่องทางการสื่อสาร : Facebook, YouTube, Zoom Meeting

▶ การบรรยายพิเศษดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการสัมมนาออนไลน์: ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ซึ่งจัดขึ้นโดยโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สนับสนุนโดย สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และภาคีเครือข่าย อาทิ ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนคริทรวิโรฒ การบรรยายในครั้งที่สาม ทางโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ได้รับเกียรติจาก ได้รับเกียรติจากศาสตราจารย์ นพ.ประเวศ วะสี กรรมการสภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นวิทยากรบรรยายพิเศษในหัวข้อ "บทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนฐานราก" (สามารถดูเนื้อหาการบรรยายได้ในหัวข้อที่ 3.1.4) จัดขึ้นในวันที่ 31 มีนาคม 2564 ภายใต้ความมุ่งหวังที่อยากจะเผยแพร่องค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมภายใต้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และชุมชน เพื่อให้องค์กรทางพระพุทธศาสนาและภาคีเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปปรับประยุกต์ใช้กับการทำงานของตนเองได้อย่างเหมาะสม

การสัมมนาออนไลน์ในหัวข้อ ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ตอนที่ 3 บทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนฐานราก ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook, YouTube, Zoom Meeting

9) การสัมมนาหัวข้อ “ถอดบทเรียนการเรียนรู้หลังโควิดกับบทบาทพระไม่ทิ้งโยม”

ช่องทางการสื่อสาร : Facebook, YouTube

▶ กิจกรรมการสัมมนา “ถอดบทเรียนการเรียนรู้หลังโควิดกับบทบาทพระไม่ทิ้งโยม” ภายใต้ความร่วมมือกับกรมอนามัย และงาน 250 ปี วัดสุทธิวราราม โดยได้รับเมตตาจาก พระเทพสุวรรณเมธี รองเจ้าคณะจังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นผู้กล่าวเปิดการเสวนา หลังจากนั้นเป็นช่วงนำเสนอ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ และความรู้ในการทำงานเพื่อสังคมในช่วงสถานการณ์โควิด–19 โดยมีพระสงฆ์ที่วิทยากรจำนวนหลายรูปด้วยกันที่ได้มาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานดังต่อไปนี้

(1) พระพิศาลธรรมานุสิฐ เจ้าอาวาสวัดสะพาน ในฐานะผู้จัดตั้งศูนย์พักคอยวัดสะพาน ร่วมกับชุมชนคลองเตย ซึ่งเป็นการริเริ่มใช้พื้นที่วัดในการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากภาวะวิกฤติแห่งแรกในประเทศไทย

(2) พระโสภณธรรมวงศ์ เจ้าอาวาสวัดอินทรวิหาร ในฐานะผู้จัดตั้งศูนย์พักคอยวัดสะพาน ซึ่งเป็นหนึ่งในต้นแบบการจัดตั้งศูนย์พักคอยผู้ป่วยโรคโควิด-19 ที่มีการรองรับผู้ป่วยทั้งฆราวาสและพระสงฆ์ ภายใต้ความร่วมมือกับโรงพยาบาลสงฆ์

(3) พระสุธีรัตนบัณฑิต เจ้าอาวาสวัดสุทธิวราราม ในฐานะผู้จัดตั้งศูนย์พักคอยวัดสุทธิวราราม ภายใต้ภาวะวิกฤติจากการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 บริเวณชุมชนรอบวัด จึงมีดำริในการเปลี่ยนศูนย์พักพิงให้เป็นศูนย์พักคอยเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์

(4) พระมหาพร้อมพงศ์ ปภสฺสรจิตฺโต ทีมงานพระไม่ทิ้งโยม วัดสุทธิวราราม จากศูนย์พักคอยวัดสุทธิวรารามสู่การดำเนินงานเชิงรุกด้วยการปูพรมตรวจโควิด-19 บริเวณชุมชนรอบวัดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดโรคโควิด-19

(5) พระครูสุกิจจาภิรม เจ้าอาวาสบุญรอดธรรมาราม พื้นที่ขยายผลจากการจัดตั้งศูนย์พักคอยผู้ป่วยโควิด-19 ภายในวัด ภายใต้แนวคิด บวร

(6) พระมหาวิสันต์ เขมสจฺจวาที เจ้าอาวาสวัดคลองใหม่ พื้นที่ขยายผลจากการจัดตั้งศูนย์พักคอยผู้ป่วยโควิด-19 ภายในวัด ภายใต้แนวคิด บวร

(7) นายแพทย์เกษม เวชสุทธานนท์ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนา สุขภาวะเขตเมือง กรมอนามัย โครงการอบรมพระคิลานุปัฏฐากกับบทบาทในช่วงการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ดำเนินรายการโดย อาจารย์ ดร.ณัชพล ศิริสวัสดิ์ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป้าหมายของการสัมมนาถอดบทเรียนดังกล่าวเป็นไปเพื่อการเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณะผ่านช่องทางออนไลน์ได้แก่ เฟสบุ๊ค ยูทูป และซูมแอพลิเคชัน เป็นการแสดง

ให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนทิศทางการทำงานขององค์กรทางพระพุทธศาสนาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ที่พยายามนำเสนอบทบาทการทำงานใหม่ ๆ ของคณะสงฆ์ไทย และยังถือเป็นการให้แนวคิด เสริมสร้างอุดมการณ์การทำงานเพื่อสังคมไปสู่พระสงฆ์ อีกทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการหน่วยงานราชการอีกด้วย

การสัมมนาหัวข้อ "ถอดบทเรียนการเรียนรู้หลังโควิดกับบทบาทพระไม่ทิ้งโยม"

10) วีดิทัศน์ชุด พระไม่ทิ้งโยม: การช่วยเหลือสังคมในยุคโควิด-19 วัดสุทธิวราราม กรุงเทพมหานคร

ช่องทางการสื่อสาร : Facebook

▶ วีดิทัศน์ชุดนี้ เป็นการนำเสนอหลักคิดและแนวทางการดำเนินงานของวัดสุทธิวราราม ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 วัดแห่งนี้ได้มีการจัดตั้งศูนย์พักคอยสำหรับรองรับผู้ป่วยโรคโควิด-19 ผ่านการจัดการพื้นที่และปรับปรุงอาคารสถานที่เพื่อรองรับกับสถานการณ์ดังกล่าว โดยศึกษาเรียนรู้จากกรณีตัวอย่างของวัดสะพาน เขตคลองเตย ในฐานะเป็นวัดต้นแบบแห่งแรกของกรุงเทพมหานครที่มีการจัดตั้งศูนย์พักคอย ซึ่งความโดดเด่นประการสำคัญที่ทำให้วัดสุทธิวรารามมีความน่าสนใจและน่าศึกษาก็คือ การอาศัยต้นทุนในฐานะที่เป็นสถาบันพระพุทธศาสนากับการทำงานเพื่อสังคม ผ่านการทำหน้าที่เชื่อมประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการดำเนินงานในรูปแบบของเครือข่ายจิตอาสา โดยมีเจ้าหน้าที่วัดและชาวบ้านที่ทำหน้าที่เป็นจิตอาสาคอยช่วยเหลือสังคมบนพื้นฐานของความสมัครใจ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบกันอย่างชัดเจน โดยมีวัดที่เป็นศูนย์กลางคอยทำหน้าที่ในการสนับสนุน ทั้งในเรื่องของสถานที่ อุปกรณ์ และเงินทุน อีกทั้งยังทำหน้าที่เชิงรุกผ่านการลงชุมชนเมื่อสถานการณ์ดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะวิกฤติเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

วีดิทัศน์ชุด พระไม่ทิ้งโยม: การช่วยเหลือสังคมในยุคโควิด-19 วัดสุทธิวราราม กรุงเทพมหานคร ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook, YouTube

11) วีดิทัศน์ชุด ธรรมะรักษาใจ เยี่ยมคนไข้ ให้กำลังใจคนป่วย การดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจังหวัดภูเก็ต

ช่องทางการสื่อสาร : Facebook

วีดิทัศน์ชุดนี้ เป็นการนำเสนอหลักคิดและแนวทางการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจังหวัดภูเก็ต ภายใต้โครงการ "ธรรมะรักษาใจ เยี่ยมคนไข้ ให้กำลังใจคนป่วย" โครงการสาธารณสงเคราะห์ที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือชุมชนและสังคม ผ่านการมอบสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างพลังใจที่ดีให้เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้โครงการดังกล่าวได้มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือ และยังช่วยเน้นย้ำได้อย่างชัดเจนว่า คณะสงฆ์ยังคงมีบทบาทสำคัญกับสภาพสังคมปัจจุบันผ่านการเป็นที่พึ่งพิงให้กับผู้เดือดร้อนได้อย่างเหมาะสม

วีดิทัศน์ชุด ธรรมะรักษาใจ เยี่ยมคนไข้ให้กำลังใจคนป่วย การดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจังหวัดภูเก็ต ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook

12) กิจกรรมเวทีสื่อสารสาธารณะ "หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกับการสร้างเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์"

ช่องทางการสื่อสาร : Facebook, Youtube

▶ โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ โดยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภายใต้การสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ถือเป็นโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้กับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ได้มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อชุมชนและสังคม ตลอดระยะเวลาการขับเคลื่อนโครงการฯ ที่ผ่านมา มีหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกว่า 40 แห่ง ทั่วภูมิภาค ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการฯ สามารถดำเนินกิจกรรมภายในชุมชน และสร้างประโยชน์ให้กับชาวบ้านในพื้นที่ได้เป็นจำนวนมาก ในโอกาสนี้ จึงเป็นที่มาของการดำเนินกิจกรรมเวทีสื่อสารสาธารณะ เพื่อสรุปบทเรียนการดำเนินงาน พร้อมทั้งมอบรางวัลให้กับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเพื่อยกย่องและเป็นกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน โดยได้รับความเมตตาจาก สมเด็จพระมหาธีราจารย์ กรรมการมหาเถรสมาคม ประธานคณะกรรมการอบรมประชาชนกลาง (อ.ป.ก.) และเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร เป็นประธานมอบโล่และใบประกาศเกียรติคุณ เนื้อหากิจกรรมในส่วนของการเสวนาใน 3 หัวข้อสำคัญ ได้แก่ หัวข้อที่ 1 บทเรียนที่ได้จากการสนับสนุนงานให้กับ อ.ป.ต. หัวข้อที่ 2 ถอดบทเรียนการจัดตั้งศูนย์พักคอยในวัด กรณีวัดในพื้นที่กรุงเทพฯ หัวข้อที่ 3 ทิศทางการทำงานของ อ.ป.ต. สู่การสร้างเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ มีเป้าหมายเพื่อนำเสนอให้เห็นภาพรวมการทำงานของ อ.ป.ต. และองค์กรทางพระพุทธศาสนา ว่าปัจจุบันมีการดำเนินกิจกรรมอะไร มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันหรือไม่ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารไปยังสังคมภายนอก เพื่อให้ได้รับรู้และรับทราบบทบาทการทำงานขององค์กรทางพระพุทธศาสนาไปพร้อมกัน

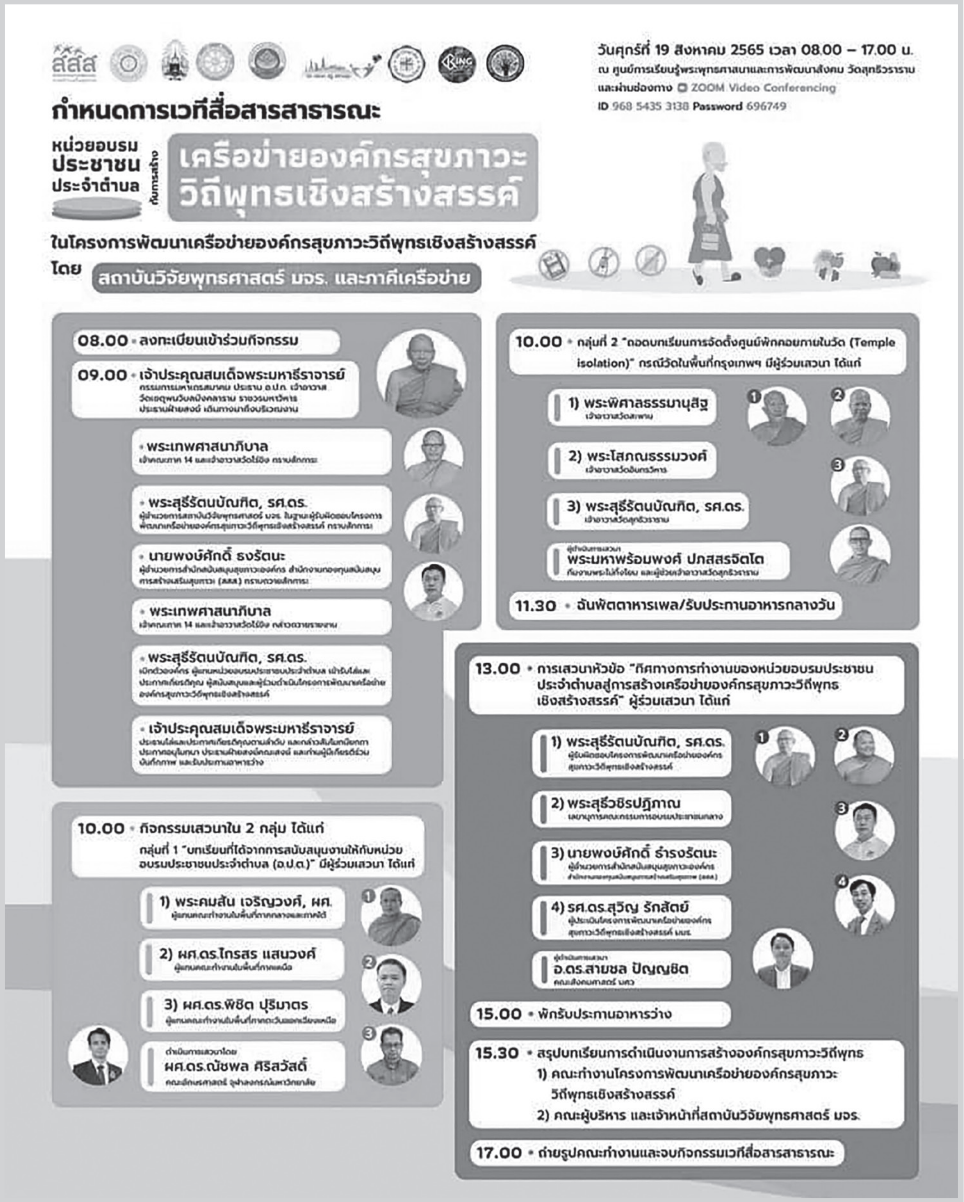

กิจกรรมเวทีสื่อสารสาธารณะ "หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกับการสร้างเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์"
ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook, YouTube, Zoom Meeting

4.3 การสร้างเครือข่ายชุมชน เครือข่ายโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสุขภาวะ โดยบูรณาการร่วมกับองค์กรภาครัฐและภาคประชาสังคมในพื้นที่ 15 จังหวัดต้นแบบ

เนื้อหาในส่วนนี้เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายชุมชน เครือข่ายโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสุขภาวะ โดยบูรณาการร่วมกับองค์กรภาครัฐและภาคประชาสังคมในพื้นที่ 15 จังหวัดต้นแบบ โดยเกิดขึ้นผ่านการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทั้ง 15 จังหวัด จนนำไปสู่เครือข่ายความร่วมมือที่ประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนกิจกรรมในประเด็นตามพันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทั้ง 8 ด้าน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ตลอดถึงกิจกรรมช่วยเหลือสังคมและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ทั้งนี้จากผลการดำเนินโครงการได้แสดงให้เห็นว่า หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแต่ละแห่งมีการดำเนินกิจกรรมในประเด็นที่แตกต่างกัน บางแห่งให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามพันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (ในด้านใดด้านหนึ่ง) บางแห่งให้ความสำคัญการดำเนินกิจกรรมการจัดการพื้นที่วัดตามหลัก 5 ส. บางแห่งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมไปตามปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลทั้งในแง่ของบริบทและสภาพปัญหาที่ดำรงอยู่ในพื้นที่ลงพื้นที่ ยกตัวอย่างเช่น สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 เป็นต้น โดยสามารถดูประเด็นการขับเคลื่อนกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ต่าง ๆ ได้ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงประเด็นการขับเคลื่อนกิจกรรมของพื้นที่ 15 จังหวัดต้นแบบ

ลำดับ	จังหวัด	ประเด็นการขับเคลื่อนกิจกรรม
1	พิจิตร	กิจกรรมค่ายอบรมประชาชนชน การเผยแผ่หลักธรรม และงานด้านสาธารณสงเคราะห์ผ่านการช่วยเหลือประชาชนในช่วงโควิด-19
2	น่าน	การพัฒนาเกษตรวิถีพุทธ การสร้างอาชีพให้แก่ชุมชน
3	เชียงใหม่	การทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ เช่น งานอาสากู้ชีพกู้ภัย และการช่วยเหลือประชาชนในช่วงโควิด-19
4	ลำพูน	การพัฒนาเกษตรวิถีพุทธ การสร้างอาชีพให้แก่ชุมชน และการช่วยเหลือประชาชนในช่วงโควิด-19
5	แม่ฮ่องสอน	การช่วยเหลือประชาชนในช่วงโควิด-19

ลำดับ	จังหวัด	ประเด็นการขับเคลื่อนกิจกรรม
6	นครราชสีมา	การยกระดับการทำงานของพระคิลานุปัฏฐาก เพื่อป้องกันการเกิดโรค NCDs และการส่งเสริมเมนูสุขภาพสำหรับพระสงฆ์
7	ขอนแก่น	ช่วยเหลือประชาชนในช่วงสถานการณ์โควิด-19
8	ร้อยเอ็ด	การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี และการยกระดับการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์
9	มหาสารคาม	พระ อสว. ดูแลผู้ป่วยติดเตียง
10	กาฬสินธุ์	ช่วยเหลือประชาชนในช่วงสถานการณ์โควิด-19
11	นครสวรรค์	การทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาอาชีพให้แก่คนในชุมชน
12	ลพบุรี	การพัฒนาเครือข่ายการทำงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในระดับจังหวัด
13	ระยอง	การจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังภัยพิบัติชายฝั่ง การอนุรักษ์สัตว์ทะเลและปะการังทะเล การสร้างอาชีพให้แก่ชุมชน และการจัดการพื้นที่วัดตามหลัก 5 ส.
14	ภูเก็ต	การทำงานสาธารณสงเคราะห์และวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น
15	กระบี่	การสร้างพื้นที่ส่งเสริมพหุวัฒนธรรมท้องถิ่น และการจัดการพื้นที่วัดตามหลัก 5 ส.

ประเด็นการทำงานที่แตกต่างหลากหลายดังกล่าว ส่งผลให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจำเป็นที่จะต้องแสวงหาเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพ เกิดความยั่งยืน เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมจากเครือข่ายภายนอกผ่านการเปิดโอกาสให้แต่ละเครือข่ายได้แสดงจุดแข็งของตนเองได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งการผลักดันของคณะทำงานของโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ก็มุ่งให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเช่นเดียวกัน โดยตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการสามารถสนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลทั้ง 15 จังหวัด มีการประชุมร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือในพื้นที่ จนนำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมของเครือข่ายความร่วมมือจำนวนกว่า 227เครือข่าย และมีประชาชนตลอดถึงพระสงฆ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการกว่า 4,361 คน/รูป ประกอบไปด้วยเครือข่ายจากหน่วยงานภาครัฐ อาทิ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัด สำนักงานเจ้าคณะจังหวัด สถาบันการศึกษา ฯลฯ เครือข่ายจากหน่วยงานภาคเอกชน เช่น บริษัท คิงส์ ฟรุ๊ต จำกัด และหน่วยงานภาคประชาสังคม อาทิ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายเยาวชน ฯลฯ ทั้งนี้ การสร้างเครือข่ายดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลที่ยังคงมีความสำคัญต่อสังคม เนื่องจากเป็นโครงสร้างองค์กรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนากิจการคณะสงฆ์ไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน เพราะการที่ภารกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลครอบคลุมกิจกรรมพื้นฐานที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับคนในชุมชนได้ โดยหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสามารถพัฒนาแนวทาง เป้าหมาย ตลอดจนรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของสังคมปัจจุบัน อีกทั้งยังเข้าใจสถานการณ์พื้นฐานของชุมชน ซึ่งมีส่วนช่วยให้การดำเนินกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสามารถสร้างคุณค่าให้กับสังคมได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้สามารถนำเสนอคุณค่าสำคัญที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้ดังนี้

ความสำคัญของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

ประการที่หนึ่ง การรู้จักและเรียนรู้ข้อมูลชุมชน กล่าวคือการดำเนินกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ถือเป็นกิจกรรมที่คณะสงฆ์จะได้เรียนรู้การใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลชุมชนเพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา กระบวนการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ตลอดจนการเรียนรู้เครื่องมือการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจะสามารถไปประยุกต์ใช้กับการเผยแผ่กิจการคณะสงฆ์ได้ต่อไปในอนาคต

ประการที่สอง การพัฒนาศักยภาพและการเรียนรู้ภายในคณะสงฆ์ กล่าวคือการได้ปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล จะช่วยให้พระสงฆ์ที่เข้าไปร่วมทำงาน ได้รับโอกาสเรียนรู้กระบวนการทำงานพัฒนาตามพันธกิจ อาทิ สุขภาพอนามัย สาธารณสงเคราะห์ ศีลธรรม เป็นต้น ซึ่งจะสร้างให้เกิดการค้นคว้า การสัมมนาระดมความคิดเห็นร่วมกับองค์กรภาคีเครือข่าย รวมทั้งการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงาน ถือเป็นกระบวนการที่มีคุณค่าและช่วยพัฒนาพัฒนาศักยภาพและการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น

ประการที่สาม การทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับหน่วยงานเครือข่าย กล่าวคือการที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสามารถระดมการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายได้ จะช่วยให้การตัดสินกำหนดกิจกรรม เป้าหมายการดำเนินงาน ตลอดจนการพัฒนากระบวนการทำงานได้แนวทางการตัดสินใจที่มีคุณภาพเพราะมาจากหลากหลายความคิดเห็น ผ่านการเรียนรู้และสังเคราะห์ร่วมกันจนเกิดเป็นฉันทามติในทำงานเพื่อชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถช่วยลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมได้ เนื่องจากได้เปิดโอกาสให้เกิดการเสนอข้อคิดเห็นและแนวทางการพัฒนากิจกรรมให้กับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจากการมีส่วนร่วมที่ผ่านมา

ประการที่สี่ การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมวิถีพุทธในชุมชน กล่าวคือการพัฒนาหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ที่สามารถส่งเสริมคณะสงฆ์หรือสถาบันการศึกษาได้เข้ามาเรียนรู้สังเคราะห์ ตลอดจนถอดบทเรียน เพื่อเป็นเครื่องมือสนับสนุนกลไกการยกระดับสุขภาวะองค์รวมในอนาคต อาจนำไปสู่การคิดค้นนวัตกรรมวิถีพุทธหรือนวัตกรรมทางสังคม เช่น ธรรมนูญสุขภาวะชุมชนตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นต้น ซึ่งจะส่งเสริมให้ชุมชนมีการพัฒนาจากการเรียนรู้ภายในชุมชนเอง

ประการที่ห้า การเสริมสร้างองค์ความรู้และแนวปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสุขภาวะองค์รวมตามแนวพระพุทธศาสนากล่าวคือหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลถือเป็นกลไกที่บูรณาการโครงสาร้างการทำงานของคณะสงฆ์ในระดับพื้นที่ ซึ่งถือว่าใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ดังนั้นหากหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสามารถประยุกต์กิจกรรมของคณะสงฆ์ไปสู่สังคม โดยเน้นให้เห็นถึง

คุณค่าที่แท้จริงของพระพุทธศาสนาคือการพัฒนาศีล สมาธิและปัญญาให้เกิดกับชุมชนได้ จะมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสุขภาวะองค์รวมตามแนวพระพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนได้

นอกจากความสำคัญต่อสังคมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลที่ถูกนำเสนอข้างต้น ผลจากการดำเนินโครงการยังนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบแผนปฏิบัติการบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกับภาคีเครือข่ายได้อย่างชัดเจน โดยองค์กรภาครัฐ ภาคประชาสังคม ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ สามารถเห็นถึงบทบาทสำคัญของคณะสงฆ์ต่อการสนับสนุนการพัฒนาสังคมอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสามารถแสดงให้เห็นรูปแบบการมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบดังต่อไปนี้

(1) สามารถประยุกต์นโยบายหรือโครงการสำคัญของคณะสงฆ์ อาทิ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โครงการธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ โครงการวัด ประชารัฐ สร้างสุขด้วยหลัก 5ส เข้าสู่พันธกิจสำคัญของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล โดยคำนึงถึงการระดมความคิดเห็น การสร้างการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนากิจกรรม รวมทั้งเปิดพื้นที่ให้กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมในพื้นที่ได้เข้าร่วมทำงานร่วมกัน ถือว่าจะช่วยให้เกิดการแบ่งปันฐานข้อมูล กลไกสนับสนุนการทำงาน ตลอดจนพัฒนานโยบายอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

(2) สามารถระดมความร่วมมือและทุนทางสังคมการทำงานร่วมกัน กล่าวคือการสร้างการมีส่วนร่วมจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมทั้งจากภายในองค์กรคณะสงฆ์และการดึงดูดให้องค์กรภายนอกเห็นถึงบทบาทของแต่ละฝ่ายในการสนับสนุนงานร่วมกัน นอกจากนี้การที่คณะสงฆ์มีทุนทางสังคมในพื้นที่คือศรัทธาและฐานทรัพยากรการทำงานจากอดีต จะช่วยส่งเสริมให้การระดมความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ มีความคล่องตัวและเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการระดมความร่วมมือจะช่วยให้แต่ละองค์กรสามารถใช้ศักยภาพความเชี่ยวชาญที่ตนเองมี สร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมได้ดีขึ้น

(3) สามารถผลักดันโครงการพัฒนาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือการประสานความร่วมมือให้โครงการของคณะสงฆ์ได้ดำเนินกิจกรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้เกิดการบูรณาการกิจกรรมร่วมกัน สามารถลดทรัพยากรทั้งมิติงบประมาณ กำลังคนและระยะเวลาดำเนินการให้น้อยลง เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากิจกรรมที่มีคุณค่าในอนาคต อีกทั้งหากนโยบาย โครงการหรือกิจกรรม ที่คณะสงฆ์สามารถแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับพันธกิจร่วมกันในการพัฒนาท้องถิ่นในอนาคต จะเป็นโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมต่อไปได้อย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป เครือข่ายชุมชน เครือข่ายโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสุขภาวะ มีรูปแบบการดำเนินงานในรูปแบบการดำเนินงานแบบสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขากล่าวคือ มีการพัฒนาบทบาททั้งคณะสงฆ์ องค์กรภาครัฐ/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/องค์กรการศึกษาในท้องถิ่น และภาคประชาสังคม เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมตั้งแต่ฐานคิดของการพัฒนากิจกรรม ไปจนถึงการสรุปและถอดบทเรียนกระบวนการทำงาน รวมทั้งการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมสุขภาวะองค์รวมของท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม

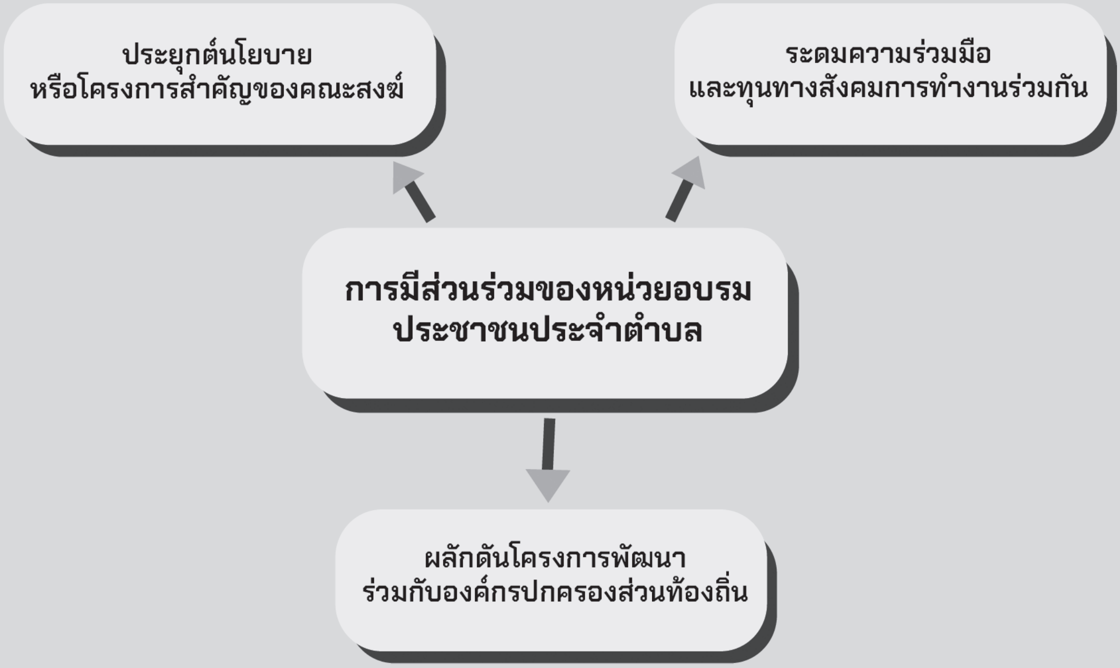

การมีส่วนร่วมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการพัฒนาเครือข่าย องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

บทที่ 5

บทที่ 5
องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ: บทประมวลและทิศทางความคิด

โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์เป็นโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการโดยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สนับสนุนโดย สำนักสนับสนุนองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านสุขภาวะวิถีพุทธ การพัฒนานวัตกรรมสุขภาวะของพระสงฆ์และชุมชน การพัฒนาพื้นที่สุขภาวะวิถีพุทธต้นแบบ และการเสริมสร้างเครือข่าย **"องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ"** (Buddhist Well-being Organization) ผ่านการส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จำนวน 15 จังหวัดต้นแบบ เพื่อที่จะสามารถนำไปสู่การสร้างเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ ผ่านการบูรณาการโครงการและกิจกรรมของชุมชนและคณะสงฆ์ ทั้งนี้ตลอดระยะเวลาการดำเนินงานที่ผ่านมา โครงการสามารถขับเคลื่อนงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วน โดยสามารถนำเสนอเนื้อหาตามลำดับได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

5.4 ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขในอนาคต

5.1 สรุปผลการวิจัย

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) เป็นหน่วยงานที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 จากความริเริ่มของคณะสงฆ์ โดยมีสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ผลักดันสำคัญให้มีการก่อตั้งขึ้น มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ สงเคราะห์ประชาชนภายในตำบลนั้น ๆ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองได้ มีรูปแบบการทำงานแบบบูรณาการระหว่าง วัด บ้าน รัฐ โรงเรียน (บวร) เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความ

รู้ดี มีความสามารถ มีพฤติกรรมดี และนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน เป็นศูนย์กลางในการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์และการเรียนรู้ของตำบลนั้น ๆ ควบคู่ไปกับการพิทักษ์และคุ้มครองประชาชนในพื้นที่ให้อยู่เย็นเป็นปกติสุข ด้วยความรักความเข้าใจกัน การให้เกียรติ และเคารพซึ่งกันและกัน อีกทั้งจะต้องทำหน้าที่ในการสนับสนุนนโยบายคณะสงฆ์และนโยบายของรัฐเพื่อสร้างความอยู่ดี กินดี มีสุขของประชาชน สนับสนุนอาชีพสุจริต การทำงานที่ถูกต้องเป็นธรรม โดยเนื้อหาข้างต้นสามารถสรุปโดยย่อได้ในรูปแบบของพันธกิจทั้ง 8 ด้านของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ได้แก่ 1. ศีลธรรมและวัฒนธรรม 2. สุขภาพอนามัย 3. สัมมาชีพ 4. สันติสุข 5. ศึกษาสงเคราะห์ 6. สาธารณสงเคราะห์ 7. กตัญญูกตเวทิตาธรรม 8. สามัคคีธรรม

การดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลภายใต้การสนับสนุนของโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ มีการดำเนินงานภายใต้กรอบของพันธกิจทั้ง 8 ด้าน โดยแต่ละแห่งล้วนมีความโดดเด่นและมีจุดแข็งที่แตกต่างกันออกไป ยกตัวอย่างเช่น หน่วยอบรมประชาชนประจำเกยไชย จังหวัดนครสวรรค์ ดำเนินการส่งเสริมด้านสัมมาชีพ การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ คิดค้นผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์จากวัตถุดิบธรรมชาติที่มีในท้องถิ่น ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด เช่น ไอศกรีมจากตาลโตนด ขนมตาล น้ำเชื่อมจากตาล เป็นต้น การมีตลาดชุมชนในพื้นที่ของวัดจัดไว้ให้เพื่อทำมาหากิน เป็นตลาดคนเดิน ถือว่าเป็นอีกจุดเด่นที่สามารถจูงใจนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยววัดเกยไชยเหนือ ซึ่งเป็นตำนานของไอ้ด่างเกยไชย ทำให้สามารถขายผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ สร้างรายได้

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ดำเนินการส่งเสริมด้านสาธารณสงเคราะห์ ช่วยเหลือผู้ยากไร้และผู้ประสบภัยธรรมชาติ เช่น การช่วยเหลือสิ่งของอุปโภคและบริโภคที่จำเป็น ข้าวสาร อาหารแห้ง อาหารกระป๋อง อุปกรณ์ต่อเติมบ้านเมื่อประสบภัยทางธรรมชาติ เช่น สังกะสี ไม้สำเร็จรูปเพื่อสร้างบ้าน และทำหนังสือยื่นไปทางหน่วยงานราชการเพื่อขอที่ดินทำกินให้กับผู้ยากไร้ ไม่มีที่ดินทำกิน

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลศรีสุนทร จังหวัดภูเก็ต ดำเนินการพัฒนาเยาวชนรุ่นใหม่ให้รู้จักคุณธรรมและศีลธรรม โดยการสอดแทรกเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพห่างไกลโรคเบาหวาน ใช้กลยุทธ์เพื่อรักษาทรวดทรงรูปร่างให้สวย-หล่อ พัฒนาเยาวชนต้นแบบเป็นมัคทายกน้อย เป็นผู้นำแสดงความกล้าในการทำพาญาติโยมทำพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา รู้จักรูปแบบ อุปกรณ์การใช้ในแต่ละงานพิธีกรรม ซึ่งการขับเคลื่อนโครงการในครั้งนี้ถือเป็นการมุ่งเน้นกิจกรรมด้านศีลธรรมและวัฒนธรรมตามพันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

นอกจากการดำเนินกิจกรรมตามพันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลที่ได้นำเสนอข้างต้น โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธยังสามารถสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการ

พัฒนาพื้นที่วัดตามหลัก 5 ส. ผ่านการนำแนวทางของโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข ด้วยกิจกรรม 5 ส. มาใช้ในการดำเนินกิจกรรม ดังในกรณีของวัดวัดมงคลวราราม (วัดในยาง) จังหวัดภูเก็ต ที่มีการดำเนินโครงการในชื่อ "วัดสวยด้วยความสุข : วัดน่าอยู่ สวยงามสัปปายะตามหลัก 5 ส" ในกรณีของวัดสถิตโพธาราม จังหวัดกระบี่ ที่ได้มีการดำเนินโครงการภายใต้ชื่อ "วัดสวยด้วยความสุข : วัดน่าอยู่ สวยงามสัปปายะตามหลัก 5 ส" หรือในกรณีของวัดประชาสรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ที่ได้ดำเนินโครงการในชื่อ "วัดสวยด้วยความสุข : วัดน่าอยู่ สวยงามสัปปายะตามหลัก 5 ส"

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากการดำเนินกิจกรรมตามพันธกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและกิจกรรมการจัดการพื้นที่วัดตามแนวทาง 5 ส. ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสำคัญของโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ เนื่องด้วยวิกฤติการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ส่งผลให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล/วัดที่เป็นพื้นที่ดำเนินงานของโครงการหลายแห่งจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับวิกฤติการณ์ดังกล่าว ในที่นี้มีหลายแห่งด้วยกันที่ได้ดำเนินกิจกรรมช่วยเหลือประชาชนและผู้ที่เดือดร้อนผ่านการจัดตั้งโรงทานสาธารณสงเคราะห์ เช่น หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสันผีเสื้อ จังหวัดเชียงใหม่ ในกรณีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลดงลาน จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ได้มีการจัดตั้งศูนย์พักคอยผู้ป่วยโควิดภายในวัด บางแห่งมีการดำเนินกิจกรรมขนส่งผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตจากโควิด เช่น หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแม่ฮ้อยเงิน จังหวัดเชียงใหม่ หรือในกรณีของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลฉลอง จังหวัดภูเก็ต ที่ได้มีการลงพื้นที่เพื่อแจกสิ่งของเครื่องใช้ให้แก่ผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ถือเป็นการแสดงให้เห็นถึงบทบาทการทำงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลที่ยังคงมีความสำคัญต่อสังคม สามารถดำรงบทบาทการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ในส่วนของโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ ได้มีการดำเนินงานที่เป็นการหนุนเสริมบทบาทการทำงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาชุดความรู้ การสนับสนุนกระบวนการทำงาน และการสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งมีส่วนอย่างมากต่อการผลักดันให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยสามารถนำเสนอเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของโครงการได้ดังนี้

1) ชุดความรู้สำหรับการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธในสังคมไทย โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์สามารถพัฒนาชุดความรู้สำหรับการขับเคลื่อนงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้ทั้งสิ้นจำนวน 7 ชุด ประกอบด้วย 1. คู่มือหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) 2. ชุดความรู้ สุขภาวะวิถีพุทธสำหรับขับเคลื่อนงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เล่มที่ 1 "การพัฒนาที่ยั่งยืน"

3. ชุดความรู้ สุขภาวะวิถีพุทธสำหรับขับเคลื่อนงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เล่มที่ 2 “ปฏิบัติการ (แห่ง) พุทธธรรมกับมุมมองสังคมวิทยาสาธารณะ” 4. ชุดความรู้ สุขภาวะวิถีพุทธสำหรับขับเคลื่อนงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เล่มที่ 3 “บทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนฐานราก” 5. ชุดความรู้ การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา 6. ชุดความรู้ การสร้างเครือข่ายการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธ: บทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในสังคมไทยปัจจุบัน และ 7. ชุดความรู้ สาธารณูปการวิถีพุทธ ทั้งนี้ชุดความรู้ที่กล่าวมาทั้งหมด ทางโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ได้ทำการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม การจัดทำในรูปแบบออนไลน์ ก่อนที่จะทำการส่งต่อให้กับคณะสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ สามารถนำไปใช้ประโยชน์กับการทำงานต่อไป

2) รูปแบบการสื่อสารองค์ความรู้สนับสนุนการขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สามารถพัฒนารูปแบบการสื่อสารองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนงานของเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธอย่างเป็นขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายของการสื่อสารองค์ความรู้ การกำหนดกลุ่มเครือข่ายที่จะเข้ามามีส่วนสำคัญ การกำหนดรูปแบบการสื่อสารทั้งรูปแบบของหนังสือ วีดิทัศน์ การสัมมนา ผ่านการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบออนไลน์และออนไซต์ ตลอดถึงรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการนำองค์ความรู้ไปใช้ภายในหน่วยงาน หลังจากนั้นจึงเป็นขั้นตอนของการพัฒนาองค์ความรู้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และประเมินผลว่าองค์ความรู้ดังกล่าวเกิดประโยชน์หรือมีการถูกนำไปขยายผลต่อมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ท้ายที่สุดได้นำไปสู่รูปแบบการสื่อองค์ความรู้ที่ดำเนินการโดยโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์จำนวนทั้งสิ้น 12 ครั้งด้วยกัน ประกอบด้วย 1. วีดิทัศน์ชุด วัด ประชา รัฐ สร้างสุข: วัดสวยช่วยสร้างสุข (ภาวะ) ได้อย่างไร 2. วีดิทัศน์ชุด กู้ชีพกู้ภัย และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของคณะสงฆ์ ภายใต้การดำเนินงานในนามของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) แม่ฮ้อยเงิน 3. วีดิทัศน์ชุด การสงเคราะห์สังคมในช่วงสถานการณ์วิกฤติและโควิด - 19 ภายใต้การดำเนินงานในนามของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) โคกสี 4. การประชาสัมพันธ์ชุดความรู้เรื่อง คู่มือการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์ 5. การประชาสัมพันธ์ชุดความรู้เรื่อง การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา 6. การสัมมนาออนไลน์ในหัวข้อ ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ตอนที่ 1 พระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน 7. การสัมมนาออนไลน์ในหัวข้อ ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ตอนที่ 2 ปฏิบัติการ (แห่ง) พุทธธรรมกับมุมมองสังคมวิทยาสาธารณะ 8. การสัมมนาออนไลน์ในหัวข้อ ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม ตอนที่ 3 บทบาทพระพุทธศาสนา

กับการพัฒนาชุมชนฐานราก 9. การสัมมนาหัวข้อ “ถอดบทเรียนการเรียนรู้หลังโควิดกับบทบาทพระไม่ทิ้งโยม” 10. วิดีทัศน์ชุด พระไม่ทิ้งโยม: การช่วยเหลือสังคมในยุคโควิด-19 วัดสุทธิวรารามกรุงเทพมหานคร 11. วิดีทัศน์ชุด ธรรมะรักษาใจ เยี่ยมคนไข้ ให้กำลังใจคนป่วย การดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจังหวัดภูเก็ต และ 12. กิจกรรมเวทีสื่อสารสาธารณะ “หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกับการสร้างเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์”

3) เครือข่ายชุมชน เครือข่ายโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุข และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสุขภาวะ โดยบูรณาการร่วมกับองค์กรภาครัฐและภาคประชาสังคมในพื้นที่ 15 จังหวัดต้นแบบ โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ มีพื้นที่การดำเนินงานใน 15 จังหวัดต้นแบบ ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดน่าน จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำพูน จังหวัดพิจิตร จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดลพบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดกระบี่ สามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินกิจกรรมโดยหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล/วัดจำนวน 47 แห่ง เกิดเครือข่ายความร่วมมือจำนวนกว่า 227 เครือข่าย ประกอบไปด้วยเครือข่ายจากภาครัฐภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และมีประชาชนตลอดถึงพระสงฆ์ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการกว่า 4,361 คน/รูป ทั้งนี้การเกิดขึ้นของเครือข่ายความร่วมมือดังกล่าวได้ชี้ชัดให้ทุกภาคส่วนมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลยังคงเป็นหน่วยงานที่มีประโยชน์และมีความจำเป็นแก่สังคม อีกทั้งยังมีรูปแบบในการสร้างการมีส่วนร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เนื่องจากเป็นการทำงานที่สามารถตอบสนองต่อนโยบายของคณะสงฆ์เป็นศูนย์กลางในการระดมต้นทุนในด้านต่าง ๆ และสามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งกับการขับเคลื่อนนโยบายของประเทศ ของหน่วยงานภาคีเครือข่ายและของท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

สำหรับการอภิปรายผลการศึกษาของการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

5.2.1 การพัฒนาหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กล่าวคือการให้ความสำคัญเพื่อยกระดับการเรียนรู้ของคณะสงฆ์ให้ใช้ภารกิจหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นกลไกการยกระดับสุขภาวะองค์รวมให้ประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้จากการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าในองค์กรคณะสงฆ์ที่มีผู้นำที่มีความเข้าใจและประสบการณ์การดำเนินงานเกี่ยวกับพระพุทธศาสนากับสังคมได้ช่วยส่งเสริมให้การพัฒนากิจกรรมมีความเท่าทันต่อการสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันมากขึ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชลวิทย์ เจียรจิตต์ (2559) และ พินิจ

ลาภธนานนท์, สายชล ปัญญชิต, และภูเบศ วณิชชานนท์ (2564) ที่เห็นร่วมกันว่ากระบวนการพัฒนาให้องค์กรพระพุทธศาสนาสามารถมีบทบาทในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ การให้ความสำคัญกับบทบาทที่ผสมผสานขององค์กรปกครองตามภารกิจ 6 ด้านที่มหาเถรสมาคมแต่งตั้งและบทบาทการดำเนินงานพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมต้องดำเนินไปอย่างควบคู่กัน นอกจากนี้มุมมองของการศึกษาครั้งนี้ที่เห็นว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 เป็นอีกความท้าทายหนึ่งที่เปิดพื้นที่ให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจำเป็นต้องปรับแนวทางการดำเนินงาน จากเดิมที่เน้นการให้การอบรมเผยแพร่พระพุทธศาสนาหรือการใช้กิจกรรมลักษณะเดิมในการขับเคลื่อนภารกิจงาน มาเป็นการยกระดับไปสู่การดูแลสุขภาพอนามัยของคนในพื้นที่ ซึ่งงานของ ณัชพล ศิริสวัสดิ์ (2564) ได้เสนออย่างชัดเจนว่าการมีแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2560-2564 ที่กำหนดให้สำนักงานฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคมรับผิดชอบบทบาทการส่งเสริมพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมที่สำคัญได้แก่โครงการส่งเสริมความร่วมมือเครือข่ายและโครงการสาธารณสงเคราะห์เพื่อสังคม ส่งผลให้เกิดการตื่นตัวของคณะสงฆ์ในพื้นที่จังหวัดต่างๆ ในการจัดตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัด รวมทั้งการมีแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2560-2564 จึงเป็นปัจจัยตามลักษณะสายการบังคับบัญชาที่ช่วยให้คณะสงฆ์วางโครงสร้างการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ให้เกิดการประสานงานระดับพื้นที่ จนเป็นหนึ่งในปัจจัยส่งเสริมให้เกิดการก่อตัวเครือข่ายสาธารณสงเคราะห์ขึ้นได้ ซึ่งจะเห็นบทบาทการหนุนเสริมระหว่างคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคมกับการดำเนินงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้มีความยั่งยืนจึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมและความเข้าใจสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในโลกสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดพื้นที่ให้กับการเรียนรู้ประเด็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งกล่าวในที่นี้ก็คือการสนับสนุนให้การพัฒนาหรือการดำเนินงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในสังคมไทยของคณะสงฆ์ยุคใหม่ต้องใส่ใจกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ ซึ่งมุมมองดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ จาก Gasper and Thanh –Dam Troung (2005) ที่เสนอให้มองการพัฒนาเป็นจริยธรรมหรือแนวปฏิบัติระดับเชิงลึก ที่เน้นให้การพัฒนาเป็นพื้นที่ว่างของการวิเคราะห์ การประเมิน และการกระทำโดยของสังคมต่างๆด้วยการอ้างอิงความยากลำบาก ความไม่เป็นธรรม และการถูกกีดกันภายในสังคมและระหว่างสังคมต่างๆในระดับโลก โดยมุ่งเป้าไปที่มนุษย์ซึ่งมีสิทธิของตนเองโดยไม่คำนึงถึงสถานที่ แทนที่จะมีหน่วยการทำงานที่เป็นนามธรรมในเศรษฐกิจให้การสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของสังคมที่ยอมรับความมีเกียรติของมนุษย์มาเป็นสิ่งสำคัญก่อนสิ่งอื่น

5.2.2 การพัฒนารูปแบบการสื่อสารองค์ความรู้เพื่อขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธ กล่าวคือการสร้างช่องทางให้เกิดการประชาสัมพันธ์ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ให้สามารถยกระดับออกสู่สังคมได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การดำเนินงานของการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ได้มุ่งขับเคลื่อนการสื่อสารรายละเอียดของกิจกรรมที่เกี่ยวกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลที่สำคัญขององค์กรดังนี้คือ (1) การดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (2) การดำเนินงานของสำนักงานฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม และ (3) การดำเนินงานของเครือข่ายโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่สนับสนุนโดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ จะเห็นได้ว่าเนื้อหาส่วนใหญ่ที่สามารถนำเสนอออกสู่สาธารณะได้จะครอบคลุม ทั้งการเผยแพร่ชุดความรู้เครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ การขับเคลื่อนกิจกรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาวะของคณะสงฆ์ การสามารถสื่อสารองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเป็นกลไกที่สำคัญในการสร้างการรับรู้ต่อสาธารณชนเกี่ยวกับการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับมุมมองของพระครูไพศาลวัฒนคุณ (2558) และ วรรณธัช ประเสริฐ (2560) การสื่อสารบทบาทและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์กรพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพในปัจจุบันสามารถดำเนินการได้หลากหลายช่องทางทั้งการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ พื้นที่ออนไลน์ รวมทั้งการใช้เครือข่ายดิจิทัลเข้ามาสนับสนุนให้เกิดการส่งต่อข้อมูลข่าวสารไปให้ได้มากขึ้น นอกจากการพยายามปรับบทบาทการสื่อสารให้สามารถเข้าถึงพุทธศาสนิกชนหรือผู้ที่สนใจให้ได้มากขึ้น ยังเป็นการขับเคลื่อนให้องค์กรพระพุทธศาสนาเห็นความสำคัญของการจัดสรรทรัพยากรภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการเปิดโอกาสให้พระสงฆ์รุ่นใหม่ได้ใช้องค์ความรู้เพื่อสนองงานคณะสงฆ์ และการพัฒนาทักษะการสื่อสารกิจการคณะสงฆ์ต่าง ๆ ให้ตอบสนองกับช่องทางที่ผู้คนรุ่นใหม่ในสังคมต้องการมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การสื่อสารข้อมูลข่าวสารที่เป็นลักษณะภาพกิจกรรมต้องอาศัยความรอบคอบและผู้ที่จะรับบทบาทถ่ายทอดเนื้อหารายละเอียดลงสู่สื่อออนไลน์ต้องมีความเข้าใจบริบทเชิงอัตลักษณ์ขององค์กรพระพุทธศาสนาในสังคมไทย การมุ่งเน้นเฉพาะการสื่อสารกิจกรรมอาจนำมาสู่การถูกวิพากษ์หรือตั้งคำถามถึงความเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมของพระสงฆ์ได้ จึงมีความจำเป็นที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลควรมีเครือข่ายกลางที่ทำหน้าที่สื่อสารและควบคุมผลงานการดำเนินงานออกสู่สาธารณชนให้สม่ำเสมอ ซึ่งประเด็นข้างต้นสะท้อนข้อวิพากษ์ของบทบาทเกี่ยวกับภาพในโลกสมัยใหม่ ซึ่งงานของ บัณฑิต จันทร์โรจนกิจ (2565) ได้ชี้ให้เห็นว่าภาพ

เป็นหนึ่งในวิธีการสื่อความหมายที่มีพลังเนื่องจากในยุคสมัยใหม่ภาพทั้งที่เคลื่อนไหวและไม่เคลื่อนไหวได้ทำหน้าที่เป็นข่าวสารไปยังผู้คน ยิ่งเมื่อในมิติของการเมืองทัศนา (democratization of visual politics) การสื่อสารด้วยภาพไม่ได้ถูกยึดกุมไว้ในมือสื่อสารมวลชนอีกต่อไป แต่ผู้คนร่วมสมัยสามารถใช้กล้องโทรศัพท์สื่อสารภาพและข่าวสารออกไปได้เช่นกัน ดังนั้นในมิติข้างต้นการให้การสื่อสารข้อมูลของกิจการคณะสงฆ์มีผู้มีประสบการณ์และสามารถคัดกรองที่เป็นประโยชน์ต่อกิจการพระพุทธศาสนา จะช่วยยกระดับการสร้างการสื่อสารองค์ความรู้เพื่อขับเคลื่อนเครือข่ายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธให้มีประสิทธิภาพได้ดียิ่งขึ้น

5.2.3 การสร้างเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือการที่การดำเนินงานของการศึกษาภายใต้โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์มุ่งเน้นสนับสนุนให้องค์กรพระพุทธศาสนาสามารถบูรณาการบทบาทการดำเนินงานให้เกี่ยวข้องกับประเด็นสุขภาวะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้บทบาทของโครงการวัด ประชา รัฐ สร้างสุขและการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลสุขภาวะของคณะสงฆ์เป็นหลักในการพัฒนา จะเห็นได้ว่าการสนับสนุนให้การดำเนินงานขององค์กรพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายเป็นแนวทางสำคัญที่สนับสนุนให้การสร้างสุขภาวะวิถีพุทธที่องค์กรพระพุทธศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมจะสามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับมุมมองของ พัชรินทร์ สิรสุนทร (2550) อธิบายเชื่อมโยงความสำคัญและการใช้ประโยชน์ของการศึกษาทางเครือข่ายทางสังคมกับการจัดทำปฏิบัติการเรียนรู้ภายในชุมชน โดยเฉพาะนักวิชาการที่ต้องการทำกิจกรรมพัฒนาสังคม การวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมเพื่อทำความเข้าใจระบบความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชน จากจุดเริ่มต้นของบุคคลที่เป็นศูนย์กลางความสัมพันธ์ (Egocentric) จะช่วยให้สามารถจินตนาการโครงข่ายความสัมพันธ์ที่ขยายออกไปได้

การพิจารณาว่าเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถผลักดันให้เกิดขึ้นได้ จะช่วยให้การขับเคลื่อนการพัฒนาสุขภาวะและการสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้มีความเข้มแข็งได้ถือเป็นกรอบความคิดที่มองเครือข่ายลักษณะเช่นนี้ว่าเป็นทุนทางสังคมที่สามารถยกระดับความสัมพันธ์ของสมาชิกจนส่งผลต่อการพัฒนาในระดับชุมชนหรือสังคมให้มีกลุ่มการทำงานที่เห็นประโยชน์ร่วมของผู้คนในพื้นที่อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ Fukuyama (2000) ที่เห็นว่าทุนทางสังคมเป็นการยอมรับค่านิยมที่ต้องสอดรับการคุณค่าทางศีลธรรม ดังนั้นการครอบครองทุนทางสังคมขอสมาชิกกลุ่มหนึ่งได้จะช่วยให้การจัดสรรทรัพยากรที่เกิดจากความไว้วางใจ บรรทัดฐานและระบบวัฒนธรรมร่วมกัน ความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีทุนทางสังคมจะนำไปสู่การสร้างความช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันภายในเครือข่ายความสัมพันธ์ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ที่จะถูกเรียกได้ว่าทุนทางสังคม จำเป็นที่จะต้องถูกต้องตามหลักบรรทัดฐาน

ของสังคม ทั้งนี้สถาบันพื้นฐานทางสังคมโดยเริ่มได้จากครอบครัวจึงเป็นหน่วยสังคมพื้นฐานที่ทำหน้าที่ประกอบสร้างและขยายการเกิดทุนทางสังคมให้กระจายไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เห็นว่าการพัฒนาองค์กรสุขภาวะเชิงสร้างสรรค์เป็นการดำเนินงานที่สามารถยกระดับความเป็นอยู่และสุขอนามัยของสังคมไทยได้โดยมีองค์กรพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์ของการประสานงาน ซึ่งเป็นบทบาทที่ช่วยยืนยันว่าองค์กรพระพุทธศาสตร์ในสังคมไทยเป็นเครือข่ายการดำเนินงานที่ทำกิจกรรมเพื่อส่วนร่วมอย่างไม่แบ่งแยกความแตกต่างทางสังคม ดังนั้นการดำเนินงานที่เน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตและการผลักดันความก้าวหน้าทางสุขภาวะทั้งภายในคณะสงฆ์และภายนอกคณะสงฆ์จะเป็นพลังทางสังคมที่สร้างสรรค์ที่องค์กรคณะสงฆ์จะดำเนินการพัฒนากิจกรรมไปได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของJoseph Nye นักวิชาการรัฐศาสตร์ผู้ผันตนเองมาดำรงตำแหน่งผู้ช่วยรัฐมนตรีกลาโหม (1994-1995) แห่งรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ได้พัฒนาข้อเสนอที่ได้รับการอ้างอิงอย่างกว้างขวางในหนังสือที่ชื่อว่า “Soft Power: The Means to Success in World Politics” โดยแนวคิดอันทรงพลังแต่แสนนุ่มเบาของ Joseph Nye ได้รับการวิเคราะห์ผ่านงานที่ชื่อว่า “Joseph Nye’s Soft Power Theory and Its Revelation Towards Ideological and Political Education” ที่เสนอให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้วัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของกลุ่มทางสังคม นอกจากนี้บทความชิ้นนี้ยังได้วิเคราะห์ประโยชน์ของการใช้วัฒนธรรมเป็นกลไกเชิงอำนาจว่า ทรัพยากรทางวัฒนธรรมมีส่วนต่อการกำหนดพฤติกรรมของกลุ่มคนทางสังคม สามารถสื่อสารความต้องการส่งต่อการเรียนรู้จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง โดยไม่ต้องใช้อาวุธเข้าควบคุมการปกครองและสั่งการผ่านระบบการศึกษา

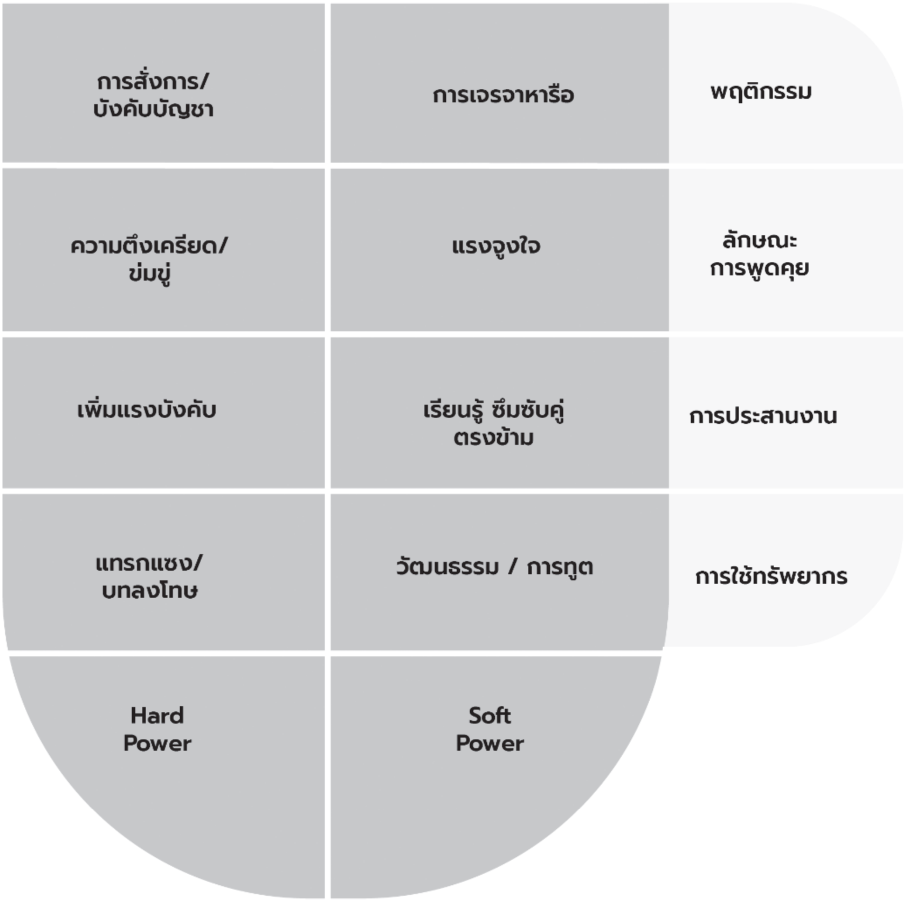

ภาพแสดงการจัดการความหลากหลาย
(อ้างอิงจาก Lin, L. and Hongtao, L., 2017: 70)

5.3 ข้อเสนอแนะการวิจัย

5.3.1 คณะกรรมการฝ่ายสาธารณูปการของมหาเถรสมาคม ควรสนับสนุนให้คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนโครงการวัด ประชา รัฐสร้างสุขด้วยกิจกรรม 5 ส. สร้างยุทธศาสตร์ เกณฑ์ชี้วัดและเป้าหมายประจำปี พ.ศ. 2566 – 2570 ให้มุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายองค์กรภาคเอกชนและเครือข่ายองค์กรสุขภาวะประจำทุกตำบล เพื่อเป็นต้นแบบของการพัฒนาพื้นที่สุขภาวะทางจิตใจและปัญญาที่จะมีความยั่งยืนต่อไป

5.3.2 คณะกรรมการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ควรกระจายอำนาจการพัฒนาการดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณ และการถอดบทเรียนการดำเนินงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลต้นแบบไปยังสำนักงานเจ้าคณะภาคทุกภาค และกำหนดให้คณะกรรมการ

ขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลร่วมกับเครือข่ายทางวิชาการ เช่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นต้น ในการสนับสนุนกิจกรรมวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อมุ่งเน้นสนับสนุนกิจกรรมด้านการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธเป็นหลักและการถอดบทเรียนการดำเนินงาน

5.3.3 สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพควรสนับสนุนให้เครือข่ายทางวิชาการดำเนินการศึกษาวิจัยและพัฒนาโดยมีเป้าหมายเพื่อถอดบทเรียนการดำเนินงานการพัฒนาสุขภาวะภายใต้แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2560-2564 รวมทั้งกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่จะสามารถเชื่อมโยงยุทธศาสตร์และเป้าหมายหลักของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อร่วมมือกับมหาเถรสมาคมได้ต่อไปในอนาคต

5.4 ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขในอนาคต

5.4.1 ปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ได้ส่งต่อการจัดกิจกรรมในระดับพื้นที่เป็นอย่างมาก เนื่องจากช่วงเวลาหนึ่งเครือข่ายการดำเนินงานคณะสงฆ์ระดับพื้นที่จำเป็นต้องจำกัดการรวมตัวของผู้คนตามประกาศของหน่วยงานภาครัฐ อีกทั้งยังต้องเฝ้าระวังการแพร่ระบาดในระดับพื้นที่ร่วมด้วย ส่งผลต่อเป้าหมายการดำเนินงานบ้างประการที่ต้องอาศัยการจัดกิจกรรมให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้ทำกิจกรรมด้านการพัฒนาสุขภาพและอนามัยให้กับผู้คนในชุมชน ซึ่งที่ผ่านมาการดำเนินงานครั้งนี้ได้ใช้การให้ผู้แทนของสมาชิกในชุมชนได้เข้าร่วมดำเนินการเป็นหลักก่อน รวมทั้งปรับบทบาทให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้ตอบสนองการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 แทน เป็นผลให้คณะสงฆ์สามารถขับเคลื่อนบทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น

5.4.2 การขับเคลื่อนกิจกรรมและเป้าหมายของโครงการที่จำเป็นต้องรับฟังความคิดเห็นขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ร่วมด้วยโดยเฉพาะการแนวทางการจัดตั้งสถาบันสิ่งแวดล้อมและพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธให้กับองค์กรของคณะสงฆ์ ซึ่งในระยะที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงกรรมการมหาเถรสมาคม อีกทั้งอยู่ในช่วงการร่างแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในระยะต่อไป ส่งผลให้จำเป็นต้องกรอบนโยบายและทิศทางของคณะกรรมการฝ่ายสาธารณูปการของมหาเถรสมาคมในอนาคตมีความชัดเจนก่อนจึงจะสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาองค์กรที่จะมาดำเนินงานสนองงานด้านนี้ได้ต่อไป

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการพัฒนาเครือข่าย องค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ชลวิทย์ เจียรจิตต์. (2559). องค์กรทางพระพุทธศาสนาในสังคมไทยยุคปฏิรูป. **สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. 19 (1): 60-71.

ณัชพล ศิริสวัสดิ์. (2564). การศึกษาเครือข่ายงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19). *มจร สังคมศาสตร์ปริทัศน์.* 10 (3): 264-277.

บัณฑิต จันทร์โรจนกิจ. (2565). **การเมืองทัศนาว่าด้วยการเมือง อำนาจ ศิลปะและการมองเห็นสู่ความหมายทางวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ: สมมติ.

ประเวศ วะสี. (2559). **พระพุทธศาสนา: ทุนอันยิ่งใหญ่เพื่อพัฒนาประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ.

พระครูไพศาลวัฒนคุณ. (2558). การสื่อสารการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่สังคม. **ครุศาสตร์ปริทรรศน์**. 2 (1): 96-106.

พระมหาบุญช่วย สิรินฺธโร และคณะ. (2560). **ธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ.** กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร และคณะ (2558) **การเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา.** พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสุธีรัตนบัณฑิต และคณะ (2562). **คู่มือและแบบ รายงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.).** นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์.

พระสุธีรัตนบัณฑิต และคณะ (2563)**. โครงการเสริมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธของหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในสังคมไทย**. นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์.

พัชรินทร์ สิรสุนทร. (2550). **ชุมชนปฏิบัติการด้านการเรียนรู้: แนวคิด เทคนิค และกระบวนการ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พินิจ ลาภธนานนท์, สายชล ปัญญชิต, และภูเบศ วณิชชานนท์. (2564). สังคมวิทยาของพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม: บทวิเคราะห์ว่าด้วยงานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ไทย. **มจรสังคมศาสตร์ปริทัศน์**. 10 (2): 25-38.

วรรณธวัช ประเสริฐ. (2560). **การสื่อสารพระพุทธศาสนาจากมูลนิธิทางศาสนาสู่พุทธศาสนิกชนเจเนเรชั่นวาย**. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ศศ.ม. (นิเทศศาสตร์และนวัตกรรม) สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2561). **ตอบเรื่อง พ.ร.บ. คณะสงฆ์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ผลิธัมม์.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2562). **สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ**. กรุงเทพฯ: วัดญาณเวศกวัน.

อรศรี งามวิทยาพงศ์ และคณะ. (2560). **กลยุทธ์ ฟื้นวัด คืนธรรม นำเมือง.**กรุงเทพฯ : วัดบันดาลใจ.

ภาษาอังกฤษ

Fukuyama, F. (2000, April). **Social Capital and Civil Society**. IMF Working Paper No.00/74. 1-19.

Gasper, D. and Troung, Thanh –Dam. 2005. Deeping Development Ethics: From Economism to Human Development to Human Security. **The European Journal of Development Research**. 17(3)

Lin, Li and Hongtao, Leng. (2017). Joseph Nye’s Soft Power Theory and Its Revelation Towards Ideological and Political Education. **Humanities and Social Sciences**. 5(2). 69-74.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ภาคผนวก ข

ภาคผนวก ก

สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวีดิทัศน์ และการสัมมนาออนไลน์

1) สื่อสิ่งพิมพ์

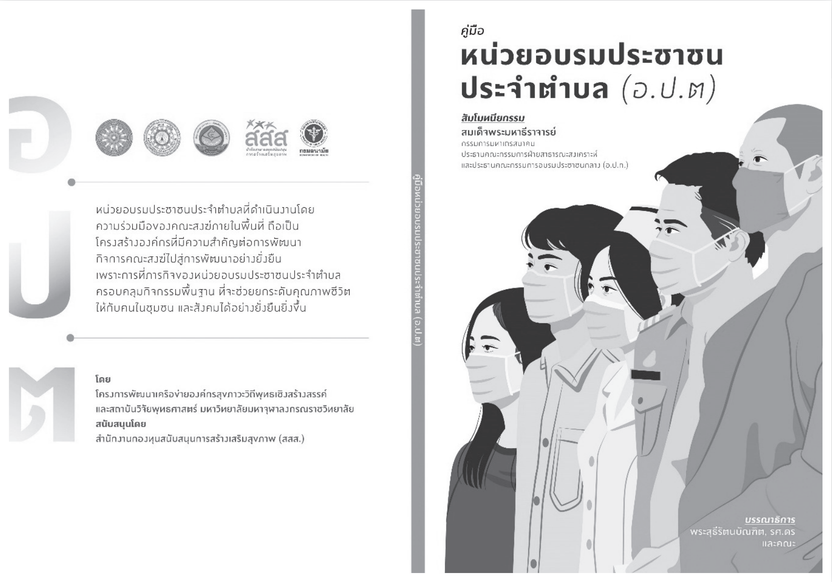

คู่มือหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.)

ชุดความรู้สุขภาวะวิถีพุทธสำหรับขับเคลื่อนงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเล่มที่ 1 “การพัฒนาที่ยั่งยืน”

ชุดความรู้ การจัดการมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา

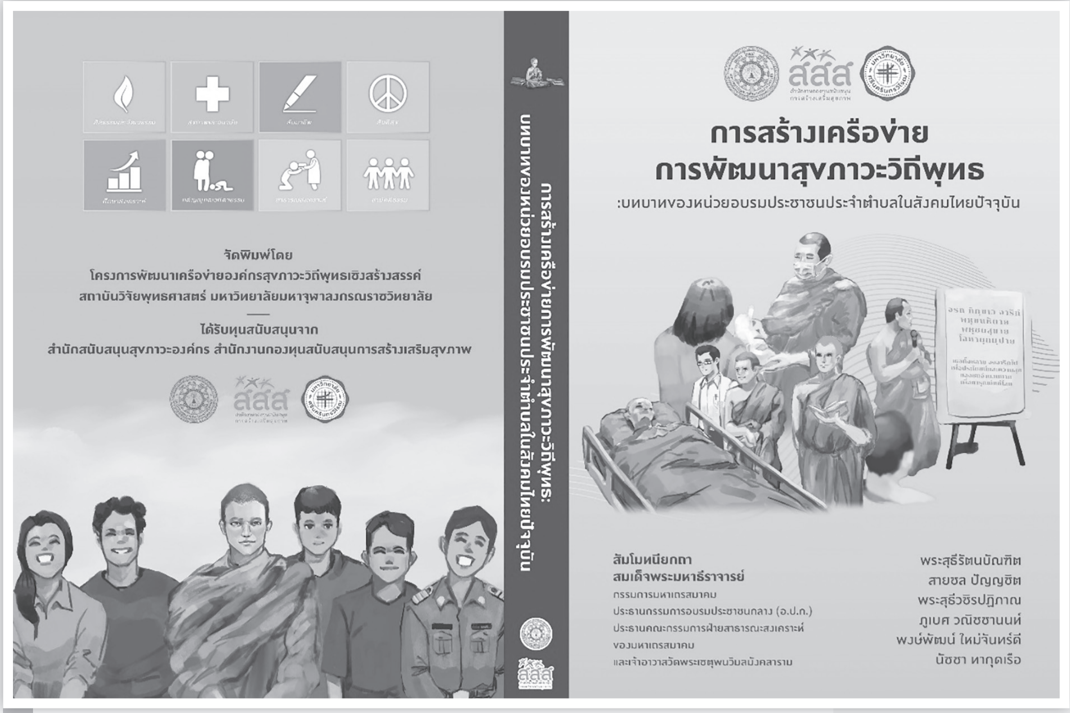

ชุดความรู้ การสร้างเครือข่ายการพัฒนาสุขภาวะวิถีพุทธ:
บทบาทของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในสังคมไทยปัจจุบัน

ชุดความรู้ สาธารณูปการวิถีพุทธ

2) สื่อวีดิทัศน์

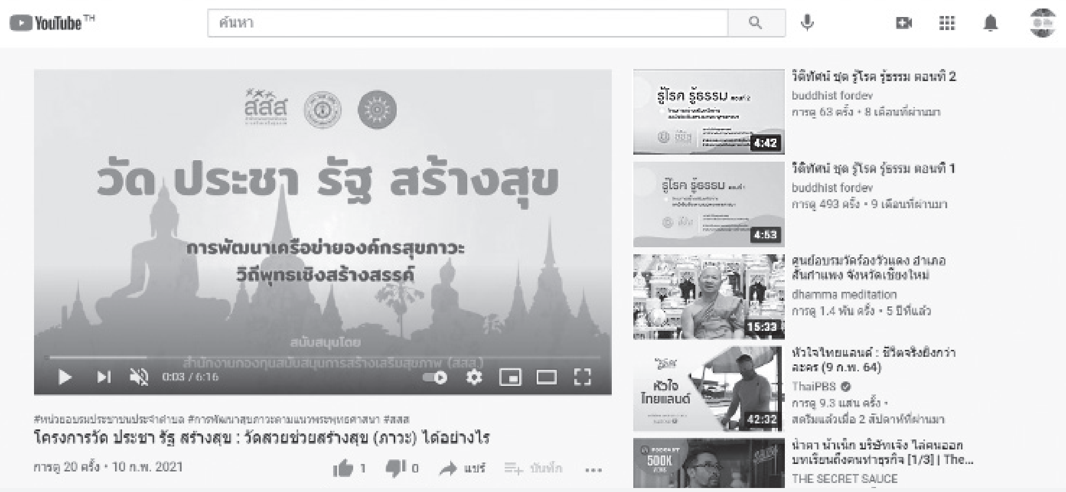

วีดีทัศน์ชุด วัด ประชา รัฐ สร้างสุข: วัดสวย ช่วยสร้างสุข (ภาวะ) ได้อย่างไร ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง YouTube Facebook และ Website

วีดิทัศน์ชุด การสงเคราะห์สังคมในช่วงสถานการณ์วิกฤติและโควิด - 19
ภายใต้การดำเนินงานในนามของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) โคกสี
ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook

วีดิทัศน์ชุด พระไม่ทิ้งโยม: การช่วยเหลือสังคมในยุคโควิด-19
วัดสุทธิวราราม กรุงเทพมหานคร ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook

วีดิทัศน์ชุด ธรรมะรักษาใจ เยี่ยมคนไข้ ให้กำลังใจคนป่วย
การดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจังหวัดภูเก็ต
ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook

3) สัมมนาออนไลน์

การสัมมนาออนไลน์ในหัวข้อ ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม
ตอนที่ 1 พระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน
ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook, YouTube และ Zoom Meeting และ Website

การสัมมนาออนไลน์ในหัวข้อ ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม
ตอนที่ 2 ปฏิบัติการ (แห่ง) พุทธธรรมกับมุมมองสังคมวิทยาสาธารณะ
ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook, YouTube และ Zoom

การสัมมนาออนไลน์ในหัวข้อ ประเด็นสาธารณะกับพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม
ตอนที่ 3 บทบาทพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนฐานราก
ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook, YouTube และ Zoom Meeting

การสัมมนาออนไลน์ในหัวข้อ
"ถอดบทเรียนการเรียนรู้หลังโควิดกับบทบาทพระไม่ทิ้งโยม"
ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook, YouTube

กิจกรรมเวทีสื่อสารสาธารณะ "หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล
กับการสร้างเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์"
ที่ถูกเผยแพร่ผ่านช่องทาง Facebook, YouTube

ภาคผนวก ข
เกี่ยวกับผู้เขียน

- **หัวหน้าคณะผู้วิจัย**

พระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ อาภากโร), รองศาสตราจารย์ ดร.

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์

- **นักวิจัย**

อาจารย์ ดร.สายชล ปัญญชิต

อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ภูเบศ วณิชชานนท์

อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พระมหาชุติภัค อภินนฺโท

ผู้อำนวยการส่วนวางแผนและส่งเสริมการวิจัย

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

- **นักบริหารโครงการ**

นายพงษ์พัฒน์ ใหม่จันทร์ดี

นักวิจัยประจำโครงการ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

นางสาวนัชชา ทากุดเรือ

นักวิจัยประจำโครงการ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย